પ્રાયશ્ચિત લઈ કૈવલ્યજ્ઞાન પામી તેઓ મોક્ષમા ગયા. મહાપદ્મે ત્યારબાદ દીક્ષા લીધી અને સખ્ત તપશ્ચર્યા શરૂ કરી. છેવટે ?? હજાર વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવી મહાપદ્મ કૈવલ્યજ્ઞાન પામી મોક્ષમા ગયા

૧૭૭ પ્રભુ મહાવીર.

મગધ દેશના ક્ષત્રિયકુંડ નગરમા સિદ્ધાર્થ રાજાની રાણી [illegible] દેવીની કુક્ષિએ શ્રી મહાવીર પ્રભુ આજથી લગભગ અઢી હજાર [illegible] પહેલા ચૈત્ર શુદિ તેરસે જન્મ્યા હતા. મહાવીર પ્રભુનો જન્મ થયા [illegible] રાજ્યમા અગણિત ધન ધાન્યની વૃદ્ધિ થઈ [illegible] માનકુમાર પાડ્યાં. આયુ. [illegible] [illegible]

[illegible]

થાય તેથી પ્રભુએ એકવાર હલનચલન બંધ રાખ્યુ, પરિણામે ત્રિશલાને ગર્ભની ફીકર થઈ કે ગર્ભ જીવતો હશે કે નહિ; તેથી માતાના સંતોષની ખાતર પ્રભુ મહાવીરે ગર્ભમાં હલનચલનની ક્રિયા કરી. આમ ગર્ભમાંથીજ પ્રભુએ માતા પરનો અપૂર્વ પ્રેમ બતાવવા માંડયો. જન્મ થયા બાદ તેમણે પોતાની ટચલી આંગળી વડે મેરુ પર્વતને ડગાવ્યો, આ પરાક્રમ જોઈને દેવોએ વર્ધમાનકુમારનું નામ 'મહાવીર' પાડયું.

• ત્રીશ વર્ષ સુધી મહાવીર ગૃહસ્થાવાસમાં રહ્યા. યશોદા નામની સ્ત્રીથી તેમને પ્રિયદર્શના નામે એક પુત્રી થઈ. ગૃહસ્થાવાસ છતાં તેમનું જીવન તો સદાય સાધુ જીવન જેવું જ હતું. સર્વ કર્મથી મુક્ત થવા તેમણે માતાપિતાની આજ્ઞા માગી, પરંતુ પુત્ર પરનો અતુલ પ્રેમ, તેથી માતા પિતાએ રજા ન આપી, એટલે તેમની આજ્ઞાની ખાતર તેઓ થોડો વખત સંસારમાં રહ્યા. ત્યારબાદ તેમના માતાપિતા ગુજરી ગયા એટલે તેમણે દીક્ષા લેવા માટે મોટા ભાઈ નંદીવર્ધનની આજ્ઞા માગી, ભાઈ પરનો અતિશય સ્નેહ એટલે નંદીવર્ધને જણાવ્યું કે ભાઈ! માતાપિતા તો હમણા જ સ્વર્ગવાસ પામ્યા છે, વળી તમારા વિયોગનું દુઃખ મને કયાં આપો છો? કૃપા કરી આ રાજગાદી ભોગવો. પ્રભુ મહાવીરે રાજગાદી નહિ ભોગવતાં દીક્ષા લેવાનો ભાવ પ્રદર્શિત કર્યો. નંદીવર્ધને બે વર્ષ રોકાવાનું કહ્યું. પ્રભુ મહાવીર બે વર્ષ વધુ રોકાયા. અને ૩૦ વર્ષ બાદ તરત જ પ્રભુ મહાવીર રાજવૈભવ, સ્ત્રી, પુત્રી, ભાઈ, અનુચરો એ સર્વનો ત્યાગ કરી જગત જીવોના કલ્યાણ અર્થે દીક્ષા લઈ ચાલી નીકળ્યા. એજ વખતે પ્રભુને મનઃપર્યવજ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું. દીક્ષા સમયે પ્રભુને ઇંદ્રે એક દેવ દુષ્ય (વસ્ત્ર) આપ્યુ હતું, પરંતુ તેઓ એટલી બધી તીવ્ર વૈરાગ્યદશાને પામ્યા હતા કે એ વસ્ત્ર હું શિયાળામાં પહેરીશ એવો વિચાર સરખોયે તેમણે કદી કર્યો ન હતો. તે વસ્ત્ર તેર મહિના સુધી પ્રભુના ખભા પર પડી રહ્યું હતું. ગમે તેવી સખ્ત

ટાઢ હોય, તો પણ પ્રભુ કદી હાથ સંકોચતા નહિ, સખ્ત તાપ હોય, છતાં પ્રભુ તે સ્થળે ખુલ્લા પગે ઉભા રહી તપ કરતા હતા. દીક્ષા વખતે પ્રભુને કરવામા આવેલા સુગંધી દ્રવ્યના વિલેપથી ભમરા મધમાખ વગેરે અનેક જંતુઓ ચાર માસ સુધી [illegible] ચૂસતા હતા, [illegible] શ્રી પ્રભુએ તેમને ઉડાડવાનો [illegible] કર્યો ન હતો.

ભગવાન [illegible]
પર્વતોમાં, સુદાન [illegible]
[illegible]

ચરતા દૂર જતા રહ્યા. ભરવાડે આવીને પૂછયું, હે જોગી, મ્હારા બળદો કયાં છે? પણ ધ્યાનસ્થ પ્રભુ શાના ઉત્તર આપે! ભરવાડે ધાર્યું કે આ ધૂતારાએ જરૂર મારા બળદો સંતાડ્યા હશે, તેમ માની તેને ઘણો ક્રોધ ચડયો અને પ્રભુના કાનમાં વૃક્ષના ખીલા ઠોકયા. આથી પ્રભુને દારૂણ વેદના થઈ, છતાં પ્રભુએ તેના પર જરા પણ રોષ કર્યો નહિ. ઘણા દેવોએ તેમને સહાય આપવા માટે કહ્યું. પણ પ્રભુએ કહેલું કે તીર્થંકરો કોઇની સહાય ઈચ્છતા નથી. આવી રીતે પ્રભુએ સાડાબાર વર્ષ અને એક પખવાડીયા સુધી સખ્ત તપ જપ ધ્યાન ધર્યું. તેટલી મુદતમાં તેમણે માત્ર ૩૪૯ દિવસ જ આહાર લીધો હતો. એક ઉપવાસથી માંડીને ૭ છ માસ સુધીના ઉપવાસ કર્યા હતા. એક અભિગ્રહ પાંચ માસ પચીસ દિવસનો થયો હતો. જે ચંદનબાળાએ પૂરો કરાવ્યો હતો. આવી ઘોર તપશ્ચર્યા કરી પ્રભુ મહાવીર વૈશાક શુદિ ૧૦ મે જૃંભક ગામની બહાર આવેલી ઋજુવાલિકા નામની નદીના તટ ઉપર કૈવલ્ય જ્ઞાન, કૈવલ્ય દર્શનને પામ્યા. ત્યારબાદ જગત જીવોના કલ્યાણને માટે ઉપદેશ શરૂ કર્યો. સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક અને શ્રાવિકા એ ચાર તીર્થની સ્થાપના કરી અને જગતમાં અહિંસા, સત્ય, દયા, પરોપકાર, ક્ષમા, બ્રહ્મચર્ય, ઐકય એ ઉત્તમ તત્ત્વોનું સ્વરૂપ બતાવી જગતને કલ્યાણને પંથે વાળવાનો રસ્તો બતાવ્યો. પ્રભુ મહાવીર આ જૈનશાસનના છેલ્લા તીર્થંકર થયા. તેમના પરિવારમાં ઈંદ્રભૂતિ (ગૌતમ) પ્રમુખ ૧૪૦૦૦ મુનિ, ચંદનબાળા પ્રમુખ ૩૬૦૦૦ સાધ્વી, શંખજી, શતકજી પ્રમુખ ૧૫૯૦૦૦ શ્રાવક, સુલસા, રેવતી પ્રમુખ ૩૧૮૦૦૦ શ્રાવિકા, ૭૦૦ કેવળજ્ઞાની, ૭૦૦ વૈક્રેયી લબ્ધિધારી, ૧૩૦૦ અવધિજ્ઞાની, ૫૦૦ મનઃપર્યવજ્ઞાની, ૩૦૦ ચૌદ પૂર્વધારી વગેરે હતા. તેમણે જૈન ધર્મનો દેશ પરદેશમાં વિજય વાવટો ફરકાવ્યો અને ૩૦ વર્ષ કૈવલ્ય પ્રવર્ત્યામાં રહી પ્રભુ મહાવીર ૭૨ વર્ષની ઉમ્મરે આસો વદિ ૦)) ને દિવસે શુકલ ધ્યાનને ભાવતાં નિર્વાણપદને પામ્યા.

શ્રમણપણું અંગીકાર કર્યા પછી, મોક્ષ પ્રાપ્તિ થતા [illegible]
૪૨ ચાતુર્માસ ભ. મહાવીરે નીચેના સ્થળોમાં [illegible]
અસ્થિગ્રામે, ૩ પૃષ્ઠચંપામાં [illegible] વૈશાલી [illegible]
નાલંદા–રાજગૃહમાં, [illegible] મિથિલામાં, [illegible]
આલંભિકા નગરીમાં [illegible]
૧ અપાપા નગરીમાં

છેલ્લું ચાતુર્માસ [illegible]
રાજાની શુલ્કશાળામાં [illegible]
નક્કમાં આવ્યો જાણી [illegible]
[illegible]
દેશના પ્રમાણ [illegible]

૧૭૮ મહાશતક

રાજગૃહ નગરીમાં, મહાશતક [illegible]
[illegible]

શોક્યોને, ઝેરી પદાર્થના પ્રયોગથી મારી નાખી, અને સર્વ લક્ષ્મી પોતાને સ્વાધીન કરીને તે મહાશતક સાથે સુખ ભોગવવા લાગી.

રેવતી એકલી રહેવાથી અને તેને ખૂબ પૈસો મળવાથી તે છકી ગઈ, એટલું જ નહિ પણ તે સ્વચ્છંદી બનીને દારૂ, માંસ ઈત્યાદિની પણ વ્યસની બની ગઈ. એક વાર રાજા શ્રેણિકે રાજગૃહિ નગરીમાં ઢંઢેરો પીટાવી જાહેર કર્યું કે મારા રાજ્યમાં કોઈએ પંચેંદ્રિય જીવોની હિંસા કરવી નહિ. આથી માંસભક્ષી રેવતીને ઘણું લાગી આવ્યું. પોતાને માંસ ખાવાનું વ્યસન, તે વગર ચાલે જ નહિ. એટલે તે પોતાની ગોશાળા (ગોકુલ)માંથી રોજ બબ્બે ગાયોને કપાવી તેનું માંસ ભક્ષણ કરવા લાગી.

વખત જતાં મહાશતક ગૃહ કારભાર પોતાના પુત્રને સોંપી, નિવૃત્ત બની પૌષધશાળામાં ધર્મધ્યાન કરવા લાગ્યા. રેવતી એક વખત મદિરાપાન કરીને, વિષયાસક્ત બની પૌષધશાળામાં મહાશતક પાસે આવી, અને તેણે પોતાની સાથે ભોગ ભોગવવાનુ મહાશતકને આમંત્રણ કર્યું. મહાશતક ધર્મ કાર્યમા લીન હતા. તેમણે રેવતીને કંઈ પણ ઉત્તર આપ્યો નહિ. રેવતી તો વધારે વિકાલ બનીને વારંવાર મહાશતકને ભોગ ભોગવવાનું કહેવા લાગી. છતાં મહાશતક કંઈ પણ બોલ્યા નહિ. અંતે નિરાશ થઈને રેવતી ત્યાંથી ચાલી ગઈ. સમય જતાં મહાશતકે ૧૧ પ્રતિમા ધારણ કરી, તપ કરતાં તેમનું શરીર દુર્બળ થયું એટલે મહાશતકે સંથારો કર્યો. આત્માના શુભ ધ્યાનમાં પ્રવર્તતાં મહાશતકને અવધિજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું.

ફરી પાછી રેવતી, મદિરામાં ચકચૂર બનીને મહાશતક પાસે આવી, અને પોતાની સાથે ભોગ ભોગવવાનું મહાશતકને કહ્યું. મહાશતકે જવાબ ન આપ્યો. તેથી વારંવાર તે કહેવા લાગી. આથી મહાશતકને ક્રોધ ચડયો, તેમણે રેવતીને કહ્યું, હે માંસભક્ષી રેવતી, આજથી તું સાતમે દિવસે રોગગ્રસ્ત થઈને મરણ પામીશ, અને

પહેલી નરકમાં ચોરાશી હજાર વર્ષની સ્થિતિએ ઉપજના. [illegible] રેવતી દિન બની ગઈ, અને ભયભીત બની કલ્પાંત કરવા [illegible] પરિણામે તે રોગગ્રસ્ત બની. સાત રાત્રિ થતા તે મરણ [illegible] અને પહેલી નરકે ગઈ.

તે સમયે પ્રભુ મહાવીર પધાર્યા. 'મહાશતકે રેવતી પ્રત્યે [illegible] અપ્રિય શબ્દો શ્રાવકને બોલવા કલ્પે નહિ' તે વાત મહાશતકને કરવા અને તેનું પ્રાયશ્ચિત લેવડાવવા માટે શ્રી ગૌતમને મહાશતક પાસે મોકલ્યા. ગૌતમને દેખી મહાશતકે વંદન કર્યું શ્રી ગૌતમે અપ્રિય શબ્દોનું મહાશતકને પ્રાયશ્ચિત કરાવ્યુ. મહાશતક [illegible] લઈ વિશુદ્ધ થયા. અનુક્રમે ધર્મનું યથાયોગ્ય આરાધન કરી એક માસની સંથારો ભોગવી મહાશતક કાળ કરીને પહેલા દેવલોકમાં ગયા. ત્યાંથી તેઓ મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં જન્મ પામી મોક્ષ ગતિને પ્રાપ્ત કરશે.

૧૬૮ મહાસેન કૃષ્ણાકુમારી

તે રાજગૃહિ નગરે [illegible]

થયે જ્યેષ્ઠ વદિ અષ્ટમીએ પ્રભુનો જન્મ થયો. ૫૬ કુમારિકા દેવી-ઓએ સુતિકાકર્મ કર્યું. ઈંદ્રોએ જન્મોત્સવ ઉજવ્યો. ગર્ભસમય દરમ્યાન સુમિત્ર રાણી સારાં વ્રતવાળા થયા હતા, તે પરથી પુત્રનું 'મુનિસુવ્રત' એવું નામ પાડયું. યૌવન પ્રાપ્ત થતાં મુનિ સુવ્રતકુમારે પ્રભાવતી આદિ અનેક રાજકન્યાઓ સાથે પાણીગ્રહણ કર્યું. પ્રભાવતીને એક સુવ્રત નામે પુત્ર થયો હતો. સાડા સાત હજાર વર્ષની ઉંમરે મુનિસુવ્રત પિતાની ગાદીએ બેઠા. સાડા સાત હજાર વર્ષ રાજ્ય ભોગવ્યુ. તે પછી વરસી દાન આપી તેમણે એક હજાર પુરષો સાથે ફાગણ શુદિ આઠમે સંયમ ગ્રહણ કર્યો. ૧૧ માસ છદ્મસ્થપણામા રહ્યા પછી પ્રભુને ફાગણ વદિ બારશે કૈવલ્યજ્ઞાન થયું.

મુનિસુવ્રત સ્વામીના સંઘ પરિવારમાં ૩૦ હજાર સાધુઓ, ૫૦ હજાર સાધ્વીઓ, ૧૭૨ હજાર શ્રાવકો અને ૩૫૦ હજાર શ્રાવિકાઓ હતા. ૧૫૦૦૦ વર્ષ ચારિત્ર પાળી ૩૦ હજાર વર્ષનું આયુષ્ય પૂર્ણ કરી એક માસના અનશને, સમેતશિખર પર એક હજાર પુરષો સાથે પ્રભુ જેઠ વદિ ૯ના રોજ સિદ્ધ થયા.

---

૧૮૧ મૃગાપુત્ર. (વૈરાગ્યવંત)

સુગ્રીવ નામનું નગર હતુ. ત્યાં બળભદ્ર નામે રાજા હતો. તેની રાણીનું નામ મૃગાવતી. તેને એક પુત્ર થયો. નામ મૃગાપુત્ર. રાજ્યની સમૃદ્ધ સામગ્રીઓના ઉપભોગથી વૃદ્ધિ પામતા મૃગાપુત્ર બાલ્યાવસ્થા વીતાવી યુવાવસ્થાને પામ્યા. ત્યારે તેઓ અનેક રાજકન્યાને પરણ્યા અને તેમની સાથે સુખ ભોગવતા સમય પસાર કરવા લાગ્યા.

મધ્યાન્હનો સમય છે, મૃગાપુત્ર જમી પરવારી પોતાના રાજ્ય મહેલની એક અટારીમાં બેસી નગરની ચર્ચા જોઈ રહ્યા છે, આવતાં જતાં મનુષ્યો તરફ નિહાળે છે. તેવામાં ત્યાં આમરાથી પસાર થતાં એક મહાન આત્મ યોગી મુનિવર તેમના જોવામાં આવ્યા. મુનિની

ચાલવાની શાંત ગતિ, તેમનો પહેરવેશ, તેમનુ ચળકતુ લલાટ [illegible]
મૃગાપુત્ર તે મુનિના સામે અનિમેષ નેત્રે જોઈજ રહ્યા. પૂર્વ સંસ્કારને
બળે મૃગાપુત્રને લાગ્યુ કે પૂર્વે મે આવું સ્વરૂપ ક્યાંક જોયુ છે મુ[illegible]
સ્વરૂપના ભાવ ચિંતવતા ચિંતવતા મૃગાપુત્રને જાતિસ્મરણ જ્ઞાન [illegible]
પૂર્વભવમા પોતે પાળેલુ ચારિત્ર યાદ આવ્યુ. સંસાર ઉપર [illegible]
અરુચિ થઈ અને જન્મ મરણના ફેરાથી મુક્ત થવાનો તેમણે [illegible]
કર્યો તરતજ તેઓ માતપિતા પાસે આવ્યા અને કહ્યું હે માતા [illegible]
મને પૂર્વ ભવનુ સ્મરણ થયુ છે તિર્યંચયોનિમા [illegible]
ઘણા દુઃખ [illegible] સાથે [illegible] ગયા છે મનુષ્ય [illegible]
[illegible]
[illegible]

જળનો સમુદ્ર ભુજા વડે તરવો દુષ્કર, તેમ સંસારરૂપી સમુદ્ર તરવો ઘણો જ કઠિન છે. સંયમ માર્ગમાં આવતાં ઉપસર્ગો, પરિષહો એ ભયાનક છે. ગરમ પાણી પીવું, જમીનપર સૂઈ રહેવું, તાપમાં ઉઘાડા પગે ફરવું, ટાઢમાં પૂરતાં વસ્ત્રો ન મળે, માથે કેશનો લોચ કરવો, છકાય જીવની દયા પાળવી, સત્ય બોલવું, રજા વગર એક સળી સરખી પણ ન લેવાય, આ યૌવનકાળમાં બ્રહ્મચર્ય પાળવું, સર્વ પરિગ્રહ, માયા, મમતા, મોહનો ત્યાગ કરવો, ક્ષુધા, તૃષા, ટાઢ, તાપ ડાંસ, મચ્છર, સર્પ આદિના પરિસહો ત્હારાથી સહન નહિ થઇ શકે; માટે હે પુત્ર, દીક્ષા લેવાનું મુલતવી રાખી આ વિપુલ ભોગ સાધનો મળ્યાં છે, તેને સુખપૂર્વક ભોગવો, અને વૃદ્ધાવસ્થા પામતા ખુશીથી સંયમ માર્ગને ગ્રહણ કરજો. મૃગાપુત્રે જવાબ આપ્યો. હે માતાપિતા, મળેલી સર્વ સામગ્રીનો ત્યાગ કરવો તેમાંજ ખરી વીરતા—ત્યાગ ભાવના રહેલી છે. વળી મનુષ્યથી અનંતગણી રિદ્ધિ દેવગતિમાં આ જીવે અનેકવાર મેળવી છે. તેનાથી પણ આ જીવ ધરાયો નથી તો આ ક્ષણિક રિદ્ધિ, ભોગ ઉપભોગોથી શું ધરાવાનો હતો? જેના હૃદયકપાટો, જ્ઞાનચક્ષુઓ ખુલી ગયાં છે, જે દૃઢ છે, નિસ્પૃહિ છે તેને જગતમાં કંઈ પણ મુશ્કેલ હોતું નથી, માત્ર આત્મબળની દિવ્ય જ્યોત પ્રકાશતાં બધી મુશ્કેલીઓ, ઉપસર્ગોનો અંત આવી જાય છે. વળી હે માતા, આ જીવે કયાં દુઃખ સહન નથી કર્યું? નારકી તિર્યંચ અને મનુષ્ય ગતિના અનંત દુઃખો આ જીવે અનંતવાર ભોગવ્યા છે. નર્કની ધગધગતી કુંભીમાં અનંતવાર પચ્યો છું, વાળુકા નદીની અગ્નિ જેવી ધગધગતી રેતીમાં મને અનંતીવાર બાળ્યો છે, ઝાડ ઉપર ઉંધે મસ્તકે બાંધી પરમાધામીઓએ મને કરવત વડે કાપ્યો છે. કાંટાવાળા શાલ્મલી વૃક્ષ સાથે બંધાઇ ઘણી વેદના મેં ભોગવી છે. શેરડીની માફક મને ઘાણીમાં પીલ્યો છે, તરવાર, ભાલા ફરસી વડે મારા રાઈ રાઈ જેવડા ટુકડા કર્યાં છે. એ વખતે મારો આક્રંદ, મ્હારો વિલાપ કોણ સાંભળે માતા! મારા માથે જેતરાઇને, હળ સાથે ધસડાઇને, પાણીને

બદલે ધગધગતા ત્રાંબા સીસાના રસ પીને, આહારને બદલે મ્હારા [illegible] શરીરનું માંસ ખાઇને, મે અનંતી વેદના ભોગવી છે. એ અ[illegible] દુઃખનું વર્ણન શુ કરૂં માતા ? મ્હારા આત્માનુ તમે ભલુ [illegible] હો, મ્હને એવા દુઃખોમાથી બચાવવા માગતા હો, તો હે માતાપિ[illegible] મ્હને આનંદપૂર્વક દીક્ષિત થવા દ્યો

મૃગાપુત્રનો અપૂર્વ વૈરાગ્ય, ત્હેના અતરની [illegible] ઉદ્વેગતા, તેના ચારિત્રની હિંમત એ સર્વેથી તેના માતા [illegible] ખુશ થયા અને દીક્ષાની રજા આપી.

મૃગાપુત્ર દીક્ષિત થતા [illegible] અને આત્મ ધ્યાનમા [illegible] આરાધના, વિશુદ્ધ [illegible] કેવળીમાં પ્રવેશ્યા મૃગાપુત્ર [illegible] સિદ્ધ થયા

---

૧૮૨ મૃગસાહીઆ મૃગાપુત્ર [illegible]

[illegible]

હતો, એટલું જ નહિ પણ ગામમાં ચોરીઓ કરાવી, રસ્તે જતાં લોકોને લુંટી, પોતાની તિજોરીમા ધન ભેગું કરતો. પ્રજા તેનાથી ત્રાસ ત્રાસ પોકારી રહી હતી. છતાં તે બેપરવાહ બનીને પ્રજાને નિર્ધન બનાવી, દુઃખી કરતો અને પોતે સ્વછંદપણે મોજ શોખ કરી દિવસો વીતાવતો હતો. એકવાર આ એકાઈ રાઠોડના શરીરમાં સોળ પ્રકારના મહા રોગ ઉત્પન્ન થયા, રાઠોડ દુઃખથી પીડાવા લાગ્યો. ગામમાં ઢંઢેરો પીટાવી ઘણા વૈદ દાક્તરોને ઉપચાર અર્થે તેણે તેડાવ્યા, પરંતુ તેનો એક પણ રોગ મટયો નહિ. મહાવેદના પામી, અઢીસો વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવી તે પાપકર્મના ઉદયથી મરણ પામીને રત્નપ્રભા નામે પહેલી નરકમાં ગયો.

ત્યાંથી નીકળીને, તે મૃગાગામ નામના નગરમાં વિજયક્ષત્રિય રાજાની મૃગાવતી રાણીની કુક્ષિમાં પુત્રપણે ઉત્પન્ન થયો. ઉત્પન્ન થતાં જ મૃગાવતી રાણીના શરીરમાં અતુલ વેદના થઈ. જે દિવસે મૃગાવતીના શરીરમાં આ ગર્ભ આવ્યો, તેજ દિવસથી વિજયક્ષત્રિય રાજાની પ્રીતિ મૃગાવતી ઉપરથી ઓછી થઈ. મૃગાવતીએ વિચાર કર્યો કે રાજા મારાપર પહેલા ઘણી જ પ્રીતિ રાખતા. પરંતુ જ્યારથી આ ગર્ભ પેટમાં આવ્યો છે, ત્યારથી રાજાની મારા પર અપ્રીતિ થઈ છે. માટે આ ગર્ભને ઔષધ વગેરેથી પાડી નાખવો, એમ ધારી તે ગર્ભપાતને માટે ઘણા ઉપચારો કરવા લાગી, છતાં ગર્ભપતન થયું નહિ, તેથી તે ઉદાસીન ભાવે રક્ષણ કરવા લાગી.

તે બાળકને ગર્ભાવસ્થામાંથી ભસ્મામિ નામનો રોગ થયો હતો. તેથી બાળક જે વસ્તુનો આહાર કરે તે વસ્તુ તત્કાળ વિધ્વંસ થઈને રક્ત (લોહી) થઈ જાય. નવ માસ પૂર્ણ થતાં મૃગાવતીએ તે પુત્રને જન્મ આપ્યો. નામ મૃગાપુત્ર. જન્મનાંજ તે આંધળો, બ્હેરો, મુંગો, અંગોપાંગ રહિત, માત્ર ઈંદ્રિયોના આકાર રૂપે હતો. આવું ભયંકર બાળક જોઈને મૃગાવતીએ ભયભીત બની, ત્રાસ પામીને તેને ઉકરડામાં ફેંકી દેવાનો વિચાર કર્યો.

રાજાને વાત જણાવી. પ્રથમનો જ આ પુત્ર હોવાથી તે બીજા બાળકો નહિ કરે, એમ રાજાએ અભિપ્રાય પતિની આજ્ઞા માની રાણી તેનું રક્ષણ કરવા લાગી.

મૃગાવતીએ તે બાળકને એક ભોંયરામાં રાખ્યું. તેને આહાર આપવા લાગી. બાળક આહાર કરે કે લોહી થઈ જાય, અને ફરી તે લોહીનો બાળક આહાર [illegible] દુર્ગંધમય નર્ક સમાન સ્થિતિ ભોગવતા આ કુમાર [illegible] કરતો હતો.

એક વખતે શ્રમણ ભગવાન શ્રી મહાવીર [illegible]

શ્રી ગૌતમસ્વામીને દેખી મૃગાવતી આનંદ પામી. પ્રેમપૂર્વક નમસ્કાર કરી આગમનનું કારણ પૂછ્યું. શ્રી ગૌતમે મૃગાવતીના પુત્રને જોવાની ઇચ્છા જણાવી. મૃગાવતીએ પોતાના બીજા ચાર પુત્રોને તેમની પાસે લાવી બતાવ્યા. ગૌતમે કહ્યું:–આ પુત્રો નહિ, પરંતુ તમે જે ગુપ્ત ભોંયરામાં રાખ્યો છે, તેને જોવાની મ્હારી ઇચ્છા છે. મૃગાવતી આશ્ચર્ય પામી. વાત ક્યાંથી જાણી, તે પૂછ્યું. ગૌતમે જવાબ આપ્યોઃ–મ્હારા ધર્માચાર્ય ત્રિકાળજ્ઞાની શ્રી મહાવીર પ્રભુના કહેવાથી. મૃગાવતીએ બતાવવા કહ્યું અને પોતાની પાછળ પાછળ વસ્ત્ર આડું રાખીને આવવા જણાવ્યું. મૃગાવતી એક ન્હાની ગાડી લઈ તેમા ખાવાની વસ્તુઓ મૂકી ખેંચતી ખેંચતી ભોંયરામાં દાખલ થઈ. ગૌતમસ્વામી પણ તેની પાછળ પાછળ ચાલ્યા અને તેઓ બાળક પાસે આવ્યાં. બાળકની સ્થીતિ જોતાં જ ગૌતમસ્વામી ચમક્યા અને કર્મના અચળ સિદ્ધાંત પર વિચાર કરવા લાગ્યા. પૂર્વભવમાં આ મૃગાપુત્રે મહાન પાપ કર્મ ઉપરાજ્યુ હશે જેના વડે આ નારકી જેવુ દુખ ભોગવે છે. ત્યાર બાદ ગૌતમસ્વામી ત્યાંથી પ્રભુ પાસે ગયા. સર્વ વાત વિદિત કરી. મૃગાપુત્રનો પૂર્વભવ પૂછ્યો. પ્રભુ મહાવીરે તેનો પૂર્વભવ (શરૂઆતની વાર્તામાં કહ્યો તે) કહી સભળાવ્યો. ત્યાર પછીની સ્થીતિ શ્રી ગૌતમે પૂછી. શ્રી પ્રભુએ ઉત્તર આપ્યોઃ–હે ગૌતમ, મૃગાપુત્ર ૨૬ વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવી સિંહ થશે, ત્યાંથી પહેલી નરકે જશે. ત્યાંથી ચ્યવી તે ઘો (નાળીયો) થશે. ત્યાંથી બીજી નરકમાં જશે, ત્યાંથી પક્ષી થશે, ત્યાંથી ત્રીજી નરકમા જશે, એમ સાત નરક સુધી જશે. એમ અનંત સંસાર પરિભ્રમણ કરતા કરતા મનુષ્ય જન્મમાં આવીને દીક્ષા લેશે અને પહેલા દેવલોકમાં જશે. ત્યાંથી ચ્યવી આખરે મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં જન્મી મોક્ષગતિને પામશે.

---

१८३ મૃગાવતી.

તે વિશાળા નગરીના ચેટક રાજાની પુત્રી હતી. તેને કૌશાંબી નગરીના રાજા શતાનિક સાથે પરણાવી હતી. સતીઓની પ્રશસ્તિમાં તેમનુ નામ મુખ્ય છે. એકવાર કોઈ એક ચિત્રકારે મૃગાવતીના સુશોભિત દેહનુ સ્વરૂપ ચીતરીને ઉજ્જયિનીના રાજા ચંડપ્રદ્યોતને બતાવ્યું, આથી કામમા હમેશાં અંધ છે એવા ઉજ્જયિની પતિએ કૌશાંબી ઉપર ચઢાઈ કરી, તે વખતે શતાનિક રાજા [illegible] અતિસાર રોગથી મૃત્યુ પામ્યો. મૃગાવતીએ [illegible]

[illegible]

દેશના સાંભળી તમામ જીવો પોત પોતાનું વૈર ભૂલી ગયા; તે મુજબ ચંડપ્રદ્યોતનો વિકાર અને મૃગાવતી પરનો ક્રોધ શાંત થઈ ગયો. દેશના સાંભળી મૃગાવતીએ પ્રભુને કહ્યું:–નાથ, આપની વાણી ખરેખર પતિતોનો ઉદ્ધાર કરનારી છે. પ્રભુ! હું આપની પાસે સંયમ લેવા ઈચ્છું છું, તો રાજા ચંડપ્રદ્યોતની આજ્ઞા લઈને હું દીક્ષિત બનીશ. તરતજ મૃગાવતી ચંડપ્રદ્યોત્ પાસે આવી અને બોલી:– રાજન્, તમે મારા પિતા તુલ્ય છો, હું દીક્ષિત થવા ઈચ્છું છું. અને આ ઉદાયનકુમારને તમને સોંપુ છુ. આજ્ઞા આપો તો દીક્ષા લઉં. ગમે તેવા વિકારી અને પાપી મનુષ્યો સતીના શિયળના પ્રકાશ આગળ શાંત બની જાય છે તે મુજબ ચંડપ્રદ્યોત્ શાંત અને નિર્વિકારી બન્યો: તેણે કહ્યું: પુત્રી, ખુશીથી તમે દીક્ષા લઈ જૈન માર્ગ દિપાવો. હું તમારા પુત્રનું રક્ષણ કરીશ. આ પ્રમાણે આજ્ઞા મળવાથી મૃગાવતીએ દીક્ષા લીધી. મૃગાવતી ચંદનબાળા સાધ્વીની શિષ્યા બની ઉદાયનને કૌશાંબીના રાજ્યાસને સ્થાપી ચંડપ્રદ્યોત્ પોતાના વતનમા ગયો.

એક વખત ચંદ્ર અને સૂર્યદેવ વિમાનમાં બેસી પ્રભુને વાંદવા આવ્યા હતા. તે વખતે ચંદનબાળા પણ મૃગાવતી સાથે પ્રભુવંદનાર્થે આવ્યા હતા. પોતાને ઉઠવાનો સમય જાણી ચંદનબાળા પોતાના ઉપાશ્રયે ગયા. પણ મૃગાવતી હજુ દિવસ છે એમ ધારી ત્યાંજ બેસી રહ્યા. ચંદ્રસૂર્ય ત્યાંથી વિદાય થયા કે તરતજ રાત્રી પડી, આથી ભય પામી મૃગાવતી શીઘ્ર ઉપાશ્રયે આવ્યા. તે વખતે ચંદનબાળાએ મૃગાવતીને કહ્યુ કે તમારા જેવી કુલિન સન્નારીને રાત્રે એકલાં બહાર રહેવું એ શું યોગ્ય છે? મૃગાવતીને પોતાની ભૂલનો પશ્ચાત્તાપ થયો. તેણે ચંદનબાળાની ક્ષમા માગી; છતાં પોતાની ભૂલનો ડાઘ હૃદયમાંથી ખસ્યો નહિ. મૃગાવતી વધુ પશ્ચાત્તાપ કરતાં શુભ ભાવનાએ ચડ્યાં અને ઘાતી કર્મનો ક્ષય થતાં જ તેમને

કૈવલ્યજ્ઞાન થયુ. આ વખતે ચંદનબાળાની પથારી પાસેથી [illegible] જતો હતો, તે મૃગાવતીએ પોતાનાં દિવ્ય જ્ઞાન વડે જોયો, તેથી તેમણે ચંદનબાળાનો હાથ ઉંચો કર્યો. આથી ચંદનબાળાએ [illegible] ગઈ તેમ કરવાનું કારણ પૂછ્યું. મૃગાવતીએ કહ્યું આપની પથારી પર સર્પ હતો. ચંદનબાળા બોલ્યા: તમે આ અંધારી રાતે [illegible] મૃગાવતીએ વિવેકપૂર્વક જવાબ આપ્યો [illegible] પ્રતાપે કેવલજ્ઞાન થયું છે. આ [illegible] વિચારવા [illegible] [illegible] ચિંતવતા ચંદનબાળાને પણ કૈવલ્યજ્ઞાન [illegible] [illegible] મૃગાવતી [illegible]

૧૮૮ મેઘકુમાર

[illegible]

દાસી દ્વારા રાજા શ્રેણિકને ખબર પડી. રાજા શ્રેણિક દોહદ+ પૂર્ણ કરવાનુ ધારિણી રાણીને વચન આપીને પોતાના આવાસમાં ચિંતામગ્ન બેઠા હતો. પિતાને આશ્વાસન આપ્યા બાદ અભયકુમાર વિચારમાં પડ્યો. દેવતાની સહાય વગર માનવજાતિની મગદૂર નથી કે અકાળે મેઘ પૃથ્વી ઉપર વરસાવી શકે. અભયકુમારે પોતાના પૂર્વ પરિચયવાળા પહેલા દેવલોકના સુધર્મ નામના દેવનું સ્મરણ કરવા પૌષધ શાળામાં જઈ અઠ્ઠમ ભક્ત પૌષધ કર્યો. તપના પ્રભાવથી દેવનું આસન ચલિત થયું. દેવ આવ્યો અને પોતાને બોલાવવાનું કારણ પૂછયુ. અભયકુમારે સર્વવાત નિવેદન કરી. વચન આપી દેવ ગયો અને ધારિણી દેવીની ઇચ્છા મુજબ અકાળે મેઘની વૃષ્ટિ થઈ. ધારિણી રાણી શ્રેણિક રાજા સાથે નગર–ઉદ્યાન વગેરે સ્થળે ફરી, અને વરસાદથી ઉગેલી વનસ્પતિ વગેરેનું અનુપમ સૌંદર્ય નિહાળી સંતોષ પામી. દોહદ પૂર્ણ થયો અને તે આનંદથી ગર્ભનું રક્ષણ કરવા લાગી. સવા નવ માસે પુત્રનો જન્મ થયો. રાજ્યમાં સર્વત્ર આનંદ છવાઈ ગયો ગર્ભમાં મેઘનો દોહદ ઉત્પન્ન થયો હતો, તેથી તેનું નામ '**મેઘકુમાર**' પાડવામાં આવ્યુ. પાંચ ધાવમાતાએ અને અનેક દાસીઓના લાલનપાલન વડે કુમાર વધવા લાગ્યા. નવ વર્ષે કળાચાર્ય પાસે ભણવા મૂકયા અને ૭૨ કળામાં પ્રવીણ થયા. અનુક્રમે યૌવનાવસ્થા પામ્યા, ત્યારે તેમને અત્યંત સૌંદર્યવાન, યૌવનરસ ભરપુર એવી આઠ સ્ત્રીઓ પરણાવવામાં આવી. એક દેદિપ્યમાન, સુશોભિત રાજ્યભુવનમાં કુમાર તે સૌંદર્યમુગ્ધા રમણિઓના વિલાસમાં આનંદ ઉપભોગ કરવા લાગ્યા.

એકદા પ્રસ્તાવે શ્રમણ ભગવંત શ્રી મહાવીર પ્રભુ ગ્રામાનુગ્રામ વિહાર કરતા રાજગૃહી નગરીના ઉદ્યાનમાં પધાર્યા. નગરજનોના ટોળેટોળાં પ્રભુમહાવીરના દર્શન કરવાને હર્ષાતુર વદને ઉદ્યાન તરફ

+ દહોલો, દોહ્‌ળો.

જવા લાગ્યાં. સુખ વૈભવમાં મગ્ન રહેલા મેઘકુમારે ગન્ધપુરની અટારીમાંથી આ દૃશ્ય જોયુ અનુચરોને પૂછતાં જાણ્યુ કે પ્રભુ મહાવીરના દર્શન કરવા માનવ મેદની જાય છે. મેઘકુમાર હ[illegible] પામ્યા. સત્વર સ્નાન કરી વસ્ત્રાભુષણો પહેરી, સમુદાય સહિત પ્રભુના દર્શન કરવા નીકળ્યા. ઉદ્યાનમાં જઈ, એ ચરમતીર્થંકર શ્રી મહાવીર પ્રભુને ત્રણવાર પ્રદક્ષિણા દઈ મેઘકુમારે ભાવયુક્ત વંદન કર્યુ. જગન્નાયક દેવે શ્રુત, ચારિત્ર, ધર્મની દેશના આપી [illegible] કષાયથી જીવ બંધાય છે [illegible] જીવ મુક્ત સ્થાને પામે છે. એવા પ્રભુના [illegible] ઉપદેશ [illegible]

[illegible]

[illegible]

દેહનું સાર્થક કરો, અને ખડ્ગની ધાર સમાન કઠિન સંયમ માર્ગ ગ્રહણ કરવાના વિચારો છોડી દો.'

મેઘકુમારે કહ્યું:—માતા, આ ક્ષણભંગુર મનુષ્ય દેહનો વિશ્વાસ શો ? વિદ્યુતના ચમકારસમુ; પાણીના પરપોટા જેવું, અને સંધ્યાના રંગ સરખુ આ આયુષ્ય અસ્થિર છે, ક્ષણિક છે, અને આગળ કે પાછળ જરૂર આ નાશવંત શરીરને છોડયા વગર છૂટકો નથી જ. તો પછી અત્યારે જ એ સર્વ મોહ અને મમતા કેમ ન તજવાં? વળી મનુષ્યનું શરીર માત્ર દુર્ગંધનું જ ભાજન છે, તેમાં મળ, મૂત્ર, શ્લેષ્મ અને રૂધિરનો પાર નથી. માટે તે લલનાઓનાં અશુચિ કામ ભોગોને તિલાન્જલી આપવી, અને અનર્થનું મૂળ એવી લક્ષ્મીનો ત્યાગ કરવો એમાંજ ખરી વીરતા રહેલી છે. યમદૂતના દરબારમાં જતી વખતે તેમાંનું કશુંયે સાથે આવવાનું નથી; માટે એ કનક અને કાંતાનો ત્યાગ કરી અપૂર્વ સંયમ માર્ગમાં પ્રવૃત્ત થવાની મારી પરમ ઇચ્છા છે. માટે હે માતા ! મને સહર્ષ દિક્ષા લેવાની રજા આપો. અનેક પ્રકારની આશાઓ અને લાલચો આપવા છતાં, મેઘકુમારને તેના વિચારોમાથી એક ડગ પણ હઠાવવા તેના માતાપિતા સમર્થ ન થયા. તેથી માતાપિતાએ દીક્ષાની પરવાનગી આપી. પરંતુ પોતાના સંતોષને માટે એક દિવસનું રાજ્ય ભોગવવાની સરત, મેઘકુમારે કબુલ કરી. કૌટુંબિક પુરૂષોને બોલાવી મેઘકુમારને રાજ્યાભિષેક કર્યો. અનેક સુવર્ણનું દાન કરી, એક દિવસનું રાજ્ય ભોગવી, સર્વ વસ્ત્રાલંકારો ઉતારી મેઘકુમારે પંચમુષ્ટિ લોચ કર્યો. એક પાલખીમાં બેસી ગજગૃહમાંથી નીકળી ગુણશિલ ઉદ્યાનમાં પ્રભુ મહાવીર પાસે તે આવ્યા અને રાજા શ્રેણિક તથા ધારિણી દેવીએ પ્રભુ મહાવીરને પુત્ર ભિક્ષા અર્પણ કરી. પ્રભુએ મેઘકુમારને દીક્ષિત બનાવી પોતાની પાસે શિષ્ય તરીકે રાખ્યા.

મેઘકુમારે સજ્ઝાય ધ્યાનમાં દિવસ પસાર કર્યો. રાત્રી થઈ અને નિયમ મુજબ તેમને સુવાની પથારી સર્વ મોટા સાધુઓથી છેડી, અને જવા આવવાના દ્વાર પાસેજ કરવામાં આવી. રાત્રિના વખતમાં

અનેક મુનિઓ વારંવાર લઘુનીતિ વગેરેના કાર્ય નિમિત્તે જતા આવતાં દ્વાર પાસે સુતેલા તે નવદીક્ષિત મુનિના શરીરની બરાબર વૈયાવચ્ચ થવા લાગી. એટલે જતા આવતા અને વખત મુનિઓના પગનો સ્પર્શ મેઘકુમારને થતો. તેથી મેઘકુમારને [illegible] નિદ્રાને ઉંઘી શકાય નહિ. ઉંઘ આવવા લાગે કે વળી [illegible] મુનિના પગ મેઘકુમારના પગ સાથે અથડાય જ. તથા તેમના [illegible] [illegible] વિના દુઃખમાં જ પસાર કરી પરિણામ અશુભ વિચારોએ તેમના હૃદયમાં સ્થાન લીધું. મેઘકુમારથી આ પરિષહ સહન [illegible] તેમને ગૃહસ્થાવાસના સુખ સાંભર્યા, અને ફરીને [illegible] થવાની આકાંક્ષા ઉત્પન્ન થઈ.

પ્રભાત થતાં પ્રભુ મહાવીરની [illegible]

[illegible]

તેં પગ નીચે મૂકવાનો વિચાર કર્યો, તેવામાં તે જગ્યાએ એક સસલો તારા જોવામાં આવ્યો. પ્રાણી જીવની મહાન દયાની ખાતર તેં તારો પગ નીચે ન મૂકતાં અધર રાખ્યો. હે મેઘ, તે જીવદયાના મહાન પ્રભાવે તેં તારો સંસાર કાપી નાખ્યો, અને મહાન રત્નચિંતામણિ સમાન અમૂલ્ય મનુષ્યભવનો બંધ કર્યો. તે વનદવ અઢી દિવસ સુધી રહ્યો. અને પછી શાંત થવાથી પ્રાણીઓ ફરવા લાગ્યા. સસલો પણ ત્યાંથી ખસી ગયો. આટલો વખત અધર પગે ઉભો રહેવાથી, તું નિર્બળ, અશક્ત બની ગયો. અને પગ નીચે મૂકતાની સાથે જ તું એકદમ નીચે ઢળી પડયો. અત્યંત વેદના પામી ત્યાં જ તું મરણ પામ્યો અને તે જીવદયાના પ્રતાપે તું મેઘકુમાર થયો. તિર્યંચના ભવમાં જ્યાં સમક્તિ પ્રાપ્તિની આશા પણ ન્હોતી, તે વખતે અપાર કષ્ટ વેઠીને તેં સમતા દાખવી ! તો ઉત્તમ કૂળમાં જન્મીને, અને જૈન ધર્મ પામીને સાધુ મુનિના હાથપગના સંઘર્ષણની અલ્પ કિલામના પણ હે મેઘ, તું સહન ન કરી શકયો તે કેટલા ખેદની વાત ?

મેઘ મુનિ આશ્ચર્યમુગ્ધ બન્યા. ગતરાત્રિએ કરેલાં અશુભ વિચારોનો તેઓ પશ્ચાત્તાપ કરવા લાગ્યા. આમ વિચાર કરતાં તેમને જાતિ સ્મરણ જ્ઞાન થયું. તે વડે ભગવાનની વાત સત્ય માનીને વૈરાગ્ય ભાવનામાં ચડયા. પ્રભુ પાસે પુનઃ તેમણે દીક્ષા લીધી. સપ્ત તપ જપ ધ્યાન ધરી સર્વ નિર્ગ્રંથને ખમાવીને સંથારો કર્યો, એક માસનો સંથારો ભોગવી સમાધિ સહિત કાળ કરી તેઓ સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાનમાં દેવતાપણે ઉત્પન્ન થયા અને ત્યાંથી ચ્યવી મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં ઉત્પન્ન થઈને મોક્ષ જશે.

ન્યાય—જેવી રીતે ભગવાન મહાવીરે મેઘકુમારને મધુર વચનથી સમજાવી સંયમમાર્ગમાં સ્થિર કર્યા, તેવીજ રીતે આચાર્યે કોઈપણ અવિનિત શિષ્યને મધુર વચનથી સમજાવી સંયમ માર્ગમાં સ્થિર કરે.

---

૧૮૫ મેતાર્ય મુનિ.

ઉનાળાના સખ્ત તાપમાં મેતાર્ય નામના એક જૈન મુનિ ગૌચરી અર્થે રાજગૃહિ નગરીમા નીકળ્યા છે. મુનિવર મહાન તપસ્વી તેમને [illegible] અવતાર છે એક માસના ઉપવાસ હતા તેમનુ તેજ, ગંભીરતા અને આત્મશ્રદ્ધા જોવાને તેવાજ [illegible] ભિક્ષાર્થે ફરતા ફરતા આ મેતાર્ય મુનિવર એક સોનીના ઘર [illegible] [illegible]

ત્રીજીવાર મુનિ પાસે જવલાં માગ્યાં. છતાં મુનિ શાંત રહ્યા તેથી સોની વધારે ક્રોધાયમાન થયો. તેણે મુનિને ખૂબ માર માર્યો અને ચામડાની દોરીથી મુનિના હાથ પગ વગેરે મજબુત રીતે બાંધ્યા. પછી તેણે મુનિને જવલાં આપવાનું કહ્યું, પણ શાંતમૂર્તિ મુનિવરને તો પરિષહ સહન કરવાનો હતો. તેઓ પોતાના જીવ સમાન જ બીજા જીવોને પણ ગણતા હતા, તેથી તે સઘળુ શાંતિથી સહન કરવા લાગ્યા. પછી સોનીએ મુનિને સખ્ત તાપથી ધગધગતી રેતીમાં બેસાડયા, અને તે માર મારવા લાગ્યો. સખ્ત તાપથી આ તપસ્વી મુનિનું શરીર ક્ષીણ થવા લાગ્યુ, અને ચામડી ઉતરવા લાગી. માથામાં પણ ખાડા પડવા માંડયા. પરિણામે મેતાર્ય મુનિની ખોપરી ફાટી અને તડ દઇને અવાજ થયો. સોનીએ જાણ્યુ કે હવે મુનિ મ્હારા જવલાં પાછા આપશે, પણ મુનિવર તો જેમ જેમ પરિસહ પડતો જાય તેમ તેમ સમભાવે સહન કરે, જરા પણ રોષ સોની ઉપર ન લાવે અને આત્માની અપૂર્વ ભાવનાનુ રમરણ કરે. આવી રીતે આત્માની ઉચ્ચ દશાને ભાવતાં ત્યાંજ શ્રી મેતાર્ય મુનિવરને કેવળ જ્ઞાન ઉત્પન્ન થયુ. તેમનો અમર આત્મા દેહથી જુદો પડીને નિર્વાણપદને પામ્યો.

તેવામાં એક બાઈ માથે લાકડાંનો ભારો લઈને જતી હતી. અતિશય ભાર લાગવાથી તેણે તે ભારો સોનીના ઘર આગળ જોરથી પછાડયો. ભારો નીચે પડવાથી મોટો અવાજ થયો. જેથી પેલું ઝાડપર બેઠેલું ક્રૌંચ પક્ષી બીન્યું. તેનું મોટું એકદમ પહોળું થઈ ગયુ. આથી પેલાં ચરી ગયેલાં જવલાં તેના મોઢામાથી બહાર નીકળી ગયાં અને નીચે પડયાં.

સોનીની નજર તરત જવલાં તરફ ગઈ. જવલાંને જેતાંજ તે દીગમૂઢ થઈ ગયો. મુનિને વિના વાંકે દુઃખ આપ્યા બદલ તે ખૂબ પશ્ચાત્તાપ કરવા લાગ્યો. સોનીને લાગ્યું કે મુનિવરને મારી નાખ્યાના

૧૮૬ મેતાર્ય ગણધર.

૧૮૭ મૌર્યપુત્ર ગણધર

અનેક જીવોનો ઉદ્ધાર કરી, તેઓ ૯૫ વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવી પ્રભુની હયાતિમાં જ નિર્વાણ–મોક્ષ પધાર્યા.

૧૮૮ મંડિત ગણધર.

છઠ્ઠા ગણધર શ્રી મંડિત, વાસિષ્ઠ ગૌત્રના, મૌર્ય ગામના રહિશ હતા. તેમના પિતાનું નામ ધનદેવ અને માતાનું નામ વિજયદેવી. તેઓ ઘણા જ બુદ્ધિમાન હતા, તેથી ટુંક સમયમાં ચૌદ વિદ્યામાં પારંગત થયા. તેમને ૩૫૦ શિષ્યો હતા. તેમને 'બંધ અને મોક્ષ'ની બાબતમાં સંશય હતો, તે ભગવાને નિવાર્યો, એટલે તેમણે ૫૪ મા વર્ષે પ્રભુ પાસે જૈન પ્રવર્જ્યા અંગીકાર કરી; અને ગણધરપદ પામ્યા. ૧૪ વર્ષ છદ્મસ્થ અવસ્થામાં રહ્યા પછી ૬૮ મા વર્ષે તેમને કૈવલ્યજ્ઞાન થયું. ૧૬ વર્ષ કેવળીપણે વિચર્યા પછી, ૮૩ વર્ષનું આયુષ્ય પૂર્ણ કરી તેઓ મુક્તિપદને પામ્યા.

૧૮૯ રહનેમી—રાજેમતી

ધનપતિ કુબેરની બનાવેલી, સોનાના ગઢ અને રત્નના કાંગરાવાળી દ્વારિકાનગરીમાં શ્રીકૃષ્ણ વાસુદેવ રાજ્યાસને હતા. તેમના અધિકાર નીચે બીજા સોળ હજાર રાજાઓ તે જ નગરીમાં રાજ્ય કરતા હતા. તેમાના એક રાજા ઉગ્રસેન પણ હતા. તેમને ધારિણી નામની રાણી હતી. તેમને એક પુત્રી હતી. નામ 'રાજેમતી.' શ્રી નેમીશ્વર ભગવાન સંસારમાં હતા, અને લગ્ન ન્હોતા કરતા, પણ કૃષ્ણ વાસુદેવે ખૂબ કહેવાથી લગ્ન માટે તે કબુલ થયા અને તેમનો વિવાહ આ રાજેમતી સાથે નક્કી કરવામાં આવ્યો. લગ્નને દિવસે શ્રી નેમનાથ જ્યારે તોરણે આવ્યા, ત્યારે પશુઓનો કરૂણવિલાપ સાંભળીને નેમનાથ પ્રભુ તોરણેથી પાછા ફર્યા, અને દીક્ષા લીધી. રાજેમતી પણ મહાન સંસ્કારી હતી. તે સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાનમાંથી ચ્યવીને અહિં અવતરી હતી. રાજેમતીને બીજે પરણવા માટે

રાજેમતી—ધિક્કાર છે, તમારા જીવનને, રહનેમિ, ધિક્કાર છે. તમારા ભાઈ નેમનાથે મને વિષ સમાન માનીને છાંડી અને શું તમે તે છાંડેલા વિષને ફરી ભોગવવા માગો છો? અગંધન કુળના સર્પો મરી જતાં પણ વમેલું વિષ પાછું ચૂસતાં નથી.

તો મહાન રત્નચિંતામણી સમાન મળેલા આ સાધુમાર્ગથી ભ્રષ્ટ બની તમારા ભાઈથી છંડાયેલી હું, તેની સાથે શું તમે ભોગ ભોગવવા માગો છો? સ્વપ્નેય પણ તેમ બનનાર નથી. વળી હું સાધ્વી છું એટલે તમારી તે ઇચ્છા ત્રિકાળે પણ તૃપ્ત થવાની નથી. એક તિર્યંચ સર્પ જેવાં પ્રાણીઓ પણ સમજે, અને તમે દીક્ષિત છતાં ભોગની ઇચ્છા ધરાવો છો? સમજો, રહનેમિ! સમજો, તમારો આત્મ ધર્મ વિચારો. હું ઉગ્રસેન રાજાની પુત્રી છું, તમે સમુદ્રકુમારના પુત્ર છો. મહેરબાની કરી આપણા બંનેનાં કુળ તરફ એકવાર નજર કરો. વળી સંયમી બનીને જ્યાં ત્યાં ફરતાં તમે ઘણી સૌંદર્યવાન સ્ત્રીઓ જોશો, અને તેમાં મનલુબ્ધ કરશો તો અનંત સંસારમાં ભ્રમણ કરતા છતાં પણ તમારો પાર નહિ આવે. ઉત્તમ મનુષ્યભવ, ઉચ્ચકુળમાં જન્મ, શાસ્ત્ર શ્રવણ, સદ્‌ગુરુનો સમાગમ, જૈનધર્મ અને સંયમ, જીવને અનંતકાળે પણ મળવા દુર્લભ છે! જાઓ, જાઓ, રહનેમિ, જાઓ, તમારા ભ્રષ્ટ વિચારો છોડી, વિશુદ્ધ થવા શ્રી નેમીશ્વર ભગવાન પાસે જાઓ, અને પાપની આલોચના લઇ સંયમમાર્ગને સુધારો.

આ સાંભળી રહનેમિ ઠંડાગાર થઈ ગયા. રાજેમતીના બોધક વચનો રહનેમિના હૃદયમાં આરપાર ઉતરી ગયા. તેમણે તરતજ રાજેમતીની ક્ષમા માગી. તે સાથે પોતાને ખરાબ વાસનાથી ઠેકાણે લાવવા માટે તેની પ્રશંસા કરી. રહનેમિ નેમપ્રભુ પાસે જઈ આલોચના લઇ શુદ્ધ થયા, અને સંયમમાર્ગમાં અદ્દ્ભુત રીતે આગળ વધી કૈવલ્યજ્ઞાનને પામ્યા.

રાજેમતીએ રહનેમિને સ્થિર કર્યા, ત્યાંથી કપડાં પહેરી તેઓ

પ્રભુને વંદન કરવા ગયા. ત્યારબાદ સંયમ, તપ, ક્રિયાએ [illegible] ભાવનાં કૈવલ્યજ્ઞાન પામી રાજેમતી પણ મોક્ષમાં ગય [illegible]

ધન્ય છે, રાજેમતી સમા બાળ બ્રહ્મચારી [illegible] આપણા ત્રિકાળ વંદન હોજો.

૧૯૦ રામ

તેઓ મુનિસુવ્રત સ્વામીના વખતમાં [illegible] થયા. તેમના ભાઈ લક્ષ્મણ વાસુદેવ તરીકે પ્રસિદ્ધ થ[illegible] અયોધ્યાના સૂર્યવંશી રાજા દશરથના મોટા પુત્ર હતા [illegible] નામ કૌશલ્યા. શ્રી રામ વિદેહ દેશના જનક રાજાની [illegible] પરણ્યા હતા. ઉંમર લાયક થતાં, તેમની અપર માતા કૈ[illegible] બુદ્ધિને કારણે પિતાના વચન પા[illegible] તેમની [illegible] અને લક્ષ્મણ પણ [illegible] [illegible]

[illegible]

૧૯૧ રાવણ

મુનિસુવ્રત સ્વામીના સમયમાં દક્ષિણ ભરતની લંકા નામની નગરીનો તે પ્રતિવાસુદેવ રાજા હતો. તે ત્રણ ખંડનો અધિપતિ હતો, એટલે અર્ધ ભરત તેના તાબામાં હતો. તેને કુંભકર્ણ અને વિભિષણ નામના બે ભાઈઓ હતા, તેમજ ઈંદ્રજિત આદિ અનેક પુત્રો અને મંદોદરી આદિ અનેક રાણીઓ હતી. રાવણ મહા સમૃદ્ધિશાળી હોવા છતાં, તેને એક એવો નિયમ હતો કે જે સ્ત્રી પોતાને ન ઇચ્છે, તેને પરણવું નહિ. આમ છતાં તે પોતાની બહેનના ભંભેરવાથી એક દિવસ ઉશ્કેરાયો, અને શ્રી રામચંદ્રજીની સુશીલ પત્ની સીતાદેવીને ઉપાડી લાવ્યો. આખરે યુદ્ધ થયું, તેણે પોતાનું ચક્ર લક્ષ્મણ પર છોડયું, પરન્તુ વાસુદેવ લક્ષ્મણને તે કંઈ અસર ન કરી શકયું. લક્ષ્મણે તેજ ચક્ર પોતાને હાથ કરી, તેજ ચક્ર વડે રાવણનું મૃત્યુ નીપજાવ્યુ. રાવણ મૃત્યુ પામીને નરકમાં ગયો.*

૧૯૨ રૂકિમણી

તે દ્વારિકાના રાજા શ્રી કૃષ્ણની રાણી અને વિદર્ભ દેશના ભીમક રાજાની પુત્રી હતી. તેણીનું રૂપ અથાગ હતું. એકવાર નારદે તેણીના રૂપના વખાણ શ્રી કૃષ્ણ પાસે કર્યાં, આથી કૃષ્ણને તેણીની સાથે લગ્ન કરવાની ઇચ્છા થઈ. આ વખતે વિદર્ભમાં ભીમકનો પુત્ર રૂકિમ રાજગાદી પર હતો, તેની પાસે કૃષ્ણે દૂત મોકલ્યો રૂકિમ

*૨૪ તીર્થંકરો, ૧૨ ચક્રવર્તીઓ, ૯ વાસુદેવો, ૯ પ્રતિવાસુદેવો અને ૯ બળદેવો એ ૬૩ શલાકા (પ્રખ્યાત) પુરુષો કહેવાય છે. ચક્રવર્તીઓની ગતિ મોક્ષ, દેવલોક અને નર્કની હોય છે. વાસુદેવો અને પ્રતિવાસુદેવો નર્કના અધિકારી હોય છે અને બળદેવો દેવલોક અને મોક્ષના અધિકારી હોય છે. નર્કે જનારા ચક્રવર્તી તથા વાસુદેવો ઘણાક ભવો કરી છેવટે મોક્ષના જ અધિકારી બને છે એવો જૈનાગમનો સિદ્ધાન્ત છે.—સં.

રાજાએ દૂતને કહ્યું કે તારા રાજા ગોવાળના પુત્ર છે, માટે તેની સાથે મારી બેન નહિ પરણાવું, તેને તો શિશુપાળ રાજા સાથે પરણાવી છે. આથી દૂત વિદાય થયો. આ તરફ નારદઋષિએ રુકમા પાસે જઈ કૃષ્ણનાં રૂપ ગુણના વખાણ કર્યા. એટલે રુક્મિણી [illegible] તેઓની યુક્તિથી કૃષ્ણને છાનો [illegible] ઉદ્યાનમાં [illegible] આવ્યા, ત્યાં નાગદેવની પૂજા કરવાને બહાને રુકમણી પોતા [illegible] તે ઉદ્યાનમાંના દેવને [illegible] કર્યું, એવે વખતે રુક્મિણીનો [illegible] માટે [illegible] નગર [illegible] અને રુક્મિણી [illegible] અને [illegible]

[illegible]

[illegible]

સ્નાન કરાવ્યુ, અને સુંદર વસ્ત્રાલંકારો પહેરાવી રાજા પાસે મોકલી. આ વખતે કુમારીનું રૂપ અથાગ હતું. તેથી આનંદ પામી રૂપીરાજાએ પોતાના વર્ષધર નામના દૂતને બોલાવીને કહ્યું, કે ત્હમે ઘણે સ્થળે ફરો છો, તો આજના જેવો મહાન ઉત્સવ ત્હમે ક્યાંઈ જોયો છે? દૂતે કહ્યું: મહારાજા! મિથિલા નગરીના કુંભરાજાની પુત્રી મલ્લીકુંવરીની જન્મગાંઠ વખતે થયેલા ઉત્સવ આગળ આપનો આ ઉત્સવ કાંઈ ગણત્રીમાં નથી, એમ કહી તેણે મલ્લીકુંવરીના શરીર સૌંદર્યનું વર્ણન કર્યું. તે સાંભળી રાજાને મલ્લીકુંવરીને પરણવાની ઇચ્છા થઈ. તેથી કુંભરાજા પાસે તેણે પોતાનો દૂત મોકલ્યો. કુંભરાજાએ ના કહી, તેથી જિતશત્રુ આદિ રાજાઓ સાથે સંપ કરી રૂપી રાજા મિથિલા પર ચડી આવ્યો. તેમાં મલ્લીકુંવરીની યુક્તિથી તેણે બોધ પામી દીક્ષા લીધી. અંતે સમેતશિખર પર અનશન કરી રૂપીરાજા મોક્ષમાં ગયા.

૧૯૪ રેવતી.

મેંઢક ગામમાં કોઈ એક શેઠની તે પત્ની હતી. જૈનશાસન પ્રત્યે તેને અતિશય પ્રેમ હોવાથી પ્રભુ મહાવીરની તે પરમ ઉપાસિકા હતી એકવાર જ્યારે ગોશાળાએ પ્રભુ પર તેજુલેશ્યા ફેંકી અને પ્રભુનો દેહ લોહખંડવાળો થયો, તે મટાડવાના હેતુથી પ્રભુએ પોતાના સિંહ નામના અણગારને રેવતીને ત્યાં મોકલ્યા. પ્રભુને થયેલા ઉપસર્ગથી રેવતી જ્ઞાત હતી, તેથી તેણે પ્રભુનું દરદ મટે તે માટે કોહળાપાક બનાવ્યો હતો, અને ઘરના માણસો માટે બીજોરાંપાક બનાવ્યો હતો. સિંહ અણગાર રેવતીને ત્યાં પધાર્યા કે તેણીએ મુનિને વંદન કરી કહ્યું: મહારાજ, આજે મારું ઘર પાવન થયું. આપને શું જોઈએ? સિંહઅણગાર બોલ્યા: પ્રભુએ મને તમારે ત્યાં બનાવેલો પાક વહોરી લાવવાની આજ્ઞા આપી છે. આ સાંભળી રેવતી હર્ષ પામી અને કોહળાપાક લઈ આવીને મુનિને વહોરાવવા લાગી. મુનિએ કહ્યું. આ તો ત્હમે પ્રભુને માટેજ બનાવ્યો છે, તેથી તે અકલ્પનીય

છે. માટે બીજોરાપાક, જે તમે બનાવ્યો છે તે વહોરાવો રેવતી બોલી: મહારાજ, તે તો વાપરી નાખ્યો. સિંહમુનિ બોલ્યા પ્રભુના કહેવાથી હું જાણું છું કે તે પાક તમારા વાપરવામાં [illegible] રહ્યો છે. આ જાણી હર્ષ પામી, રેવતીએ બીજોરાપાકનું પાત્ર [illegible] તેમાં ચોંટેલો થોડોક બીજોરાપાક ઉત્કૃષ્ટ ભાવથી [illegible] રાખ્યો. આ ભાવનાના પ્રતાપે રેવતીએ [illegible] નામ કર્મ ઉપાર્જન કર્યું. અનુક્રમે [illegible] દેવલોકમાં ગઈ.

૧૯૫ રોહિણી.

[illegible]

જ્યારે હું પાછા માગું ત્યારે તે મને આપજો.' ત્યાર પછી બીજી ત્રીજી અને ચોથી એમ દરેક સ્ત્રીને બોલાવીને દરેકને પાંચ પાંચ ડાંગરના દાણા આપ્યાં અને પોતે માગે ત્યારે પાછા આપવા જણાવ્યું.

પ્રથમ મોટી વહુએ તે દાણા લઈને વિચાર કર્યો કે મારા કોઠારમાં ડાંગર ઘણી ભરી છે, તો મારા સસરા માગશે તે વખતે તેમાંથી લાવીને આપીશ. એમ કહીને તેણે તે પાંચ દાણા ફેંકી દીધા.

ભોગવતી નામની બીજી પુત્રવધુ પણ એવો જ વિચાર કરીને, તે ડાંગર ઉપરથી ફોતરા ઉતારીને દાણા ખાઈ ગઈ, અને પોતાના કામે લાગી.

ત્રીજી રક્ષિતા નામની પુત્રવધુ તે દાણા લઇને એકાંતમાં ગઈ અને વિચાર કર્યો કે મારા સસરાએ મિત્ર, જ્ઞાતિ, કુટુંબ ઇત્યાદિ સર્વની સન્મુખ આ પાંચ દાણા મને આપ્યા છે, માટે તેમાં કંઈક ભેદ હોવો જોઇએ. એમ ધારી તે પાંચ દાણાને એક વસ્ત્રમાં બાંધી તેને રત્નના કરંડીયામા રાખ્યા, અને તે કરંડીયાને એક પેટીમા રાખ્યો. પછી તે પેટી ઓસીકા નીચે રાખી સવાર સાંજ બે વખત રોજ તેની સંભાળ કરવા લાગી.

રોહિણી નામની સૌથી નાની પુત્રવધુએ રક્ષિતા માફક વિચાર કર્યો કે આમાં કંઈક કારણ હોવું જોઈએ. માટે આ દાણાની બરાબર રક્ષા કરવી જોઈએ. એટલું જ નહિ પણ તેમાં વૃદ્ધિ કરવી જોઈએ. એમ ધારી તેણે પોતાના ઘરના નોકરને બોલાવીને કહ્યું કે 'આ ડાંગરના દાણા લઈ જાઓ, અને બહુ વર્ષાદ થાય તે વખતે એક નાની ક્યારી બનાવી, તેમા આ પાચ દાણા વાવજો, અને તે ક્યારીને ફરતી એક વાડ બનાવી તેની બરાબર રક્ષા કરજો. પ્રથમ વર્ષાઋતુમાં તેણે તે દાણા વવરાવ્યા, બીજી સાલ પણ ઉત્પન્ન થયેલા બધા દાણા વવરાવ્યા, એમ દર વર્ષાઋતુમાં તમામ ઉત્પન્ન થતી ડાંગર વાવતાં તેમાં પુષ્કળ વૃદ્ધિ થતી ગઈ. અનુક્રમે ચાર વર્ષ સુધી તે વાવી. તૈયાર થયે તેને

કાપીને ખળાં બનાવ્યાં. તેમાં તેને મસળી, સ્વચ્છ કરી તે [illegible] વાસણોમાં ભરી લીધી અને તેની રક્ષા કરવા લાગી.

પાંચમે વર્ષે ધન્નાએ તે દાણા પાછા માગવાનો [illegible] એક દિવસે સ્વજન, મિત્ર, જ્ઞાતિ તથા [illegible] ભોજન વગેરે જમાડી શેઠ તેમનું [illegible]માન કર્યું. [illegible] મોટી પુત્રવધુને બોલાવીને પ્રથમ [illegible] ઉજ્ઝીકાએ કોઠારમાં [illegible] આપ્યા. ધન્નાસાર્થવાહે ઉજ્ઝીકાને [illegible] મેં તને જે પાંચ [illegible] ઉજ્ઝીકાએ [illegible]

[illegible]

તમારા તે પાંચ દાણા લાવી આપું.' ધન્નાએ કહ્યું:–પુત્રી, મારા પાંચ દાણા ગાડા ગાડીઓમાં તું કેવી રીતે લાવીશ ? તે સાંભળી તેણે ઉપરોક્ત સર્વ વાત વિદિત કરી. ધન્ના સાર્થવાહે ગાડા આપ્યાં. રોહિણીએ પાકેલી તમામ ડાંગરથી તે ગાડાઓ ભરાવ્યાં. જે રાજગૃહી નગરીના રાજમાર્ગની મધ્યમાં થઈને તે ડાંગરથી ભરેલાં ગાડાંઓ જતાં જોઈને નગરજનોએ વાત જાણવાથી, સર્વ કોઈ ધન્નાસાર્થવાહની રોહિણી નામની પુત્રવધુની મુક્તકંઠે પ્રશંસા કરવા લાગ્યા. ધન્નાસાર્થવાહ ડાંગરના ભરેલાં ગાડાંઓ જોઈને ખૂબ આનંદ પામ્યો અને તેના આશ્ચર્યનો પાર ન રહ્યો. પછી તેણે તે રોહિણીને, દરેક કાર્યમાં સલાહ આપવાનું કામ સોંપ્યું, અને તેણીને ઘરમાં સર્વથી મોટી સ્થાપિત કરવામાં આવી.

ન્યાય—જેવી રીતે ઉજ્ઝીકા ડાંગરના પાંચ દાણા નાખી દેવાથી, લોકમાં નિંદાને પાત્ર બની. હલકું કામ કરી દુ:ખી થઇ. તેવી રીતે સાધુ સાધ્વી પંચ મહાવ્રત અંગીકાર કરીને પ્રમાદવશ શિથિલ બનીને પંચમહાવ્રતને ફેંકી દે, તો તેઓ આ ભવમાં નિંદાને પાત્ર બને, અને પરભવમાં દુ:ખી થાય.

જેમ ભોગવતી તે પાંચ દાણાને ખાઈ ગઈ, ને મહેનત મજુરીનું કામ કરીને દુ:ખી થઈ. તેમ સાધુ સાધ્વી, પંચમહાવ્રત ધારણ કરીને, રસના લોલુપી બની વ્રત ભંગ કરે તો વિદ્વના નિંદા પામે અને સંસારમાં પરિભ્રમણ કરે.

જેમ રક્ષિતાએ પાંચ દાણાનું ઉમદા રીતે રક્ષણ કર્યું તેમ સાધુ સાધ્વી પંચ મહાવ્રતનું મૂળ ગુણમાં રહીને યથાર્થ રક્ષણ કરે તો ચાર તીર્થમાં પુજ્યનિક બને, અને આત્મકલ્યાણ સાધે.

જેમ રોહિણી પાંચદાણાની વૃદ્ધિ કરીને પ્રશંસા પામી, તેમ સાધુ સાધ્વી પંચ મહાવ્રત લઈને, સંયમ તપમાં વૃદ્ધિ કરે તો આ ભવમાં સાધુ સાધ્વી શ્રાવક શ્રાવિકા એ ચારે તીર્થમાં પ્રશંસા પામે, પુજનિક બને અને પરભવમાં અનંત સંસારનો છેદ કરી સિદ્ધગતિને પામે.

---

૧૬૬ રોહિણીયો ચોર.

રાજગૃહ નગરની પાસે [illegible] વૈભારગીરિ [illegible] રોહિણીયો નામનો પુરૂષ [illegible] બાપે તેને કહેલું કે, મહાવીર [illegible] કરી ઓળખાતો નહિ, [illegible] કારણ કે તેથી આપણા ધધાને [illegible] આ શિક્ષા [illegible] ત્યારથી તે દૂર [illegible] [illegible]

પડયો કે શું હું આ સત્ય જોઉં છું કે સ્વપ્ન ? શું આ સાક્ષાત્ દેવીઓ છે ? હું દેવ થયો હઈશ ? આ વખતે તેને ભગવાનનાં વચનો યાદ આવ્યાં. તેણે પેલી સ્ત્રીઓ સામે જોયું તો તેમના પગ જમીનને અડકેલા હતા, તેમની આંખો ક્ષણે ક્ષણે પલકારા મારી રહી હતી. આથી તે સમજ્યો કે ખરેખર ષડ્યંત્ર રચવામાં આવ્યું છે. હવે મારે મારો ચોરીનો ધંધો ત્યજી દેવો જોઈએ, અને જે મહાવીરનું એકજ માત્ર વાકય સાંભળવાથી આટલું જાણવાનું મળ્યું તો ત્હેમના હંમેશના સંસર્ગથી કેટલોયે લાભ મળે, એમ વિચારી અભયકુમાર આવતાં તેણે પોતાની ચોરીના કૃત્યોનો પશ્ચાત્તાપ કરી પ્રવર્જ્યા લેવાની વાત વિદિત કરી. અભયકુમારે તેને છોડી દીધો. રોહિણીયે એકઠું કરેલું તમામ ધન શ્રેણિકરાજાને સોંપ્યું અને તે દીક્ષા લઈ ચાલી નીકળ્યો; સખ્ત તપાદિ કરી તે દેવલોકમાં ગયો.

૧૯૭ લક્ષ્મણ.

અયોધ્યાના રાજા દશરથની સુમિત્રા રાણીથી ઉત્પન્ન થયેલા પુત્ર. રાવણ નામના પ્રતિવાસુદેવને મારી આઠમા વાસુદેવ તરીકે તેઓ પ્રસિદ્ધ થયા; અને રામ બળદેવ તરીકે પ્રસિદ્ધ થયા. ત્રણ ખંડ જીતી લક્ષ્મણ અયોધ્યાના રાજસિંહાસને અર્ધચક્રવર્તી તરીકે બિરાજ્યા. તેમનું બીજું નામ નારાયણ હતું. બારહજાર વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવી, મુનિસુવ્રત સ્વામીના નિર્વાણ પછી તેઓ મૃત્યુ પામી ચોથી નરકે ગયા.

૧૯૮ વરૂણ.

વિશાળા નગરીના ચેડારાજાના નાગ નામના રથિકનો પુત્ર. તે ભ. મહાવીરનો પરમ ભક્ત હતો. તેણે શ્રાવકના બારવ્રત ધારણ કર્યાં હતા. તે મહાસમર્થ સેનાપતિ પણ હતો, અને તપશ્ચર્યામાં પણ તે મહાસમર્થ હતો. એકવાર છઠના પારણે અઠમ કરવાની તેની ઈચ્છા

છતા રાજાએ કહેણ મોકલ્યુ કે આજે તમારે ચેળિક સ[illegible] સેનાપતિ તરીકે જવાનુ છે. આથી પોતાના દેશની રક્ષ[illegible] સેનાપતિ બની યુદ્ધે ચડયો. પરન્તુ પહેલા વ્રતની [illegible] પહેલો ઘા તેણે ન કર્યો પણ જ્યારે ચેળિકના સેનાપતિએ પહેલો ઘા કર્યો, અને [illegible] મર્મસ્થાન [illegible] તેણે એકજ ઘાથી તે સેનાપતિને [illegible] વખતે તે મૂતવત્ સ્થિતિમા હતા [illegible] એક જગ્યા પ્રમાર્જન કરીને [illegible] [illegible] કરવા લાગ્યો. શુદ્ધ [illegible] સૌધર્મ દેવલોકમાં ગયા, અને [illegible] [illegible] તે મોક્ષમાં જશે.

૧૬૬ બ્યક્ત ગણધર.

[illegible]

૧૬૭ વાયુભૂતિ ગણધર.

[illegible]

શરીરથી આત્મા ભિન્ન છે' એવો સંદેહ હતો. ભ. મહાવીરના સમાગમમાં આવતાં ભગવાને તે સંદેહ દૂર કર્યો, એટલે તેમણે પોતાના ૫૦૦ શિષ્યો સહિત ૪૩ મા વર્ષે દીક્ષા લીધી. ૧૦ વર્ષ છદ્મસ્થપણામાં રહ્યા પછી ૫૩ મા વર્ષે કૈવલ્યજ્ઞાન પામ્યા. ૧૮ વર્ષ કૈવલ્ય પ્રવર્જ્યામાં વિચરી, ૭૦ વર્ષનું આયુષ્ય પૂર્ણ કરી પ્રભુની હયાતિમાં તેઓ નિર્વાણ પામ્યા. વાયુભૂતિ પ્રભુ મહાવીરના ત્રીજા ગણધર હતા.

૨૦૧ વાસુપૂજ્ય.

ચંપાપુરીના વસુપૂજ્ય રાજાની જયાદેવી નામક રાણીની કુક્ષિમાં દશમા દેવલોકમાંથી ચ્યવીને જેઠ શુદિ ૯ ની રાત્રિએ તેઓ ઉત્પન્ન થયા. માતાએ ૧૪ સ્વપ્ન દીઠાં. સ્વપ્નપાઠકોએ મહાભાગ્યશાળી તીર્થંકરનો જન્મ થવાનું કહ્યું. રાજારાણી આનંદ પામ્યા. અનુક્રમે ગર્ભકાળ પૂરો થયે, ફાગણ વદિ ૧૪ ના રોજ પ્રભુનો જન્મ થયો. ઈંદ્રોએ જન્મોત્સવ ઉજવ્યો. પિતાએ તેમનુ 'વાસુપૂજ્ય' એવું નામ આપ્યુ. યૌવનવય થતાં પિતાએ તેમને પરણવાનો અને રાજ્યાસને બેસવાનો આગ્રહ કર્યો; પરન્તુ તેમણે ના કહી. આ સમયે લોકાંતિક દેવોએ આવી પ્રભુને ધર્મમાર્ગ પ્રવર્તાવવાની ઉદ્‌ઘોષણા કરી, એટલે તેમણે વરસીદાન આપી ૬૦૦ રાજાઓ સાથે, છઠ્ઠતપ સહિત ફાગણ વદી અમાસે દીક્ષા અંગીકાર કરી. વાસુપૂજ્ય સ્વામીના વખતમાં બીજા વાસુદેવ દ્વિપૃષ્ઠ, બળદેવ વિજય અને પ્રતિવાસુદેવ તારક એ ત્રણ શ્લાઘનીય પુરુષો થયા.

એક માસ છદ્મસ્થપણે રહ્યા પછી, મહા શુદિ ૨ ને દિવસે છઠ્ઠની તપશ્ચર્યામાં પ્રભુને કૈવલ્યજ્ઞાન થયુ. તેમને સૂક્ષ્મ વગેરે ૬૬ ગણધરો થયા. તેમના સંઘ પરિવારમાં ૭૨ હજાર સાધુ, ૧ લાખ આર્યાઓ, ૨૧૫ હજાર શ્રાવકો અને ૪૩૬ હજાર શ્રાવિકાઓ હતા. વાસુપૂજ્ય સ્વામી પોતાનો મોક્ષકાળ સમીપ જાણી ચંપા-

નગરીમાં પધાર્યા. ત્યાં ૬૦૦ મુનિ સાથે અનશન તપ કર્યો. એક માસને અંતે અશાડ શુદિ ચૌદશે પ્રભુ મોક્ષપદને પામ્યા. તેમનું કુલ આયુષ્ય ૭૨ લાખ વર્ષનું હતુ.

૨૦૨ વિજય બળદેવ.

તેઓ દ્વારકા નગરીના બ્રહ્મ નામક રાજા અને [illegible] નામની રાણીના પુત્ર તથા દ્વિપૃષ્ઠ વાસુદેવના ઓરમાન [illegible] તેઓ ૭૨ લાખ વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવી [illegible] મોક્ષ ગયા

૨૦૩ વિમળનાથ.

[illegible]

પ્રાપ્ત કર્યું. વિમળનાથ તીર્થંકરનું એકંદર આયુષ્ય ૬૦ લાખ વર્ષનું હતું.

૨૦૪ શાલિહીપિતા.

શ્રાવસ્તિ નગરીમાં શાલિહીપિતા નામે મહાઋદ્ધિવંત ગાથાપતિ હતા. તેમને ફલ્ગુની નામે સુશીલ અને સુસ્વરૂપવાન સ્ત્રી હતી. એકદા પ્રભુ મહાવીર તે નગરીમાં પધાર્યા. શાલિહીપિતા પ્રભુને વંદન કરવા ગયા. પ્રભુએ વ્યાખ્યાન આપ્યું. સાધુનો અને શ્રાવકનો એમ બે પ્રકારનાં ધર્મો પ્રભુએ સંભળાવ્યા. શાલિહીપિતાએ વિચાર્યું કે મ્હારાથી સાધુધર્મ ગ્રહણ કરી શકાય તેમ નથી. પણ શ્રાવક ધર્મ તો હું જરૂર અંગીકાર કરૂં. એમ ધારી તેમણે પ્રભુ પાસે શ્રાવકના બાર વ્રત ધારણ કર્યાં અને ધર્મ ધ્યાનમાં, વ્રતનિયમમાં અડગપણે રહેવા લાગ્યા. કેટલાક વર્ષ વિત્યાબાદ તેમને ઉપાધિમુક્ત થવાની ઇચ્છા થઈ. તેથી ઘરનો સઘળો કારભાર પોતાના જ્યેષ્ઠ પુત્રને સોંપી તેઓ પૌષધશાળામાં જઈ ધર્મધ્યાન કરવા લાગ્યા.

છેવટે તેમણે શ્રાવકની અગીયાર પ્રતિમા ધારણ કરી, સાધુ જીવન ગાળવું શરૂ કર્યું. તપશ્ચર્યાથી શરીર ક્ષીણ થતાં સંથારો કર્યો. એક માસનો સંથારો ભોગવી અને આત્માની ઉચ્ચતમ દશાને ભાવતાં શાલિહીપિતા કાળધર્મને પામ્યા અને મરીને ૧લા દેવલોકમાં ગયા. ત્યાંથી ચ્યવી મહાવિદેહમાં અવતરી તેજ ભવમાં તેઓ મોક્ષ જશે.

૨૦૫ શાંતિનાથ.

વર્તમાન ચોવિસીના સોળમા તીર્થંકર અને પાંચમા ચક્રવર્તી હસ્તિનાપુર નગરના વિશ્વસેન રાજાની અચિરા (અચળા) દેવી રાણીની કુક્ષિમાં સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાનમાંથી ચ્યવીને ઉત્પન્ન થયા.

તે વખતે દેશમાં મરકી ચાલતી હતી, તે [illegible]
તેમનું 'શાન્તિનાથ' એવું નામ પાડ્યું. શ્રી [illegible]
મેઘરથ રાજા હતા, [illegible]
ત્રિભુવનમાં થઈ રહી હતી [illegible]
એક મિથ્યાત્વી દેવે મેઘરથની પરીક્ષા [illegible]
તેમના આશ્રયમાં ઉગારી [illegible]
રાજા પાસે પોતાનું અશણ [illegible]
આપવું, એમ માગે [illegible]

[illegible]

૮૯ હજાર સાધ્વીઓ,* ૨૯૦ હજાર શ્રાવકો અને ૩૮૩ હજાર શ્રાવિકાઓ હતા. ૨૫ હજાર વર્ષનું ચારિત્ર પાળી, એક માસના અનશને, સમેતશિખર પર ૯૦૦ મુનિઓ સાથે જેઠ વદિ તેરસે પ્રભુ મોક્ષમાં ગયા.

૨૦૬ શાળીભદ્ર.

રાજગૃહિમાં ગોભદ્ર નામના વિપુલ સંપત્તિશાળી શેઠ હતા. તેમને ભદ્રા નામની સુશીલ પત્ની હતી. તેમને એક પુત્ર થયો. નામ પાડ્યું શાળીભદ્ર. તેઓ મહા પ્રતાવંત અને બુદ્ધિશાળી હોઈ થોડા વખતમાં ૭૨ કળાઓ શીખી પ્રવિણ બન્યા. યુવાવસ્થા પામતા પિતાએ તેમનું ૩૨ સ્વરૂપવાન કન્યાઓ સાથે લગ્ન કર્યું. સ્ત્રીઓ સાથે સાંસારિક સુખો ભોગવતાં દિવસ કે રાત્રિ કેવી રીતે પસાર થાય છે, તે પણ તેઓ જાણતા ન હતા; અર્થાત્ તેમને ત્યાં દુઃખ જેવી વસ્તુનું નામ નિશાન ન હતું. કેટલેક કાળે ગોભદ્ર શેઠ દીક્ષા લઈ મૃત્યુ પામ્યા અને દેવલોકમાં ગયા. તેમને પુત્ર પર અતિશય સ્નેહ હોવાથી શાળીભદ્ર અને તેની પત્નીઓના ભોગોપભોગ માટે હમેશાં તેઓ વસ્ત્ર, ઘરેણાં અને મીઠાઈઓથી ભરેલી ૯૯ પેટીઓ મોકલાવતા. શાળીભદ્ર દેવ જેવું સુખ ભોગવતા, અને લાવવા લઈ જવા વગેરેનું સર્વ ગૃહકાર્ય ભદ્રામાતા કરતાં.

એક દિવસ કોઈ એક વેપારી રત્નની કાંબળો લઈને રાજગૃહમાં વેચવા આવ્યો. તે કાંબળો બહુમૂલ્યવાન હોવાથી શહેરનો ધનિક વર્ગ તો ન ખરીદી શક્યો, એટલું જ નહિ પણ રાજગૃહના રાજા શ્રેણિક પણ તે રત્ન કાંબળો ખરીદી નહિ. વેપારી નિરાશ

* બીજા એક પુસ્તકમાં ૬૨ હજાર જેટલી સાધ્વીઓ અને ૩ લાખ ૬૩ હજાર શ્રાવિકાઓ લખેલ છે.

થઈ શાળીભદ્રના મહેલ આગળ નીકળ્યો. ભદ્રા માતાએ તે બધી કાંબળો ખરીદી લીધી. વેપારી શેઠની ઋદ્ધિ અજાયબ થયો.

બીજે દિવસે શ્રેણિક નૃપતિની રાણી ચેલણાએ તે [illegible] લેવાનો રાજાને આગ્રહ કર્યો. એટલે રાજાએ તે વેપારીને [illegible] રાજાએ જાણ્યુ કે શાળીભદ્ર શેઠની માતાએ બધી [illegible] [illegible]

[illegible]

હું માલીક વગરનો કેમ બનું ? એમ વિચાર કરતાં તેઓ વૈરાગ્યવાન બન્યા. થોડીવારે તેઓ રાજા પાસે આવી પ્રણામ કરી યોગ્ય આસને બેઠા. રાજા શ્રેણિક શાળીભદ્રનું મુખ, તેમની રિદ્ધિ સિદ્ધિ, વગેરે જોઈ આનંદ પામ્યા અને રજા લઈ સ્વસ્થાનકે ગયા.

કેટલાક સમય પછી ત્યાં ધર્મઘોષ નામના સ્થવીર મહાત્મા પધાર્યા. તેમનું વ્યાખ્યાન સાંભળી શાળીભદ્રે દીક્ષા લેવાનો વિચાર કર્યો, અને માતા પાસે રજા માગી. માતાએ તેમને ધીમે ધીમે ત્યાગવૃત્તિ કેળવવાનું કહ્યું, એટલે માતાના સ્નેહને વશ થઈ શાળીભદ્ર દરરોજ એક એક સ્ત્રીનો ત્યાગ કરવા લાગ્યા: તેવામાં તેમના બનેવી ધન્નાએ આવી તેમને ચેતવ્યા અને કહ્યું કે ઉઠો, સાવધાન થાવ. રોજ એક એક સ્ત્રીને ત્યાગવાની કાયરતા વીર પુરુષને સંભવે નહિ, હું આઠેય સ્ત્રીઓને ત્યાગીને ચારિત્ર લેવા માટે ઉત્સુક થયો છુ. આ સાંભળી શાળીભદ્રના જ્ઞાનચક્ષુઓ સતેજ થયાં. તેઓ ધન્ના સાથે ત્યાં બિરાજમાન પ્રભુ મહાવીર પાસે ગયા અને દીક્ષા લીધી. સખ્ત તપ જપ ક્રિયાઓ કરી, અંતિમ સમયે વૈભારગીરી પર અનશન કરી શાળીભદ્ર સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાનમાં દેવ થયા.

૨૦૭ શિવરાજ ઋષિ.

હસ્તિનાપુરના શિવ નામના રાજાએ, પોતાના પુત્ર શિવભદ્રને રાજ્ય સોંપી, તામલીની માફક તાપસ દીક્ષા અંગીકાર કરી, અને યાવજ્જીવ છઠ્ઠ છઠ્ઠની તપસ્યા કરતા વિચરવા લાગ્યા. ઉગ્ર તપશ્ચર્યાને લીધે તેમને વિભંગજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું, જે વડે તેમણે સાત સમુદ્રો અને સાત દ્વીપો જોયાં. આથી તેમણે પોતે જોયેલી વસ્તુથી જગત પર કાંઈ વધારે નથી એવી પ્રરૂપણા કરવા માંડી. એવામાં ભ૦ મહાવીર હસ્તિનાપુરમાં પધાર્યા. ગૌતમ સ્વામી ગામમાં ગોચરી કરવા નીકળ્યા; ત્યાં લોકોના મુખે તેમણે શિવરાજની પ્રરૂપણા સાંભળી.

ભગવાનને પૂછતા તેમણે કહ્યું કે દ્વીપ સમુદ્રો સાત નથી, [illegible]
અસંખ્યાતા છે. આથી ગૌતમે લોકોને સત્ય સમજાવ્યું. [illegible]
શિવરાજ પ્રભુ મહાવીર પાસે આવ્યા. મોટી સભામાં [illegible]
ભગવાને દેશના આપી, તેમાં શિવરાજનો સંશય ટળ્યો. [illegible]
આગારિક મટી ભગવાન પાસે [illegible] દીક્ષા [illegible]
તેઓ મોક્ષે ગયા

૨૦૮ શ્રી દેવી

[illegible]

૨૦૯ [illegible]

[illegible]

પ્રભુનો જન્મ થયો. ઇંદ્રોએ જન્મોત્સવ ઉજવ્યો. પ્રભુ ગર્ભમાં હતા ત્યારે રાજાનું તપ્ત થયેલું શરીર નંદાદેવીના સ્પર્શથી શિતળ થયું હતું, તેથી પુત્રનું શિતળનાથ એવું નામ આપ્યું. બાલ્યકાળ વીતાવી તેઓ યુવાવસ્થા પામ્યા ત્યારે પોતાની અનિચ્છા છતાં પિતાના આગ્રહે તેમણે લગ્ન કર્યું. ત્યારબાદ ૨૫ હજાર પૂર્વની ઉમરે તેઓ રાજ્યાસને બેઠા. ૫૦ હજાર પૂર્વ સુધી રાજ્ય ભોગવ્યું. પછી વાર્ષિક દાન આપી મહા વદિ બારશે એક હજાર રાજાઓ સાથે પ્રભુએ સંયમ ગ્રહણ કર્યો. માત્ર ત્રણ માસ છદ્મસ્થપણામાં રહ્યા પછી શિતળનાથ સ્વામીને પોશ વદિ ૧૪ ના રોજ કૈવલ્યજ્ઞાન થયું. તેમને આનંદ વગેરે ૮૧ ગણધરો હતા.

પ્રભુના સંઘપરિવારમાં ૧ લાખ મુનિ, ૧ લાખને ૬ સાધ્વીઓ, ૨૮૯ હજાર શ્રાવકો અને ૪૫૮ હજાર શ્રાવિકાઓ હતા. અંતિમ સમયે સમેત શિખર પર એક હજાર મુનિઓ સાથે, એક માસનું અનશન પાળી વૈશાકવદિ બીજે પ્રભુ નિર્વાણ-મોક્ષ પધાર્યા. શિતળનાથ જિનનું એકંદર આયુષ્ય એક લાખ પૂર્વનું હતું.

૨૧૦ શ્રેયાંસનાથ

સિંહપુર નગરના વિષ્ણુરાજ રાજાની વિષ્ણુ નામક રાણીની કુક્ષિમાં જીવ દેવલોકથી ચ્યવીને જેઠવદિ છઠે તેઓ ઉત્પન્ન થયા. માતાએ ચૌદ સ્વપ્ન દીઠાં. ગર્ભકાળ પૂરો થયે ફાગણ વદિ ૧૨ પ્રભુનો જન્મ થયો. ઇંદ્રોએ જન્મોત્સવ કર્યો. યૌવનાવસ્થામાં તેઓ અનેક રાજકન્યાઓ પરણ્યા. પછી લોકાંતિક દેવોની પ્રેરણાથી વર્ષીદાન આપી, ૧ હજાર રાજાઓ સાથે ફાગણ વદિ ૧૩ સંયમ અંગીકાર કર્યો. તેઓ ૨૧ લાખ વર્ષ કુમારપણે રહ્યા, ૪૨ લાખ વર્ષ રાજ્ય કર્યું. ૭ માસ છદ્મસ્થાવસ્થામાં રહ્યા પછી મહા વદિ અમાસે પ્રભુને કૈવલ્ય જ્ઞાન થયું. ૨૧ લાખ વર્ષમાં બે માસ ઓછા સમય સુધી કૈવલ્ય પ્રવજ્યામાં વિચરી ઘણા જીવોનો પ્રભુએ ઉદ્ધાર કર્યો. છેવટે એક હજાર

મુનિઓ સાથે, સમેતશિખર પર એક માસના અનશને શ્રાવ[illegible]
ત્રીજે પ્રભુ મોક્ષ પહોંચ્યા. તેમનું કુલ આયુષ્ય ૮૪ લાખ વર્ષ[illegible]

શ્રેયાંસનાથ સ્વામીના સંઘ પરિવારમાં ૮૪ હજાર મ[illegible] ૧૦૩ હજાર સાધ્વીઓ, ૨૭૯ હજાર શ્રાવકો અને ૪૪[illegible] શ્રાવિકાઓ હતા.

૨૧૧ શ્રેયાંસકુમાર.

ઋષભદેવ ભગવાનના પુત્ર બાહુબળ અને [illegible] સોમપ્રભ, જેઓ હસ્તિનાપુરના રાજા હતા, તેમને [illegible] [illegible]

કુશાગ્રપુર છોડીને વેણાતટ નગરમાં ગયા. ત્યાં પુણ્યયોગે ભદ્ર નામના એક શ્રેષ્ઠિએ તેમને પરોણા તરીકે રાખ્યા, એટલું જ નહિ પણ શ્રેણિક રાજાની સરળતા, બુદ્ધિમતા તથા મુખની તેજસ્વીતા આદિ જોઈ ભદ્ર શેઠે શ્રેણિકને પોતાની નંદા નામની પુત્રી પરણાવી. પ્રસેનજીત રાજા પાછળથી રાજગૃહ નગર વસાવી ત્યાં રહેવા લાગ્યા. તેવામાં તે માંદા પડયા. આ સમાચાર શ્રેણિકે સાંભળ્યા, તેથી તે પોતાના પિતા પાસે શીઘ્ર જઈ પહોંચ્યા. પિતાને તેમના પર પ્રેમ હોવાથી રાજગૃહનું રાજ્ય શ્રેણિકને સોંપી, તેઓ સ્વર્ગવાસ પામ્યા. આ વખતે નંદા ગર્ભવતી હોવાથી તેણીએ 'અભયકુમાર' નામના મહા બુદ્ધિવંત પુત્રનો જન્મ આપ્યો. ગાદીએ બેઠા પછી શ્રેણિકે રાજ્યમાં ઘણો વધારો કર્યો અને તે મહર્દ્ધિક રાજા થયો. તેને ચિલ્લણા, નંદા, ધારિણી, કાલી વગેરે ઘણી રાણીઓ હતી; તથા અભયકુમાર, કોણિક, કાલી, મેઘ આદિ ઘણા કુમારો હતા. શ્રેણિક પહેલાં બૌદ્ધધર્મના ઉપાસક હતા, પરન્તુ પાછળથી અનાથી મુનિના સંસર્ગે તેઓ જૈનધર્મી બન્યા. ભ૦ મહાવીરના તેઓ પરમ ભક્ત હતા, તેમજ દૃઢ સમકિતી હતા, તેમણે પોતાના રાજ્યમાં કસાઈની દુકાનો બંધ કરાવી હતી.

એક વખત દેવે શ્રેણિકની પરીક્ષા કરવા માંસાહારી જૈન-સાધુ અને સગર્ભા જૈન સાધ્વીનો દેખાવ રજુ કર્યો, પણ શ્રેણિક ડગ્યા નહિ. તેમના પુત્રોમાંના મેઘકુમાર, નંદિષેણ, અભયકુમાર, જાલી વગેરે ઘણાઓએ દીક્ષા લીધી હતી. કાલી, નંદા વગેરે રાણીઓએ પણ દીક્ષા લીધી હતી. આખર અવસ્થામાં દુર્બુદ્ધિ કોણિકે શ્રેણિકને કેદમાં પૂર્યા હતા. પુત્રના હાથથી મૃત્યુ ન પામવા માટે શ્રેણિકે પોતાની મુદ્રિકામાં રહેલ કાલકૂટ વિષ ચૂસીને પોતાના દેહનો અંત આણ્યો હતો. તેમણે મૃગલીના શિકાર વખતે નિકાચિત કર્મનો બંધ કર્યો હોવાથી મૃત્યુ પામીને તેઓ પહેલી નરકે ગયા. પરન્તુ

તેમણે શાસનની ભક્તિથી તીર્થંકર નામ કર્મ ઉપાર્જન કર્યું હતું. તેથી તેઓ આવતી ચોવિસીમાં પદ્મનાભ નામના પહેલા તીર્થંકર થશે.

૨૧૩ શંખરાજા

તે [illegible]ની [illegible] નગરીના રાજા હતા [illegible] મહારાજના [illegible] નામના તે મિત્ર હતા અને [illegible] વિમાનમાં ગયા હતા ત્યાંથી ચ્યવી [illegible] [illegible] અર્હંત્ક નામના [illegible] મિથિલાના [illegible] [illegible] માટે [illegible] હતા. [illegible] એક કુંડલની [illegible] [illegible] માટે મિથિલાના [illegible] [illegible]

૨૧૪ શંખ અને પોખલી

[illegible]

કરવા ગઈ. તેમાં શંખ અને પોખલી આદિ શ્રાવકો પણ ગયા. પ્રભુએ દેશના આપી. સદ્બોધ સાંભળી સૌ પાછા ફર્યા. તે વખતે રસ્તામાં શંખ શ્રાવકે પોખલી આદિ બીજા શ્રાવકોને કહ્યું કે ત્હમે વિસ્તીર્ણ અન્ન, પાણી, મેવા, સુખડી આદિ ચાર પ્રકારનાં ભોજન કરાવો: જે જમ્યાબાદ આપણે પાક્ષિક પૌષધ કરી ધર્મ જાગ્રિકા કરીશું. શંખનું કહેવું સૌએ કબુલ કર્યું. તે પછી તેઓએ ચાર પ્રકારનું અન્ન નીપજાવ્યું અને સમય થતાં શંખ શ્રાવકના આગમનની વાટ જોવા લાગ્યા.

બીજી તરફ શંખ શ્રાવકે ઘેર જઇને વિચાર કર્યો કે પૌષધ નિમિત્તે આવો સમારંભ કરાવવો યોગ્ય નહિ, તેમજ ભારે પદાર્થો ખાઈને પૌષધ કરવો ઉચિત નથી. પણ સર્વ આભરણ, વિલેપન, છોડીને, ક્રોધ કષાય રહિત, બ્રહ્મચર્ય સહિત, દાભની પથારી પર બેસીને ધર્મધ્યાન ભાવતાં પૌષધ કરવો ઉચિત છે. એમ વિચારી તેઓ જમવાના સ્થાને ન જતાં, પોતાની સ્ત્રીને કહીને પૌષધશાળામાં ગયા અને પૌષધ ગ્રહણ કરીને આત્મ ભાવના ભાવવા લાગ્યા.

વખત થઈ જવા છતાં શંખશ્રાવક જમવા ન આવ્યાથી અન્ય શ્રાવકોની રજા લઈ પોખલી શ્રાવક શંખને ઘેર આવ્યા. તેમને જોઈ શંખની પત્નીએ તેમનો આદર સત્કાર કર્યો અને કહ્યું કે શંખજીએ પૌષધ કર્યો છે. આ સાંભળી પોખલી શ્રાવક શંખ પાસે પૌષધશાળામાં ગયા. ત્યાં કેટલીક વાતચિત કરી, શંખ પૌષધમાં હોવાથી પોખલી ચાલ્યા ગયા. રાત્રે શંખ શ્રાવકે વિચાર કર્યો કે મારે ભગવાનના દર્શન કર્યા પછીજ પૌષધ પારવો. આથી પ્રાતઃકાળ થતાં તે પ્રભુના દર્શને ગયા, ત્યાં પોખલી આદિ શ્રાવકોની પરિષદ હાજર હતી. પ્રભુએ દેશના આપી. દેશનાને અંતે પોખલીએ શંખને કહ્યું કે ત્હમે ગઈકાલ જમવા ન આવ્યા, માટે અમે તમારી નિંદા કરીશું. આ સાંભળી પ્રભુએ કહ્યું: હે દેવાનુપ્રિય, શંખ શ્રાવક નિંદવા લાયક નથી. તે ધર્મમાં દૃઢ છે. પ્રમાદ, નિંદા રહિત તે ધર્મજાગ્રિકા કરનાર

કે તેના વિચારો કદઇ યુક્ત ન હતા. પણ ધર્મમય હતા. આ [illegible] સર શ્રાવકોએ ગ ભજ્જની ક્ષમા માગી ન પછી સગા [illegible] ઉએ કેટલાક પ્રેતા ર્ડા ન ગામા મગન્યા, અને પ્ર[illegible] કરી પેર ગયા

[illegible]

[illegible]

ગોશાલક મંખલીપુત્ર આવશે, માટે હું તેમને વંદન કરીને સેવા ભકિત કરીશ.

પ્રાતઃકાળ થયો. પ્રભુ મહાવીર તે નગરના ઉદ્યાનમાં પધાર્યા. સદ્દાલપુત્રે વાત જાણી, તેથી તે પરીવાર સહિત પ્રભુને વાંદવા ગયો. પ્રભુએ દેશના આપી. પ્રભુ જાણતા હતા કે સદ્દાલપુત્ર ગોશાલકના મતનો અનુયાયી છે અને જે વસ્તુ બનવાની હોય છે તેજ બને છે, તેમ માનનારો છે; પણ ઉદ્યમ, પુરૂષાર્થને માનતો નથી. તેથી સદ્દાલપુત્રને સમજાવવા પ્રભુ મહાવીર તેને ત્યાં ગયા. અને ત્યાં પડેલા માટીના ઘડા સદ્દાલપુત્રને બતાવીને કહ્યુંઃ–જુઓ, આ માટીના ઘડા શી રીતે બન્યા ? સદ્દાલ પુત્રે કહ્યું, પ્રભુ, એતો બનવાના હતા ને બન્યા. પ્રભુએ કહ્યું, ઉદ્યમ કરવાથી થયાને ? ત્યારે સદ્દાલપુત્રે જવાબ આપ્યોઃ–પ્રભુ, જગતમાં જે બનવાનું હોય છે તે કુદરતી રીતે બન્યેજ જાય છે, તેમાં પુરૂષાર્થને કંઈ લાગતું વળગતું નથી. સદ્દાલપુત્રને પ્રભુએ સમજાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો છતાં તે સમજ્યો નહિ. તેથી ફરીથી પ્રભુએ પ્રશ્ન કર્યોઃ–જો કોઈ પુરૂષ ત્હારા માટીના વાસણોને ફોડી નાખે, અથવા ત્હારી સ્ત્રી સાથે ભોગવિલાસ કરે તો તું શું કરે ? સદ્દાલપુત્રે કહ્યુંઃ–" હું તેને પૂરતી શિક્ષા કરૂં." પ્રભુએ કહ્યું. શિક્ષા કરવાનું કાંઈ કારણ ? જે બનવાનું છે તે બન્યેજ જાય છે ને ! સદ્દાલપુત્ર તરત ચમકયો. તેણે પ્રભુ મહાવીરની વાત સત્ય માની, અને પુરૂષાર્થને માનનારો થયો. પ્રભુએ તેને ધર્મ સંભળાવ્યો. સદ્દાલપુત્ર બારવ્રતધારી શ્રાવક થયો. આ વાતની ગોશાલકને ખબર પડી. તેથી તે સદ્દાલપુત્ર પાસે આવ્યો. પોતાના મતને મનાવવા તેણે ઘણા પ્રયત્ન કર્યા, પણ તે સર્વ ફોગટ ગયા. એકવાર સદ્દાલપુત્ર પૌષધશાળામાં ધર્મધ્યાન કરતો હતો, તે વખતે અર્ધ રાત્રીએ એક દેવ આવ્યો, તેણે ભયંકર રૂપો કરી સદ્દાલપુત્રને ધર્મથી ચળાવવા ઘણા પ્રયત્નો કર્યા; છતાં સદ્દાલપુત્ર ડગ્યો નહિ. સદ્દાલપુત્રના ત્રણે પુત્રોને

લાગી દેવે તેમનો સંહાર કર્યો, છતાં તે જરા પણ ડગ્યો નહિ. [illegible] દેવે તેની સ્ત્રીને મારી નાખીને તેનું માંસ તળી તેના શરીરપર છાંટવાનો ભય જ્યારે બતાવ્યો, ત્યારે મહાસપુતને [illegible] આવ્યું. [illegible] પકડવા ઉઠ્યો. તરત જ [illegible] અને [illegible] હાથમાં એક [illegible] મહાપુરુષ [illegible] [illegible]

[illegible] સનત્કુમાર ચક્રવર્તી.

[illegible]

સનંતકુમાર આનંદપૂર્વક વૃદ્ધિ પામ્યા. કેટલાક વખત પછી માતાપિતાના મૃત્યુ બાદ તે રાજ્યાસન પર આવ્યા. આવતાંજ તેમણે અનેક દેશોપર લડાઈ શરૂ કરી. મોટા મોટા રાજાઓને હરાવી તેમણે છ ખંડ ધરતીમાં ચોતરફ પોતાની આણ વરતાવી. કેમકે ચક્રવર્તીને ચક્રરત્ન, છત્રરત્ન આદિ નવરત્નો, તથા દેવો વગેરે સહાય હોય છે. આવી રીતે ચક્રવર્તી થઈને તેઓ સુખપૂર્વક રાજગાદી ભોગવવા લાગ્યા.

સનંતકુમારનું શારીરિક રૂપ અદ્દભુત હતું. તેમના રૂપની જોડી સારાયે જગતમાં પણ ન મળે. એકવાર સુધર્મ દેવલોકમાં સભા હતી, તેમાં ઇંદ્ર મહારાજાએ સનંતકુમારના રૂપની ઘણીજ પ્રશંસા કરી. તેમાંના એક દેવને અતિશયોક્તિ લાગવાથી તે સનંતકુમારનું રૂપ જોવાનો વિચાર કરી એક બ્રાહ્મણનું રૂપ ધરીને સનંતકુમારને જોવા આવ્યો. આ વખતે સનંતકુમાર સ્નાન કરતા હતા, અને ન્હાવાના કેટલાક પદાર્થો ચોપડવાથી તેમનું શરીર જોઈએ તેવું સુંદર ન હતું, છતાં તેવું શરીર દેખીને પણ આ દેવના આશ્ચર્યનો પાર ન રહ્યો. સનન્તકુમારે આ બ્રાહ્મણને જોઈને પૂછ્યુંઃ—મહારાજ, કેમ પધારવું થયું છે? બ્રાહ્મણે જવાબ આપ્યોઃ—મહારાજ! મેં સાંભળ્યુ હતું કે આપનું રૂપ બહુ તેજસ્વી અને સુંદર છે, તેથી જોવા માટે હું અત્રે આવ્યો છું, અને ખરેખર મેં સાંભળ્યુ હતું તેથી ઓછું નહિ પણ વિશેષ દેદિપ્યમાન આપનું રૂપ અને કાંતિ છે. આ સાંભળી સનંતકુમારને અભિમાન આવ્યુ અને બોલ્યાઃ—મહારાજ, અત્યારે તો હું સ્નાન કરૂં છું અને શરીરે લેપ કરેલો છે, પરન્તુ હું વસ્ત્રાભુષણો સજી જ્યારે રાજસભામાં આવું ત્યારે આપ મારૂં રૂપ જોવા પધારજો. બ્રાહ્મણે કહ્યુંઃ ભલે, મહારાજ, હું આવીશ.

સનંતકુમાર સ્નાન કરી, સુંદર વસ્ત્રાભુષણો પહેરી રાજસભામાં દાખલ થયા. આ વખતનું તેમનું રૂપ સાક્ષાત દેવતાઓને પણ શરમાવે તેવું હતું. રાજા રાજસભામાં બેઠા છે તેવામાં પેલો બ્રાહ્મણ આવ્યો

ગયો. દેવ આશ્ચર્ય પામ્યો અને સનંતકુમારને વંદન કરીને સ્વસ્થાનકે ગયો. સનંતકુમાર મુનિ મહાન તપશ્ચર્યાઓ કરીને નિર્વાણ પદને પામ્યા.

૨૧૭. સગર (ચક્રવર્તી)

અયોધ્યા નગરીમાં વિજય નામે રાજા હતા. તેમના ભાઈ સુમિત્રની યશોમતી રાણીની કુક્ષિએ સગર ચક્રવર્તીનો જન્મ થયો. વિજય રાજાને 'અજિતનાથ' (બીજા તીર્થંકર) નામે પુત્ર હતા. સગર અને અજિતનાથ એકજ દિવસે જન્મ્યા. રાજ્યમાં આનંદ ફેલાઈ રહ્યો. વિજય રાજાએ પોતાનું રાજ્ય અજિતનાથને સોંપી દીક્ષા લીધી; તેમજ સુમિત્ર રાજાએ પણ દીક્ષા લીધી; શ્રી અજિતનાથ રાજગાદી પર આવ્યા. કેટલાક વખત પછી તેઓ પણ પોતાનું રાજ્ય સગરને સોંપી ધર્મતીર્થ પ્રવર્તાવવા દીક્ષા લઈ ચાલી નીકળ્યા. ત્યારપછી સગરે પોતાના રાજ્યનો વિસ્તાર વધારવા છખંડ સાધ્યા અને ચક્રવર્તી થયા. સગરને સાઠ હજાર પુત્રો હતા. એકવાર સગર ચક્રવર્તી દેશાટન નીકળ્યા, તે વખતે અષ્ટાપદ પર્વત પાસે તેમણે એક ખાઈ બનાવરાવીને તેમાં ગંગાનો પ્રવાહ વાળ્યો, આથી નાગકુમાર દેવતાઓ, પોતાને અડચણ પડતી હોઈ, સગર પર ક્રોધાયમાન થયા, અને તેના સાઠ હજાર પુત્રોને બાળીને ભસ્મ કર્યા. આ વખતે તેઓ સઘળા અયોધ્યામાં હતા. સગર જ્યારે દેશાટનથી પાછા ફરતા હતા, ત્યારે એક ઈંદ્ર બ્રાહ્મણનું રૂપ ધરી સગર પાસે આવ્યો, અને રડતાં રડતાં બોલ્યો, કે અરેરે, મ્હારો પુત્ર મરી ગયો, હું શું કરીશ! આ સાંભળી સગરે કહ્યું: મહારાજ, આ જગત્ વિનાશી છે, મૃત્યુ કોઈને છોડતું નથી, તો પછી આટલો વિલાપ શાને કરો છો! મ્હારે ૬૦૦૦૦ પુત્રો છે, જો તેઓ સઘળાય મૃત્યુ પામે, તોપણ મને શોક થાય નહિ. આ સાંભળી તે બ્રાહ્મણે કહ્યું-રાજન્, મેં સાંભળ્યું છે કે આપના સાઠ-હજાર પુત્રો દેવના કોપથી બળીને ભસ્મ થયા છે. એમ કહી દેવ અદૃશ્ય થયો. સગર રાજાને આથી ઘણો શોક થયો. રાજ્યમાં

આવ્યા પછી પ્રધાનો વગેરેના સમજાવવાથી તેઓ શાંત થયા. [illegible] તેમને જગતના વિનાશીપણાની ખાત્રી થઈ અને દીક્ષા લે[illegible] વિચાર થયો. એવામાં અજિતનાથ પ્રભુ [illegible] [illegible]. [illegible] તેમની પાસે દીક્ષા અંગીકાર કરી [illegible] તપશ્ચર્યાઓ કરીને, આત્માના [illegible] [illegible]

[illegible] સગરકુમાર [illegible]

પાસે દ્રવ્ય આપી એકઠાં કરાવતો, અને માંસ વગેરે ખરીદતો હતો. પછી તે કસાઈ તે જાનવરોને કાપી તેનાં માંસને કઢાઈમાં તળીને, અગ્નિપર સેકીને બજારમાં વેચવા નીકળતો અને પોતાની આજીવિકા ચલાવતો. એવી રીતે તે સાતસો વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવી મરીને ચોથી નરકમાં ઉત્પન્ન થયો. ત્યાંથી નીકળીને તેણે સુભદ્રશાહુકારને ત્યાં જન્મ લીધો. સગડ ઉમર લાયક થતાં તેના માતા પિતા મરી ગયાં. સગડ ધીમે ધીમે દુર્વ્યસની બન્યો. ચોરી, જુગાર, વ્યભિચાર આદિ દુષ્ટ વ્યસનોનું સેવન કરવા લાગ્યો. સમય જતાં તે સુદર્શના નામની ગણિકાના પ્રેમમાં પડયો. આ વાતની પ્રધાનને ખબર પડી, તેથી તેને ત્યાંથી હાંકી કાઢયો અને પ્રધાને તે વેશ્યાને પોતાના જનાનામાં રાખી.

સગડ હડધૂત બનવાથી અહિં તહિં ભટકવા લાગ્યો. તેને કયાંઈ ચેન પડયું નહિ. તેથી મોહને વશ થઈ તે વેશ્યાને ત્યાં જવાનો લાગ શોધવા લાગ્યો. એકદા તે લાગ સાધીને વેશ્યાના ઘરમાં પેસી ગયો. તેવામાં પ્રધાન ત્યાં આવી પહોંચ્યો અને આ સગડને વેશ્યા સાથે રમણ કરતો દેખીને તેને ખૂબ માર્યો, તથા માણસો મારફત પકડીને બાંધ્યો. પ્રધાને રાજાને વાત કરી. રાજા પણ ક્રોધે ભરાયો તેથી તેને આકરામાં આકરી શિક્ષા કરવાનું પ્રધાનને સૂચવ્યું.' તે પરથી પ્રધાને ઉપર પ્રમાણે તેને શિક્ષા કરી હતી.

શ્રી ગૌતમને સગડનું પશ્ચાત્ જીવન જાણવાની ઈચ્છા હોવાથી પ્રભુએ કહ્યું:—સગડ ૫૭ વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવી આજ ત્રીજા પહોરે લોખંડની બળતી ભઠ્ઠીમાં હોમાઈને મરણ પામશે અને પહેલી નરકમાં જશે. ત્યાંથી નીકળી રાજગૃહનગરમાં ચંડાળને ત્યાં એક જોડલું ઉત્પન્ન થશે. તેમા તે પુત્ર રૂપે જન્મશે. પુત્રનુ નામ સગડ અને પુત્રીનું નામ સુદર્શના રાખશે. સુદર્શનાનું રૂપ દેખીને સગડ મૂર્છિત થશે અને તે પોતાની બહેનની સાથે ભોગ ભોગવશે. એ રીતે તે મહાન પાપ કર્મને સેવશે. ત્યાંથી અનંત સંસાર પરિભ્રમણ કરશે. આખરે તે મનુષ્યભવમા આવી કર્મ રહિત થશે.

૨૧૯ સમુદ્રપાળ મુનિ

[illegible]

૨૨૧ સ્થૂળીભદ્ર.

વીર સંવત. ૨૧૫ ની આ વાત છે. મગધદેશની રાજ્યધાની પાટલીપુત્રમાં નંદરાજા રાજ્ય કરતો હતો. તેમને શકડાલ નામનો બુદ્ધિશાળી મંત્રી હતો. તે મંત્રીને બે પુત્રો હતા. એકનું નામ સ્થૂળીભદ્ર, અને બીજાનું નામ શ્રેયક.

રાજ્યનો માનિતો મંત્રી અને રાજાનો મુખ્ય સલાહકાર, એટલે તેને સાં શી કમીના હોય ! ધન, લક્ષ્મી, બાગ, બગીચા, સુંદર આવાસો, નોકર ચાકર ઇત્યાદિથી આ કુટુંબ આનંદ ભોગવતું હતું.

તે નગરમાં કોસ્યા નામની એક સુવિખ્યાત વેસ્યા રહેતી હતી. તે સૌંદર્યનો ભંડાર હતી, ગાનતાનમાં કુશળ હતી, કટાક્ષ કળામાં પ્રવિણ હતી. ભલભલા પુરૂષો તેને જોઈને બે ઘડી સ્થંભી જતા. તેની ખ્યાતિ દેશ પરદેશમાં પહોંચી ગઈ હતી. આ વાત સ્થૂળીભદ્રના જાણવામાં આવી. સ્થળીભદ્રને તે કોસ્યાને જોવાનો ભાવ થયો. વસ્ત્રાલંકારો પહેરી એકવાર તે કોસ્યાના આવાસમાં ગયા. કોસ્યાએ સ્થૂળીભદ્રનું સ્વાગત કર્યું. કોસ્યાને જોઈને સ્થૂળીભદ્ર જગતનું ભાન ભૂલી ગયા. કોસ્યાના રૂપમાં તે મુગ્ધ બન્યા અને તેમણે ત્યાંજ રહેવાનો નિશ્ચય કર્યો. ઘેરથી પુષ્કળ ધન મંગાવ્યા કરે, કોસ્યાને આપે. કોસ્યા પ્રેમથી તેને ચાહે. આ રીતે બંને જણા પ્રેમવિલાસમાં સમય પસાર કરે.

આમ કરતાં કરતાં બાર વર્ષના વ્હાણા વીતી ગયા. સ્થુળીભદ્રના પિતા મૃત્યુ પામ્યા. શ્રેયકે આવીને ખબર આપ્યા કે ભાઈ, "હવે તો સમજો, આપણા પૂજ્ય પિતા ત્હારો જાપ જપતાં મૃત્યુ પામ્યા છે !" આ સાંભળી સ્થૂળીભદ્ર ચમકયા. એક વેશ્યાના પ્રેમમાં પડી ઘરબાર, માતાપિતા, બધાને ભૂલી ગયા બદલ તેઓ પશ્ચાત્તાપ કરવા લાગ્યા, એટલુંજ નહિ પરંતુ મૃત્યુ આગમચ પિતાનો મેળાપ ન થયો, એ ત્હેમને ભારે દુઃખ લાગ્યું. એકદમ જેમ સાપ કાંચળી છોડીને નાસે તેમ સ્થૂળીભદ્ર વેશ્યાજીવનમાંથી પલાયન કરી ગયા.

ઉપદેશ કોસ્યાના હૃદયમાં હાડોહાડ વ્યાપી ગયો. તેણીને માનવદેહે કરવા યોગ્ય કાર્યોનું ભાન થયું. જીંદગીમાં કરેલાં વ્યભિચારના અગણિત પાપો માટે તેણીને પશ્ચાત્તાપ થયો. તેણીનું હૃદય વૈરાગ્ય રસથી પ્રેરિત બન્યું અને મુનિની ક્ષમા માગી તેણીયે મુનિ પાસે શ્રાવિકાના બાર વ્રતો ધારણ કર્યાં. સ્થુળીભદ્ર અને કોસ્યા પોત-પોતાના વ્રતોનું રક્ષણ કરતાં માનવજીવનની સાર્થકતા સાધવા લાગ્યા.

અનુક્રમે ચાતુર્માસ પુરૂં થયું. ચારે મુનિવરો તપના પ્રભાવે આબાદ રહ્યા. અને ગુરુ પાસેઆવી, સૌએ તેમને વંદન કર્યું. ગુરૂએ ત્રણે જણને એકેકવાર ધન્યવાદ આપ્યો અને સ્થૂળીભદ્રજીને ત્રણવાર ધન્યવાદ આપ્યો. પાસે ઉભેલા તેમાંના એક મુનિવરને આ સાંભળી અદેખાઈ આવી. તેમણે વિચાર્યું કે હું સિંહની ગુફાના મોઢે ચાતુર્માસ રહ્યો, છતાં મને એકવાર ધન્યવાદ, અને આ સ્થૂળીભદ્રને ત્રણવાર! તેથી બીજું ચોમાસું આવતાં તે મુનિએ કોસ્યાને ત્યાં ચાતુર્માસ રહેવાનું નક્કી કર્યું, અને તે માટે ગુરૂની આજ્ઞા માગી. ગુરૂએ કહ્યું કે તે કામ માત્ર સ્થૂળીભદ્રથીજ થઈ શકે, તમે નાહક તમારૂં ચારિત્ર ગુમાવી બેસશો. શિષ્યે માન્યું નહી અને બીજું ચાતુર્માસ આવતાં તેઓ કોસ્યાને ત્યાં રજા લઈને ચાતુર્માસ રહ્યા.

કોસ્યા તો હવે જ્ઞાની બની ગઈ હતી. તેણે વિચાર્યું કે આ મુનિ સ્થૂળીભદ્રની હરિફાઈ કરવા આવ્યા લાગે છે. માટે તેમની પણ કસોટી કરૂં એટલે હીરો ઝટ પરખાઈ આવશે. આમ વિચારી કોસ્યા સુંદર વસ્ત્રાભૂષણો સજી, હાથમાં મિષ્ટ ભોજનનો થાળ લઈ, હાવ ભાવ અને કટાક્ષ કરતી ઉક્ત મુનિ પાસે આવી પહોંચી. મુનિ જ્યાં કોસ્યાના મુખચંદ્ર સામે દ્દષ્ટિ કરે છે, ત્યાંજ તેઓ સ્થંભી ગયા. તેમને વિકાર-ભાવના જાગૃત થઈ. વેસ્યાએ થાળમાંથી ભોજન આપવા માંડ્યુ. મુનિએ ન લીધું. વેસ્યા તરત તેમનો ભાવ સમજી ગઈ. મુનિએ વેસ્યાના પ્રેમની

માગણી કરી. વેશ્યાએ કહ્યું:–મહારાજ, તમારે મારી સાથે સુ[illegible] ભોગવવું હોય તો હું કહું તેમ કરો. મુનિએ કહ્યું, શી આજ્ઞા કહો. મરણાંતે પણ તમારી તે આજ્ઞા પાળવા હું તૈયાર [illegible] વેશ્યાએ કહ્યું:–મહારાજ, તમે જાણો છો કે અમે [illegible] વિના કોઈને પેમવા ન દઈએ

"પણ અમે તો ત્યાગી [illegible] અમારી [illegible]" મુનિએ કહ્યું.

"ત્યારે તમે નેપાળ દેશના રાજા [illegible]

[illegible]

સ્વર્ગનાં કામભોગ ભોગવ્યાં, છતાં જીવની તૃપ્તિ ન થઈ, તો શું આ ક્ષણિક અને તુચ્છ મનુષ્યના વિષયભોગથી જીવની તૃપ્તિ થશે ખરી? વિચાર કરો, મહારાજ, આપને નેપાળમાં મોકલવાનો મ્હારો એજ ઉદ્દેશ હતો. હું તો સ્થૂળીભદ્રજીના ઉપદેશથી શ્રાવિકા થઈ છું; એટલે હજુયે તમને મ્હારી સાથે ભોગ ભોગવવાનો મનોભાવ હોય તો મ્હારાથી તે તૃપ્ત નહિ થઈ શકે મહારાજ. આપ સાધુ ધર્મથી ભ્રષ્ટ બન્યા; એટલુંજ નહિ પણ ભર ચોમાસામાં આપ નેપાળમાં ગયા. માટે આપ આપના ગુરુ પાસે જઈ ક્ષમાપના લ્યો અને પવિત્ર થાઓ! મનુષ્યભવ, સંતસમાગમ, શાસ્ત્રશ્રવણ, અને સંયમદશા આ જીવને અનંતકાળે પણ મળવા દુર્લભ છે એ સમજો.

સાધુ આ સાંભળી સ્થિર થઈ ગયા. તેઓ પવિત્ર કોસ્યા અને સ્થૂળીભદ્રને ધન્યવાદ આપવા લાગ્યા. તત્કાળ તેઓ ત્યાંથી ગુરૂ પાસે આવ્યા અને પ્રાયશ્ચિત લઈ શુદ્ધ થયા.

ધન્ય છે, સ્થુળીભદ્રસમા નિશ્ચળ વૈરાગી મહાપુરૂષને!

૨૨૨ સીતા

વિદેહદેશના જનક રાજાને સીતા નામે પુત્રી હતી. તે મહા પતિવ્રતા સતી હતી. તે ઉમર લાયક થતાં જનક રાજાએ સ્વયંવર રચ્યો, જેમાં અનેક રાજાઓ આવ્યા. ત્યાં અયોધ્યાપતિ દશરથ રાજાના પુત્ર શ્રી રામ ધનુષ્ય તોડી સીતાને પરણ્યા. સુખનો સમય આવ્યો તે વખતે રામચંદ્રજીને પિતાના વચનને ખાતર રાજ્યગાદીને સ્થાને વનવાસ સ્વીકારવો પડ્યો. 'પતિ ત્યાં સતી' એ ન્યાયે સીતા રામચંદ્રજીની સાથે વનમાં ગયા, અને વૃક્ષનાં ફળ, ફૂલ, પાન વગેરે ખાઈ જીવન નિર્વાહ ચલાવવા લાગ્યા. તેવામાં એક કૃત્રિમ અલૌકિક મૃગને જોઈ તેને પકડવાનુ સીતાજીને મન થયુ અને રામને આગ્રહ કરી તે મૃગ લેવા મોકલ્યા; પાછળ લક્ષ્મણ પણ ગયા. આ તકનો લાભ લઈ લંકાનો રાજા રાવણ કપટ યુક્તિથી સીતાજીનું હરણ કરી લંકામાં

લઈ ગયો. અતિશય ધાક, ધમકી, વિનવણી છતાં સતી સીતાએ પોતાના શિયળનું રક્ષણ કર્યું. પાછળથી રામ તથા લક્ષ્મણે સુગ્રીવ હનુમંત વગેરે રાજાઓની મદદ લઈ લંકા પર ચડાઈ કરી ત્યાંના રાજા રાવણને મારી સીતાજીને ઘેર લઈ આવ્યા. આ વખતે તેઓનો વનવાસકાળ પૂરો થયો હતો. લોકો માંહોમાંહે વાતો કરવા લાગ્યા કે લંકાના રાજા રાવણને ત્યાં સીતાજી પવિત્ર કેમ રહી શકે? [illegible] સીતાને અગ્નિમાં પડી પોતાની પવિત્રતા [illegible] કરી આપવાનું કહ્યું. સીતાજી અગ્નિકુંડ પાસે આવી [illegible] [illegible]

[illegible]

થયો. તે કિશોરાવસ્થાએ પહોંચ્યા, ત્યારે કીર્તિધર રાજાએ તેને રાજ્યાસને સ્થાપીને વિજયસેન નામક મુનિની પાસે દીક્ષા અંગીકાર કરી. એકવાર કીર્તિધર મુનિ માસક્ષમણને પારણે ભિક્ષાર્થે શહેરમાં નીકળ્યા, તેવામાં તેમની પત્ની સહદેવીએ તેમને રાજમહાલયની અગાશીમાંથી જોયા. જોતાંજ તેણીને વિચાર થયો કે મારા પતિને મુનિ વેશમાં જોઈને; જો મારો પુત્ર સુકોશલ પણ દીક્ષા લેશે તો મહા અનર્થ થશે, એમ ધારી કોઈ વેશધારીઓ પાસે તેણીએ કીર્તિધર મુનિને નગરની બહાર કઢાવી મૂકયા. આ સમાચાર જાણી સુકોશલની ધાવમાતા રુદન કરવા લાગી. સુકોશલે તેણીને રુદનનું કારણ પૂછતાં, તેણીએ કહ્યું કે જ્યારે તમે ન્હાની વયમાં હતા ત્યારે તમારા પિતાએ તમને રાજ્યાસને બેસાડીને દીક્ષા લીધી હતી. તેઓ આજે ભિક્ષાર્થે નગરમાં આવ્યા હતા, અને જો તમે તેમને જુઓ તો તમે પણ દીક્ષા લઈ લ્યો, એ હેતુથી તમારી માતાએ તે ક્ષમાશીલ મુનિને નગરની બહાર કઢાવી મૂકયા છે. આ વાત જાણી સુકોશલ પિતાના સ્થાને ગયો; અને ઉપદેશ સાંભળી વૈરાગ્ય પામી તે પણ દીક્ષિત થયો. આથી તેની માતા સહદેવીને અતિશય સંતાપ થવા લાગ્યો. અનુક્રમે. આર્તધ્યાનથી તે મૃત્યુ પામીને કોઇ ગિરિની ગુફામાં વાઘણ થઈ.

એકવાર આ બંને પિતા પુત્ર સાધુ એક પર્વતની ગુફામાં ચાતુર્માસ કરીને રહ્યા. ચાતુર્માસ પૂરો થતાં તેઓ બંને ભિક્ષા મેળવવા માટે બહાર ચાલ્યા. ત્યાં માર્ગમાં યમદૂતી જેવી પેલી વાઘણે તેઓને દીઠા. તેનામાં પૂર્વભવનું વૈર જાગૃત થયું. મોટી ત્રાડો મારતી તે દુષ્ટ વાઘણ સુકોશલ મુનિ સામે ધુરકીયા કરતી દોડી આવી. પોતાને ઉપસર્ગ આવેલો જાણી બંને મુનિઓ ધર્મધ્યાનમાં સ્થિર બની કાયોત્સર્ગમાં રહ્યા. વાઘણે સુકોશલ મુનિનું શરીર ફાડીને માંસનું ભક્ષણ કરવા માંડ્યું. સુકોશલ મુનિ 'વાઘણ મને કર્મક્ષય

કરવામાં સહાયભૂત છે' એમ માની શુકલધ્યાને ચડ્યા. તેમને કેવલજ્ઞાન થયું. વાઘણે ને પછી કીર્તિધર મુનિને ખાધા. કીર્તિધર મુનિ પણ શુકલધ્યાન ભાવતા કેવલ[illegible] મોક્ષમાં ગયા.

૨૨૪ સુદર્શન (બળદેવ)

તેઓ અશ્વપુર નગરના શિવરાજ રાજાના [illegible] અને પુરુષસિંહ નામક વાસુદેવના [illegible] બળદેવ તરીકે પ્રસિદ્ધ થયા. તેઓ [illegible] લાખ વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવી મોક્ષમાં ગયા.

૨૨૫ સુધર્માસ્વામી.

[illegible]

૨ ગણુધરો હયાત હતા. જેમાં ગૌતમને તરત કેવળજ્ઞાન થયું, જેથી ભ. મહાવીર પછી તેઓ પાટપર બિરાજ્યા હતા. જેમ શ્રી ગૌતમે મહાવીર પ્રભુને અનેક પ્રશ્નો પૂછી, શંકાઓનું સમાધાન કરી જ્ઞાન મેળવ્યું હતું, તેમ શ્રી જંબુસ્વામીએ સુધર્મા સ્વામીને અનેક પ્રશ્નો પૂછી અનેક વિષયોનો નિર્ણય કર્યો હતો.

૨૨૬ સુદર્શન શેઠ

અંગ દેશની ચંપાનગરીમાં દધિવાહન રાજા રાજ્ય કરતા હતા. તેને અભયા નામની રાણી હતી. તેજ નગરમાં સુદર્શન નામનો એક ધનશ્રેષ્ઠિ વસતો હતો. તેનું રૂપ સાક્ષાત્ કામદેવ જેવું સુંદર અને મોહક હતું, છતાં સુદર્શન બ્રહ્મચર્યનું રક્ષણ કરવામાં એક્કો ગણાતો હતો. પોતાની પાસે અઢળક લક્ષ્મી હોવા છતાં શિયળનું રક્ષણ એજ તેની મ્હોટી સંપત્તિ હતી. ટુંકમાં તે સત્યવાદી, ધર્મપ્રેમી, શીલવંત અને ગુણવંત હતો.

એકવાર સુદર્શન શેઠ કોઈ કામ પ્રસંગે શહેરમાં જતાં રાજમહાલયના પાછળના રસ્તેથી પસાર થતા હતો, તે વખતે અભયા રાણીએ તેને જોયો, જોતાંજ તેના હૃદયમાં કામ વિકારની ભાવના ઉત્પન્ન થઈ. ત્હેણીએ કોઈપણ ભોગે સુદર્શન સાથે સુખભોગ ભોગવવાની ઈચ્છા કરી. તેણે પોતાની કપિલા નામની દાસીને કહ્યું કે દાસી, જા, પેલા પસાર થતાં રૂપસુંદર પુરૂષને બોલાવી લાવ. રાણીનો હુકમ થતાં દાસી સત્વર નીચે ઉતરી અને સુદર્શન પાસે જઈ પહોંચીને કહ્યું: શેઠ, ત્હમને અમારા રાણી સાહેબ કાંઈ કામ માટે બોલાવે છે. ભદ્રિક સુદર્શન પોતાની માલિકિનીનો અનાદર ન કરવાના કારણે મહેલમાં ગયા. રાણીએ શેઠનું સુંદર સ્વાગત કર્યું અને ઉચિત સ્થાને બેસાડી પોતાની કામેચ્છા તૃપ્ત કરવાની વિનંતિ કરી. આ સાંભળી સુદર્શન શેઠ ચમક્યા. તેમને ધર્મસંકટ આવ્યું.

તેમાંથી બચવાનો વિચાર કરતાં એક યુક્તિ સુઝી આવતાં તે બોલ્યાઃ—શાખીસાહેબ, ધન્યઘડી, ધન્યભાગ્ય, કે તમે મારા જેવા પામર કિંકરને બોલાવીને ઉપકૃત કર્યો છે, પરંતુ વાત એવી છે, કે તે નામથી આપને દુઃખ થશે, માટે મને માફ કરજો. "શી વાત છે?" શાખીએ આશ્ચર્યચકિત બની પૂછ્યું. [illegible] કહ્યું એમ કે હું [illegible] આપની [illegible] માગથી [illegible] [illegible] ગુસ્સે થઈને તેને કાઢી મૂક્યા

[illegible]

શૂળી પર ચડવા તૈયાર થયો. તેને શૂળી પર ચડાવવામાં આવ્યો, ત્યાં તેણે હૃદયના એકાગ્રભાવે પરમ પવિત્ર પંચપરમેષ્ઠિ દેવોનું આરાધન કરવા માંડયું. પવિત્ર નવકાર મંત્રના પ્રભાવે શૂળી એક સિંહાસનના રૂપમાં ફેરવાઈ ગઈ. અર્થાત્ દેવોએ તેના શિયળના પ્રતાપે શૂળીને સિંહાસન બનાવી દીધું. રાજા આ જોઈ દિંગમૂઢ બની ગયો. તેણે સુદર્શનને સત્ય હકીકત કહેવાનું કહ્યું: અભયારાણીને અભયદાન આપવાની શરતે સુદર્શને રાજાને સર્વ હકીકત કહી. આખરે સુદર્શન શેઠ દીક્ષા અંગીકાર કરી દેવલોકમાં ગયા.

૨૨૭ સુપ્રભ (બળદેવ)

તેઓ દ્વારિકા નગરીના સોમરાજાની સુદર્શના રાણીના પુત્ર, અને પુરુષોત્તમ નામક વાસુદેવના ઓરમાન ભાઈ હતા. તેઓ ચોથા બળદેવ તરીકે પ્રસિદ્ધિ પામ્યા. તેઓ ૫૫ લાખ વરસનું આયુષ્ય ભોગવી અનંતનાથ પ્રભુના સમયમાં ચારિત્ર લઈ મોક્ષમાં ગયા.

૨૨૮ સુપાર્શ્વનાથ

વારાણસી નગરીમાં પ્રતિષ્ઠ નામે રાજા હતા. તેમને પૃથ્વી નામે રાણી હતી. તેના ઉદરમાં છઠ્ઠી ગ્રૈવેયકથી ચ્યવી ભાદરવા વદિ આઠમિએ તેઓ ઉત્પન્ન થયા. માતાને ૧૪ સ્વપ્ન આવ્યાં. જેઠ શુદિ બારશે પ્રભુનો જન્મ થયો. ઇંદ્રોએ મેરૂપર્વત પર જઈ જન્મોત્સવ ઉજવ્યો. પિતાએ જન્મોત્સવ કરી પુત્રનું 'સુપાર્શ્વનાથ' એવું નામ પાડયું. યૌવનવય થતાં પિતાની આજ્ઞાથી તેમણે અનેક રાજયકન્યાઓ સાથે લગ્ન કર્યું, તે પછી તેઓ રાજયાસને આવ્યા. ભોગાવલી કર્મ પૂરૂં થતા લોકાંતિક દેવોએ પ્રભુને પ્રેરણા કરી, એટલે તેમણે વરસીદાન આપી, જેઠ શુદિ તેરસે એક હજાર રાજાઓ સાથે સંયમ અંગીકાર કર્યો. નવમાસ છદ્મસ્થ અવસ્થામાં વીતાવતાં પ્રભુને ફાગણ વદિ છઠ્ઠને કેવળજ્ઞાન થયું. તેમને ૯૫ ગણધરો હતા. તેમાં વિદર્ભ સૌથી મોટા

હતા તેમના પરિવારમાં ૩ લાખ સાધુ, ૪૩૦ હજાર સાધ્વીઓ, ૨૫૦ હજાર શ્રાવકો અને ૪૯૩ હજાર શ્રાવિકાઓ હતા. પ્રભુ પાંચ લાખ પૂર્વ કુમારપણે રહ્યા. ૧૪ લાખ પૂર્વ અને ૨૦ પૂર્વાંગ સુધી રાજ્ય કર્યું. એક લાખ પૂર્વમાં વીસ પૂર્વાંગ અને નવમાસ ઓછા, સમય સુધી કેવળી તરીકે વિચર્યા ત્યાર પછી સમેત શિખર પર [illegible] મુનિઓ સાથે એક માસનું અનશન કરી ફાગણ [illegible] પધાર્યા તેમનું કુલ આયુષ્ય ૨૦ લાખ પૂર્વનું હતું

૨૨૯ સુબાહુકુમાર

[illegible]

યુવાવસ્થાને પામ્યા, ત્યારે તેમને પુષ્પચુલા આદિ ૫૦૦ રાજકન્યાએ પરણાવવામાં આવી. પાંચસો મહેલો બંધાવી આપવામાં આવ્યા. જેમાં કુમાર સુખભોગ ભોગવવા લાગ્યા.

એકદા પ્રભુ મહાવીર તે નગરના ઉદ્યાનમાં પધાર્યા. પ્રજાગણના ટોળે ટોળાં પ્રભુના દર્શન કરવા જવા લાગ્યાં. આ દ્રશ્ય સુબાહુકુમારે જેયું; પરિવાર સહિત સુબાહુકુમાર દર્શનાર્થે ગયા. પ્રભુએ ઉપદેશ આપ્યો. સુબાહુકુમાર શ્રાવક થયા. બીજી વાર પ્રભુ પધાર્યા. સુબાહુકુમાર દર્શનાર્થે ગયા. પ્રભુના અદ્‌ભુત ઉપદેશની અસર હૃદયમાં હાડોહાડ વ્યાપી ગઈ, સંસારની અસારતાએ તેમનામાં ગંભીર રૂપ લીધુ. પ્રભુને વંદન કરી તેઓ ઘેર આવ્યા. રાજ-મહાલયો, સૌંદર્યવાન સ્ત્રીઓ, રાજ્યની વિપુલ લક્ષ્મી, એ સઘળા પર તેમને અભાવ છૂટયો. સુબાહુકુમાર સ્વસ્થ થયા. જેમ કપડાં ઉપરથી ધૂળ ખંખેરી નાખે તેમ સર્વ મોહ તજી સંસારથી તેઓ વિરક્ત થઈ ગયા. માતાપિતાની દીક્ષા માટે રજા લીધી. માતાપિતાએ કુમારને ઘણું સમજાવ્યાં પરન્તુ કુમાર એકના બે ન થયા, પરસ્પર સંવાદ થયો, તેમાં કુમાર સફળતા પામ્યા. દીક્ષાની તૈયારીઓ થઈ, અનેક પ્રકારનાં વાજિંત્રો વાગી રહ્યાં, સર્વ કોઈ સુબા-હુકુમારને ધન્યવાદ આપવા લાગ્યા, પણ સુબાહુકુમારને જગતનો ધન્યવાદ ક્યાં જોઈતો હતો? તેમને તો જન્મ મરણના ફેરા મિટાવવા હતા. આ સ્વાર્થમય સંસારનો ત્યાગ કરવો હતો, તેથી તેઓ પુષ્કર ઉદ્યાનમાં ગયા, જ્યાં પ્રભુ મહાવીર બિરાજતા હતા. પ્રભુ પાસે સુબાહુકુમારે દીક્ષા લીધી અને આત્મ દશામાં વિચરવા લાગ્યા. ઘણા વર્ષ સંયમ પાળી, ખૂબ તપશ્ચર્યાઓ કરી, સુબાહુકુમાર કાળ કરી સુધર્મ દેવલોકમાં ગયા. ત્યાંથી મનુષ્ય જન્મ પામી દેવતા અને મનુષ્ય એ બેજ ગતિના થોડાક ભવો કરી તેઓ મહાવિદેહમાં જન્મ લઈ મોક્ષ જશે. ધન્ય છે, એ સુબાહુસમા રાજપુરૂષને, તેમને આપણા વંદન હોજો!

૨૩૦ સુભદ્રા.

વસંતપુર નગરમાં જિનદાસ નામે શ્રાવક હતા. તેને [illegible] નામની સ્ત્રી હતી. તેનાથી તેમને એક પુત્રી થઈ હતી. પુત્રીનું નામ સુભદ્રા. સુભદ્રા રોજ ઉપાશ્રયમાં જાય, [illegible] સામાયિક કરે, ધાર્મિક પુસ્તકો વાંચે, અને [illegible] [illegible]

પીડા થવા લાગી. આ મુનિ જિનકલ્પિત સાધુ હતા, એટલે તેઓ શરીરના સંસ્કારથી વિમુખ હતા. સુભદ્રાને દયા આવી. તેથી સુભદ્રાએ પોતાની જીભના ટેરવાથી મુનિની આંખ માંહેનું પેલું તણખલું ઉપાડી લીધું; પણ સુભદ્રાનું કપાળ અચાનક મુનિના કપાળ સાથે અડી ગયું. તેથી સુભદ્રાએ કરેલા કંકુના ચાંલ્લાની છાપ મુનિના કપાળમાં પડી. મુનિ ત્યાંથી ભિક્ષા લઈને બહાર નીકળ્યા.

એવામાં જ સુભદ્રાની સાસુ તથા નણંદે મુનિના કપાળમાં ચાંલ્લો જોયો. તેઓ તો સુભદ્રાના છિદ્રો શોધતી જ હતી. તેથી સુભદ્રાના પ્રમાદનો લાભ આ રીતે તેઓએ મેળવ્યો. તરત જ તેમણે આ દશ્ય બુદ્ધદાસને બતાવ્યું, અને કહ્યું કે અમે ન્હોતા કહેતા કે સુભદ્રા કેવી પતિવ્રતા છે ?

બુદ્ધદાસનો વહેમ સાચો ઠર્યો. સરળ સન્નારી પર સંકટ આવ્યું. તે પતિની આંખમાં કણાની જેમ ખૂંચવા લાગી. કાચા કાનના બુદ્ધદાસે તેનો ત્યાગ કર્યો. સુભદ્રાના દુઃખનો પાર ન રહ્યો, તે કર્મને જ દોષ દેવા લાગી અને કોઇ રીતે માથે આવેલું કલંક દૂર કરવાના વિચાર કરવા લાગી. તેણે અઠમ તપ આદર્યો, અને શાસન દેવીનું આરાધન કર્યું. છેલ્લી રાત્રિએ દેવીએ આવીને કહ્યું. ફિકર ન કર. બ્હેન, સવારે સઘળું સારૂં થશે.

સવાર થતાં જ ચંપાનગરીના દરવાજા ઉઘડ્યા નહિ. લોકોને જવા આવવાની હરકત પડી. રાજાએ પણ વાત જાણી. સૌ કોઈ સ્તબ્ધ થઈ ગયાં. ઘણા મંત્ર–ઉપચારો કર્યા, પણ ફોકટ. બધાએ દેવતાઓનું સ્મરણ કર્યું. ત્યારે આકાશવાણી થઈ કે કોઈ મહાસતી કાચા સુતરના તાંતણાથી ચારણીને બાંધી કૂવામાંથી પાણી કાઢે; અને તે પાણી દરવાજાને છાંટે તો દરવાજા ઉઘડે.

૨૩૧ સુમતિનાથ

પનિતા નામની નગરીમાં મેઘરાજાની મંગળા નામની રાણીની દરમાં શ્રાવણ શુદિ બીજે, વિજય વિમાનમાંથી ચ્યવીને, તેઓ પન્ન થયા. માતાને ચૌદ સ્વપ્ન આવ્યાં. અનુક્રમે ગર્ભકાળ પૂરો વૈશાક શુદિ આઠમે પ્રભુનો જન્મ થયો. સુમતિનાથ નામ વામાં આવ્યું. યૌવનવય થતાં માતાપિતાએ ઘણી કન્યાઓ તેમને ણાવી. દશ લાખ પૂર્વ સુધી તેઓ કુમારપણામાં રહ્યા. પછી તાએ તેમને રાજ્ય સોંપી દીક્ષા લીધી. ૨૯ લાખ પૂર્વ અને ૧૨ ાંગ સુધી રાજ્ય ભોગવ્યુ. પછી પ્રભુએ વરસીદાન આપી ૧ જાર રાજાઓ સાથે વૈશાક શુદિ ૯મે દીક્ષા લીધી. ૨૦ વર્ષ સ્થપણે રહ્યા પછી ચૈત્ર શુદિ ૧૧ ના રોજ તેમને કૈવલ્યજ્ઞાન થયું. મને ચમર આદિ ૧૦૦ ગણધરો હતા. પ્રભુના શાસન પરિવારમાં લાખ ૨૦ હજાર સાધુ, ૫ લાખ ૩૦ હજાર સાધ્વી, ૨ લાખ ૧ હજાર શ્રાવકો અને ૫ લાખ ૧૬ હજાર શ્રાવિકાઓ હતા. ભુ ૧ લાખ પૂર્વમાં ૧૨ પૂર્વાંગ અને ૨૦ વરસ ઓછા, એટલો મય કેવળીપણે વિચર્યા. તે પછી સમેતશિખર પર એક હજાર ાધુઓ સાથે એક માસના અનશનના અંતે ચૈત્ર શુદિ ૯ના દિવસે શુ સિદ્ધ થયા.

૨૩૨ સુરાદેવ

વારાણસી નગરીમાં સુરાદેવ નામે ગાથાપતિ હતા. તેમને ન્ના નામની સ્ત્રી હતી. રિદ્ધિસિદ્ધિમાં તેઓ કામદેવ માનજ હતા. એકવાર પ્રભુ મહાવીર તે નગરીમાં પધાર્યા. રાદેવ પ્રભુને વાંદવા ગયા. પ્રભુની અમોઘ વાણીથી પ્રતિબોધ મી, તેમણે શ્રાવકના બારવ્રત અંગીકાર કર્યા. તેમની સ્ત્રી ન્ન શ્રાવિકા બની. બંને જણ વ્રત નિયમનું પાલન કરવા લાગ્યા. કેટલાક વર્ષો વિત્યાબાદ સુરાદેવ, ગૃહનો ભાર કારભાર પોતાના

જ્યેષ્ઠ પુત્રને સોંપી પૌષધશાળામાં ધર્મધ્યાન કરવા લાગ્યા. સુરાદેવ એક વખત ધ્યાનમાં લીન હતા, તે વખતે અર્ધ રાત્રિએ તેમને ચળાવવા માટે એક દેવ આવ્યો. તેણે રાક્ષસનું ભયંકર રૂપ કરી વ્રત ભંગ કરવાનું સુરાદેવને કહ્યું; પણ સુરાદેવ [illegible] ડગ્યા નહિ, તેથી દેવે સુરાદેવના એક પછી એક ત્રણે પુત્રોને [illegible] તેની નજરમાં ઉભા રાખી તરવારથી કાપી નાખ્યા અને [illegible] કઢાઈમાં મૂકીને, તેમનું લોહી સુરાદેવના શરીર પર [illegible] સુરાદેવ જરા પણ ચલાયમાન થયા નહિ [illegible]

[illegible]

તે ચિલાતને ઠપકો આપી ઘરમાંથી કાઢી મૂક્યો. ચિલાત નોકર ગામમાં જ્યાં ત્યાં રખડવા લાગ્યો અને તે ચોરી, માંસ, દારૂ, જુગાર, પરસ્ત્રીગમન ઈત્યાદિનો વ્યસની બની ગયો અને સ્વચ્છંદે વર્તવા લાગ્યો. તે નગરીથી થોડેક દૂર એક ચોરોને રહેવાની ગુફા હતી. તેમાં વિજયસેન નામનો ચૌર્યકળામાં કુશળ એવો ચોર રહેતો હતો: તેની સાથે બીજા પાંચસો ચોરો હતા. આ ચિલાત નોકર ત્યાં ગયો અને તે ચોરને મળ્યો. તેની સાથે રહીને તે પણ ચોરી કરતાં શીખ્યો અને ચૌર્યકળામાં પ્રવીણ થયો.

કાળાન્તરે તે વિજયસેન ચોર મરણ પામ્યો. તેથી પાંચસે ચોરોએ મળીને આ ચિલાત ચોરને પોતાનો અધિપતિ બનાવ્યો. એક વખત તે ચિલાત ચોર પોતાના પાંચસે ચોર સાથીઓને લઇને રાજગૃહી નગરીમાં ધન્નાસાર્થવાહને ઘેર ચોરી કરવા આવ્યો. ધન્ના સાર્થવાહ પોતાના પાંચ પુત્રોને લઈ ભયભીત થઇને એકદમ ઘરમાંથી દૂર જતો રહ્યો. ચિલાતે ધન્નાના ઘરમાંથી પુષ્કળ દ્રવ્ય લીધું એટલુંજ નહી પણ સુષુમાદારિકા નામની તેની કન્યાને લઈ તે ત્યાંથી પલાયન કરી ગયો.

ચોરના ગયા બાદ ધન્નાસાર્થવાહ ઘેર આવ્યો અને કોટવાળ પાસે ગયો. તેણે કોટવાળને ચોરીની તથા પુત્રીહરણની વાત કરીને, પોતાની સાથે તપાસ કરવા આવવાનું કહ્યું. કોટવાળ હથીયાર તથા માણસો લઇને ધન્નાસાર્થવાહ સાથે પેલી ગુફામાં ગયો. ત્યાં ચોરો સાથે યુદ્ધ થયું. પરિણામે બધા ચોરો નાસી ગયા. ચિલાત પણ ગભરાયો તેથી તે સુષુમાદારિકા નામની કન્યાને સાથે લઈ બીજે રસ્તેથી જંગલ ભણી પસાર થઈ ગયો. આ દૃશ્ય ધન્ના તથા તેના પુત્રોના જોવામાં આવ્યું, તેથી તેઓ તેની પાછળ પડયા. દૂર અટવીમાં ગયા પછી ચિલાત થાક્યો. કન્યા સાથે આમજ જલદીથી નાસી શકાશે નહિ, એમ ધારી તેણે પેલી કન્યાનું તલવાર વતી મસ્તક ઉતારી

પહોંચવા માટેજ કર્યો હતા, તેમ સાધુ સાધ્વી ઉદારિક શરીરને વર્ણ, રૂપ, બળ, વિષયને માટે પોષે નહિ, પરંતુ માત્ર સિદ્ધિ-મૂકિતને માટે સાધનભૂત જાણી નિઃસ્વાદ રૂપે આહાર કરે. ચિલાતીપુત્ર વિષયમાં લુબ્ધ બની અટવીમાં રખડી મહાદુઃખ પામ્યો, તેમ વિષયમાં ગૃદ્ધ બનેલ જીવો મહાદુઃખને પામે અને સંસાર પરિભ્રમણ કરે.

૨૩૪ સુલસા

રાજગૃહ નગરમાં નાગ નામના રથિકને સુલસા નામે પતિભક્ત અને ધર્મપરાયણ સ્ત્રી હતી. એકદા નાગ રથિકે ગુરુસન્મુખ એવો નિયમ કર્યો કે 'હવે મ્હારે બીજી સ્ત્રી કરવી નહિ.' એ દંપતી પરસ્પર સ્નેહયુક્ત હતા. નાગ રથિક શ્રેણિક રાજાની સેવા કરતો હતો. એકદા પોતાના આંગણા પાસે કેટલાક દેવકુમાર જેવાં બાળકોને જોઈ પુત્ર વગરની એવી સુલસા પોતાને પુત્ર ન હોવા બદલ ખેદ પામી, ચિંતાથી તેનું મુખ ઉતરી ગયું, ત્યારે નાગરથિકે તેણીને દેવ વગેરેની બાધા રાખવાનું કહ્યું. આ સાંભળી જૈનધર્મમાં દૃઢ એવી સુલસાએ કહ્યું. મિથ્યા દેવદેવીઓની બાધા વ્યર્થ જ છે, માટે અરિહંત ધર્મ ઉપર શ્રદ્ધા રાખો, તેનાથી સર્વ સિદ્ધિ મળશે. આમ સત્ય ધર્મની શ્રદ્ધાવડે પતિ-પત્ની બને દિવસો વિતાવવા લાગ્યા.

એકવાર કોઈ દેવે સુલસાની ધર્મશ્રદ્ધાની કસોટી કરી. તે એક જૈન સાધુનું રૂપ ધરીને સુલસાને ત્યાં આવ્યો. સુલસાએ મુનિ ધારીને વંદન કરી તેમનો સત્કાર કર્યો. સાધુએ કહ્યુઃ હું લક્ષપાક તેલની યાચના કરવા આવ્યો છું, જો હોય તો વહોરાવશો. સત્પાત્રને જોઈ મૂલ્યવાન વસ્તુ પણ પ્રેમપૂર્વક વહોરાવવા સુલસા તત્પર થઈ. તેણીની પાસે તેલના ચાર શીશાઓ હતા, તેમાંથી એક લઈને તે આવી. આવતાં જ દેવની માયાથી તેને ઉમરામાં ઠેસ વાગવાથી શીશો પડીને ફૂટી ગયો, એટલે હોંશભેર સુલસા બીજો શીશો લઈ આવી, પણ તેની પણ એવી જ દશા થઈ. એમ દેવે માયાવડે તેના ચારેય

ગોળા ફેંકાવી નાખ્યા, છતાં સુલસાના મનમાં મુનિ પ્રત્યે [illegible] પણ અભાવ ન થયો, કે વહોરાવવા પ્રતિ અરુચિ ન થઈ [illegible] ધર્મશ્રદ્ધાથી પ્રસન્ન થયો, અને તેણે પ્રકટ થઈ, તેના ગોળા [illegible] આપી, સુલસાને વરદાન માગવા કહ્યું સુલસાએ કહ્યું કે [illegible] જ્ઞાનશક્તિથી મારો મનોરથ જાણી [illegible] આથી [illegible] [illegible]

[illegible]

પુત્ર મૃત્યુ પામતાં, બત્રીસે પુત્રો મૃત્યુ પામ્યા. આથી સુલસાના શોકનો પાર રહ્યો નહિ. છેવટે અભયકુમારના ઉપદેશે સુલસા શોક મુક્ત થઈ. ત્યારબાદ ધર્મમાં નિશ્ચલ શ્રદ્ધા છે એવી તે સુલસાને ભ. મહાવીરે અંબડ સન્યાસીદ્વારા ધર્મલાભ કહેવડાવ્યો. અંબડે પરીક્ષા કરી, તેમાં તે સફળ થઈ. છેવટે અંત સમયે સર્વ પાપની આલોચના લઈ, મૃત્યુપામી સુલસા દેવલોકમાં ગઇ, ત્યાંથી ચ્યવી તે ભરતક્ષેત્રમાં આવતી ચોવીસીમાં નિર્મમ નામે ૧૫ મા તીર્થંકર થશે.

૨૩૫ સુભૂમ ચક્રવર્તી

શ્રી અરનાથ પ્રભુના શાસનમાં સુભૂમ નામે આઠમા ચક્રવર્તી થયા. તે હસ્તીનાપુરના કૃતવીર્ય રાજાની તારા નામક રાણીના પુત્ર હતા. તેમનો જન્મ જંગલમાં તાપસના આશ્રમમાં થયો હતો. સમય જતાં વૈતાઢ્ય પર રહેનારા મેઘનાદ વિદ્યાધરે તેમને પોતાની પદ્મશ્રી નામની કન્યા પરણાવી હતી. તે વખતે તેનો પ્રતિસ્પર્ધી પરશુરામ નામે પ્રતિવાસુદેવ હતો, તેણે સુભૂમના પિતાને મારી પૃથ્વીને નિઃક્ષત્રિયા કરી હતી એ વાત સુભૂમે પોતાની માતાદ્વારા સાંભળી, તેથી તે ક્રોધવશ બની હસ્તિનાપુરમાં આવ્યો. ત્યાં તેને ચક્રરત્નની પ્રાપ્તિ થવાથી તેણે પરશુરામને માર્યો. જેમ પરશુરામે પૃથ્વીને સાતવાર નિઃક્ષત્રિયા કરી હતી, તેમ તેનાં વેર રૂપે સુભૂમે પૃથ્વીને એકવીસ વાર નિર્બ્રાહ્મણી કરી.

અનુક્રમે સાઠ હજાર વર્ષના આયુષ્યવાળા સુભૂમે ચાર દિશામાં ફરી અનેક રાજાઓને પરાજય પમાડી છ ખંડની સાધના કરી અને તે ચક્રવર્તી થયો. અનેક પ્રાણિઓની હિંસા કરતો તે સુભૂમ લોભને વશ સાતમો ખંડ સાધવા ગયો, જ્યાં દરિયામાં ડૂબવાથી તે મૃત્યુ પામ્યો અને મરીને તે સાતમી નરકમાં ગયો.

૨૩૬ સુવિધિનાથ (પુષ્પદંત).

કાકંદી નગરીના સુગ્રીવ રાજાની રામાદેવી નામક ગર્ભ[illegible] મા વૈજયંત વિમાનમાંથી ચ્યવીને ફાગણ વદિ ૯ ના રોજ [illegible] થયા. માતાને ૧૪ સ્વપ્ન આવ્યાં. માગશર વદિ પાંચમ [illegible] દિવસે [illegible] પ્રભુનો જન્મ થયે [illegible] માતા [illegible]

[illegible]

એકવાર, ભ. પાર્શ્વનાથ ત્યાં પધારતાં સોમિલ પ્રભુની દેશનામાં ગયા. દેશના પૂરી થયા બાદ તેમણે પ્રભુને પૂછ્યું:–તમારે યાત્રા છે? તમારે ઇંદ્રિયોને જીતવાનું છે? તમારે રોગરહિત પણું છે? તમારે નિર્દોષ વિહાર છે? તમારે સરસવ ખાવા યોગ્ય છે કે નહિ? તમારે માંસ ખાવા યોગ્ય ખરૂં કે નહિ, કૂલફળ તમારાથી ખવાય કે નહિ? ત્હમે એક છો કે બે? અક્ષય છો કે અવ્યય છો? વગેરે પ્રશ્નો પૂછ્યા. પ્રભુએ તેના બરોબર જવાબો આપ્યા, આથી સોમિલે પ્રભુ પાસે જૈન માર્ગના બાર વ્રતો અંગીકાર કર્યા, તથા જીવ, અજીવાદિ નવ તત્ત્વનું જાણપણું કર્યું. ત્યારબાદ સોમિલને લાંબા કાળ સુધી સાધુનો સમાગમ થયો નહિ, તેથી તેમનામાં મિથ્યાત્વના પર્યાય વધ્યા, તે પછી તેમણે શહેર બહાર બગીચા બનાવ્યા, તેમાં અનેક પ્રકારના વૃક્ષો તથા છોડવાઓ ઉછેર્યાં. તે પછી કેટલેક સમયે સ્વજન, મિત્ર અને કુટું-બીઓને ભોજન જમાડી, તાપસના સાધનો બનાવરાવી, મોટા પુત્રને ગૃહકાર્યભાર સોંપી તેમણે તાપસની દીક્ષા અંગીકાર કરી, અને તામલી તાપસની પેઠે તેઓ સઘળી ક્રિયાઓ કરવા લાગ્યા. એકવાર એક દેવે આવીને તેમને કહ્યું કે–સોમિલ, ત્હારી પ્રવર્જ્યા ખોટી અને અજ્ઞાન-કષ્ટ સહન કરવા જેવી છે. આમ દેવે લાગલાગટ ચાર રાત્રિ સુધી ત્રણ ત્રણ વખત કહ્યું. છેવટે પાંચમી રાત્રિએ કહ્યું કે પહેલાં તેં પ્રભુ પાર્શ્વનાથ પાસે વ્રત અંગીકાર કરેલાં, તે મૂકી દઈને મિથ્યા કષ્ટમાં કેમ પડ્યો? આથી સોમિલ સમજ્યો. દેવ નમસ્કાર કરી ચાલ્યો ગયો. પછી પુનઃ સોમિલે શ્રાવકના વ્રત ગ્રહણ કરી ઘણો તપ કર્યો. અંત સમયે અનશન કરી, પૂર્વ વ્રતભંગની આલોચના લીધા વગર, તે કાળ કરીને શુક્ર નામે ગ્રહ થયો. ત્યાંથી ચ્યવી તે મહાવિદેહમાં જન્મી મોક્ષ જશે.

૨૩૮. સોરિયદત્ત મચ્છીમાર.

નંદીપુર નામનું ગામ હતું. ત્યાં મિત્ર નામે રાજા હતો. તે રાજાને એક સીરીયા નામનો રસોયો હતો. તે ઘણો જ પાપી હતો.

[illegible]ના કામમાં તેણે પોતાના હાથ નીચે મા[illegible]ને [illegible] [illegible]ને મારવાના વગેરે હિંસાનું કામ કરનારા માણસો [illegible] હતા. જેઓ અનેક પશુ પક્ષીઓ [illegible] આપતા [illegible] [illegible], વગેરે પક્ષીઓને પાંજરામાં પૂરી રાખતા, તથા [illegible] [illegible] નહિ [illegible] [illegible] વગેરે [illegible] [illegible]

ઉત્પન્ન થયો. ત્યાંથી નીકળી અનંત સંસાર પરિભ્રમણ કરતાં કરતાં છેવટે મનુષ્ય જન્મ પામી તે મોક્ષમાં જશે.

૨૩૯ સંયતિરાજા.

પંચાલ દેશના કપિલપુર નગરમાં સંયતિ નામનો રાજા હતો. એકવાર તે પોતાની ચતુરંગી સેના સાથે પોતાના કેશરી નામના ઉદ્યાનમાં શિકારાર્થે ગયો. ત્યાં તેણે ઘણા મૃગલાઓનો સંહાર કર્યો. તે ઉદ્યાનમાં ગર્દભાળી નામના એક મુનિ ધ્યાનદશામાં લીન હતા. મૃત્યુના ભયથી શિકારના પંજામાંથી નાસી છૂટેલું એક મૃગ ધ્યાનસ્થ મુનિ તરફ દોડવા લાગ્યુ, તેવામાં રાજાએ તેને એક બાણ વડે ઘાયલ કર્યું. મૃગ ત્યાં જ લગભગ મુનિ સમિપ પહોંચી મૃત્યુને શરણ થયું. તેને લેવા માટે રાજા તે જગ્યાએ આવ્યો, તેવામાં તેણે એક ધ્યાનસ્થ જૈન મહાત્માને તે જગ્યાએ જોયા. આથી રાજા મનમાં ભય પામ્યો અને ખેદપૂર્વક વિચારવા લાગ્યો કે અહો ! મેં પાપીએ માંસમાં ગૃદ્ધ બનીને મુનિના મૃગને માર્યું ! આ મૃગ મુનિનું જ હોવું જોઈએ, નહિ તો તે મુનિ પાસે આવે નહિ. અરે, હવે શું થાય ? જો આ મુનિ કોપાયમાન થશે તો તેઓ પોતાના તપોબળથી મને અને મારાં સૈન્યને બાળી મૂકશે. એમ બ્હીને તે મુનિ પાસે આવ્યો અને તેમના પગમાં વંદન કરી નમ્રતાપૂર્વક બોલ્યોઃ—હે મુનિ ! હે તપસ્વી ! મ્હારો અપરાધ ક્ષમા કરો, મેં આપના મૃગને ઓળખ્યુ નહિ. મુનિ ધ્યાનસ્થ હોવાથી રાજાના કથનથી કાંઈ પણ બોલ્યા નહિ, આથી રાજા વધારે ભયભીત બન્યો; ને વધારે નમ્રતાથી કહેવા લાગ્યોઃ-હે મહારાજ ! કરુણા-સાગર ! મ્હારા સામે જુઓ, હું આ નગરનો સંયતિ રાજા છું. મ્હને બોલાવી મારો ઉદ્વેગ ટાળો. થોડીવારે ગર્દભાળી મુનિએ કાયોત્સર્ગ પાળ્યો અને કહ્યુંઃ—રાજન્ ! તને અભય છે, અને તુ

સર્વ જીવોને અભયદાનનો દાતાર થા. આ અનિત્ય મનુષ્યોની
વિષે વિનાશ કેમ પ્રગટ થયો છે? કર્મના [illegible] સર્વ લોકો
[illegible] પૌદ્ગલિક વસ્તુઓ [illegible] છે, તો પછી [illegible]
[illegible]

[illegible]

મનુષ્યભવ પામ્યો છું. આ પ્રમાણે વાર્તાલાપ થતાં ક્ષત્રિયરાજ ઋષિને ઘણો આનંદ થયો અને તેઓ છૂટા પડ્યા. અનુક્રમે સંયમ માર્ગમાં વિચરતાં સંયતિ રાજર્ષિને કૈવલ્યજ્ઞાન થયુ અને તેઓ મોક્ષમાં ગયા.

૨૪૦ સંભવનાથ.

વર્તમાન ચોવીસીના ત્રીજા તીર્થંકર શ્રી સંભવનાથ, શ્રાવસ્તી નગરીના જિતારી રાજાની સેનાદેવી રાણીની કુક્ષિમાં, નવમા દેવલોકમાંથી ચ્યવીને ઉત્પન્ન થયા. માતાએ ચૌદ સ્વપ્ન દીઠાં. માગશર શુદિ ૧૪ ના રોજ પ્રભુનો જન્મ થયો. ૫૬ દિગ્કુમારી દેવીઓએ સૂતિકાકર્મ કર્યું. ઇંદ્રોએ પ્રભુને મેરુ પર્વત પર લઈ જઈને જન્મોત્સવ ઉજવ્યો. પિતાએ સંભવનાથ એવુ નામ આપ્યુ. યૌવનાવસ્થા થતાં તેઓ અનેક રાજકન્યાઓ પરણ્યા. પંદર લાખ વર્ષો સુધી કૌમાર્યાવસ્થામાં રહ્યા પછી પિતાએ તેમને રાજ્યગાદી પર બેસાડી દીક્ષા લીધી. ૪૪ લાખ પૂર્વ અને ૪ પૂર્વાંગ સુધી રાજ્ય ભોગવ્યું, તે પછી લોકાંતિક દેવોની પ્રેરણાથી વરસીદાન આપી, પ્રભુએ માગશર શુદિ પૂર્ણિમાએ એક હજાર રાજાઓ સાથે દીક્ષા લીધી. ચૌદ વર્ષ છદ્મસ્થપણામાં રહ્યા પછી કાર્તિક વદિ પાંચમે તેમને કૈવલ્યજ્ઞાન થયું. તેમને ચારુ વગેરે ૧૦૨ ગણધરો હતા.

સંભવ જિનના સંઘ પરિવારમાં ૨ લાખ સાધુ, ૩૩૬ હજાર સાધ્વીઓ, ૨૯૩ હજાર શ્રાવકો અને ૬૩૬ હજાર શ્રાવિકાઓ હતા. અંતિમ સમયે પ્રભુએ સમેતશિખર પર એક હજાર મુનિઓ સાથે માસિક અનશન કર્યું અને ચૈત્ર શુદિ પાંચમે તેઓ મોક્ષ પધાર્યા. સંભવનાથ પ્રભુનું એકંદર આયુષ્ય ૬૦ લાખ પૂર્વનુ હતું.

વાગના અસંખ્યાતા ખંડ કરી, ઠાસી ઠાસીને તે કુવામા ભરે, પછી તેમાંથી એક ખંડ સો સો વરસે કાઢે અને જ્યારે તે કુવો ખાલી થાય ત્યારે તેને એક પલ્યોપમ કહેવાય એવા દશ કોડા કોડી (દશક્રોડને દશક્રોડે ગુણીએ) કુવા ખાલી થાય ત્યારે એક સાગરોપમ કહેવાય, એમ ગ્રન્થકાર વર્ણવે છે.

૨૪૧ હરિસેન (ચક્રવર્તી).

હરિપુર નગરમાં મહા હરિ નામે રાજા હતો. તેને મેરા નામની રાણી હતી. તેમને મહાન શક્તિશાળી પુત્ર થયો. તેનું નામ હરિસેન. વૈરાગ્ય પામતા હરિસેન રાજ્યાસને આવ્યા અને [illegible] ચક્રવર્તી [illegible]. તેમ પોતાના આયુષ્યકાળમાં [illegible] [illegible] ચક્રવર્તી થયા [illegible] [illegible]

૨૪૨ હરિપાળ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

કુળમાં ઉત્પન્ન થયો, અને રૂપના મદથી તે બેડોળ, કાળો અને કદરૂપો થયો. તેનું બેડોળપણું જોઈને તેના માબાપ અને સ્વપર જનો સૌ કોઈ તેની સામે તિરસ્કારની નજરે જોતું. એકવાર ગામમાં કંઈક ઉત્સવ હતો. એટલે બધા ચંડાળો એક સ્થળે એકઠા થઈ મોજ શોખ કરી રહ્યા હતા. નાના છોકરાઓ નિર્દોષ રમ્મત રમતા હતા. તેવામાં હરિકેશ તેમની પાસે આવ્યો. હરિકેશનો સ્વભાવ તોફાની હતો, તેથી તે છોકરાઓને મારીને રંજાડવા લાગ્યો. છોકરાઓ રડતાં રડતાં પોતાના માબાપ પાસે ગયા અને હરિકેશે માર્યાનું કહ્યું. તેમના માબાપોએ બળકોટને ફરિયાદ કરી. એટલે બળકોટ ક્રોધાયમાન થઈને હરિકેશને મારવા દોડયો. પણ હરિકેશ ત્યાંથી દૂર નાસી જઈને ધૂળના એક ઉંચા ઢગલા પર બેઠો, અને એકઠા થયેલાં સ્વજ્ઞાતિજનો તરફ દૂર નજરથી તે જોવા લાગ્યો. સઘળા ચંડાળો ટોળે મળીને આનંદ કરી રહ્યા હતા, તેવામાં ભયંકર ફુંફાડા મારતો એક વિષધર સર્પ તે ટોળામાં આવ્યો. માણસો ભયભીત બનીને આમ તેમ નાસવા લાગ્યા. એક જોરાવર ચંડાળે આવી તે વિષધર સર્પ ઉપર લાકડીનો ફટકો લગાવ્યો અને સાપના ટુકડે ટુકડા કરી નાખ્યા.

થોડીવારે ફરીથી ત્યાં એક બીજો સર્પ આવ્યો. એક બે માણસો બોલી ઉઠયાઃ—મારો, મારો. ત્યારે બીજાઓએ કહ્યુંઃ—ભાઈઓ, આ સર્પને કોઈ મારશો નહિ, કારણ કે તે ઝેરી નથી. એટલે તે કોઈને ઈજા કરશે નહિ. સર્પ ધીરે ધીરે ત્યાંથી ચાલ્યો ગયો. માણસો પુનઃ પ્રમોદ કરવા લાગ્યા.

આ સઘળું દશ્ય ધૂળના ઢગલા પર દૂર બેઠેલો હરિકેશ જોઈ રહ્યો હતો. તેણે વિચાર્યું કે, અહો ! જેનામાં ઝેર હોય છે, તેની બુરી દશા થાય છે, અને જેનામાં ઝેર હોતું નથી, જે સર્વદા શાંત છે, તેને કોઈ સતાવતું નથી. ખરેખર, હું ઝેરી છું. મ્હારો સ્વભાવ

તેમાંની છે. તેથીજ લોકો મને સતાવે છે માટે મારે આ સ્થા
રહેવું ઉચિત નથી. એમ ધાર દક્ષિણ તરફથી જગત માં
કરવા લાગ્યો ત્યાં રસ્તામાં તેનું એક માનમૂર્તિ

મંદિર હતું, તેમાં હરિકેશ મુનિ કાયોત્સર્ગ ધ્યાનમાં લીન રહ્યા. તિંદુક નામનો યક્ષ હરિકેશ મુનિની તપશ્ચર્યા અને ચારિત્રથી પ્રસન્ન થઈ તેમનો ભક્ત બન્યો અને મુનિની સેવા ચાકરી કરવા લાગ્યો.

હવે તે નગરના રાજાની પુત્રી ભદ્રા કેટલીક સખીઓ સાથે તિંદુક યક્ષની પૂજા કરવા આ ઉદ્યાનમાં આવી. ત્યાં તેણે મેલાં ઘેલાં વસ્ત્રવાળા અને કદરૂપા શરીરવાળા હરિકેશને જોયા, તેમને જોતાંજ તે ઘૃણા પામી અને મુનિની નિંદા કરવા લાગી. પેલા યક્ષથી મુનિની થતી નિંદા સહન થઈ નહિ. તેથી તે રાજપુત્રી પર ગુસ્સે થયો, અને ક્ષણભરમાં તેને જમીન પર પછાડી દીધી. બાળા મૂર્છા પામી, અને બેહોશ બની ગઈ. તેના શરીરમાંથી રૂધિર નીકળવા માંડ્યું. આ જોઈ તેની સખીઓ ગભરાઈ ગઈ અને રાજા પાસે જઈ સઘળી વાત નિવેદન કરી. રાજા તિંદુક ઉદ્યાનમાં આવ્યો. તેણે જાણ્યું કે પુત્રીએ આ તપસ્વી સાધુની નિંદા કરી હશે, તેથી સાધુએ કોપાયમાન થઈ આ પ્રમાણે કર્યું લાગે છે. એમ ધારી રાજા બે હાથ જોડી મુનિ પ્રત્યે કહેવા લાગ્યો. હે મહારાજ, મ્હારી પુત્રીનો અપરાધ ક્ષમા કરો. તરત પેલો યક્ષ રાજપુત્રીના શરીરમાં પેસી ગયો અને બોલ્યો:–હે રાજન્! જો, તુ ત્હારી પુત્રીને આ મુનિ સાથે પરણાવે તોજ તે બચે. આ સાંભળી રાજા પોતાની પુત્રીને મુનિ સાથે પરણાવવા કબુલ થયો, એટલે યક્ષ તે બાળાના શરીરમાંથી નીકળી મુનિના શરીરમાં પેઠો. પુરોહિતને બોલાવી રાજાએ મુનિ સાથે તે બાળાનું લગ્ન કર્યું. તરતજ તિંદુક યક્ષ મુનિના શરીરમાંથી નીકળી સ્વસ્થાનકે ગયો. બાળાએ મુનિને કહ્યું: મહારાજ! મેં તમારી નિંદા કરી હતી, તો મારો અપરાધ ક્ષમા કરો અને મારો પ્રેમ સ્વીકારો. આ સાંભળી હરિકેશ મુનિ બોલ્યા:—હે બાળા, હું પંચ મહાવ્રતધારી સાધુ છું અને બ્રહ્મચારી છું. અમારાથી મન વચન કાયાએ સ્ત્રી સમાગમ થઈ શકે નહિ. બાળા! મેં તારી સાથે

એમ કર્યું નહિ. પણ આ વખ માગ ગાડીમાં પ્રવેશવાથી આપ
આપ્યું કે માટે કૃપા કરી તમે ફરી આવું વચન મારી સાથે બોલતા
નહિ. [illegible] મુનિના વચનથી નિરાશ થઈ અને ઘેર આવી [illegible]
[illegible]

[illegible]

'હે ભૂદેવો, હું બ્રહ્મચારી છું, નિરંતર તપશ્ચર્યા કરું છું, અસત્ય બોલતો નથી, અને વધેલાં અન્નમાંથી નિર્દોષ ભોજન લઉં છું. તમે તો યજ્ઞમાં હિંસા કરો છો, જૂઠું બોલો છો, બ્રહ્મચર્ય પાળતા નથી, માટે હું પવિત્ર છું તો મને તમારા માટે નીપજાવેલાં ભોજનમાંથી થોડુંક આપો.'

આ સાંભળતાં બ્રાહ્મણો વધુ ગુસ્સે થયા અને મુનિને ત્યાંથી હાંકી કાઢવા તત્પર થયા. યુવાન બ્રાહ્મણો એકદમ યજ્ઞ મંડપમાંથી બહાર નીકળી આવ્યા, અને સૌ કોઈ મુનિને મારવા લાગ્યા. આ આ દૃશ્ય તિંદુક યક્ષના જોવામાં આવ્યું. તેથી તે મુનિની વ્હારે આવ્યો અને મુનિના શરીરમાં પેસી ગયો. પેસતાં જ તેણે પોતાના પ્રચંડ બળથી અનેક બ્રાહ્મણોને ભોંય ભેગા કરી દીધા. કેટલાકના નાક, કાન, મ્હોં છુંદી નાખ્યાં, કેટલાકના શરીરમાંથી લોહિની ધારાઓ વહેતી કરી દીધી. એટલામાં રૂદ્રદત્ત બ્રાહ્મણ અને રાજકન્યા ભદ્રા ત્યાં આવી પહોંચ્યા. ભદ્રા હરિકેશ મુનિને ત્યાં ઉભેલા જોઈ આશ્ચર્ય પામી અને તેમને ઓળખી તેમના ચરણમાં તેણીએ વંદન કર્યું.

ભદ્રાએ બીજા ભૂદેવોને કહ્યું: ત્હમે આ મહામુનિની નિંદા શા માટે કરો છો ? આ તો મહાપ્રતાપી તપસ્વી મહાત્મા છે, અને બાળ બ્રહ્મચારી છે. યક્ષના પ્રભાવે તે મ્હને પરણ્યા હતા, પરંતુ પોતે બ્રહ્મચારી હોવાથી તેમણે મારો ત્યાગ કરેલો. માટે આ પવિત્ર મુનિને જે જોઈએ તે ખુશીથી આપો. એમ કહી તે ભદ્રા મુનિની ક્ષમા માગવા લાગી. યક્ષ આ વખતે મુનિના શરીરમાંથી પલાયન કરી ગયો. એટલે મુનિએ બાળાને કહ્યું:–હે બાળા, હું ત્યાગી અને તપસ્વી છું, મ્હારાથી ક્રોધ થઇ શકે નહિ; પણ યક્ષના પ્રવેશવાથી આમ બન્યું હતું. મારે માસક્ષમણનું આજે પારણું છે. માટે તમે યજ્ઞ માટે નિપજાવેલાં અન્નમાંથી મને થોડુંક આપો. તરત રાજકન્યાએ હરિકેશ મુનિને ભિક્ષાદાન આપ્યું. સુપાત્ર દાનના પ્રભાવે 'અહો-દાન, મહાદાન' એવો ત્યાં આકાશ ધ્વનિ થયો. યજ્ઞ પાડામાં

દિવ્ય સુવર્ણની વૃષ્ટિ થઈ. એ જોઈ રત્નાકર બનીને મુનિ
ભણવા લાગ્યા. કપિલ મુનિએ તેમને ધર્મબોધ આપ્યો
ચોરોને મુનિનો ઉપદેશ રુચ્યો, તેથી તેમણે દીક્ષા લીધી
જનોને પ્રતિબોધ પમાડી, અદ્ભુત તપમાં રહી,
મુનિ મહારાજ [illegible] આત્માની ઉજ્જવળ
[illegible] કૈવલ્યજ્ઞાન પામ્યા, અને નિરંજન [illegible]
એ કપિલ મુનિ જેવા મહાન ત્યાગી સમાગમ [illegible]
[illegible]

સમાપ્ત.

કલ્યાણ સાધના

તારાં સગાંસબંધી, વિષયભોગો કે દ્રવ્યસંપત્તિ તારું રક્ષણ કરી શકતાં નથી, કે તને બચાવી શકતાં નથી; તેમજ, તું પણ તેમનું રક્ષણ કરી શકતો નથી, કે તેમને બચાવી શકતો નથી. દરેકને પોતાનાં સુખ દુઃખ જાતેજ ભોગવવાં પડે છે. માટે, જ્યાં સુધી પોતાની ઉંમર હજુ મૃત્યુથી ઘેરાઈ નથી, તથા શ્રોત્રાદિ ઇન્દ્રિયોનું બળ તેમજ પ્રજ્ઞા સ્મૃતિ-જ્ઞાન શક્તિ વગેરે કાયમ છે, ત્યાં સુધી, અવસર ઓળખી, શાણા પુરુષે પોતાનું કલ્યાણ સાધી લેવું જોઈએ.

—શ્રી આચારાંગ સૂત્ર.

* * *

જેને તું હણવાનો વિચાર કરે છે, તે તું પોતેજ છે; જેને તું આજ્ઞા આપવા માગે છે, (જેના પર તું અધિકાર ભોગવવા માગે છે) તે તું પોતે જ છે; જેને તું સંતાપ આપવા ચાહે છે, તે તું પોતેજ છે; જેને તું દબાવવા ઇચ્છે છે, તે તું પોતેજ છે અને જેને તું ઉપદ્રવ કરવા માગે છે તે પણ તું પોતેજ છે.

સજ્જન માણસ આ પ્રમાણે સમજીને પોતાનું જીવન વીતાવતો હોવાથી, કોઈ પણ જીવને મારતો નથી, બીજાની પાસે મરાવતો નથી અને (બીજા જીવ પ્રતિ આચરેલું દુઃખાદિ) પોતાને–આત્માને પાછળથી ભોગવવું પડે છે એમ સમજીને તેને ચાહતો પણ નથી.

—શ્રી આચારાંગ સૂત્ર.

* * *

અંતઃકરણપૂર્વક સત્યની અન્વેષણા કર! અને સર્વ જીવો પર મૈત્રીભાવ ધારણ કર!

—શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર.

* * *

પીળું થયેલું પાંદડું જેમ રાત્રિના સમૂહો પસાર થયે (કાળ પૂરો થઈ ગયા પછી) પડી જાય છે. તેમ મનુષ્યોનું જીવિત પણ આયુષ્ય પૂર્ણ થયેથી પડી જાય છે. માટે હે ગૌતમ, સમય માત્રનો પ્રમાદ ન કર.

—શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર.

પુરવણી અને શુદ્ધિ

વાર્તા નં. ૧—અકંપિત ૩૦૦ શિષ્યોના અધ્યાપક હતા. ૪૯ મા વર્ષે દીક્ષા લઈ, ૫૮ મા વર્ષે કૈવલ્યજ્ઞાન પામ્યા. ૨૧ વર્ષ કૈવલ્ય પ્રવર્જ્યા પાળી, ૭૮ વર્ષની ઉંમરે મોક્ષમાં ગયા.

વાર્તા નં. ૨—ગોબરગામ મગધદેશનું હતું. અગ્નિભૂતિ ૫૦૦ શિષ્યોના અધ્યાપક હતા. ૪૭ મે વર્ષે દીક્ષા લઈ ૫૯ મા વર્ષે કૈવલ્યજ્ઞાન પામ્યા. ૧૬ વર્ષ કૈવલ્ય પ્રવર્જ્યા પાળી, ૭૪ વર્ષે વૈભારગિરિ પર એક માસના અનશનને અંતે મોક્ષમાં ગયા.

વાર્તા નં. ૩—કૌશંબી નહિ, પણ કોશલા (અયોધ્યા) નગરી જોઈએ. અચળભ્રાતાને ૩૦૦ શિષ્યો હતા. ૪૭ મા વર્ષે દીક્ષા, ૫૯ મા વર્ષે કૈવલ્યજ્ઞાન, ૧૪ વર્ષની કૈવલ્ય પ્રવર્જ્યા અને ૭૨ મા વર્ષે મુક્તિપદ પ્રાપ્ત કર્યું.

વાર્તા નં. ૬—અજીતનાથ છેલ્લા તીર્થંકર નહિ, પણ બીજા તીર્થંકર છે.

વાર્તા નં. ૧૮—અભગ્ગસેન અથવા અભગ્નસેન.

વાર્તા નં ૨૦—અભિચ, અભિચિ અથવા અભિજી પણ કહે છે.

વાર્તા નં. ૩૦—અર્જુનમાળીના ૭ મિત્રો હતા એમ નહિ, પણ બીજા કોઈ ૭ મિત્રો હતા

વાર્તા નં. ૫૩—અંબડ સાથે નહિ, પણ અંબડ વિના શિષ્યો તૃષાતુર હતા.

વાર્તા નં. ૫૬—બ્રાહ્મણ ચંડાલ નહિ, પણ કરકંડુને ચંડાલ ધારી દધિવાહન ઉશ્કેરાયો હતો.

વાર્તા નં. ૯૨—ગૌતમસ્વામી કેશીસ્વામી પાસે આવ્યા, પણ વંદન કરવા જવું જોઈએ અને ભાવપૂર્ણ વંદન કર્યું એ હકીકત આગમપાઠે નથી. વ્યવહાર હોવો સંભવિત છે.

વાર્તા નં. ૮૨ તથા વાર્તા નં. ૨૩૬—અઈમત્તામુનિ અને સંપ્રતિરાજા ' ની વાત આ ગ્રંથમાં લખ્યા અનુસાર પરંપરાથી

અગાઉથી થયેલા ગ્રાહકોની નામાવળી

૧૫૨ ચોટીલા

૧૫૨ શેઠ નેમચંદભાઇ ઠાકરશી

૩૪ બોટાદ

૧ વ્રજલાલ ભુદરભાઈ શેઠ
૧ વકીલ હિંમતલાલ વેલશી
૧ દોશી સોમચંદ માણેકચંદ
૪ સ્થા. જૈન પાઠશાળા
૧ શા. લખમીચંદ દેવશી
૧ વૈદ ગીરધરલાલ છગનલાલ
૧ વોરા વખતચંદ લક્ષ્મીચંદ
૧ શા જયંતિલાલ ધનજીભાઈ
૧ શા ગાંડાલાલ નાનચંદ
૧ શા ગાંડાલાલ જશા
૧ ખંધાર મોહનલાલ જીવાભાઈ
૧ ખંધાર ચતુર કલાણ
૧ ગોપાણી ભુદર ઠાકરશી
૧ ગોપાણી લખમીચંદ ચતુર
૧ ગોપાણી ઓઘડ મુળચંદ
૧ દોશી નરોતમ નરશી
૧ માસ્તર સુખલાલ શાવલાલ
૧ શા ગુલાબચંદ કાળીદાસ
૧ ગોપાણી નાગર વિઠલ
૧ શા અમૃતલાલ દીપચંદ
૧ પા. રતનશી નથુ ભાવસાર
૧ ભાવસાર વીઠલ નરશી
૧ „ ખીમચંદ નીમજી
૧ ગાંધી અનોપચંદ ચત્રભુજ
૧ મણીયાર નાનચંદ બાવાભાઈ
૧ પારેખ જગજીવન નાનચંદ
૧ વસાણી કસ્તુર હરીચંદ
૧ નાગલપુર સ્થા. જૈન સંઘ
હ. સલોટ મોહનલાલ પાનાચંદ
૧ શા. મુળચંદ હીરાચંદ બોડી પીપરડી
૧ શા. પ્રેમચંદ તારાચંદ
૧ ભા. ત્રીભોવન વેલશી

૩૭ અમદાવાદ

૫ શેઠ આત્મારામ માણેકલાલ
૫ હિંમતલાલ ગીરધરલાલ પારેખ
૨ ભા. છગનલાલ શામળદાસ સરસપુર
૨ સંઘવી ધરમશી માણેકચંદ
૨ મોતીચંદ ધારશીભાઈ દોશી
૧ મોરારજી ધનજીભાઈ પટીયા
૧ સ્થા. જૈન મિત્ર મંડળ
૧ લખમીચંદ ઝવેરચંદ મંધવી
૧ શા પ્રેમચંદ મુળજીચંદ
૧ શા માણેકલાલ પ્રેમચંદ
૧ મોદી નાથાલાલ મહાદેવ

૧ ત્રીકમજી અમીચંદ
૧ મયાશંકર લીલાધર
૧ પારેખ ઉત્તમચંદ ત્રીભોવન
૧ સંઘવી ગોકળદાસ નેણશી
૧ લાલજી સુંદરજી નાયકા
૧ શેઠ છગનલાલ લાલચંદ

૮ વાંકાનેર

૧ સંઘવી ઝુંઝાભાઇ સોમચંદ
૧ વખારીયા જટાશંકર જગજીવન
૧ સંઘવી વીકમચંદ જેચંદ
૧ સંઘવી મોહનલાલ શામજી
૧ સંઘવી અમ્રતલાલ શામજી
૧ મેતા કાંતિલાલ કપુરચંદ
૧ મેતા વાઘજી ગુલાબચંદ
૧ શા. મગનલાલ કાલીદાસ

૬ કનાસગઢ

૧ દેવચંદ અમુલખ મહેતા
૧ કુલચંદ કીરચંદ દોશી
૧ પાનાચંદ ખોડીદાસ મહેતા
૧ રતીલાલ કેસવજી મહેતા
૧ હરસુખલાલ હરખચંદ દોશી
૧ શંકરલાલ ઉમિયાશંકર મહેતા

૪ ઝરીઆ

૧ જ્યાશંકર કાલીદાસ ખોખાણી
૧ જગજીવન માણેકચંદ મહેતા
૧ નાગરદાસ એચ શાહ
૧ લવજી વલ્લમજી માટલીયા

૭ રાયપુર

૧ ભાઈ મુલતાનચંદ લખમીચંદ
૧ ભાઈ જસકરણજી ડાગા
૧ ભાઇ ખુશાલચંદ માણેકચંદ
૧ ભાઇ છગનભાઈ મુળચંદ
૧ ભાઈ નાગજી પાનાચંદ
૧ ભાઈ પરસોતમ જીવન
૧ ભાઇ શામજી કાલીદાસ

૭ સરસાઇ

૧ શ્રી સરસાઈ જૈન લાયબ્રેરી
૧ ગાંધી જેચંદ ટીડાભાઇ
૧ શાહ મોતીચંદ સોમજી
૧ શાહ મોનજી પરસોતમ
૧ શાહ રતીલાલ શામજી
૧ બદાણી રામજી હીરાચંદ
૧ ગાંધી રાઘવજી કાલાભાઇ
—મોણીયા

૭ ગઢડા

૧ નારણદાસ ભીખાભાઈ પોસ્ટ
માસ્તર
૧ કામદાર માણેકચંદ ટોકરશી
૧ ગોસલીયા નરસીદાસ ગોકળ
૧ શા મોહનલાલ પ્રેમચંદ
૧ બેન સાંકળી વર્ધમાન
૧ કેરોસીન જૈનશાળા હ.
પોપટલાલ
૧ રાઘવજી વાલજી

૭ પુના

૭ કાવેડીયા ગુલરાજ સંતોકચંદજી
મદદીવાળા

૧૧ ઉપલેટા

૨ દોશી દેવચંદ હરખચંદ
૧ દોશી મુળજી મકન
૧ શી નેમચંદ

૧ શા. વીરજીભાઇ ખીમચંદ—
નાવડા

૧ કામદાર મોહનલાલ હીરાચંદ
બાબરા

૧ શા. ત્રંબકલાલ કુંવરજી—રસ્નોલ

૧ દેસાઇ જગજીવન જેચંદભાઈ—
બગસરા

૧ શા કુંવરજી જાદવજી—પાલેજ

૧ કોઠારી વછરાજ કાલીદાસ—
વડાલ

૧ ગુલાબચંદ તુલસીદાસ ગાંધી
ઘોઘલા (દીવ)

૧ શા દામોદર મુળચંદ ,,

૧ શા ધીરજલાલ લખમીચંદ—
વીંછીયા

૧ સ્થા. જૈન સંઘ—સુદામડા

૧ શા. મગનલાલ લખમીચંદ
બોટેલી

૧ ગો. રવજી નારણજી, સેક્રેટરી
સ્થા. જૈન સંઘ—માંગરોળ

૧ છોટાલાલ ગુલાબચંદ શાહ—
નાર

૧ દોશી જીવરાજ લાલચંદ—
સાણંદ

૧ શા વાડીલાલ આશારામ ,,

૧ રૂપાણી પ્રાગજી રેવજી પુસ્તકા-
લય—બેસાણુ

૧ વોરા મુળચંદ હરખચંદ—
જસદણ

૧ ભા. ચંપકલાલ મગનલાલ—વસો

૧ શા. હરગોવન ધરમશી—પીપરડી

૧ શા. પ્રેમચંદ વસનજી—
વેરાવળ બંદર

૧ સ્થા. જૈન ઉપાશ્રય હ. શા.
વાલજી મનજી—કોટડોરા

૧ લલુભાઈ નાગરદાસ—ચંદરવા

૨ શ્રી શ્વે. સ્થા. જૈન પાર્શ્વનાથ
મિત્ર મંડળ—બદનાવર

૧ અંબાલાલ રણછોડભાઈ
શીવરાજપુર

૧ સ્થા. જૈન સંઘ. હ. પુંજીલાલ
હિંમતલાલ—પ્રાંતીજ

૧ શેઠ આતમારામ મોહનલાલ કલોલ

૧ શ્રી લવજી સ્વામી જૈન ફ્રી
લાયબ્રેરી—ચોટીલા

૧ શ્રી લવજી સ્વામી સ્મારક
લાયબ્રેરી—જુનાગઢ

૧ શ્રી લવજી સ્વામી સ્મારક જૈન
લાયબ્રેરી—આણંદપુર

ભાડલા

૧ ,, ,, ખીરસરા

૧ ,, ,, ખાટડી

૧ ,, ,, રામપુરા

૧ ,, ,, મેંગણીપુર

૧ ,, ,, બોટુ

૧ ,, ,, વસતડી

૧ ,, ,, દેદાદરા

૧ ,, ,, ઓરિયાણીયા

૧ ,, ,, રાજપુરા

૧ ,, ,, જમકરીરામપુર

૧ " " ચુડા
૧ " " કચ્છ-અંજાર
૧ શ્રી પાનાચંદજી સ્વામી સ્મારક જૈન લાયબ્રેરી—વણાકા

૧૫ વડોદરા

૧ [illegible] મહેતા
૧ [illegible] માણેકચંદ
૧ [illegible]
૧ [illegible]
૧ [illegible]
૧ [illegible]

[illegible]

૧ શાહ અમતલાલ [illegible]
૧ ગાંધી [illegible]
૧ ગાંધી [illegible]
૧ શાહ [illegible]
૧ અદેન [illegible] અદેન
૧ કામદાર [illegible]

૧૬ કચ્છ

૧ શા. રાજી [illegible]
૧ મેતા [illegible]
૨ દોશી [illegible]

[illegible]

મામા ચેટકરાજાને સાત પુત્રીઓ હતી. તેમાં ચેલણા સુસ્વરૂપવાન હોવાથી શ્રેણિક મહારાજાએ તેનું માગું કર્યું હતું. પણ ચેટક રાજાનો નિયમ એવો હતો કે જૈનધર્મીને જ કન્યા આપવી. તેથી રાજા શ્રેણિક નિરાશ થયા હતા. (અદ્યાપિ શ્રેણિક રાજા બૌદ્ધ ધર્મી હતા) અભયકુમાર શ્રેણિકને વંદન કરવા આવ્યા અને પિતાનું નિરાશ વદન જોઈ કારણ પૂછતાં શ્રેણિકે ચેલણાને પરણવાની ઈચ્છા બતાવી અભયકુમારે પોતાની નિપુણતાથી ચેલણા રાણીને મેળવી આપી. રાજા શ્રેણિક ચેલણાને પરણ્યા અને તેની સાથે સુખ ભોગવવા લાગ્યા.

કાળાન્તરે ચેલ્લણા રાણીને ગર્ભ રહ્યો. બાદ ત્રણ મહિને ચેલ્લણા રાણીને રાજા શ્રેણિકના કાળજાનું માંસ ખાવાનો દોહદ થયો આ વાત રાણીથી રાજાને કેમ કહી શકાય? તેથી નિરંતર તે રાણી સુકાવા લાગી એકવાર તેને ચિંતામગ્ન જોઈ શ્રેણિકે પૂછ્યું, ત્યારે તેણે સઘળી હકીકત જાહેર કરી. રાજાની પણ ચિંતા વધી અભય કુમારને બોલાવ્યા, અભયકુમારે આશ્વાસન આપી દોહદ પૂર્ણ કરી આપવાનું વચન આપ્યું.

અભયકુમારે કસાઈખાનામાંથી પશુના ઉદર ભાગનું [illegible] મંગાવ્યું. રાજા શ્રેણિકને એક પલંગ પર સુવાડી, માંસનું [illegible] તેના હૃદયપર કપડામાં વીંટીને બાંધ્યું, અને રાજા શ્રેણિકનું [illegible] દેખાય નહીં તેમ તેના પર એક વસ્ત્ર ઓઢાડી દઈ [illegible] ને ચેલણા રાણીને તે પલંગની પાસેના એક આસન [illegible] શ્રેણિક રાજાએ [illegible] [illegible]

એક વખત ચેલ્લણાએ વિચાર કર્યો કે આ બાળકે ગર્ભમાંથીજ પિતાનું માંસ ખવડાવ્યું, આગળ જતાં આ પુત્ર શો જુલમ નહિ કરે ! માટે આ ગર્ભનો અત્યારથી જ નાશ કરવો શ્રેયસ્કર છે, એમ ધારી ચેલ્લણા તે બાળકના નાશ માટે ઔષધ ખાવા લાગી, પરંતુ તેમાં તે સફળ થઈ નહિ. અનુક્રમે નવ માસે પુત્રનો જન્મ થયો. જન્મ થતાંજ ચેલ્લણાએ આ બાળકને કુળનાશક ધારીને ઉકરડામાં ફેંકી દેવરાવ્યો. ત્યાં કુકડાએ આ બાળકની આંગળી કરડી ખાધી અને તેમાંથી લોહી વહેતું હતું.

બાળકને ઉકરડામાં ફેંકીને જેવી દાસી પાછી ફરતી હતી તેવામાંજ તેને શ્રેણિક રાજા મળ્યા. શ્રેણિકે પૂછતાં દાસીએ સર્વ હકીકત જાહેર કરી. રાજા દાસી સાથે ઉકરડામાં ગયા. ત્યાં આ બાળક દુઃખથી રડતું હતું. તરતજ શ્રેણિકે તેની આંગળી મોંમાં ઘાલી લોહી ચુસી લીધું અને બાળકને લઇને અંતઃપુરમાં ચેલ્લણા પાસે આવ્યા. ચેલ્લણાને ઠપકો આપીને આ બાળકનું રક્ષણ કરવાનું કહ્યું; ચેલ્લણા રાણી ઉદાસભાવે બાળકનું રક્ષણ કરવા લાગી.

આ બાળકની આંગળી કુકડાએ કરડી ખાધી હતી, તેથી તેનું નામ 'કુણિક' પાડયું. બાલ્યાવસ્થા વીતાવી કુણિક યુવાવસ્થાને પામ્યો, ત્યારે તેને આઠ સ્ત્રીઓ પરણાવવામાં આવી. કુંણિક યુવરાજપદે હતો, અને રાજ્યકારભારમાં પણ પુરતું લક્ષ આપતો હતો.

એકવાર કુણિકને વિચાર થયો કે જ્યાંસુધી શ્રેણિક રાજા રાજ્યાસન પર છે ત્યાંસુધી મારાથી રાજ્ય ભોગવી શકાશે નહિ, માટે શ્રેણિકને કેદખાનામાં પૂરીને હું રાજગાદી પર બેસું. એવો વિચાર કરી પોતાના ઓરમાન વગેરે દશ ભાઇઓને બોલાવી પોતાની ઇચ્છા જાહેર કરી. સર્વેએ અનુમતિ આપી.

પ્રસંગ સાધીને કુણિકે શ્રેણિક મહારાજાને કેદખાનામાં પૂરી દીધા, અને પોતે રાજ્યગાદી પર બેસી ગયો. પછી તેણે નગરમાં પોતાની

સખ્ત ધાક બેસાડી દીધી. કોઈપણ માણસ શ્રેણિક રાજાને મળવા જઈ શકે નહિ, તેમજ તેમને ખાનપાન આપવાનું પણ કુણિકે બંધ કરાવ્યું, આ સાંભળવાથી ચેલ્લણા રાણીના દુઃખનો પાર રહ્યો નહિ, તે ખુબ આર્ત ધ્યાન કરવા લાગી પણ શો ઉપાય? છતાં તેણી હિમતવાન બનીને કુણિક પાસે ગઈ, અને શ્રેણિકને મળવા જવાની રજા માગી. કુણિક ના કહી શક્યો નહિ, તેથી ચેલ્લણા રાણી રોજ શ્રેણિકને મળવા જાય અને છાની રીતે ખાવાનું લઈ જઈને તેમને આપે.

આ પ્રમાણે કેટલાક દિવસ વીતી ગયા. કુણિકને એક પુત્ર હતો. તેના પર કુણિકને ઘણીજ પ્રીતિ હતી. તે બાળકને રમાડતો હતો. પાસે ચેલ્લણા રાણી બેઠેલી હતી. તેને જોઈને કુણિક બોલ્યો હે માતા, મારા જેટલી પ્રીતિ જગતમાં કોઈને પુત્ર પર હશે? ત્યારે ચેલ્લણાએ જવાબ આપ્યો:—કુણિક, પુત્ર પ્રેમ તો મહારાજા શ્રેણિકનો બાકીનો બીજાનો પ્રેમ તો સ્વાર્થી અને ક્ષણિકજ. કુણિકે કારણ પુછયું. રાણી ચેલ્લણાએ કુણિકનો જીવનવૃત્તાંત કહ્યો અને કહ્યું કે શ્રેણિકનાજ પ્રતાપે તું જીવતો રહ્યો છે, નહિ તો ક્યારનોયે સ્વધામ પહોંચી ગયો હોત. વળી રાજ્ય પણ તનેજ આપવાની ઇચ્છા મહારાજા શ્રેણિકની હતી. પણ તું તો બહુ સારો પુત્ર થયો, એટલે રાજ્યલોભને ખાતર પિતાને કેદમાં પુરતાં પણ તને દયા ન આવી. આ સાંભળી કુણિક ગળગળો થઈ ગયો અને પોતાના પ્રેમાળ પિતાને દુઃખ આપવા બદલ પશ્ચાત્તાપ કરવા લાગ્યો. તરતજ તે ચેલ્લણા રાણીને કહીને શ્રેણિકને કેદખાનામાંથી છુટા કરવા માટે દોડ્યો. બેડીઓને છોડાવવા જતાં બીજું હાથ નથી તે પોતે હાથમાં એક કુહાડો લઈને જેલ તરફ જવાના હતો.

શ્રેણિકરાજા કર્મની વિચિત્ર સ્થિતિ ઉપર વિચાર કરતા હતા અને તેને દૂરથી કુણિકને આવતો જોયો. તેથી સમજ્યા કે દુઃખ આપવા

પૂર્વક સહન કરતા હતા, તેવામાં રાજા શ્રેણિકે કુણિકને હાથમાં લોઢાનો દંડ લઈ જલ્દીથી પોતાની સામે દોડતો આવતો જોયો. શ્રેણિકે વિચાર કર્યો કે ખરેખર, આ પુત્ર બાપનો પૂર્વભવનો વૈરીજ છે; અને જરૂર મારો ભયંકર રીતે તે સંહાર કરશે, તેથી પુત્રના હાથથી મરવું તેના કરતાં પોતે જાતેજ મરી જવું બહેતર છે, એમ ચિંતવી તેણે તાલપુટ વિષ પોતાના મ્હોંમાં નાખ્યું અને મરણને શરણ થયો.

કુણિક, પિતાના પાંજરા પાસે પહોંચ્યો, ત્યાં તો શ્રેણિકને મૃત અવસ્થામાં જોયા. અંતિમ સમયે પણ પિતાનો મેળાપ ન થયો જાણી તરતજ તે મૂર્છા ખાઈ જમીન પર પડી ગયો. શુદ્ધિમાં આવતાં તે આક્રંદ વિલાપ કરતો પોતાના પાપનો પશ્ચાત્તાપ કરવા લાગ્યો. ઘેર આવી ચેલ્લણાને વાત કરી. ચેલ્લણા પણ દુઃખ પામી. કાળાન્તરે કુણિક શોકમુક્ત થયો અને રાજ ભોગવવા લાગ્યો.

૭૬ કૌશલ્યા.

અયોધ્યાના દશરથ રાજાની તે રાણી અને શ્રી રામચંદ્રજીની માતા હતી. તે મહા પતિવ્રતા અને ધર્મપરાયણ હતી. સોળ સતીઓની પ્રશસ્તિમાં તેનું નામ મુખ્ય છે. તેનું શોક્ય પ્રત્યેનું, શોક્યના પુત્રો પ્રત્યેનું અને ઈતર જનો પ્રત્યેનું પ્રશંસનીય વર્તન એજ તેનાં ઉદારપણાનો પરિચય કરાવે છે. કૌશલ્યા જેવી સન્નારીઓ આ જગત પર જન્મે અને પ્રેમ-વાત્સલ્યથી પોતાની સુમધુરતાનો પરાગ જગત પર વહેતો કરે એજ બોધ કૌશલ્યાના જીવનમાંથી સૌ કોઈને મળે છે.

૭૭ કંસ.

મથુરા નગરીમાં ઉગ્રસેન રાજા રાજ્ય કરતો. તેને ધારિણી નામની રાણી હતી. તેનાથી કંસનો જન્મ થયો. કંસ જ્યારે ગર્ભમાં હતો, ત્યારે તેની માતા ધારિણીને પિતાના કાળજાનું માંસ

ખાવાનો દોહદ થયેલો. આથી ગર્ભને અનિષ્ટકારી સમજી, કંસનો જન્મ થતાંજ રાણીએ તેને કાંસાની પેટીમાં ઘાલી, કંસના પિતાના નામની મુદ્રિકા તેને પહેરાવી, નદીમાં તરતો મૂક્યો. તરતી તરતી તે પેટી સૌરીપુરના એક વણિકને હાથ આવી, તેણે તેમાંથી આ બાળકને કાઢ્યો અને તેનું પાલન કરવા લાગ્યો. આગળ જતાં તે તોફાની થવાથી વણિકે તેને વસુદેવ રાજાને સોંપ્યો. વસુદેવે તેને યુદ્ધકળા શીખવી. ત્યારપછી કંસે સિંહરથ રાજાને પકડ્યો અને જીવયશા નામક રાજકન્યા પરણ્યો. પછી તેણે ઉગ્રસેન પાસેથી મથુરાનું રાજ્ય મેળવ્યું, અને પિતાને કેદમાં પૂર્યો. વસુદેવ અને કંસને મિત્રાચારી હતી. આ મિત્રાચારીના બદલામાં કંસે પોતાના કાકા દેવક રાજાની દીકરી દેવકી વસુદેવને પરણાવી.

આ ઉત્સવ વખતે જીવયશાએ અતિમુક્ત મુનિની મશ્કરી કરેલ, તેના બદલામાં અતિમુક્ત મુનિએ તેને કહ્યું કે આ દેવકીનો આઠમો ગર્ભ તમારા કુળનો અને તમારા પતિનો નાશ કરશે. આથી જીવયશા ગભરાઈ ગઈ. આ વાત તેણે પોતાના પતિ કંસને કહી. કંસે દેવકીના સુવાવડો પોતાને ત્યાં કરાવી, પરન્તુ તેનો નાશ કરનાર [illegible] દેવોને જીવતો જ રહી ગયો. દેવકીને અવતરેલા પ્રથમના [illegible] ભાઈ વડે સુલસાને ત્યાં મૂકાયા હતા, અને સુલસાના [illegible] દેવકીને ખોળામાં પડ્યા હતા, જેને [illegible] નાથ [illegible] [illegible] ગોકુળમાં નંદ નામના ગોવાળને [illegible] [illegible] અને [illegible] પૂર્યો. [illegible] [illegible] કંસ [illegible]. આવ્યો [illegible] [illegible]. તેણે તે પૂર્વનું [illegible], દેવકીને [illegible] [illegible] હતા અને [illegible]

પિતાને બોલાવ્યા, ત્યારે કોઈ બીજા એક નૈમિત્તિકને કંસે કહ્યું કે આ જગતમાં મને મારનાર હવે કોઈ છે ? ત્યારે તે નૈમિત્તિકે મુનિનું કહેલું વચન મિથ્યા ન જાય. માટે તું તારો અશ્વ અને બળદ છૂટા મુક તેને, તેમજ તારા મલ્લને જે કોઈ મારશે તે તારો વૈરી સમજવો. આથી કંસે અશ્વ અને બળદ છૂટા મુકયા, તેને શ્રી કૃષ્ણ અને બળભદ્રે માર્યા. પરંતુ કંસના જાણવામાં આ આવ્યું નહિ. તેથી તેણે પોતાની બેન સત્યભામાના સ્વયંવરની રચના કરી. તેમાં ઘણા રાજાઓ આવ્યા. વસુદેવે પણ પ્રસંગ જાણી પોતાના ભાઈ સમુદ્રવિજય વગેરેને બોલાવ્યા. શ્રી કૃષ્ણ અને બળદેવ પણ ત્યાં ગયા. તેમણે નગરમાં પ્રવેશતાંજ દરવાજા પર ઉન્મત્ત હાથીને માર્યો, આથી કંસ વધારે સાવધાન થયો. કૃષ્ણ બળભદ્ર સ્વયંવર મંડપમાં આવ્યા, ત્યાં મલ્લ સાથે યુદ્ધ કરી મલ્લને માર્યો. આખરે કૃષ્ણે કંસ ઉપર હુમલો કરી તેને પછાડયો અને તેના પર ચડી ત્યાં જ તેને મારી નાખ્યો. ત્યાર પછી, મથુરાનું રાજ્ય રાજા ઉગ્રસેન જે કેદમાં હતા તેમને આપ્યું અને શ્રી કૃષ્ણ સત્યભામાને પરણ્યા. આખરે દુષ્ટ કર્મ સેવનાર કંસ મૃત્યુ પામી નરકમાં ગયો.

૭૮ ખંધક મુનિ.

શ્રાવસ્તિ નગરી. જીતશત્રુ રાજા, તેમને ધારિણી નામે સ્ત્રી. તેમને એક પુત્ર અને એક પુત્રી. પુત્રનું નામ ખંધકકુમાર અને પુત્રીનું નામ પુરંદરયશા, બંને ઉમ્મર લાયક થયાં. ખંધકકુમાર ખૂબ ભણ્યા. તેમનામાં ધર્મના સંસ્કારો પણ ઘણા સારા. જૈન ધર્મમાં તેમને સંપૂર્ણ શ્રદ્ધા હતી. પુરંદરયશાએ પણ જ્ઞાન સારૂં મેળવ્યું. પુત્રીની પુખ્ત ઉમ્મર થવાથી દંડક દેશમાં કુંભકાર નામની નગરીમાં દંડક રાજા સાથે તેનું લગ્ન કર્યું. તે દંડક રાજાને પાલક નામનો એક પ્રધાન હતો. તે અભવી અને જૈન ધર્મનો દ્વેષી હતો. એકવાર તે

શ્રાવસ્તિ નગરીમાં આવ્યો. ત્યારે ખંધક કુમારે જૈન ધર્મની ઘણી પ્રશંસા કરી. આ તેનાથી ખમાયુ નહિ. તેણે જૈન ધર્મની નિંદા કરવા માંડી. પણ ખંધક કુમારની વિદ્વતા આગળ પાલક હારી ગયો તેથી ખંધક પર તેને વેર બંધાયું. અને તે વેર વાળવાના નિશ્ચય પર આવીને પોતાને ગામ કુંભકારમાં આવ્યો

એકદા પ્રસ્તાવે શ્રી મુનિસુવ્રતસ્વામી શ્રાવસ્તિ નગરીમા પધાર્યાં. પરિષદ વંદન કરવા ગઈ. ખંધક કુમાર પણ ગયા, પ્રભુએ ધર્મબોધ આપ્યો. ખંધક કુમાર પ્રતિબોધ પામ્યા અને માતા પિતાની રજા લઈ ૫૦૦ માણસો સાથે પ્રભુ પાસે દીક્ષા લીધી અને જ્ઞાન ધ્યાનમાં વિચરવા લાગ્યા.

એકવાર ખંધક મુનિએ પોતાની બેનને ઉપદેશ આપવા માટે પાંચસો શિષ્યો સાથે દંડક દેશમા જવાની પ્રભુ પાસ આજ્ઞા માગી પ્રભુ તો સર્વજ્ઞ હતા, એટલે કહ્યું કે હે ખંધક મુનિ, તમ [illegible] તમારા પર મૃત્યુનો ઉપસર્ગ આવશે. અને તે ઉપસર્ગ તમને અકલ્યાણકારી અને બીજાને કલ્યાણકારી નીવડશે [illegible] કહ્યું. પ્રભુ, મારા સહિતની સાથે બીજાનું હિત થાય [illegible] કહેવું છુ. પ્રભુએ કહ્યું—જેમ સુખ ઉપજે તેમ કરો

ખંધક મુનિ પોતાના ૫૦૦ શિષ્યો સહિત [illegible] કરતા [illegible] અને ગ્રામાનુગ્રામ વિહાર કરતા દંડક [illegible] કાર નગરના ઉદ્યાનમાં આવી ઉતર્યા. આ વાતની [illegible] ખબર પડી તેથી તેણે વેર લેવા માટે એક [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ખંધક કુમાર [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

મુનિ વેશમાં માણસો છે, અને બગીચામાં હથીયાર દાટયા છે, ચાલો હું તમને બતાવું. રાજાને પાલકના આ કપટની ખબર ન હતી. રાજા ત્યાં ગયો અને પાલકે હથીયાર બતાવ્યાં. તેથી રાજા ક્રોધે ભરાયો અને ફાવે તે શિક્ષા કરવાનું પાલક પ્રધાનને જણાવી દીધું.

પ્રધાને બગીચામાં એક ઘાણી ઉભી કરાવી અને ખંધક આદિ પાંચસો શિષ્યોને જણાવી દીધું કે રાજાના તમે ગુન્હેગાર છો, તેથી આ ઘાણીમાં તમને બધાને પીલીને મારી નાખવાના છે, માટે બધા મરવા માટે તૈયાર થઈ જાવ. આ સાંભળી ખંધક આદિ અણુગારો વિચારમાં પડી ગયા; ખંધકે જાણ્યું કે પ્રભુએ કહેલો આ મરણાંતિક ઉપસર્ગ આવ્યો. કર્મ કોઈને છોડવાનું નથી. તેથી તેમણે પાંચસે શિષ્યોને ધર્મબોધ આપીને મરવા માટે તૈયાર થઈ જવાનું કહ્યું. સઘળા શિષ્યો તૈયાર થયા. પાલકે એક પછી એક ૪૯૯ મુનિઓને ઘાણીમાં પીલ્યા. મુનિઓ આત્મભાવના ભાવતાં કૈવલ્યજ્ઞાન પામી મોક્ષમાં ગયા. હવે પાછળ ખંધક મુનિ અને તેમના ન્હાના પ્રિય શિષ્ય બાકી રહ્યા. ખંધક મુનિને ઘણું લાગી આવ્યું, તેથી તેમણે પાલકને કહ્યું, કે મ્હને આ શિષ્ય ઉપર ઘણો પ્રેમ છે, માટે પહેલાં મને ઘાણીમાં પીલી નાખ, અને પછી આ શિષ્યને પીલજે, ત્યારે પાલકે કહ્યું. તમને દુઃખ આપવા માટેજ મેં આ બધુ કર્યું છે, અને જેમ તમને વધારે દુઃખ ઉપજે, તેમ કરવાનો મારો ઈરાદો છે, માટે મારે પ્રથમ તે શિષ્યને જ પીલવાનો છે. એમ કહી શિષ્યને પાલકે ઘાણીમાં ઘાલી પીલી નાખ્યો. તે શિષ્ય પણ શુભ ધ્યાનના યોગથી કૈવલ્યજ્ઞાન પામી મોક્ષમાં ગયો. પછી ખધક મુનિનો વારો આવ્યો. પાંચસે શિષ્યોના ભયંકર રીતે જાન જવાથી ખંધક મુનિને ઘણો ક્રોધ ચડયો. તે બોલ્યા કે જો મારા તપ સંયમનું ફળ હોય તો હું આવતા ભવમાં આ દંડક દેશને બાળનારો થાઉં. આવુ નિયાણું કરી ખંધક મુનિ ઘાણીમાં પીલાયા અને મૃત્યુ પામીને અગ્નિકુમાર

નામે દેવ થયા. નિયાણા મુજબ અગ્નિકુમાર દેવે દંડક દેશ બાળી મૂક્યો અને ત્યારથી દંડકારણ્ય હાલ કહેવાય છે.

૭૯ ખંધક સન્યાસી.

તેઓ શ્રાવસ્તી નગરીમાં ગર્દ નામના પરિવ્રાજકના શિષ્ય હતા ચાર વેદાદિ છ શાસ્ત્રમાં પારંગત હતા. એકવાર પ્રભુ મહાવીરના પીંગળ નામના સાધુ સાથે તેમનો મેળાપ થયો, તે વખતે પીંગળ મુનિએ ખંધકને પૂછ્યું કે આ લોક અનંત છે કે અંત સહિત છે? જીવ અંત સહિત કે અંત રહિત છે? સિદ્ધશિલા અંત સહિત છે કે રહિત છે? સિદ્ધના જીવો અંત સહિત છે કે રહિત છે? અને કેવા મરણથી જીવ સંસાર વધારે તથા કેવા મરણથી જીવ સંસાર ઘટાડે? આ દશ પ્રશ્નો પૂછ્યા. તેનો જવાબ ખંધક પરિવ્રાજક આપી શક્યા નહિ, આથી તેમની મુંઝવણ વધી. એવામાં શ્રાવસ્તી નગરીના લોકો બોલવા લાગ્યા કે ભગવાન મહાવીર અહિંથી થોડેક દૂર કૃતમંગલા નગરીમાં પધાર્યા છે. આ વાત સાંભળી ખંધક પ્રભુ મહાવીરના [illegible] જવા ચાલી નીકળ્યા, એ અરસામાં ભગવાન મહાવીરે [illegible] ગૌતમને કહ્યું કે તમારો પૂર્વસ્નેહી ખંધક પરિવ્રાજક અહિંયા આવે છે. [illegible] શ્રી ગૌતમે પ્રશ્ન કર્યો—પ્રભુ, તે અહિં ક્યારે આવશે અને [illegible] પાસે તે સાધુપણું અંગીકાર કરશે કે કેમ? જવાબમાં ભગવ[illegible] નગરીનો ઘણો ભાગ તે વટાવી ચૂક્યો છે અને [illegible] પાસે પ્રવ્રજિત થશે. આ સાંભળી શ્રી ગૌતમ તે ખંધકના [illegible] કરવા સામા જવા નીકળ્યા, ત્યાં [illegible] ખંધકને. [illegible] શ્રી ગૌતમે ખંધકને પૂછ્યું—તમને 'લોક અનંત છે કે અંત સહિત છે' વગેરે પ્રશ્નોનું નિરાકરણ કરવા આવ્યા છો? [illegible], તમે કેમ જાણ્યું? ગૌતમે કહ્યું—મારા ધર્માચાર્ય, [illegible] શ્રી [illegible] દેવ [illegible] ને જણાવ્યું. ખંધકે કહ્યું ત્યારે [illegible]

આપણે શ્રી મહાવીર દેવ પાસે જઈએ. બંને જણા પ્રભુ મહાવીર પાસે આવ્યા. ખંધકે પ્રભુને વિનયપૂર્વક વંદન નમસ્કાર કર્યા અને તેમની સન્મુખ બે હાથ જોડી ઉભા રહ્યા. તરતજ પ્રભુએ કહ્યું:–હે આર્ય! પીંગળ નામના સાધુએ તમને જે દશ પ્રશ્નો પૂછ્યા છે તેના ઉત્તર આ પ્રમાણે છે. એમ કહી પ્રભુએ તે દશે પ્રશ્નોના વિસ્તાર પૂર્વક જવાબ આપ્યા. તે સાંભળી ખંધક સન્યાસી સંતોષ પામ્યા. ત્યાર પછી પોતાને વીતરાગ ધર્મ સંભળાવવાની ખંધકે પ્રભુને વિનંતિ કરી એટલે પ્રભુએ તેમને પંચમહાવ્રત રૂપ સાધુ ધર્મ સંભળાવ્યો. આથી ખંધકને જૈનધર્મની પ્રવજ્યા લેવાની અભિલાષા થઈ. તરતજ તેમણે પોતાનો પરિવ્રાજક વેશ દૂર કર્યો અને પંચમુષ્ઠિ લોચ કરી પ્રભુ સમીપ ઉભા રહી પોતાને જૈન મતની દીક્ષા આપવાની પ્રભુને વિનંતિ કરી, એટલે ભગવાને તેમને દીક્ષા આપી. તે પછી ખંધક મુનિએ સામાયકાદિ ૧૧ અંગનો અભ્યાસ કર્યો. ત્યારબાદ ભિક્ષુની આકરી બાર પ્રતિમાઓ આદરી અને ગુણસંવત્સર નામક મહાતપ કરી શરીરને શોસવી નાખ્યું. શરીર છેકજ દુર્બળ થઈ જતાં, તેમણે પ્રભુની રજા લઈ રાજગૃહી પાસેના વિપુલગિરી પર્વત પર આવી સંથારો કર્યો. એક માસના સંથારાને અંતે, એકંદર ૧૨ વર્ષનો સંયમ પાળી તેઓ કાળધર્મ પામ્યા અને બારમા દેવલોકમાં દેવ થયા. ત્યાંથી મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં જન્મ લઈ તેઓ મોક્ષમાં જશે.

૮૦ ગર્ગાચાર્ય.

જૈન સંતપુરુષોમાં પૂર્વકાળે ગર્ગ નામના મહા વિદ્વાન આચાર્ય વિચરતા હતા. તેમને ઘણા શિષ્ય થયા હતા; પરન્તુ પૂર્વના કર્મસંયોગે બધાયે શિષ્યો અવિનિત અને ગુરૂને અસમાધિ ઉપજાવે તેવા હતા. આથી ગુરૂ તે સર્વ શિષ્યોનો ત્યાગ કરીને એકલવિહારી

થયા, અને પ્રભુની આજ્ઞા પ્રમાણે સમાધિપૂર્વક વિચરવા લાગ્યા. સુકોમળ, વિનિત, નિરભિમાની, સમતાવાન્, ચારિત્રવાન્ એવા અનેક ગુણોથી અલંકૃત તે મુનિ તપ અને ચારિત્રને દીપાવતા ક્ષપક શ્રેણિમાં પ્રવેશી કૈવલ્યજ્ઞાન પામ્યા અને મોક્ષમાં ગયા.

૮૨ ગજસુકુમાર.

આકાશ દેવલોક સમી દ્વારિકા નામની નગરી હતી. એકદા શ્રી અરિષ્ટનેમિ ભગવાન ગ્રામાનુગ્રામ વિહાર કરતા ત્યાં પધાર્યા. તેમની સાથેના સાધુ સમુદાયમાં છ સાધુઓ બીજા પણ હતા જેઓ એક ઉદરથી જન્મેલાં સગા ભાઈઓ હતા. તે છએ રૂપ, રંગ, ઉમરમાં એકજ સરીખા સુશોભિત અને સુકોમળ હતા. તેઓ દીક્ષા ત્યારથી તનતોડ છઠ્ઠછઠ્ઠની તપશ્ચર્યા કરી વિચરતા હતા. એકવાર [illegible] પારણે દિવસે પ્રભુની આજ્ઞા લઈ તેઓ બે બે ના સંઘાડે ગોચરી માટે જુદી જુદી ટુકડીઓ કરી દ્વારિકા નગરીમાં [illegible] પ્રથમ બે સાધુઓની જોડીએ વસુદેવ રાજાની દેવકી રાણીના મહેલમાં ગૌચરી અર્થે પ્રવેશ કર્યો. દેવકીજી આ બે મુનિવરોને [illegible] પામી અને નમસ્કાર કરીને તેમને ભોજનગૃહમાં [illegible] વહોરાવ્યા. આ મુનિઓ ગયા બાદ બીજી જોડી [illegible] [illegible]

હે દેવાનુપ્રિય! આ નગરીમાં અમને આહારપાણી ન મળે એવું કંઈ નથી. વળી અમે તો આ પહેલીજ વાર અહિં આવ્યા છીએ. અમારા પહેલા આવેલા સાધુઓ અમે નહિ પણ બીજાજ. તે સાંભળી આશ્ચર્ય પામી દેવકીજી બોલ્યાઃ—મહારાજ, ત્યારે આપ બધા એકજ સરીખા લાગો છો તો આપ કોણ છો તે કૃપા કરી કહેશો? સાધુઓ બોલ્યાઃ—અમે ભદ્દીલપુર નગરના રહેવાસી, નાગ ગાથાપતિ અને સુલસા દેવીના ૭ પુત્રો, એકજ ઉદરથી ઉત્પન્ન થયા છીએ, અને દીક્ષા લઈને છઠ્ઠછઠના પારણા કરીએ છીએ. આજે પારણાનો દિવસ હોવાથી અમે ૭ સાધુઓની જુદી જુદી ત્રણ જોડી કરીને ભિક્ષાર્થે નીકળ્યા છીએ. એટલું કહી બાદ તેઓ ત્યાંથી ચાલ્યા ગયા.

દેવકીજી વિચારમાં પડયા કે અતિમુક્ત સાધુએ મ્હને કહેલું કે તમે નળકુબેર સરીખા સુસ્વરૂપવાન આઠ પુત્રોને જન્મ આપશો અને તેવા પુત્રો આ ભરતક્ષેત્રમાં કોઈ માતા જન્મશે નહિં. તો શું તે મહાત્માનું વચન મિથ્યા ગયું? કેમકે મને લાગે છે કે મ્હારા કૃષ્ણ વાસુદેવ જેવા પુત્ર જન્માવનાર બીજી માતા હજુ ભરતક્ષેત્રમાં છે. માટે હું શ્રી નેમનાથ ભગવાનને પૂછી આ શંકાનું સમાધાન કરૂં.

એમ ધારી દેવકીજી રથમાં બેસી પ્રભુ પાસે આવ્યા અને વંદન કર્યું. તરતજ પ્રભુએ કહ્યું, હે દેવકીજી, ત્હમને સંદેહ થયો હતો કે અતિમુક્તમુનિનું વચન મિથ્યા ગયું? દેવકીજીએ કહ્યું, સત્ય વાત છે ભગવાન!

ભગવાને કહ્યુંઃ—ભદ્દીલપુર નગરમાં નાગ નામે ગાથાપતિને સુલસા નામે સ્ત્રી હતી. સુલસાને ન્હાનપણમાં એક નિમિત્તિયાએ કહ્યું હતું કે ત્હને મરેલાં બાળકો અવતરશે. ત્યારથી સુલસા હરિણ-ગમેષી દેવની આરાધના કરવા લાગી. દેવ પ્રસન્ન થયા. દેવકીજી, તમે અને સુલસા બંને એકીજ સાથે ગર્ભ ધારણ કરતાં. તે વખતે સુલસા

મરેલાં બાળકો જન્મતી, અને ત્હમે જીવતા બાળકોને જન્મ આપતા. હરીણગમેષી દેવ તમારાં બાળકોને ઉપાડી સુલસાના ગર્ભમાં મૂકતો. અને તેનાં મૃત બાળકો ત્હમારા ગર્ભમાં સાહરણ કરીને મુકતો. અને એવી રીતે તમે મૃત બાળકોને જન્મ આપતાં. હે દેવકીજી ! આ છએ સાધુ ત્હમારાં પુત્રો છે અને અતિમુક્તમુનિનું વચન મિથ્યા નથી ગયું. આ સાંભળી દેવકીજીના આનંદનો પાર ન રહ્યો. તત્કાળ દેવકીજી, ત્યાંથી ઉઠી પ્રભુને વંદન કરી તે છ સાધુ પુત્રોને વંદના કરવા આવી. છ પુત્રોના વાત્સલ્ય પ્રેમથી દેવકીજીના સ્તનમાંથી દૂધની ધારાઓ છૂટી અને પોતે ઘણાજ હર્ષથી પ્રફુલ્લિત બની, ત્યાંથી પ્રભુને વંદન કરી સ્વસ્થાનકે ગઈ

[illegible] તેને સ્મશાનવત્ જણાયો તેને ત્યાં [illegible] લાગી રહ્યું. તે મન સાથે બોલવા લાગી અહો, [illegible] સાત સાત પુત્રો છતાં હું બાળ-પાલનનો લાભ ન [illegible] છ પુત્રોએ તો દીક્ષા લીધી, અને કૃષ્ણ [illegible] કરવા આવે છે. ધન્ય છે એ માતને, [illegible] છે, સ્તનપાન કરાવે છે, ખોળામાં લે છે, [illegible] અને પાળે છે. એમ વિચારતાં [illegible] પહોંચ્યા. માતાને ચિંતા [illegible] દેવકીજીએ પુત્ર [illegible] કારણ [illegible] કરી દેવનું આરાધન કર્યું આથી દેવ [illegible] દીક્ષા લેશે. [illegible]

રાત્રે ન વધે એટલો દિવસે વધે. દેવકીજીએ બાળસ્નેહના મીઠાં કોડ પૂરા કર્યા. બાલ્યાવસ્થા વીતાવી કુમારે યૌવનાવસ્થામાં પ્રવેશ કર્યો.

દ્વારિકા નગરીમાં સોમિલ નામે બ્રાહ્મણ હતો, તેને સોમા નામે એક પુત્રી હતી. તે રૂપરૂપનો ભંડાર હતી. શ્રીકૃષ્ણે એકદા તેને જોઈ. ગજસુકુમાર સાથે લગ્ન કરવા ઇચ્છયું. સોમાને લઈ રાજમહેલમાં સ્થાપી અને લગ્ન કરવાનો નિશ્ચય કર્યો. તેવામાં અરિષ્ટનેમિ ભગવાન પધાર્યા. શ્રીકૃષ્ણ તથા ગજસુકુમાર વંદન કરવા ગયા. પ્રભુએ ધર્મબોધ આપ્યો. ગજસુકુમાર વૈરાગ્ય પામ્યા. ઘેર આવી દીક્ષાનો રજા માગી. માતા તથા શ્રીકૃષ્ણે દીક્ષા નહિ લેવા ઘણું સમજાવ્યા. પણ જેનુ હૃદય વૈરાગ્યરસથી તરબોળ બની ગયું હોય તેને શું? દેવકીજીએ સોમા સાથે લગ્ન કરવાનું કહ્યું, પણ જેના હૃદયમાં વિકારમાત્રને સ્થાન ન હોય તેને શું? આખરે રજા મળી. ગજસુકુમારે માતા, પિતા, ભાઈ, સગાં, સ્ત્રી, રાજવૈભવ, એ તમામનો ત્યાગ કરી પ્રભુ પાસે દીક્ષા લીધી. પોતાના કર્મને જલ્દીથી બાળી, ભસ્મ કરી, જન્મ, જરા, મૃત્યુના ભયંકર દુઃખોથી જેમને બચવું છે તે શું શું નથી કરતા? ગજસુકુમાર પ્રભુની આજ્ઞા લઈ તેજ રાત્રીએ સ્મશાનમાં ગયા, અને બારમી ભિક્ષુક પ્રતિમા ધારણ કરીને કાયોત્સર્ગ ધ્યાનમાં સ્થિર થઈને રહ્યા અને ઉત્તમ ભાવના ભાવવા લાગ્યા.

ગજસુકુમારની દીક્ષાની વાત પેલા સોમિલ બ્રાહ્મણે જાણી, ત્યારે તેને ઘણોજ ક્રોધ ચડયો. પોતાની પુત્રીને રખડતી મૂકી તે માટે તેને ઘણુંજ લાગી આવ્યું અને વૈર-ભાવના તેનામાં જાગૃત થઈ. સોમિલ બ્રાહ્મણ લગ્નની તૈયારી કરવા માટે દીક્ષા સમય પહેલાં બહાર ગયેલ, અને એક મોડી રાત્રે તે સ્મશાન આગળ થઈને ઘેર જતા હતા, તેવામાં ત્યાં ગજસુકુમારને ધ્યાનસ્થ જોયા. જોતાંજ તે ક્રોધિત બન્યો; અને કોઈ પણ રીતે તેણે વેર લેવાનું ઇચ્છયું, સોમિલે

ચોતરફ નજર કરી, પણ સર્વત્ર શૂન્યકાર. મોડી રાત્રીએ સ્મશાનમાં કોણ હોય? તે આનંદ પામ્યો. તરતજ આસપાસથી લાકડા વીણી લાવી અગ્નિ સળગાવ્યો. નજીકના એક તળાવ પાસે જઈ પલળેલી માટી લાવ્યો અને તે માટીથી ગજસુકુમારનાં માથા પર ગોળ ફરતી પાળ બાંધી. ત્યારપછી તેણે સળગેલાં લાકડામાંથી ધગધગતા અંગારા લાવી ને પાળની વચ્ચે મૂક્યાં. આ ભયંકર કામ કરી સોમિલ ત્યાંથી બ્હબિત બની નાસી ગયો, અને ઘેર પહોંચી ગયો.

જેમ જેમ અંગારા બળતા જાય છે, તેમ તેમ વધુને વધુ વેદના ગજસુકુમારને થતી જાય છે. માથામાં મોટા મોટા ખાડાઓ પડતા જાય છે, તેમ તેમ ઉગ્ર વેદના મુનિને થતી જાય છે [illegible] મુનિને [illegible] અદ્ભુત [illegible] માથાની ખોપરી તૂટતી જાય છે, [illegible] તેમ તેમ ગજસુકુમાર પોતાના [illegible] અદ્ભુત [illegible] ગજસુકુમાર [illegible]

[illegible]

હું. તેણે શ્રીકૃષ્ણનો ઉપકાર માન્યો. ત્યાંથી શ્રીકૃષ્ણ પ્રભુ પાસે પહોંચ્યા અને વંદન કર્યું. ત્યાં પોતાના ભાઈ ગજસુકુમારને શ્રીકૃષ્ણે જોયા નહિ, તેથી ક્યાં છે તે જાણવા પ્રભુને પૂછયું. પ્રભુએ કહ્યું: હે કૃષ્ણ, ગજસુકુમારે પોતાનું કામ સિદ્ધ કર્યું. શ્રી કૃષ્ણે પૂછયું:— કેવી રીતે ભગવાન? પ્રભુએ કહ્યું:—ગજસુકુમારને જલ્દી મોક્ષ મેળવવાની ઈચ્છા હતી, તેથી તે બારમી સાધુ પ્રતિમા ગ્રહણ કરી, મ્હારી રજા લઈ સ્મશાનમાં ગયા. ત્યાં એક પુરૂષે તેમને સહાય કરી. પરિણામે તેમનું કાર્ય સિદ્ધ થયું. જેવી રીતે પેલા વૃદ્ધની ઈંટો ઉપાડી તમે તેનું કામ પૂરૂં કર્યું તેવી રીતે.

શ્રીકૃષ્ણનાં નેત્રો લાલ થયાં, ત્હેમને ક્રોધ ચડયો. ભગવાને ક્રોધ ન કરવા સમજાવ્યું. શ્રીકૃષ્ણે કહ્યું, ભગવાન. ત્યારે હું તે પુરૂષને કેમ ઓળખી શકું? પ્રભુએ કહ્યું. ત્હમને તે પુરૂષ રસ્તામાં મળશે, અને તમને દેખીને તે ભય પામી મૂર્છાગત બની ત્યાં જ મરણ પામશે. શ્રીકૃષ્ણ પ્રભુને નમસ્કાર કરી ત્યાંથી ઉઠી સ્વસ્થાનકે જવા ચાલ્યા. સોમિલને પણ વિચાર થયો કે શ્રીકૃષ્ણ, ભગવાનને વાત પૂછશે અને ભગવાન સઘળી હકીકત તેમને કહેશે. તેથી તે ભયભીત બની ઘેરથી નીકળી ગયો. ત્યાં રસ્તામાં જ શ્રીકૃષ્ણનો ભેટો થયો. સોમિલ ગભરાયો અને ત્રાસ પામી એકદમ ત્યાં મૂર્છિત થઈ જમીન પર પડયો અને મરણને શરણ થયો. શ્રી કૃષ્ણે તેને ઓળખ્યો. ગુસ્સાના આવેશમાં તેમણે તેના મૃત શરીરના ટુકડેટુકડા કરી નાખ્યા અને ચંડાળો પાસે તે ફેંકાવી દીધા, તથા તે જગ્યાએ પાણીનું સિંચન કરાવી શ્રીકૃષ્ણ સ્વસ્થાનકે ગયા.

શ્રી ગજસુકુમારનો દેહ વિલય પામ્યો પણ તેમનો અમર આત્મા અમરધામ (મોક્ષ)માં પહોંચી ગયો. ધન્ય છે ગજસુકુમાર સમા મહા ક્ષમાસાગર સાધુને!

૮૨. ગર્દભાળી મુનિ

ગર્દભાળી નામના એક મહા સમર્થ [illegible] હતા [illegible] તેઓ પાંચાલ દેશના કંપિલપુર નગરના [illegible] ધ્યાન ધરીને બેઠા છે, તેવામાં [illegible] રાજા શિકાર અર્થે આવી ચડે [illegible] વીંધી નાખ્યું, પાસે જ મુનિ ધ્યાનસ્થ [illegible] તે મૃગ મુનિના ખોળામાં આવી પડ્યું [illegible] પડતાં તે ગભરાયો અને [illegible] વિચાર્યું [illegible] પાપી કે આ મહાત્માના મૃગને મેં માર્યું [illegible] જોઈએ અને જો મુનિ મારા પર કોપાયમાન થઈ [illegible] કરશે, માટે મારે મુનિની ક્ષમા માગવી જોઈએ [illegible] જલદી કંપતો સંયતિ રાજા મુનિ પાસે આવ્યો [illegible] બે હાથ જોડી કહેવા લાગ્યો–મહાત્મન [illegible] મને નહોતી ખબર કે આ મૃગ આપનું [illegible] [illegible] ઉપજાવ્યા છે એવા [illegible] [illegible] ગભરાઓ નહિ [illegible] [illegible] અભયદાનના દાતાર થાઓ [illegible] [illegible] દુઃખ [illegible] છે. [illegible] [illegible] દરેક જીવને પોતાનો પ્રાણ [illegible] [illegible] દરેક જીવને [illegible] કોઈ જીવને [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

૮૩ ગોશાળો (ગૈશાલક)

રાજગૃહી નગરીની સમીપમાં શ્રવણ નામનું એક ગામ હતુ. ત્યાં મંખલી નામે ચિત્રકાર હતો. સાધારણ ચિત્રકામ કરે, દેશ પરદેશ ફરે અને જેમ તેમ કરી પોતાની આજીવિકા ચલાવે. એકવાર મંખલી તથા તેની સ્ત્રી સુભદ્રા પર્યટન કરવા નીકળ્યાં. સુભદ્રા ગર્ભવતી હતી, ગર્ભકાળ સમીપ આવી રહેલો જોઈ એક ગામમાં ગોબહૂલ નામના ધનાઢય બ્રાહ્મણને ત્યાં ઉતારો કર્યો. બ્રાહ્મણે તેઓને પોતાની ગોશાળાના એક વિભાગમાં ઉતારો આપ્યો. સુભદ્રાએ અહીંયાં એક પુત્રને જન્મ આપ્યો. તેનું નામ ગોશાળો. બાલ્યાવસ્થા વીતાવી ગોશાળો જ્યારે યુવાવસ્થાને પામ્યો ત્યારે તે હાથમાં એક ચિતરેલું પાટીયું લઇને ભિક્ષા અર્થે દેશ પરદેશ ફરવા લાગ્યો.

એકદા પ્રભુ મહાવીર દીક્ષા લઇને પહેલું ચાતુર્માસ અસ્તિ ગ્રામમાં કરીને, બીજું ચાતુર્માસ રાજગૃહી નગરમાં એક વણકરની શાળામાં રહ્યા હતા, તે વખતે આ ગોશાળો ફરતો ફરતો ત્યાં આવ્યો અને પોતાનો સામાન-વસ્ત્ર વગેરે તેજ શાળાના એક વિભાગમાં મુકી ત્યાં નિવાસ કર્યો. પ્રભુએ માસખમણનું પહેલું પારણું વિજય શેઠને ત્યા વહોરીને કર્યું. સુપાત્ર દાન દેવાથી રત્ન, ધન, પુષ્પ વગેરે પંચ દ્રવ્યની વિજયશેઠને ત્યાં દિવ્ય વૃષ્ટિ થઈ. ગામમાં ખબર પડવાથી સૌ કોઈ વિજય શેઠને ધન્યવાદ દેવા લાગ્યા.

ગોશાળે પણ આ વાત જાણી. તેણે વિચાર્યું કે જો હું પ્રભુનો શિષ્ય થાઉં, તો મને બહુજ લાભ થાય. તેથી તે મહાવીર પાસે આવ્યો અને કહ્યું:-' હે પ્રભુ, હું તમારો શિષ્ય થવા માગુ છું, પ્રભુએ આદર ન આપ્યો. કેટલાક વખત બાદ ફરીથી તેણે પ્રભુને એજ વાત કરી. પ્રભુએ હા કહી. એટલે ગોશાળો તેમનો શિષ્ય બન્યો. ગોશાળો સાધુ છતાં દરેક વાતમાં અવળો જ હતો. પ્રભુની પ્રશંસા

જ્યાં ત્યાં થતી તેનાથી સહન ન થાય, છતાં પોતાને અનુભવ [illegible] છે તેથી તે પ્રભુ સાથે વિચરતો. એકવાર પ્રભુ તથા ગોશાળો [illegible] તરફ જતા હતા. રસ્તામાં એક ખેતરમાં એક તલનું [illegible] ગોશાળે જોયું અને પ્રભુને પૂછ્યું. હે પ્રભુ, આ તલ [illegible] કે નહિ, અને તેના આ સાત પુષ્પના [illegible] પ્રભુએ કહ્યું—આ તલનું ઝાડ ઉગશે અને તેના [illegible] ફળીમાં સાત તલ રૂપે ઉપજશે આ સાત [illegible] તેથી તરતજ તે ઝાડ તેના મૂળમાંથી ઉખેડી ના[illegible] વાત ખોટી ઠરાવવા પ્રયત્ન કર્યો ત્યાંથી પ્રભુ [illegible] ગા. વર્ષાઋતુનો સમય હતો [illegible] દિવસો [illegible] કેકી દીધેલું ઝાડ ફરીથી [illegible] ઉગ્યું [illegible] ઉપજ્યા. બીજી [illegible] પ્રભુ ફરી ઝાડ જોવાનો [illegible] પડી ગયું [illegible]

[illegible]

[illegible]

સેવી. પારણાના દિવસે મુઠી અડદના બાકળાનો આહાર કરવો. ગોશાળે તે મુજબ કર્યું તેથી તેને તેજુલેસ્યા પ્રાપ્ત થઈ.

તેજુલેસ્યાનો તે દુરુપયોગ કરવા લાગ્યો. એકવાર પ્રભુને તેણે પૂછ્યું, ભગવાન ! આજે હું શેનો આહાર કરીશ ? ભગવાને કહ્યું, માંસનો ! પ્રભુનું વચન મિથ્યા કરવાને ગોશાળો એક ધનવાન શ્રાવકને ત્યાં ગયો. તેની સ્ત્રીને બાળક જીવતું ન હતુ, તેથી કોઈએ તેને કહેલું કે માંસની ખીર બનાવીને કોઈ સાધુને વહોરાવે તો તારા પુત્રો જીવતા રહે. તેથી તે શેઠની સ્ત્રીએ તેજ દહાડે માંસની ખીર બનાવેલી. ગોશાળાનું આગમન થતાં તે ખીર તેણે વહોરાવી. ગોશાળો તે હરત સંપટમાં લઈ ત્યાંજ ખાઈ ગયો. તે પછી તેણે પ્રભુ પાસે આવીને કહ્યું, ભગવાન, મેં તો ખીરનો આહાર કર્યો. ભગવાને કહ્યું, ખીરનો નહિં, પણ માંસનો ! ગોશાળે ઉલ્ટી કરી તો માંહેથી માંસના કકડા નીકળ્યા. આથી ગોશાળો પેલા શેઠને ત્યાં ગયો. શેઠની સ્ત્રીએ સાધુના શાપના ભયથી મકાનનું બારણું બદલી નાખેલું. ગોશાળે ત્યાં ઘણી તપાસ કરી. પણ ઘરનો પત્તો લાગ્યો નહિ. તેથી તે વધારે ક્રોધાયમાન બન્યો અને તેજુલેસ્યા મૂકીને તેણે આખો મહોલ્લો બાળી નાખ્યો.

ગોશાળાના આ દુષ્કૃત્યથી સર્વાનુભૂતિ અણગારને ખૂબ લાગી આવ્યુ. તેથી તેમણે ગોશાળાને ઠપકો આપ્યો. ગોશાળાને ક્રોધ ચડ્યો અને અણગારને પણ તેજુલેસ્યાથી બાળ્યા. એકવાર પાર્શ્વનાથ પ્રભુના શિષ્યો ગોશાળાને મળ્યા. વાદવિવાદ થયો. ગોશાળે તેમના પર તેજુલેસ્યા છોડી; પણ તેમને તે સ્પર્શી શકી નહી. ગોશાળો ઠંડો થઈ ગયો. તેણે પ્રભુને પૂછ્યું, પ્રભુએ કહ્યું કે તેમનું તપોબળ ભારે છે. ત્હારી તેજુલેસ્યાનો તું દુરુપયોગ કરે છે માટે તે ટકી શકશે નહી. ગોશાળાને આથી પ્રભુ પર રીસ ચડી. તેણે પ્રભુને કહ્યું કે તું ૭ માસમાં મરી જઈશ. પ્રભુએ જવાબ આપ્યો. હે ગોશાલક, હું ૭ માસમાં નહિ મરૂં પણ બીજા સોળ વર્ષ સુધી જીવીશ. પણ તું સાત દિવસમાં પિત્તજ્વરથી પીડાઈને

મૃત્યુ પામીશ. આ સાંભળી ગોશાળો ચમક્યો અને નમ્ર થઈ ગયો. સાતમી રાત્રીએ તેણે વિચાર કર્યો કે હું મહા પાપી છું. સાધુપુરુષોનો ઘાત કરનાર છું! પ્રભુ જેવા વિતરાગી પુરુષોનો સત્સંગ પામ્યા છતાં, તેમનાથી કેટલોક કાળ જુદો રહ્યો! હું તીર્થંકર છું એવી ખોટી પ્રરૂપણા કરીને હું ભગવાનની આજ્ઞાનો વિરાધક થયો છું. માટે હવે હું સર્વ માંનુ નિર્ગ્રંથને ખમાવું છું. એવી શુભ ભાવના મરણાંતે ભાવી, આલોચના કરી, પિત્તજ્વરથી પીડાતો તે ગોશાળો મરીને બારમા દેવલોકમાં ગયો.

૮૪ ગોભદ્ર શેઠ

રાજગૃહ નગરમાં ગોભદ્ર નામના એક શેઠ હતા. તેમને [illegible] નામની પત્ની હતી. [illegible] ધર્મનિષ્ઠ અને જૈનધર્મમાં શ્રદ્ધાળુ હતાં. તેમને બે સંતાનો હતાં. એક [illegible] અને એક [illegible]

૮૫ [illegible]

[illegible]

દેશના સાંભળી વૈરાગ્ય પામ્યા અને નેમ પ્રભુ પાસે દીક્ષા લીધી. સ્થવિર મુનિ પાસે તેઓ ૧૧ અંગ ભણ્યા. ૧૨ વર્ષનું ચારિત્ર પાળ્યું. અંતિમ સમયે શત્રુંજય પર્વત પર અનશન કર્યું અને તેઓ મોક્ષમાં ગયા.

૮૬ ગૌરીરાણી

ગૌરી એ શ્રી કૃષ્ણ વાસુદેવની રાણી હતી. તેમણે શ્રી નેમનાથ પાસે દીક્ષા લીધી અને યક્ષણી નામક આર્યાજી પાસે રહ્યા. વીશ વર્ષનું ચારિત્ર પાળ્યું. ઘણો તપ કરી અંતિમ સમયે એક માસનો સંથારો કરી તેઓ તેજ ભવમાં મોક્ષ ગયા.

૮૭ ગંગદત્ત

હસ્તિનાપુરમાં ગંગદત્ત નામે ગાથાપતિ હતા. એકવાર ભગવાન મુનિસુવ્રત સ્વામી તે નગરમાં પધાર્યા. અન્ય લોકોની જેમ ગંગદત્ત પણ ભગવાનનું વ્યાખ્યાન સાંભળવા ગયા. દેશનાને અંતે તેઓ વૈરાગ્ય પામ્યા અને પ્રભુને કહ્યું—ભગવાન, મ્હને આપનો ધર્મ રચ્યો છે. માટે હું ઘેર જઈ, જ્યેષ્ટ પુત્રને ગૃહકાર્યભાર સોંપી, આપના ધર્મની દીક્ષા લેવા ઇચ્છું છું. જવાબમાં ભગવાને કહ્યુઃ– જેમ સુખ ઉપજે તેમ કરો.

ગંગદત્ત ઘેર આવ્યા. એક મ્હોટો જમણવાર કરવામાં આવ્યો. જેમાં કુટુંબીઓ વગેરેને જમાડયા. ત્યારપછી તેમણે સર્વ કુટુંબીઓ સમક્ષ પોતાના ત્યાગ ભાવની વાત જણાવી. અને ગૃહકાર્યભાર મોટા પુત્રને સોંપ્યો. ત્યાંથી સર્વની રજા લઈ તેઓ પ્રભુ પાસે આવ્યા અને દીક્ષિત થયા. ત્યા-બાદ ૧૧ અંગનો અભ્યાસ કર્યો. તપશ્ચર્યાને અંતે એક માસનો અનશન કરી, કાળ ધર્મને પામી ગંગદત્ત સાતમા દેવલોકમાં ગયા. ત્યાં ૧૭ સાગરની સ્થિતિ ભોગવી, તેઓ મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં અવતરશે અને તેજભવમાં મોક્ષ જશે.

૮૮ ચિત્ત અને બ્રહ્મદત્ત

વારાણસી નગરીમાં શંખ રાજા રાજ્ય કરતા હતો [illegible] નામે પ્રધાન હતો. પ્રધાન વિદ્યાકળામાં [illegible] વ્યભિચારનું મોટું દૂષણ હતું. એકવાર [illegible] દાખલ થયો અને રાણી સાથે [illegible] વાતની રાજાને કોઈ અનુચર દ્વારા [illegible] અર્થે અંતઃપુરમાં આવ્યો [illegible] [illegible]

ત્યારે તે મ્હારીજ સ્ત્રી સાથે પ્રેમ બાંધવા તત્પર થયો ! ધિક્કાર છે એ દુષ્ટાત્માને, હું હવે તેને તેના પાપનો યોગ્ય બદલો આપીશ. અને સમય આવતાં તેનો ઘાટ ઘડી નાખીશ. આમ વિચારી તે ચંડાળ પ્રધાનને મારી નાખવાની તક શોધવા લાગ્યો. આ વાતની ચંડાળના બંને પુત્રોને ખબર પડી, એટલે તેમણે વિચાર્યું કે આપણે વિદ્યાગુરૂનો બચાવ કરવો જોઈએ. એમ ધારી પિતાની ઈચ્છા તેમણે પ્રધાનને કહી અને છાનીરીતે છટકી જવાનું પ્રધાનને કહ્યું; એટલે તેજ રાત્રે પ્રધાન ગુપ્તરીતે ભોંયરામાંથી બહાર નીકળી ગયો, અને દેશ પરદેશ ફરવા લાગ્યો. કેટલાક વખતે તે હસ્તીનાપુર નગરમાં આવી પહોંચ્યો. અહિં સનંતકુમાર નામે ચક્રવર્તી રાજા રાજ્ય કરતો હતો. પ્રધાન તેની પાસે આવ્યો અને દીન વદને તેણે નોકરીની માગણી કરી. સનંતકુમારે તેને સામાન્ય સીપાઈની નોકરી આપી; પણ પ્રધાન પોતાની બુદ્ધિ અને ખટપટના પરિણામે થોડાજ વખતમાં સનંતકુમારનો પ્રધાન બન્યો, અને સુખ ભોગવવા લાગ્યો.

આ તરફ બંને ચંડાળ પુત્રો સંગીત, નૃત્ય આદિ કળામાં કુશળ બન્યા હતા. એક વાર વારાણસી નગરીમાં પ્રમોદ મહોત્સવ હતો. સર્વ નગરજનો આનંદમાં મશગૂલ હતા. તે વખતે આ બંને ચંડાળ પુત્રો નગરજનોને પોતાની સંગીત કળા બતાવવા માટે શહેરમાં આવ્યા અને મુખ્ય રસ્તા પર ઉભા રહી હાથમાં વીણા લઈ સુમધુર કંઠે ગાન તાન કરવા લાગ્યા. સંગીતના મધુર સૂરથી પુષ્કળ માણસો મુગ્ધ બની ગાન તાન સાંભળવા લાગ્યા. તેવામાં કેટલાક લોકોએ આ ચંડાળોને ઓળખી કાઢયા. તેથી એકદમ તેઓ ગુસ્સે થયા અને પોતાને અભડાવ્યા તે માટે ક્રોધાયમાન થઈ હાથમાં લાકડી પત્થર જે કંઈ આવ્યુ તે લઈ આ ચંડાળ પુત્રોને મારવા માટે પાછળ પડયા. બીકના માર્યા ચંડાળ પુત્રો ત્યાંથી નાસી ગયા અને જંગલમાં આવી પહોંચ્યા.

અહિં બંનેએ વિચાર કર્યો કે અહો, જગતમાં કેવા કેવા દુષ્ટ મનુ-
ષ્યો વસે છે. આપણામાં સંગીતની સુંદર કળા હોવા છતાં માત્ર
આપણી હલકી જ્ઞાતિને ખાતર તેઓ આપણો તિરસ્કાર કરે છે.
માટે આપણે હવે આપઘાત કરવો ઠીક છે એમ ધારી તેમણે [illegible]
પડીને મરી જવાનો નિશ્ચય કર્યો. તેવામાં એક મુનિ મહાત્મા પહાડ
પર બેઠેલા. તેમની નજર આ બંને પર પડી. મુનિએ પોતાના [illegible]
બળે આ બંનેના મનોભાવ જાણી લીધા. તેથી તે મુનિ [illegible]
[illegible] છો, અને શો વિચાર કરો છો? આ [illegible]
મુનિને પગે લાગી બોલ્યા—મહારાજ અમે [illegible]
હલકી જ્ઞાતિને લીધે જગત અમારો તિરસ્કાર કરે છે [illegible]
પહાડ પરથી પડીને મરી જવા માગીએ છીએ. [illegible]
કહ્યું. વત્સો, તમે એમ માનો છો કે મરી જવાથી [illegible]
ના. એમ નથી. તમે પૂર્વ જન્મમાં જાતિનો [illegible]
તમે આ [illegible] જાતિ પામ્યા છો અને વળી [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] અને પ્રભુભક્તિમાં [illegible]
[illegible]

એક સંભૂતિમુનિ ભિક્ષાર્થે શહેરમાં ફરવા લાગ્યા. તેવામાં નામુચિ નામના પ્રધાને પોતાના મહેલની બારીમાંથી આ મુનિને જતાં જોયાં. તરત જ તેણે મુનિને ઓળખી કાઢયા, અને વિચાર કર્યોઃ અરે ! આ તો પેલો ચંડાળનો પુત્ર, તેણે દીક્ષા લીધી લાગે છે, મારી બધી વાત આ જાણે છે, અને કદાપિ તે મારી વાત રાજાને કહેશે તો મારે અહિંથી નાસી જવું પડશે. માટે મારે આ મુનિને ગામમાંથી હાંકી કાઢવા જોઈએ. એમ વિચારી પ્રધાન પોતાના અનુચરો સાથે નીચે આવ્યો અને મુનિ પાસે જઈ તેમને ખૂબ માર મારવા લાગ્યો. મુનિ નિઃશસ્ત્ર હતા, તપસ્વી હતા. ત્હેમનાથી માર સહન થઈ શકયો નહિ. એટલે તરત તેમને અંગે અંગમાં ક્રોધની જ્વાળા વ્યાપી ગઈ. પોતાની તેજુલેશ્યાના બળે તે મોઢામાંથી ધૂમાડાના ગોટેગોટા કાઢતાં ઉદ્યાન તરફ જવા લાગ્યા. ધુમાડાથી આખું આકાશ અને શહેર છવાઈ ગયું. ચક્રવર્તીએ અનુચર મારફત જાણ્યું કે કોઈએ જૈનમુનિને સતાવ્યા છે; તેથી આમ બન્યુ છે. એટલે ચક્રવર્તી ઉદ્યાનમાં સંભૂતિ મુનિ પાસે આવ્યા. તે વખતે બંને મુનિવરોએ અનશન કરેલું. ચક્રવર્તીએ સંભૂતિ મુનિને વંદન કરી કહ્યું. મહારાજ, અમારો અપરાધ ક્ષમા કરો અને શાંત થાઓ. તથાપિ સંભૂતિ મુનિ શાંત થયા નહિ, એટલે ચિત્ત મુનિએ સંભૂતિ મુનિને કહ્યુંઃ હે ક્ષમાશ્રમણ, અનત પુણ્ય બળે પ્રાપ્ત થયેલું ચારિત્ર શા સારું બાળીને ભસ્મીભૂત કરો છો. માટે સમજો અને શાંત થાવ. ઉક્ત શબ્દોથી સંભૂતિ મુનિ શાંત પડયા. ફરી ચક્રવર્તીએ તેમને વદન કર્યું, ચક્રવર્તીની સ્ત્રી સુનંદાએ પણ મસ્તક નમાવીને સંભૂતિ મુનિના ચરણમાં વંદન કર્યું. સંભૂતિમુનિ તે વખતે ધ્યાન દશામાં લીન થયેલા હતા. જે વખતે ચક્રવર્તીની સ્ત્રી સુનંદાએ મુનિને વંદન કર્યું, તે વખતે તેના માથામાં નાખેલ ચંદન બાવનાના તેલનું ટીપું સંભૂતિ મુનિના ચરણ પર પડયું. તેલની ઠંડક અને સુગંધથી સંભૂતિ મુનિનું ચિત્ત વિહ્વલ બન્યું. તેમણે નેત્ર ખોલી ઉંચે જોયું.

તો સાક્ષાત્ દિવ્યાંગના સમી સૌંદર્યવાન સ્ત્રી તેમના જોવામા આવી. જોતાં જ તે એકદમ તેનામાં મુગ્ધ બન્યા અને વિકાર ઉત્પન્ન થયો. તરત જ તેમણે નિયાણું કર્યું કે જો મારા તપ સંયમનુ ફળ હોય તો આવતા ભવે મને આ સ્ત્રીરત્ન પ્રાપ્ત થજો. અહા, કાંચન અને કામિનીનો પ્રભાવ જગત ઉપર કેવો પડે છે. જેનુ અપૂર્વ ચારિત્ર બળ છે, એવા મહાન મુનિવરો પણ સ્ત્રીઓના સૌંદર્યમા વિકારવશ બની આત્માનુ હિત ગુમાવી બેસે છે

[illegible]

દીર્ઘરાજાને કાળ વ્યાપ્યો. તેણે સઘળી વાત ચુલણીને કરી. ચુલણીએ દીર્ઘરાજાને કહ્યુંઃ સ્વામીનાથ, ત્હમે ફીકર શાદને કરો છો? હું બ્રહ્મદત્તનો થોડાક વખતમાં જ પ્રાણ લઈ લઈશ અને આપણે સુખ ચેનથી હંમેશની માફક રહીશું. ચુલણી રાણી બ્રહ્મદત્તનો જાન લેવાની યુક્તિ શોધવા લાગી. તેણે નગર બહાર એક સુંદર લાખાગૃહ તૈયાર કરાવ્યું અને ત્યાં બ્રહ્મદત્તને રહેવા કહ્યું. બ્રહ્મદત્ત ત્યાં રહેવા ગયો. આ વાત દીર્ઘરાજાના પ્રધાન મારફત બ્રહ્મદત્તે જાણી, એટલે તેમણે રાતોરાત તે લાખાગૃહમાંથી છેક શહેર બહાર ભાગોળ સુધીની એક સુરંગ ખોદાવી. રાત્રે બ્રહ્મદત્ત અને પ્રધાનપુત્ર બંને તેમાં સૂઈ રહ્યા.

મધ્યરાત્રિનો સમય થયો. રાણી ચુલણી તે લાખાગૃહ પાસે આવી પહોંચી. એક દિવાસળી તે મહેલને ચાંપી; ચાંપતાં જ ભડભડ ભડકા થવા લાગ્યા અને ક્ષણવારમાં આખો મહેલ સળગી ઉઠ્યો. પ્રધાન પુત્ર અને બ્રહ્મદત્ત ભયભીત થઈ ગયા. પ્રધાન પુત્રે સુરંગનું દ્વાર બ્રહ્મદત્તને બતાવ્યું, બ્રહ્મદત્તે પગની એક ઠોકર મારી વજનદાર દ્વાર ખોલી નાંખ્યુ, બંને તેમાં દાખલ થયા અને સુરંગ વાટે શહેર બહાર નીકળી પરદેશને પંથે પડ્યા. પોતાની અજબ શક્તિના બળે તેણે દેશપરદેશના અનેક રાજ્યો જીત્યા, અનેક સ્ત્રીઓને પરણ્યો અને સૈન્ય લઇને તે દીર્ઘરાજા પર ચડી આવ્યો. તેને મારીને તે રાજ્યાસને બેઠો. પોતાના અપૂર્વ બળથી અને ચક્રરત્નના પ્રભાવથી બ્રહ્મદત્તે એક પછી એક અનેક દેશો જીત્યા અને છખંડ સાધી તે ચક્રવર્તી તરીકે દિગ્વિજયી થયો.

એકવાર બ્રહ્મદત્ત રાજસભામાં બેઠો છે, તેવામાં નાટકીયા લોકો ત્યાં નાટક કરવા આવ્યા. નાટકના વિધવિધ પાઠોનું આબેહુબ ચિત્ર દેખી પૂર્વભવમાં દેવલોકમાં નાટક દેખ્યાનું તેને સ્મરણ થયું, અને તરત જ તેને જાતિસ્મરણ જ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું. તે વડે બ્રહ્મદત્તે

પોતાના પૂર્વનાં પાંચ ભવો જોયા. તેમાં પોતાનો ભાઈ ચિત્ત બધા ભવોમાં સાથેનો સાથે જ જોયો. તરત તેને વિચાર થયો—અહો! મ્હારો પાંચ ભવોનો સગાથી ભાઈ આ ભવમાં ક્યાં હશે! એમ વિચારી તેણે એક શ્લોક રચી ગામમાં ઢંઢેરો પીટાવ્યો કે આ માના અર્ધો શ્લોક જે કોઈ પૂરો કરી આપે, તેને હું મારું અર્ધું રાજ્ય આપીશ. તે અર્ધ શ્લોક આ પ્રમાણે હતો

गोर दासो मृगो हंसो, मतंगामरो यथा

ઉપરનો શ્લોક સર્વ કોઈ મુખપાઠ [illegible] તેનો બીજો અર્ધો ભાગ કોઈ [illegible]

[illegible]

[illegible] मतंगामरो यथा
[illegible]

[illegible]

છે. આ સાભળી રાજાએ ખેડુતને થોડુંક ધન આપી વિદાય કર્યો અને પોતે અશ્વારૂઢ થઈ ઉદ્યાનમાં આવ્યો. ત્યાં ધ્યાનસ્થ બેઠેલા ચિત્ત મુનિને તેણે વંદન કર્યું અને કહ્યું:—

અહો બંધુ! આપણે પાંચ ભવોથી ભેગા હતા. ૧ લા ભવમાં દાસ. ૨ મૃગ. ૩ હંસ. ૪ ચંડાળ. ૫ દેવ. અને ૬ ઠ્ઠા ભવમાં આપણે બંને જુદા પડયા તેનુ શું કારણ?

ચિત્ત—અહો બ્રહ્મદત્ત! સનંતકુમાર ચક્રવર્તીની સુનંદા સ્ત્રીને દેખી મુનિપણામાં તું મોહ પામ્યો અને તેને મેળવવાનું તેં નિયાણું કર્યું. તેથી આપણે બંને આ ભવે જુદા પડયા.

બ્રહ્મદત્ત—હે ભાઈ, ગત જન્મમાં મેં ચારિત્ર પાળ્યુ તેનું ફળ મને પ્રત્યક્ષ મળ્યું. પણ તમે ગત જન્મમાં ચારિત્ર પાળી ભિક્ષુક બન્યા અને આ જન્મમાં પણ ભિક્ષુકજ રહ્યા, તો તેનું ફળ તમે કેમ ન પામ્યા?

ચિત્ત—હે બ્રહ્મદત્ત. કરેલાં કર્મનું ફળ તો અવશ્ય છેજ. તું એમ ન સમજતો કે હું સુખી છું અને ચિત્ત દુઃખી છે, મ્હારે પણ ઘણી ઋદ્ધિ હતી. પણ એકવાર સાધુ મહાત્માએ મને સમજાવ્યું કે પ્રભુની વાણી અને જ્ઞાનદર્શનચારિત્રની લીનતામાં અપૂર્વ સુખ છે; તેથીજ મેં જગતની ક્ષણભંગુર ઋદ્ધિ છોડીને દીક્ષા લીધી છે.

બ્રહ્મદત્ત—મહારાજ. મારે ત્યાં દેવવિમાન જેવાં સુંદર મહેલો છે. અનુપમ લાવણ્યવાળી સ્ત્રીઓનાં વૃંદ છે. અગણિત લક્ષ્મી છે. માટે આપ પણ સાધુ ધર્મ છોડી મારી સાથે રહો. મને સાધુપણું દુઃખમય દેખાય છે.

ચિત્ત—હે રાજન્! સર્વ ગીતગાન વિલાપ સમાન છે. નાટારંભ વિટંબણા માત્ર છે. અલંકારો ભાર રૂપ છે. કામ ભોગો દુઃખ આપનારા છે. વૃથા તેમાં મોહ ન પામ. તે સઘળાનું પરિણામ કેવળ

દુઃખ છે. અને તપ સંયમ શીલતામાં ખરૂં સુખ રહેલું છે. માટે આ ક્ષણિક કામ ભોગો, નાશવંત લક્ષ્મી, અનિત્ય શરીર ઈત્યાદિનો મોહ છોડો અને પરમ પવિત્ર સુખદાયક ચારિત્ર માર્ગને ગ્રહણ કરો.

[illegible]—હે મુનિ. તમારો ઉપદેશ મારા ગળે કોઈ રીતે ઉતરે તેમ નથી. આ વૈભવ, આ મોજશોખ, અતુલ લક્ષ્મી, [illegible] [illegible], નોકર, ચાકર, મહેલાતો, [illegible] આધિપત્ય [illegible] સર્વ [illegible] કોઈ રીતે છોડી શકાય તેમ નથી

[illegible]

[illegible]

[illegible]

૮૯ ચુલ્લણીપીતા.

વારાણુસી નગરીમાં ચુલ્લણી પીતા નામે ગાથાપતી હતા. તેમને શ્યામા નામે સ્ત્રી હતી. તેઓ રિદ્ધિ સિદ્ધિમાં આણંદ શ્રાવકથી બમણા હતા. એક વાર પ્રભુ મહાવીર પધાર્યા. ચુલ્લણીપીતા વંદન કરવા ગયા, અને પ્રભુના ઉપદેશથી વૈરાગ્ય પામી બારવ્રતધારી શ્રાવક થયા. જ્યેષ્ઠ પુત્રને કાર્યભાર સોંપીને પૌષધશાળામાં આવીને તે ધર્મ ધ્યાન કરવા લાગ્યા. અર્ધ રાત્રી વીત્યા બાદ એક દેવ પ્રગટ થયો. તેણે ભયંકર રૂપ બતાવી કામદેવની માફક ચુલ્લણીપીતાને વ્રત ભંગ કરવાનું કહ્યું. પરંતુ તે જરા પણ ડગ્યા નહિ, આથી દેવે તેના જ્યેષ્ટ પુત્રને તેની સામે લાવીને મારી નાખ્યો, અને તેના ત્રણ ટુકડા કરી, તેના માંસને એક ધગધગતી કડાઈમાં તળીને, તેના લોહીના છાંટા ચુલ્લણીપીતાના શરીરપર છાંટયા. પરિણામે તેને ઘણી વેદના થઈ, છતાં પણ પોતાના વ્રતથી તે જરા પણ ચળ્યા નહિ. પછી તે દેવે, તેના બીજા પુત્રને લાવી જ્યેષ્ઠ પુત્રની માફક કર્યું. છતાં ચુલ્લણીપીતા લેશ માત્ર ડગ્યા નહિ. પછી દેવે તેના ત્રીજા પુત્રને લાવી તેની પણ તેવીજ દશા કરી. તેનું લોહી ચુલણીપીતાના શરીર પર છાંટયું, તો પણ ચુલણીપીતા જરા પણ ક્ષોભ પામ્યા નહિ. તેથી તે દેવ વધારે કોપાયમાન થયો, અને ચુલણીપીતાને તેની માતાને મારી નાખવાનો ભય બતાવ્યો. ચુલણીપીતા માતાનું નામ સાંભળીને ક્ષોભ પામ્યા અને વિચાર કર્યો કે આ દેવ અનાર્ય છે, અને જેવી રીતે આ ત્રણ પુત્રોને મારી નાખ્યા, તેવી જ રીતે મ્હારી દેવગુરૂસમાન વ્હાલી માતાને પણ તે મારી નાખશે; એમ ધારી ચુલણીપીતા તે દેવને પકડવા ઉઠયો; તરતજ તે દેવ આકાશભણી ન્હાસી ગયો, અને ચુલણી પીતાના હાથમાં એક સ્તંભ આવ્યો; તેથી તેણે મોટા શબ્દો વડે કોલાહલ કર્યો. આ સાંભળી તેમની માતા દોડી આવ્યાં અને ભયંકર કોલાહલ કરવાનું કારણ પૂછયું, ચુલણીપીતાએ બનેલી

સર્વ હકીકત કહી, ને સાંભળી તેમની માતાએ કહ્યું. હે કોઈએ તારા પુત્રોને ઘેરથી લઈ જઈને માર્યા નથી કોઈ પુરુષે તને ઉપસર્ગ આપ્યો છે અથવા કોઈ દેવે તારી પરીક્ષા કરવા આમ કર્યું લાગે છે માટે હે પુત્ર, [illegible]

૬૦ ચુલ્લશતક

[illegible]

ચેડારાજા (ચેટકરાજા)

તેઓ બંગાળ દેશની વિશાળા નામક નગરીના રાજા હતા. તેઓ ભગવાન મહાવીરના મામા થતા હતા. ચેડા રાજા જૈન ધર્મી હતા, એટલું જ નહિ પણ તેમણે શ્રાવકના બાર વ્રત ધારણ કર્યા હતા. વ્રતધારી છતાં તેમને અનેક રાજાઓ સાથે યુદ્ધમાં ઉતરવું પડયું હતું. વ્રતધારી વિના અપરાધે કોઈના પર ઘા ન કરે, કે વિના અપરાધે કોઈને હણે નહિ. પ્રતિપક્ષી લડવાનું કારણ ઉત્પન્ન કરે તો જ તે વ્રતધારી રાજાઓ વિગ્રહમાં ઉતરતા. ચેડા રાજા મહા સમર્થ અને પરાક્રમી હતા. તેઓ એવા નિશાનબાજ હતા, કે તેમણે ફેંકેલું બાણ કદી નિષ્ફળ ન જતું. કોણિક સાથેના યુદ્ધમાં કાલિ આદિ કુમારોને પોતાના તરફ પહેલું બાણ છોડવાનું ચેડારાજાએ કહેલું, અને તેઓના બાણો આવ્યા પછી જ, તે બાણો ચૂકાવીને પોતે બાણો છોડી તેમનો સંહાર કરેલો. ચંડપ્રદ્યોતાદિ અનેક રાજાઓને તેમણે ક્ષમા આપીને છોડી મૂકેલા. કોણિક સામેના વિગ્રહમાં દેવો તેમને વિશાળા નગરીમાંથી ઉઠાવી ગયા હતા; અને ઈતર પ્રદેશમાં તેમણે પોતાનું જીવન પુરું કર્યું હતું. મહારાજા ચેટકને સાત પુત્રીઓ હતી. જૈન-ધર્મીઓને જ પોતાની કન્યા આપવાનો ચેડારાજાનો નિરધાર હોવાથી પોતાની ૭ કન્યાઓ જૈન રાજાઓ વેરે પરણાવી હતી. માત્ર એક ચેલ્લણા અભયકુમારની યુક્તિથી ન્હાસી જઈને રાજા શ્રેણિક (બૌદ્ધધર્મી) ને પરણી હતી, પણ પછીથી તે રાજા જૈનધર્મી થતાં ચેલ્લણા જૈનમાર્ગાનુયાયિની બની રહી હતી.

૯૨ ચેલ્લણા (ચિલ્લણા દેવી)

તે વિશાળા નગરીના મહારાજા ચેટકની પુત્રી હતી. ચેલ્લણાની બીજી બહેન સુજ્યેષ્ઠા અતિ રૂપવાન હતી, તેનાથી મોહિત બનીને શ્રેણિક રાજાએ તેણીને પરણવાનો નિશ્ચય કર્યો. આ માટે અભય

કુમારે એક સુરંગ વાટે સુજ્યેષ્ટાનુ હરણ કરી જવા માટે યુક્તિ રચી. આ વાતની ચેલણાને ખબર પડતાં તેણે સુજ્યેષ્ટાને તે સાથે લઈ જવાનું કહ્યું. સુજ્યેષ્ટાએ તે કબુલ કર્યું. અને બને જણ સુરંગના મુખ દ્વાર સુધી ગયા. તેવામા સુજ્યેષ્ટા પોતાનો હાર ભૂલી જવાથી તે લેવા માટે પાછી ફરી આ તરફ શ્રેણિકરાજાએ ઉતાવળમાં ચેલણાને સુજ્યેષ્ટા ધારીને ઉપાડી અને રથમા નાખી. ત્યાં રાજગૃહમાં આવી શ્રેણિક રાજાએ ગાંધર્વ લગ્નથી ચેલણાનું પાણિગ્રહણ કર્યું.

રાણી ચેલણા પતિભક્ત અને જૈનધર્મમા તત્પર [illegible] હતી. રાજા શ્રેણિક બૌદ્ધધર્મી હોવા છતાં [illegible]

[illegible]

અને તે સાધુની સાથે તેજ કોટડીમાં એક વેશ્યાને પૂરી, કોટડીના દ્વાર બંધ કરાવ્યા. ત્યારપછી શ્રેણિક મહેલમાં આવીને ચેલણાને કહ્યું કે તારા ગુરૂ સ્ત્રીઓ સાથે રાત રહે છે અને વ્યભિચાર સેવે છે. જવાબમાં ચેલણાએ કહ્યું કે અમારા ધર્મગુરૂ કદી સ્ત્રીઓનો સ્પર્શ ન કરે, પરન્તુ તમારા જ ધર્મગુરુઓ સંબંધમાં આવું હોય. બંનેએ આ વાતની સવારમાં પ્રત્યક્ષ ખાત્રી કરવાનું નક્કી કર્યું.

રાજાએ શહેરના લોકોને જૈન ધર્મના સાધુઓનું દુષણ નિહાળવા પ્રાતઃકાળે વ્હેલાસર કોટડી આગળ આવવાનું સૂચન કરાવી દીધું હતું.

આ તરફ સદ્‌ભાગ્યે મુનિ લબ્ધિવંત હતા. તેથી જૈનધર્મ પરનું કલંક ટાળવા તેમણે પોતાની પાસેનો સાધુવેશ લબ્ધિ વડે બાળી મૂકયો. આથી પેલી વેશ્યા ભય પામીને દૂર ઉભી રહી. સાધુએ પોતાનું રૂપ પણ ફેરવી નાખ્યું. સવારે લોકોની ઠઠ કોટડી પાસે જમા થઈ.

રાજા અને રાણી તે સ્થળે આવ્યા. રાણીના દેખતાં રાજાએ સીલ કરાવેલી કોટડી ઉઘડાવી, તો તેનાં ભારે આશ્ચર્ય વચ્ચે રાજાએ જૈન સાધુને જોયા નહિ, પણ અન્ય સાધુને વેશ્યા સાથે બહાર નીકળતાં જોયા. આથી રાજા લજ્જા પામ્યા. ત્યારથી તેમને જૈન ધર્મ પ્રત્યે કંઈક પ્રેમાનુરાગ થયો અને ત્યારબાદ શ્રેણિકરાજા, અનાથી મુનિના સત્સંગથી ચૂસ્ત જૈન બન્યો.

ચેલણા પર રાજાને અત્યંત સ્નેહ હોવાથી તેને પટ્ટરાણી પદે સ્થાપી હતી. ચેલણાથી શ્રેણિકને, કોણિક, હલ અને વિહલ્લ નામના ત્રણ પુત્રો થયા હતા. કોણિક ઉદર સ્થાનમાં આવતાં, સતી ચિલ્લણાને શ્રેણિકના કાળજાનું માંસ ખાવાનો દોહદ ઉત્પન્ન થયેલો, તે વિચક્ષણ અભયકુમારે પૂરો કર્યો હતો. ચેલણા એક પ્રભાવશાળી અને સતી શિરોમણી સન્નારી હતી.

૯૩ ચંડપ્રદ્યોત

તે ઉજ્જયિનીનો રાજા હતો અને ચ[illegible]
દેવીને પરણ્યો હતો. ચંડપ્રદ્યોત અ[illegible]
મૃગાવતીને મેળવવા માટે કૌશામ્બી નગરીના [illegible]
[illegible] કર્યો. તેમાં શતાનિક ભય પા[illegible]
તેને [illegible] થયો. તે મરણ પામ્યો. મ[illegible]
હવે આપણા પર [illegible] કરશે, એ ભયથી [illegible]
[illegible] પિતાનો બચાવ કરવાનો વિચાર [illegible]
[illegible]
ચંડપ્રદ્યોતને [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

વેશ્યાએ ઝડપ્યું. તે વેશ્યા એક શ્રાવિકા હોવાનો દંભ કરી અભયકુમાર પાસે રાજગૃહમાં આવી. અભયકુમારે તેણીનો યોગ્ય સત્કાર કર્યો. વેશ્યા પણ અભયકુમારને આદરભાવ આપતી, અને ધાર્મિક ક્રિયાઓ કરતી અભયકુમારને ત્યાં રહી. દરમ્યાન લાગ સાધી તેણીએ અભયકુમારને એકવાર ઘેન ઉત્પન્ન કરનારા પદાર્થો ખવરાવ્યા. આથી અભયકુમાર બેભાન બન્યો, આ તકનો લાભ લઈ યુક્તિપૂર્વક તે વેશ્યા અભયકુમારને ઉજ્જયિનીમાં લઈ ગઈ અને રાજા ચંડપ્રદ્યોતને સોંપ્યો. છતાં ચંડપ્રદ્યોતે વેશ્યાના આ કૃત્યને ઇષ્ટ ન ગણ્યું. અહિં અભયકુમારે કેટલીક બાબતોમાં ચંડપ્રદ્યોતને બચાવ્યો, તેથી તેણે અભયકુમારને છોડી મૂકયો. પણ ચંડપ્રદ્યોતના જુલ્મી વર્તાવથી અભયકુમારે કોઈપણ ઉપાયે ચંડપ્રદ્યોતને તેજ ઉજ્જયિની નગરીની મધ્યમાંથી બાંધીને લઈ જવાનો નિરધાર કર્યો.

કેટલાક વખત પછી અભયકુમાર પોતાની સાથે બે સ્વરૂપવાન વેશ્યાઓને લઈ, વણિકના વેશમાં ઉજ્જયિનીમાં આવ્યો અને ત્યાં ચોટા વચ્ચે દુકાન કરીને રહ્યો. તે દરમ્યાન એકવાર ચંડપ્રદ્યોત્ રાજાની દૃષ્ટિ આ વેશ્યા પર પડી, તેથી તે કામાંધ થયો અને કોઈ પણ રીતે આ વેશ્યાને મેળવવાનો તેણે નિશ્ચય કર્યો. એકવાર અભયકુમારની ગેરહાજરીમાં રાજાએ વેશ્યાને પોતાની સાથે પ્રેમ સંબંધ બાંધવા કહ્યું, ત્યારે વેશ્યાએ કહ્યું કે આ અમારો ભાઈ આજથી સાતમે દિવસે બહાર ગામ જવાનો છે; તે જાય એટલે સુખેથી તમે અમારા મકાને આવજો. અહિં અભયકુમારે એક બીજી યુક્તિ કરી રાખી હતી. તે એ કે, તેણે એક બીજો માણસ નોકર તરીકે રાખી લીધો હતો અને તેનું પ્રદ્યોત્ એવું કૃત્રિમ નામ ધારણ કરાવ્યું હતું. તેમજ તેને ગાંડા જેવો બનાવી "હું ઉદ્યોત્ છું" એમ બોલતો બોલતો ખાટલામાં સુવાડી રોજ તેને વૈદને ત્યાં લઈ જવામાં આવતો. બરોબર સાતમે દિવસે પ્રદ્યોત્ રાજા અભયકુમારના

આવાસે આવ્યો, એટલે લાગ જોઈ અભયકુમારના સુખમાં [illegible] બાંધ્યો અને ખાટલામા સુવાડી ધોળે દિવસે બજાર [illegible] લઈ જવા લાગ્યા. તે પ્રદ્યોત રાજા ' હું પ્રદ્યોત છું, મને [illegible] લઈ જાય છે, કોઈ છોડાવો ' વગેરે મોટા અવાજે [illegible] લાગ્યો, પરન્તુ લોકો માત્ર [illegible] તેને [illegible] તેને છોડાવ્યો નહિ. આખરે અભયકુમાર [illegible] ચંડપ્રદ્યોતને [illegible] [illegible] પરન્તુ બુદ્ધિમાન અભયકુમારે [illegible] કરાવ્યો અને પોતાનું વેર વાળ્યું [illegible] [illegible]

૬૮ ચંડકૌશિકસર્પ

[illegible]

હોય. વળી રાતના પણ ગુરૂને વારંવાર તે કહેવા લાગ્યો, કે મહારાજ, તમે તો વિરાધિક છો, દેડકીનું પ્રાયશ્ચિત તો લ્યો. આથી ગુરૂનું મન કાબુમાં રહી ન શક્યું. શિષ્ય ઉપર ક્રોધ ચડ્યો. તેથી તે હાથમાં રજોહરણ લઈ શિષ્યને મારવા દોડ્યા. શિષ્ય નાસી ગયો. ઉપાશ્રયમા અંધારૂં હોવાથી ગુરૂ કર્મસંયોગે એક થાંભલા સાથે અથડાયા. માથું ફુટી ગયું, ખૂબ લોહી નીકળ્યુ; છતાં તેમનો ક્રોધ તો પ્રચંડ જ હતો. સખ્ત વાગવાને લીધે ગુરૂએ ત્યાંજ દેહ મૂક્યો. ત્યાંથી મરીને તે જ્યોતિષી દેવતા થયો. ત્યાંથી ચ્યવી ચંડકૌશીક નામે તાપસ થયો, તે પણ ઘણો ક્રોધી હતો. એકવાર બાગમાં રાજકુંવરને ફુલ ચુંટતો દેખી, તાપસ ક્રોધે ભરાયો, અને હાથમાં ફરસી લઈને મારવા દોડ્યો. રસ્તામા પગ લપસી ગયો, તેથી તે એક અંધ કુવામાં પડ્યો. ફરસી પોતાનેજ વાગી અને આર્તધ્યાનથી મરણ પામીને તે ચંડકૌશિક સર્પ થયો. ક્રોધ તો મ્હાતો નથી, જે કોઈને દેખે તેને બાળીને ભસ્મ કરે છે, એવા તે સર્પે ઘણા તાપસોને બાળ્યા અને ફરતા એકેક ગાઉ સુધી તેની ધાક બેસી ગઈ. કોઈ પણ માણસ ત્યાં આગળ જઈ શકતું નથી.

એકવાર શ્રી મહાવીર પ્રભુ ફરતા ફરતા વર્ધમાન ગામ પાસે પધાર્યા. ત્યાંથી જવાને માટે બે રસ્તાઓ હતા. એક વક્રમાર્ગ, બીજો સરળ માર્ગ. લોકોએ પ્રભુને કહ્યું કે આ સરળ માર્ગે જશો નહિ, ત્યાં તો એક વિષધર–ઝેરી સર્પ રહે છે. તે લોકોને ભસ્મ કરી દે છે. પ્રભુને તો કંઈ ડર ન હતો. તેથી તેઓ સરળ માર્ગે ચાલ્યા, અને જ્યાં ચંડકૌશિક સર્પનો રાફડો હતો, ત્યાં આવી પહોંચ્યા. સર્પને માણસની ગંધ આવતા, ક્રોધથી ઝેર વર્ષાવતો, ફુંફાડા મારતો બહાર નીકળ્યો. પ્રભુ મહાવીરને ધ્યાનસ્થ જોતાં જ તેમને જોરથી ડંખ માર્યો, તત્કાળ પ્રભુના અંગુઠામાંથી લોહીના બદલે દૂધનો પ્રવાહ છૂટી નીકળ્યો. તે સામે દૃષ્ટિ કરતાંજ ચંડકૌશિક ચમક્યો, અને મન સાથે વિચાર કર્યો:—અહા,

આ શું, લાલ લોહીને બદલે સફેદ દૂધ! આ કોઈ પ્રભાવશાળી [illegible] પુરુષ છે, ચંડકૌશિક મુગ્ધ બની ગયો, અને પ્રભુના શરીરમાંથી નિકળતો પદાર્થ પીવા લાગ્યો. તે તેને દૂધ–સાકર જેવો સ્વાદિષ્ટ લાગ્યો. પ્રભુએ કહ્યું – હે ચંડકૌશિક, બુઝ, બુઝ. ક્રોધના પ્રતાપે [illegible] તારું સોહામણું ચારિત્ર ગુમાવીને જન્મ કર્યું. છતાં તું હજુ કેમ [illegible] સમજતો નથી? આ શબ્દો સાંભળતાં ચંડકૌશિક વિચારમાં પડ્યો [illegible] [illegible] તેને જાતિસ્મરણ જ્ઞાન થયું પોતાની [illegible] [illegible] કરવા લાગ્યો, અને પોતાના કરેલા પાપમાંથી [illegible] ચંડકૌશિકે [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

૬૫ ચંદનબાળા

[illegible]

પણ ફાવ્યો નહિ. પોતાનું લશ્કર મરાયું તેથી બચવાની આશાએ દધિવાહન રાજા-નગર છોડીને નાસી ગયો. લશ્કર ગામમાં પેઠું અને લુંટ ચલાવવા લાગ્યું. ધારિણી રાણી અને વસુમતિ મહેલમાં કલ્પાંત કરે છે, તેવામાં તે લશ્કરમાંનો એક ઘોડેસ્વાર તે મહેલમાં પેઠો, અને બંનેને પકડીને બાંધ્યા. તે ઘોડેસ્વારે ધારિણીને કહ્યું, ચાલ મારી સાથે, હું તને મારી સ્ત્રી બનાવવાનો છું. આ સાંભળતાં રાણીને ધ્રાસકો પડયો, અને ત્યાંજ જીભ કચરીને તે મરી ગઈ. વસુમતિ ગભરાઈ ગઈ, ઘોડેસ્વારે વિચાર્યું કે તેની માની માફક આને પણ હું કહીશ, તો તે મરી જશે. તેથી તેણે બહુજ મીઠાશથી વસુમતિને આશ્વાસન આપ્યુ, અને કૌશાંબી નગરીમાં લઈ ગયો. ત્યાં ઘોડેસ્વારે વિચાર કર્યો કે આ કન્યા બહુજ ખુબસુરત છે, મારે જો તેને હું વેચું તો મારૂં દારિદ્ર જાય અને હું એશઆરામ ભોગવું, નોકરી કરતાં તો જીંદગી ગઈ, પણ કંઈ વળ્યું નહી. તેથી તે વસુમતીને વેચવા કૌશાંબીનગરીની બજારમાં આવ્યો અને લીલામ બોલવા લાગ્યો. (ત્યાં પશુ, પક્ષીઓ, ધન, માલ ઉપરાંત મનુષ્યોનું પણ તે વખતે લીલામ થતું) એવામાં એક વેશ્યાએ આવી વસુમતીને ખુબ સુંદર દેખીને મ્હોટી બીટ મૂકી, અને તે લઈ જવાની તૈયારીમાં હતી, તેવામાં ત્યાં ધનાવહ નામનો એક ધનાઢય શેઠ આવ્યો, વસુમતીની આકૃતિ જોતાંજ તેને લાગ્યું કે આ એક સુશીલ અને સાધ્વી સ્ત્રી જેવી લાગે છે; અને જરૂર તે ખાનદાન કુટુંબની હોવી જોઈએ. જો તેને વેશ્યા લઈ જશે તો મહા અનર્થ થશે, તેમ ધારી તેણે મ્હોટી રકમ આપીને વસુમતીને ખરીદી લીધી.

વસુમતીને તેનું નામ ઠામ ગામ પૂછતાં તેની આંખોમાં આંસુ ભરાઈ આવ્યાં, અને તે બોલી શકી નહિ. શેઠ તેને ગભરાયલી જાણીને વધુ પૂછયા વગર પોતાને ઘેર લઈ ગયો અને પોતાની સ્ત્રી મૂળાને સોંપી, અને તેને પ્રેમપૂર્વક પુત્રી તરીકે રાખવા સૂચના કરી.

મૂળા તો ઈર્ષાનું મૂળ હતી, તેણે ધાર્યું કે હું [illegible] તેથી શેઠ આ કન્યાને પરણવા માટેજ લાવ્યા હશે, અને પછી મ્હારો કોઇ ભાવજ પૂછશે નહિ.

અહિં વસુમતીનું નામ ન જણાયાથી તેનું નામ [illegible] પાડ્યું, પણ મૂળા [illegible] દિનપ્રતિદિન [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

માથે મુંડો જોઈ તથા તેની આ દશા જોઈ શેઠનું હૈયું દુઃખથી ભરાઈ આવ્યું.

શેઠે ચંદનબાળાને કહ્યું:–બ્હેન, ધીરજ રાખ. હું બધી વ્યવસ્થા કરૂં છું. તું ત્રણ દિવસથી ભૂખી હઈશ, માટે રસોડામાં કંઈ હોય તો તને આપું. શેઠે તપાસ કરી, પણ ખાવાનું કંઈ મળ્યું નહી, માત્ર ત્રણ દિવસના બાફેલા બાકળા હતા, તે લઇને તેણે ચંદનબાળાને આપ્યા, અને એક સુપડું આપ્યું, જે વડે બાકળા સાફ કરીને ખાવાનું જણાવ્યું અને તે દરમીયાન પોતે લુહારને બેડીઓ તોડવા માટે બોલાવી લાવવાનું કહીને શેઠ ગયા.

અહિં ચંદનબાળા એક પગ ઉંબરામાં અને એક પગ ઉંબરાની બહાર રાખીને, સુપડા વતી બાકળા સાફ કરી ખાવાનો વિચાર કરે છે. પણ જમતા પહેલાં સાધુ મુનિને તે ભૂલતી ન હતી, તેણે વિચાર્યું કે જો કોઈ સાધુ મુનિરાજ ભિક્ષા અર્થે અહિં આવે તો હું આ બાકળા તેમને વહોરાવી મ્હારો જન્મ સાર્થક કરૂં.

એવામાં એક અભિગૃહધારી મહાત્મા ત્યાંથી નીકળ્યા, ચંદનબાળા પ્રત્યે જોયું, ચંદનબાળા આનંદ પામી. પરંતુ તે વખતે ચંદનબાળાની આંખમાં આંસુ ન હતાં, તેથી તે મહાત્મા ત્યાંથી ચાલ્યા ગયા. આ જોઈને ચંદનબાળા પશ્ચાત્તાપ કરવા લાગી અને બોલીઃ અહો, ધિક્કાર છે મારા જીવનને, આ રંક સામે કોઈપણ જોતુ નથી! એમ કહેતાં તેણી રૂદન કરવા લાગી. તત્કાળ તે મહાત્મા પાછા ફર્યા અને ચંદનબાળા પાસે આવી પહોંચ્યા. ચંદનબાળાએ પોતાના જીવનનું અહોભાગ્ય માનીને તે મહાત્માને આ બાકળા વહોરાવી દીધા.

આ મહાત્મા કોણ? સર્વજ્ઞ શ્રી પ્રભુ મહાવીર, તેમણે ઉપરના સપળાં બોલનો મહાન અભિગૃહ ધાર્યો હતો. પાંચ માસ અને

પચીસ દિવસે આ અભિગ્રહ પ્રભુનો પુરો થયો. સુપાત્ર દાનના પ્રભાવથી તત્કાળ ચંદનબાળાની બેડીઓ તુટી ગઈ. મસ્તકે સુંદર વાળ આવી ગયા અને દેવતાઓએ ત્યાં ધનની વૃષ્ટિ કરી. વાત ગામમાં પ્રસરી ગઈ. ધનાવહ શેઠ લુહારને બોલાવીને આવ્યો, પણ તે ચકિત થઈ ગયો. તે પોતાની જાતને ધન્ય માનવા લાગ્યો અને સતીની પ્રશંસા કરવા લાગ્યો. ધનની વૃષ્ટિ થયાની વાત સાંભળતાં મૂળા તો દોડતી દોડતી [illegible] આવી, અને ધન [illegible]

[illegible]

[illegible]

૬૧ ચંડકોશિયા.

[illegible]

મળ્યાં, તે તેણે દેશમાં આવી ચંદ્રછાયા રાજાને ભેટ આપ્યા. રાજાએ શેઠને કાંઈ નવાઇ ઉપજાવે તેવી વસ્તુ પરદેશમાં જોવામાં આવી હતી કે કેમ, તે સંબંધી પૂછ્યું. વેપારીએ કહ્યું કે મિથિલા નગરના કુંભરાજાની પુત્રી મલ્લીકુમારી જગતને આશ્ચર્ય ઉપજાવે તેવી રૂપ-સુંદર કન્યા છે. આ સાંભળી રાજાને તેણીને પરણવાની મનોભાવના થઈ, તેથી તેણે કુંભરાજાને ત્યાં પોતાનો દૂત મોકલ્યો. કુંભરાજાએ ના કહેવાથી જિતશત્રુ વગેરે રાજાઓ સાથે મળી જઇને ચંદ્રછાયાએ મિથિલાપર ચડાઇ કરી. ત્યાં મલ્લીકુંવરીએ સોનાની પ્રતિમા વડે તેને બોધ પમાડ્યો, પરિણામે ચંદ્રછાયાએ દીક્ષા લીધી. સખ્ત તપ જપ કરી, અંત સમયે અનશન કરી તેઓ મોક્ષમાં ગયા.

૯૭ ચંદ્રપ્રભુ.

ચંદ્રાનના નામની નગરીમાં મહાસેન નામે રાજા હતા. તેમને લક્ષ્મણા નામે રાણી હતી, તેમની કુક્ષિમાં વૈજયંત વિમાનમાંથી ચ્યવીને ચૈત્ર વદિ પાંચમે શ્રી ચંદ્રપ્રભુ ઉત્પન્ન થયા. માતાએ ચૌદ સ્વપ્ન જોયાં. પોષ વદિ ૧૨ના રોજ પ્રભુનો જન્મ થયો. ૫૬ દિગ્કુમારિકાઓએ સૂતિકાકર્મ કર્યું. ૬૪ ઇંદ્રોએ આવી ભાવી તીર્થંકરનો જન્મોત્સવ ઉજવ્યો. ગર્ભ વખતે માતાને ચંદ્ર પીવાનો દોહદ ઉત્પન્ન થયેલો, તેથી પુત્રનું નામ "ચંદ્રપ્રભ" પાડ્યું. બાલ્યકાળ વીતાવી યુવાવસ્થા પામતાં ચંદ્રજિને યોગ્ય રાજકન્યાઓ સાથે લગ્ન કર્યું. તેમનું દેહમાન ૧૫૦ ધનુષ્યનું હતું.

અઢી લાખ પૂર્વ સુધી તેઓ કુમારપણે રહ્યા. તે પછી પિતાની ગાદીએ આવ્યા. સાડા ૭ લાખ પૂર્વ ઉપર ચોવીસ પૂર્વાંગ સુધી તેમણે રાજ્ય કર્યું. પછી પ્રભુએ વાર્ષિક દાન આપી પોષ વદિ ૧૩ને દિવસે એક હજાર રાજાઓ સાથે ચારિત્ર ગ્રહણ કર્યું. ત્રણ માસ છદ્મસ્થ અવસ્થામાં રહેતાં જ શ્રી ચંદ્રજિનને ફાલ્ગુન વદિ

જ્ઞાનમે કેવલજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું. તેમને ૯૩ ગણધરો હતા. [illegible] [illegible] મોટા [illegible] હતા.

[illegible] પરિવારમાં [illegible] લાખ [illegible] [illegible] શ્રાવકો અને [illegible] હજાર શ્રાવિકાઓ [illegible] એક [illegible] પૂરવ. [illegible] પૂર્વાંગ અને [illegible] [illegible] [illegible] કેવલજ્ઞાનપણે વિચર્યા અને પછી એક [illegible] [illegible] [illegible] પર એક [illegible] [illegible] [illegible] નિર્વાણ [illegible] [illegible]

[illegible] ચક્રવર્તી

[illegible]

[illegible]

[illegible]

કરતાં કરતાં ત્યાં પધાર્યાં. પરિષદ્ વંદન કરવા ગઈ. જમાલી પણ વાત જાણવાથી અશ્વ પર આરૂઢ થઈને પ્રભુને વાંદવા ગયો. પ્રભુએ દેશના આપી. જમાલી પ્રતિબોધ પામ્યો. ત્યાંથી ઘેર આવી માતા પિતાની રજા મેળવી, પાંચસો માણસો સાથે દીક્ષિત થયો. દીક્ષા લઈને જમાલીપુત્ર પ્રભુ મહાવીરની સાથે તપ સંયમથી આત્માને ભાવતાં વિચરવા લાગ્યા. એકવાર જમાલીએ પ્રભુ મહાવીરને કહ્યું કે મ્હારે જન પદ દેશમાં વિહાર કરવાની ઈચ્છા છે. પ્રભુ મહાવીર જાણતા હતા કે મેરૂ જેમ નિશ્ચળ પુરૂષો જ જન પદ દેશમાં ટકી શકશે. તેથી તેઓએ તે વાતને આદર આપ્યો નહિ, અને મૌન રહ્યા. જમાલી અણગાર પોતાની સાથે પાંચસો શિષ્યોને લઈ પ્રભુ મહાવીરની પણ અવગણના કરીને જનપદ દેશમાં વિહાર કરવા લાગ્યા. ફરતા ફરતા તે શ્રાવસ્તિ નગરીના કોષ્ટક ઉદ્યાનમાં પધાર્યા. તે સમયે નિ.રસ અને તુચ્છ આહાર જમવાથી જમાલીના શરીરમાં રોગ ઉત્પન્ન થયો અને અસહ્ય વેદના થવા લાગી, તેથી પોતાને માટે પથારી કરવાનું તેમણે બીજા મુનિને કહ્યું. પીડા અસંત થતી હોવાથી બે ત્રણ વાર તેમણે મુનિને કહ્યું: મારી પથારી કરો છો કે કરી છે? મુનિએ જવાબ આપ્યો. તમારી પથારી કરી નથી પણ કરીએ છીએ.

જમાલીને પ્રભુ વચનમાં તરત શંકા થઈ કે પ્રભુ મહાવીર પ્રરૂપે છે કે 'ચાલવા માંડે તેને ચાલ્યો કહીએ. નિર્જરતો હોય તેને નિર્જર્યો કહીએ' તે ખોટું છે. કેમકે પથારી કરતા થકા કરી નથી. પાથરતા છતાં પાથરી નથી. આ વાત તેમણે બીજા સાધુઓને સમજાવી. તે વાત કેટલાકને રૂચી અને કેટલાકને ન રૂચી. ન રૂચી તેઓ ચાલ્યા ગયા અને રૂચી તેઓ જમાલી પાસે રહયા. જમાલી વિરૂદ્ધ પ્રરૂપણા કરવા લાગ્યા. ત્યાંથી તે પ્રભુ મહાવીર પાસે આવ્યા અને કહ્યું કે મને કૈવલ્યજ્ઞાન થયું છે, હું અરિહંત, જિન, કેવળી છું.

આ સાંભળી ગૌતમ અણગારે કહ્યું, કે જો તમે જાણતા હો તો કહો. કે–લોક શાશ્વત કે અશાશ્વત. જીવ શાશ્વત કે અશાશ્વત!

જમાલી જવાબ ન આપી શક્યા. પ્રભુએ કહ્યું કે મારા ઘણા છદ્મસ્થ શિષ્યો પણ આનો જવાબ આપી શકે છે. પણ જેવું તમે કહો છો તેવું હું બોલતો નથી. એમ કહી પ્રભુએ લોક અને જીવનું સ્વરૂપ સમજાવ્યું. છતાં તેમણે માન્યું નહીં અને પ્રભુથી જુદા પડી, [illegible]

૧૦૦ [illegible]

[illegible]

અજ્ઞાનતા મારે ટાળવી જોઈએ, અને અંધશ્રદ્ધાળુ બ્રાહ્મણોની સાન ઠેકાણે લાવી મોક્ષનો સાચો માર્ગ મારે બતાવવો જોઈએ, એ આશયથી જયઘોષ મુનિ ત્યાંથી ખસ્યા નહિ, પણ તેમણે વિજયઘોષને કહ્યું:–વિપ્ર, વેદમાં મુખ્ય કોણ? યજ્ઞમાં મુખ્ય કોણ? નક્ષત્રમાં મુખ્ય કોણ? ધર્મમાં મુખ્ય કોણ? અને સંસાર સમુદ્રથી ઉદ્ધારનાર કોણ? તે તું જાણે છે? જો જાણતો હોય તો આ પ્રશ્નોના ઉત્તર આપ. વિજયઘોષ આ પ્રશ્નોના જવાબો આપવા માટે અસમર્થ હતો. તેણે જયઘોષને કહ્યું:–મુનિ, તમેજ આના જવાબો કૃપા કરીને આપો.

મુનિ બોલ્યાઃ–વેદમાં અગ્નિહોત્ર મુખ્ય છે. અગ્નિહોત્ર કેવો હોય તે સાંભળ. ૧ જીવરૂપ કુંડ. ૨ તપરૂપ વેદિકા. ૩ કર્મરૂપી ઈંધણ. ૪ ધ્યાન રૂપ અગ્નિ, ૫ શરીરરૂપ ગોર, ૬ શુભયોગ રૂપ ચાટવા, ૭ શુભ ભાવના તથા જીવદયા રૂપી આહુતિ, એવો અગ્નિહોત્ર વેદમાં મુખ્ય છે. જે વેદમાં આવો અગ્નિહોત્ર કહ્યો હોય તે વેદ પ્રમાણ છે વળી એ સંયમરૂપ યજ્ઞના અર્થી સાધુઓ યજ્ઞને પ્રવર્તાવનાર છે, નક્ષત્રમાં ચંદ્રમા મુખ્ય છે, ધર્મના પ્રરૂપકોમાં ભ૦ ઋષભદેવ અને ભ૦ મહાવીર પ્રમુખ તીર્થંકરો મુખ્ય છે; જેમ ગ્રહ, નક્ષત્ર, અને તારાઓ ચંદ્રમાની સેવા કરે છે, તેમ ઈંદ્રાદિ દેવો તીર્થંકરોની સેવા કરે છે. જેઓ વેદ તત્ત્વના અજાણ છે, મોહવંત છે અને જેમના હૃદયમાં કષાયરૂપી અગ્નિ ભરેલો છે, જેઓ સ્વાધ્યાય અને તપ કરતા નથી, એવા વિપ્રો, જેઓ તપ કરે છે તેમને હું વિપ્ર કહેતો નથી; પણ જેઓ સ્વજનાદિના સ્થાનકે જવાથી નારાજ ન થાય અને ત્યાં રહેવામાં આસક્ત ન બને એવા તીર્થંકર દેવોએ કહેલા બ્રાહ્મણોને જ હું બ્રાહ્મણ કહું છું. જેણે તપ રૂપ અગ્નિ વડે કર્મરૂપ મેલને બાળ્યો છે, તેમજ રાગ, દ્વેષ અને શોકાદિક સાત ભય તજ્યા છે, તેને હું બ્રાહ્મણ કહું છું. જેઓ ઇંદ્રિયોને દમનાર, તપશ્ચર્યામાં આનંદ માનનાર અને કષાયોને

સમજાવનાર છે, તેમને જ હું બ્રાહ્મણ કહું છું. જે ઉપદેશ પામે, સત્ય બોલે, વગર આપ્યું એક તણખલું સરખું પણ ન લે, અપરાધ પામે અને નિષ્પરિગ્રહી બને, તેને હું બ્રાહ્મણ કહું છું. સંસારના કામભોગને વિષે લુબ્ધ ન થાય તેમજ સંયમ અને તપને માટે માત્ર શરીર નીભાવવાના હેતુથી જ ખોરાક લે છે, પણ ઇંદ્રિયોની વિષયવૃદ્ધિ અર્થે ખોરાક લેતા નથી, તેને જ હું બ્રાહ્મણ કહું છું.

[illegible]

હતું. એકવાર ભગવાન મહાવીર તે કૌશામ્બી નગરીમાં પધાર્યા. જયંતી શ્રાવિકા ઉદાયન રાજા, મૃગાવતી વગેરેની સાથે ભગવાનને વંદન કરવા ગઈ. ભગવાને ધર્મકથા કહી. સર્વ પરિષદ દેશના સાભળી પાછી વળી. ત્યારબાદ જયન્તીએ ભગવાનને વંદણા–નમસ્કાર કરી પૂછયું:–ભગવાન, જીવ ભારેપણું શાથી પામે? ભગવાને જવાબ આપ્યોઃ–પ્રાણાતિપાતાદિક હિંસા કરવાથી તથા મિથ્યાત્વ, દર્શન અને શલ્યથી. પુનઃ જયન્તીએ પૂછયું:–પ્રભુ, જીવ હલકો શાથી થાય? સંસાર કેવી રીતે વધારે તથા પરિત્તસંસારી કેમ થાય? આ પ્રશ્નોના યોગ્ય જવાબો પ્રભુએ આપ્યા. પુનઃ જયન્તીએ પૂછયું: પ્રભુ, જીવને ભવસિદ્ધિપણું સ્વભાવથી હશે કે પરિણામથી? સઘળા ભવ્ય જીવો સિદ્ધ થશે? પ્રભુએ કહ્યું:–હા, ત્યારે જયન્તીએ કહ્યું કે શુ ત્યારે આ લોક ભવ્ય જીવો વિનાનો થશે? ભગવાને કહ્યું: ના. વળી જયન્તીએ પૂછયું:–પ્રભુ, જીવ જાગતા ભલા કે ઉંઘતા ભલા? પ્રભુએ કહ્યું કે ધર્મી જીવો જાગતા ભલા અને અધર્મી જીવો ઉંઘતા ભલા. ફરી તેણે પૂછયુ કે જીવ બળીયા ભલા કે દુબળા ભલા? જીવ ઉદ્યમી ભલા કે આળસુ ભલા? ભગવંતે જાગતા ઉંઘતા જીવોની માફક જવાબ આપ્યો. આ પ્રમાણે પ્રભુને અનેક પ્રશ્નો પૂછી, તેનું સમાધાન પામી જયંતી સ્વગૃહે ગઈ. કેટલાક વખત પછી તેણે પ્રભુ પાસે દીક્ષા લીધી. ત્યારબાદ સખ્ત તપ જપ ક્રિયાઓ કરીને તેઓ મોક્ષમાં ગયા.

૧૦૨ જયસેન.

શ્રી નમિનાથ ભગવાનના તીર્થમાં જય નામે બીજા ચક્રવર્તી થયા. તેઓ રાજગૃહ નગરના વિજય નામક રાજાની વપ્રા નામક રાણીના પુત્ર હતા. પિતાની પછી તેઓ રાજગાદી પર આવ્યા. કેટલાક સમય પછી તેમને ચક્રરત્ન વડે ચક્રવર્તીની ઋદ્ધિ મળી. છ ખંડનું રાજ્ય ભોગવી આખરે તેમણે ચારિત્ર લીધું અને કેવળજ્ઞાન પામી મોક્ષમાં ગયા.

૧૦૩ જરાકુમાર.

તેઓ કૃષ્ણ વાસુદેવના ઓરમાન ભાઈ હતા. ગજસુ[illegible] સોમિલે આપેલા પરિષહ વડે મૃત્યુ થવાથી, કૃષ્ણે પોતાન[illegible] [illegible] શ્રી નેમનાથ પ્રભુને પૂછ્યું [illegible] કેવી રીતે થશે? પ્રભુએ કહ્યું કે દ્વૈપાયન ઋષિના કોપથી [illegible] દ્વારિકા નગરી [illegible] [illegible]

૧૦૪ જરાસંધ.

રાજગૃહ નગરના બૃહદ્રથ રાજાનો તે પુત્ર હતો. પિતાની પછી તે ગાદીએ બેઠો અને અર્ધ ભરતના ત્રણ ખંડ જીતી પ્રતિવાસુદેવ થયો. તેને જીવયશા નામે પુત્રી હતી. એક વખત તેણે સમુદ્રવિજય રાજાને સિંહપુરના રાજા સિંહરથને હરાવી, પકડી લાવવાનું કહ્યું અને તે સાથે જણાવ્યું કે તેને પકડી લાવનારને હું મારી જીવયશા નામક પુત્રી પરણાવીશ. શ્રીકૃષ્ણના પિતા વસુદેવે પોતે લડવા જવાની સમુદ્રવિજય પાસે માગણી કરી અને તે કંસને લઈને સિંહરથ સામે લડવા ગયા. લડાઈમાં સિંહરથ રાજાને કેદ કરી જરાસંધ આગળ રજુ કર્યો. જરાસંધે વસુદેવને પોતાની પુત્રી જીવયશા આપવાનું કહ્યું, ત્યારે વસુદેવે કહ્યું કે સિંહરથને પકડનાર ઉગ્રસેન રાજાનો પુત્ર આ કંસ છે, માટે તેમની સાથે આપની પુત્રી જીવયશા પરણાવો. આથી જરાસંધે પોતાની પુત્રી કંસને પરણાવી. અને નગરની માગણીમાં કંસે મથુરા માગ્યું તે જરાસંધે તેને આપ્યું. કંસ લશ્કર લઈ મથુરા આવ્યો અને ઉગ્રસેનને કેદ કરી પોતે રાજા થયો. પાછળથી કંસને શ્રીકૃષ્ણે માર્યો, તેથી જીવયશા પોતાના બાપ જરાસંધ આગળ ફરિયાદ કરવા ગઈ. આથી જરાસંધે સમુદ્રવિજય પાસે રામ (બળભદ્ર) તથા કૃષ્ણની માગણી કરી, પણ સમુદ્રવિજયને પુત્રોને સંહાર માટે સોંપવા ઉચિત ન લાગવાથી તેમ જ જરાસંધ જેવા સમર્થ પ્રતિવાસુદેવ સામે લડવા જેટલું સામર્થ્ય ન હોવાથી, એક નૈમિત્તિકની સલાહથી તેઓ મથુરા અને સૌરીપુરથી નાસી પશ્ચિમ ભણી ચાલ્યા ગયા. તેમને પકડવા જરાસંધે પ્રથમ પોતાના પુત્ર કાળને મોકલ્યો, પણ શ્રીકૃષ્ણના પુણ્ય બળે રસ્તામાં દેવોએ તેને માર્યો. યાદવો આગળ વધ્યા. સમુદ્રકાંઠે આવી શ્રીકૃષ્ણે અઠ્ઠમ તપ કર્યો. આથી દેવે આવી તેમને દ્વારિકા નગરી વસાવી આપી. યાદવોએ દ્વારિકામાં કૃષ્ણને રાજા ઠરાવ્યો. આ વાત જરાસંધે જાણવાથી તે

એક મોટુ લશ્કર લઈ દ્વારિકા પર ચડી આવ્યો. જરાસંધ [illegible] વાસુદેવે વાસુદેવ શ્રીકૃષ્ણને મારવા ચક્રરત્ન છોડ્યુ, તે ચક્ર [illegible] શરીરની પ્રદક્ષિણા કરી કૃષ્ણના હાથમા બેઠું. તેજ ચક્રરત્ન [illegible] શ્રીકૃષ્ણે જરાસંધનો નાશ કર્યો.

૧૦૫ જસા.

[illegible]પુર નગરમા જુગ નામના પુરોહિતને જસા નામની સ્ત્રી હતી. તે [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] હતી. તેમને બે પુત્ર [illegible] [illegible] [illegible], ત્યારે જુગ પુરોહિત [illegible] [illegible]

૧૦૬ [illegible]

[illegible]

જો કોઈ સાધુ ન થાય, તો તેને મારી નાખે છે. આ પ્રમાણે કહેવાથી બંને પુત્રો સાધુથી હંમેશાં સાવધાન રહેતા. ભૃગુ પુરોહિતે પણ નગરમાંથી નીકળી બહાર પરામાં વાસ કર્યો હતો. એક પ્રસંગે બને ભાઈઓ શહેરમાં આવતા હતા, તેવામાં એક જૈન મુનિ શહેરમાંથી ગોચરી લઈ સ્વસ્થાનકે જતાં તેમને સામા મળ્યા. પોતાના પિતાએ આપેલી શીખામણથી જશોભદ્ર અને દેવભદ્ર નામના બંને બ્રાહ્મણ પુત્રો ભયભીત બની પાછા ફરી, આડે રસ્તે ચાલ્યા. મુનિને પણ તેજ રસ્તે જવાનું હતું, આથી તેઓ બંને વધુ ભયભીત બન્યા, અને ઉતાવળે દોડવા લાગ્યા. કેટલેક દૂર ગયા પછી તેઓ એક ઝાડ પર ચડી ગયા. મુનિએ પણ અજાણતાં તેજ ઝાડ તળે વિસામો લીધો અને રજોહરણ વડે જમીન પુંજીને ત્યાં પોતાની ઝોળી મૂકી. ત્યારબાદ તેઓ પાત્ર ખુલ્લાં કરી લાવેલ આહારનું ભોજન કરવા બેઠા. મુનિની શાંત મુદ્રા અને ઝોળીમાં શસ્ત્રને બદલે આહાર જોઈ બને ભાઈઓ વિસ્મય પામ્યા અને પોતાના પિતાનું વચન તેમને ખોટું માલમ પડયું. મુનિ આહાર કરી રહ્યા બાદ બંને ભાઈઓએ નીચે ઉતરી મુનિના પગમાં વંદન કર્યું. મુનિએ તેમની હકીકતથી વાકેફ થઈ સસારનું અસારપણુ સમજાવ્યું. આથી બંને ભાઈઓને ત્યા જાતિસ્મરણ જ્ઞાન થયું. ઘેર આવી માબાપ પાસે ચારિત્ર ગ્રહણ કરવાની તેમણે રજા માગી. માબાપે તે માટે આનાકાની કરી અને તમને પરણાવી આપી સંસારસુખનો લહાવો લેવાનું કહ્યું. પરન્તુ વૈરાગ્યવાન બંને ભાઈઓને તે રુચ્યું નહિ, એટલું જ નહિ પણ તેમણે સંસારનુ અનિત્યપણું માતા પિતાને સમજાવ્યું; અને પોતાનો દીક્ષા લેવાનો દૃઢ મનોભાવ વ્યક્ત કરી માતા પિતાને પણ દીક્ષિત થવા ઉપદેશ આપ્યો. આખરે બંને ભાઈઓ સાથે તેમના માતા પિતાએ દીક્ષા લીધી. તેમનું ધન ઈષુકાર રાજાએ ગ્રહણ કર્યું; તે ઉપરથી ઈષુકાર રાજાની રાણી કમળાવતીએ (પૂર્વવત્) રાજાને બોધ આપી વૈરાગ્ય પ્રેરિત કર્યો, આખરે રાજારાણી, પુરોહિત તથા

તેની સ્ત્રી, અને બંને પુત્રો એમ છએ જણાએ સાથે દીક્ષા લીધી, અને છએ જણ ચારિત્રની ઉત્કૃષ્ટ આરાધના કરી મોક્ષમાં ગયા.

૧૦૭ જાલીકુમાર.

રાજગૃહિના મહારાજા શ્રેણિકની ધારિણી નામક રાણીના તે પુત્ર હતા. યૌવનાવસ્થા પામતા રાજાએ તેમને આઠ કન્યાઓ પરણાવી હતી. ભગવાન મહાવીર દેવ પાસેથી ધર્મ શ્રવણ કરી, માતા પિતા સાથે ચર્ચા કરી, અનુમતિ મેળવી દીક્ષા અંગીકાર કરી હતી. તેઓ મેઘકુમારની માફક ૧૧ અંગ ભણ્યા, [illegible] કર્યો, [illegible] પાળ્યું અને આખરે [illegible] સમાન તેઓ વિજય [illegible]

૧૦૮ જિતશત્રુરાજા અને સુબુદ્ધિ પ્રધાન.

[illegible]

તે રાજા પેલી દુર્ગંધમય ખાઈ પાસે થઇને નીકળ્યો. ખાઈની દુર્ગંધીથી રાજાએ નાક આડું વસ્ત્ર ધર્યું અને આગળ જઇને પ્રધાનને કહ્યું કે આ ખાઈનું પાણી દુર્ગંધવાળુ છે. કેમ ખરૂં કે નહી ? પ્રધાને જવાબ આપ્યો કે પુદ્દગળનો સ્વભાવ છે તેમાં આશ્ચર્ય પામવા જેવું કાંઈ નથી. રાજાને આ સાંભળી નવાઈ લાગી. તેણે કહ્યું કે પ્રધાનજી, તમે કદાગ્રહી છો. પ્રધાને વિચાર્યું કે રાજા જિનપ્રણિત ભાવોને જાણતા નથી. માટે તેમને સમજાવવાં. પ્રધાને કુંભારને ત્યાંથી ઘડો મંગાવ્યો અને સંધ્યાકાળે, જે વખતે માર્ગ શાંત હતો, અને મનુષ્યોના પગરવનો સંચાર ન હતો, તે વખતે પોતે પેલી દુર્ગંધી ખાઈની પાસે ગયો અને તેમાંથી પેલા ઘડામાં પાણી ભર્યું. તેમાં રાખ નાખીને ઘડાને બંધ કર્યો, અને સાત દિવસ સુધી રાખ્યો. ત્યારબાદ તેમાંનું પાણી ઠલવીને બીજા ઘડામાં નાખ્યું અને તેમાં રાખ નાખીને ઘડાને બંધ કરી સાત દિવસ સુધી રાખ્યો. એમ વારંવાર કરતાં સાત અઠવાડીયા સુધી પાણી બદલાવ્યા કર્યું. પરિણામે તે પાણી આરોગ્યકારી, સ્વચ્છ સ્ફાટિક રત્ન સમાન, દુર્ગંધ વગરનું બની ગયું. પછી સુબુદ્ધિપ્રધાને માણસોને કહ્યું કે આ પાણી જિતશત્રુ રાજાને ભોજન વખતે આપજો. માણસોએ તે પ્રમાણે કર્યું. રાજાએ પાણી પીધુ અને ઘણો જ વિસ્મય પામ્યો અને કહ્યું કે આ પાણી ઘણું જ આનંદકારી છે. કયાંથી લાવ્યા ? માણસોએ કહ્યું કે આ પાણી અમને સુબુદ્ધિપ્રધાને આપ્યુ છે. રાજાએ પ્રધાનને બોલાવીને પૂછ્યું. ત્યારે પ્રધાને કહ્યુ કે આ પેલી ખાઈનું પાણી છે. રાજાએ માન્યું નહી. પ્રધાને સર્વ હકીકત કહી. છતાં રાજાને વિશ્વાસ ન આવ્યો તેથી રાજાએ માણસો દ્વારા ખાઈનું પાણી મંગાવ્યું અને ઘડામાં ભરી સ્વચ્છ કરાવ્યું. તો પાણી સ્વચ્છ, પીવા યોગ્ય થયું. રાજા આશ્ચર્ય પામ્યો. પ્રધાને જિન-પ્રણિત ધર્મ સંભળાવ્યો. રાજા તે સાંભળી બારવ્રતધારી શ્રાવક થયો. કેટલાક સમય બાદ કોઈ સ્થવીર મહાત્મા ચંપાનગરીમાં પધાર્યા. સુબુદ્ધિપ્રધાન અને જીતશત્રુ રાજા વંદન કરવા ગયા. મુનિએ ધર્મ

દેશના આપી. બંને પ્રતિબોધ પામ્યા અને દીક્ષા લીધી. ઘણા
સંયમ પાળી, તપ જપ ધ્યાન ધરી, સંથારો કરી નિર્વાણ પદને પા

ભાવ—મિથ્યાત્વથી જેનું મન મુગ્ધ બન્યું છે તેવા પાપમાં પડેલા [illegible] કુગુરુદિત દોષો છતાં સદ્ગુરુના પ્રતાપથી ભાઇના પાણીની [illegible] સાચા થાય છે.

૧૦૬ જિતશત્રુ.

[illegible]

રાજા સમક્ષ વર્ણન કર્યું. આથી મોહ પામી જિતશત્રુ રાજાએ મલ્લીકુંવરીનું માગું કરવા કુંભ રાજા પાસે પોતાનો દૂત મોકલ્યો. કુંભરાજાએ પોતાની પુત્રી તેને પરણાવવાની ના કહી, એટલે જિતશત્રુએ અદીનશત્રુ, રૂપી, ચંદ્રછાયા, પ્રતિબુદ્ધિ, તથા શંખ વગેરે રાજાઓ સાથે સંકેત કરીને મિથિલા પર ચડાઈ કરી. ત્યાં મલ્લીકુંવરીની યુક્તિ તથા બોધથી જિતશત્રુ વૈરાગ્ય પામ્યો અને તેણે બીજા રાજાઓની સાથે દીક્ષા લીધી.

૧૧૦ જિનદાસ.

તે સૌગંધી નામક નગરીના અપ્રતિહત નામના રાજાના મહાચંદ્રકુમારના પુત્ર હતા. તેમની માતાનું નામ અર્હદત્તા. એકવાર ભગવાન મહાવીર તે નગરમાં પધાર્યા. જિનદાસ દેશના સાંભળવા ગયા. અને વૈરાગ્ય પામી તેમણે શ્રાવકધર્મ અંગીકાર કર્યો. પૂર્વભવમાં મજ્ઝમિકા નામક નગરીમાં મેઘરથ રાજાના ભવમાં સૌધર્મ નામક અણગારને તેમણે સુપાત્ર દાન આપ્યું હતું, તેથી તેઓ અત્યંત સુખસાહ્યબી પામ્યા હતા, પરન્તુ તેમાં ન લોભાતા પાછળથી જિનદાસે પ્રભુ મહાવીરદેવ પાસે ચારિત્ર અંગીકાર કર્યું, અને તેજ ભવમાં તેઓ મોક્ષ ગયા. (સુખવિપાક).

૧૧૧ જિનરક્ષ, જિનપાલ.

કુણિક રાજાની ચંપાનગરીમાં માકંડિય નામનો એક સાર્થવાહ રહેતો હતો. તેને ભદ્રા નામની સ્ત્રી હતી. તેનાથી તેને બે પુત્રો થયા હતા. એકનું નામ જીનરક્ષ અને બીજાનું નામ જીનપાળ. તેઓ ઉમર લાયક થતાં વ્યાપારાર્થે અગ્યાર વખત લવણ સમુદ્રમાં જઈ આવ્યા હતા અને પુષ્કળ દ્રવ્ય લાવ્યા હતા. એક વખત તેઓ બંનેએ બારમી વખત લવણસમુદ્રમાં જવાનો નિશ્ચય કર્યો. માતાપિતાને પૂછ્યું. માતાપિતાએ કહ્યું કે તમારી આ બારમી મુસાફરી દુઃખદાયક

થશે. માટે જવું નહી. પરંતુ તે બંને જણાએ ન માનતા [illegible]
વહાણમાં બેસી પર્યટને નીકળી પડયાં લવણસમુદ્રમા [illegible]
તેઓ પહોંચ્યા ત્યારે નાવ તોફાને ચડયુ [illegible]. [illegible]
લાગી અને પ્રતિકૂળ વાયુને લીધે નાવ ડોલવા લાગ્યુ [illegible]
પછી તેમાં પાણી ભરાતા નાવ [illegible]. [illegible] માણસો [illegible]
મુઆં. કર્મયોગે આ [illegible] તરતા [illegible]
પાટિયુ હાથ આવી ગયુ. [illegible]
[illegible]

અને શળી ઉપર એક માણસને ચઢેલો જોઈને આ બંને ભયભિત થયા. પેલા માણસને કારણ પૂછયું ત્યારે તેણે કહ્યું કે આ વધસ્થાન રત્નદ્વીપા નામની દેવીનું છે. હું કાકંડી નગરીનો એક ઘોડાનો વેપારી છું. લવણસમુદ્રમાં મુસાફરી કરતાં વહાણ ભાંગવાથી એક પાટીયાને આધારે આ દ્વીપમાં આવ્યો. અહિ મને આ દેવી લઇ ગઈ અને એક અલ્પ અપરાધને ખાતર તે દેવીએ મ્હારી આ દુર્દશા કરી છે! આ સાંભળી તેઓ બંને વધારે ભયભીત થયા અને દેવીના પંજામાંથી છૂટવાનો તેમણે વિચાર કર્યો. છૂટવાનું કારણ પૂછતાં, પેલા શુળી પર ચડેલા પુરુષે કહ્યું કે પૂર્વ દિશાના ખંડમાં શૈલગ નામના યક્ષનું મંદિર છે. તેની પૂજા કરશો તો તમે છૂટશો. તે મુજબ તેઓએ કર્યું, પરિણામે શૈલગ યક્ષ પ્રસન્ન થયો, અને તેઓને પોતાની પીઠ પર બેસાડી લવણ સમુદ્રમાં થઈ ચંપાનગરી તરફ ચાલ્યો.

હવે પેલી રત્નદ્વીપા દેવી બહાર ફરીને ઘેર આવી. ત્યાં પેલા બે પુત્રોને જોયા નહી. તેથી તે ચારે દિશાના વનખંડમાં જઈ આવી, પણ કયાંઈ તેમનો પત્તો લાગ્યો નહી. તેથી અવધિજ્ઞાન મૂકી જોયું તો તેમને શૈલગ યક્ષની પીઠ પર બેસીને લવણસમુદ્રમાં જતાં જોયા, તેથી કોપાયમાન થઈ હાથમાં તરવાર લઈ શીઘ્રગતિથી દોડતી તે કુમારો પાસે આવી પહોંચી. પ્રથમ તો તેણી તે બંનેને મૃત્યુનો ભય દેખાડવા લાગી. પણ યક્ષના વચન મુજબ તેમાંના કોઇએ તેણીના સામું જોયુ નહી, પછી બંને જણા પ્રત્યે તે દેવી હાવભાવ કરતી, શોક વિલાપ કરતી કરુણ સ્વરે પોતાની પાસે આવવા વિનવવા લાગી. આથી જીનરક્ષનું મન ચલિત થયું. આ વાત યક્ષના જાણવામાં આવવાથી તેણે જીનરક્ષને છોડી દીધો. રત્નદ્વીપા જીનરક્ષને ગ્રહણ કરીને બોલી:–રે દાસ, હવે તું મૃત્યુના મુખમાં આવ્યો છે. એમ કહી તેને ઉપાડી આકાશમાં ઉછાળ્યો અને પછી તેના શરીરના ટુકડે ટુકડા કરી મારી નાખ્યો.

બીજી બાજુ જીનપાળ ડગ્યો નહી, તેથી યક્ષે તેને ચંપા નગરીમાં

તેને ઘેર પહોંચાડયો. માતપીતાને તે મળ્યો અને સઘળી વાતચીત કરી. કાળાન્તરે તે ધર્મબોધ પામ્યો અને દીક્ષા લીધી. બાર [illegible] મોક્ષગતિને પામશે.

ભાવાર્થ—કે અનુભવેલ કર્મો' એવી રીતે ઉત્તમ [illegible] જાણીને [illegible] કરો તેમ તેને દીક્ષા લઈને મનુષ્યના [illegible] [illegible]

૧૧૯ જંબુ શેઠ.

[illegible]

છતાં લોકવ્યવહારે તેણે દાસીને કહ્યું કેઃ—જા, પેલા આંગણે આવેલા ભિખારીને ઘરમાં જે કાંઈ હોય તે આપ. શેઠના હુકમથી દાસીએ ભગવાનને અડદના બાકળા વહોરાવ્યા. ભગવાને સાંજ તે બાકળાનું ભોજન કર્યું, કે તરત જ તે સ્થળે દેવે પંચ દ્રવ્યની વૃષ્ટિ કરી અને ઉદ્‌ઘોષણા કરી, કે 'અહોદાનં, મહાદાનં' અર્થાત્ ધન્ય છે, સુપાત્રને દાન દીધું–મહાદાન દીધું. આ શબ્દો જીરણ શેઠના સાંભળવામાં આવતાં તે ચમકયા. તેમણે જાણ્યું કે ભ૦ મહાવીરે પુરણ શેઠને ત્યાં પારણું કર્યું, મ્હારી ભાવના ન ફળી! અહો હું કેવો નિર્ભાગી! એમ ચિંતવી તે શોક કરવા લાગ્યા. કાળાન્તરે જીરણ શેઠ સુપાત્ર દાન આપવાની ભાવનાએ મૃત્યુ પામી દેવલોકમાં ગયા. ત્યાંથી તેઓ મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં જન્મ લઈ તેજ ભવમાં મોક્ષ જશે.

૧૧૩ જુઠલશ્રાવક.

પ્રભુ નેમનાથના સમયમાં ભદ્દિલપુર નગરમાં એક ધનાઢય ગાથાપતિ હતા. તેમની પાસે ૧૬ કરોડ સોના મહોરોની રોકડ, તેટલી જ કિંમતની ઘરવખરી, અને તેટલી જ મુડી વ્યાપારમાં રોકાયલી હતી. તે ઉપરાંત ગાયોના ૧૬ ગોકુળ હતા. તેઓ ૩૨ સ્ત્રીઓ સાથે સંસાર સંબંધના વિવિધ સુખ ભોગવતા હતા. પ્રભુ નેમનાથની દેશના સાંભળવાથી તેમને સ્થૂલ વૈરાગ્ય સ્ફૂર્યો અને પ્રભુ પાસે શ્રાવકના બારવ્રત ધારણ કર્યા. તેમાં તેમણે માત્ર ચણાની દાળ, ચોખા અને પાણી એ ત્રણ જ વસ્તુઓની ખાવા માટે છૂટ રાખી, બાકીના સઘળાં દ્રવ્યોનો ત્યાગ કર્યો, તેમ જ એક વીંટી સિવાયના બીજાં તમામ આભરણો ત્યાગ્યા, બહુમૂલાં વસ્ત્રો ત્યાગ્યા; મૈથુનનો સર્વથા ત્યાગ કર્યો, વળી છઠ, અઠ્ઠમાદિ સપ્ત તપશ્ચર્યા કરીને તેમણે શરીરને શોષવી નાખ્યું, શરીર કૃષ થયેલું જોઈ તેમની સ્ત્રીઓએ શરીર દુર્બળ થવાનું કારણ પૂછયું, ત્યારે જુઠલ શ્રાવકે પ્રભુ નેમનાથ પાસે પોતે શ્રાવકવ્રત અંગીકાર કર્યાની હકીકત કહી.

આથી સ્ત્રીઓએ જુદસ શ્રાવકને ભોગવિલાસ કરવાનું આમંત્રણ
કર્યું. પણ જુદસ શ્રાવક પોતાની પ્રતિજ્ઞાથી ચળાયમાન થયા [illegible]
નિરાશ થઈ સ્ત્રીઓ પાછી ફરી. જુદસ શ્રાવકે [illegible]
અને સ્ત્રીઓના દર્શન થતાં, તે ઠીક થયું નહિ. એમ [illegible]
શ્રાવકની ૧૧ પડિમા પૂરી કરી. અનુક્રમે [illegible]
પછી ૧૧ મી પડિમા [illegible]

[illegible]

સગપણ કરવા માટે ઋષભદત્ત શેઠને ત્યાં આવ્યા; અને વિનતિ કરી. તેમની વિનતિ માન્ય રાખી ઋષભદત્ત શેઠે પોતાના પુત્ર જંબુકુમારનું સગપણ પ્રસ્તુત શ્રેષ્ઠિઓની આઠ પુત્રીઓ સાથે કર્યું. શ્રેષ્ઠિઓ આનંદ પામી સ્વસ્થાનકે ગયા.

આ અવસરમાં ભવ્ય પ્રાણીઓને ઉપદેશ આપતા, શ્રી સુધર્માસ્વામી રાજગૃહ નગરના ઉદ્યાનમાં સમોસર્યા. આ સમાચાર સાંભળતાં જંબુકુમાર અતિ હર્ષ પામ્યા અને એક વાયુ સરખા વેગવાળા રથમાં બેસીને શ્રી સુધર્મ ગણધરને વંદન કરવા ગયા. દેશના સાંભળી જંબુકુમારને સંસાર પર તિરસ્કાર છૂટયો. ઘેર આવી તેમણે દીક્ષા લેવાની વાત પોતાના માતાપિતાને કહી. માતાપિતાએ લગ્ન કરવાનો આગ્રહ કર્યો. જંબુકુમાર માતાપિતાની ઇચ્છાને તાબે થયા. ઋષભદત્તે પેલા આઠ શ્રેષ્ઠિઓને બોલાવીને કહી દીધું કે મારો પુત્ર લગ્ન કર્યા પછી તરત જ દીક્ષા લઈ ચાલી નીકળવાનો છે, માટે તમારો વિચાર હોય તોજ લગ્ન કરો. પેલા શ્રેષ્ઠિઓએ આ હકીકત પોતાની પુત્રીઓને જણાવી. પુત્રીઓએ કહ્યું કે તેઓ દીક્ષા લેશે, તો અમે પણ લઈશું, પરન્તુ જે વિવાહ થયો તે થયો જ. આખરે જંબુકુમારનું તે આઠ સ્ત્રીઓ સાથે લગ્ન થયું. જેણે સંસારના વિષયભોગ વિષસમાન ગણ્યા છે એવા ધર્મનિષ્ઠ જંબુકુમારે તે રાત્રિયે બ્રહ્મચર્ય પાળ્યું, એજ વખતે પ્રભવ નામનો મુખ્ય ચોર પોતાના ૫૦૦ સાગ્રીત ચોરો સાથે જંબુકુમારનો ધનભંડાર લૂંટવા આવ્યો. પ્રભવ પાસે અવસ્વાપિની વિદ્યા હોવાથી, તેણે વિવાહમાં આવેલા તમામ માણસોને ઘેનમાં નિદ્રાધિન કરી દીધા. જંબુકુમાર પર આ વિદ્યાની અસર થઈ નહિ. પ્રભવ ચોરે પુષ્કળ ધન એકઠું કર્યું. અને જેવો જ તે ચાલવા જાય છે, કે તરત જ જંબુકુમારની બ્રહ્મચર્ય રૂપી સ્થંભન વિદ્યાના જોરે પ્રભવચોરના પગ ત્યાં જ ચોટી ગયા. પ્રભવે જંબુકુમારને પોતાને છોડવા વિનંતિ કરી, બદલામાં જંબુકુમારે સંસારની

અસારતાનું વર્ણન કર્યું. પરિણામે પ્રભવને દીક્ષા લેવાનો અભિ[illegible]

[illegible]

૧૧૫ ઢંઢણકુમાર.

[illegible]

પણ તે શ્રી કૃષ્ણની લબ્ધિનો છે, એમ કહી સવિસ્તર વાત કરી. ઢંઢણે કહ્યું : પ્રભુ ! મને કયાં કર્મને કારણે આહારની પ્રાપ્તિ નહિ થતી હોય ! પ્રભુએ જવાબ આપ્યોઃ-મગધ દેશના પૂર્વાર્ધ નગરમાં પૂર્વભવે તું પારાશર નામે એક સુખી ખેડૂત હતો. તારા તાબામાં ૬૦૦ હળ હતા. એકવાર હળ ખેડનાર ૬૦૦ માણસો માટે ભાત આવ્યું. સખ્ત ઉનાળો હતો; ખેડૂતો થાકી ગયા હતા, છતાં તેં એ બધાને ખેતરનો એક આંટો વધુ ફેરવી ભૂખનું દુ:ખ આપ્યું. આ રીતે તેં ૬૦૦ ખેડૂત અને ૧૨૦૦ બળદ એમ ૧૮૦૦ જીવોને ભાત પાણીનો અંતરાય પાડ્યો. તે નિકાચિત કર્મનું ફળ હે મુનિ, આ વખતે તમારે ભોગવવું પડે છે. ઢંઢણમુનિ ચેત્યા. તેમણે લાવેલા લાડુઓ ભુક્કો કરી એક જગ્યાએ પરઠવી દીધા, અને પશ્ચાત્તાપની ભાવના ભાવતાં આત્માની અદ્‌ભુત શ્રેણિમાં પ્રવેશ્યા, કે તરત જ તેમને કૈવલ્યજ્ઞાન થયું. કેટલોક વખત કૈવલ્યપણે વિચરી તેઓ મોક્ષમાં ગયા.

૧૧૬ તામલી તાપસ.

જંબુદ્વીપના ભરતક્ષેત્રમાં તામ્રલીપ્તી નામની નગરી હતી. તે નગરીમાં મૌર્યપુત્ર તામલી નામનો મહાઋદ્ધિવંત ગાથાપતિ રહેતો હતો એકવાર મધ્યરાત્રીએ ત્હેને એવો વિચાર થયો કે મેં પૂર્વ જન્મમાં દાનાદિ સુકૃત કર્યું છે. તપશ્ચર્યા કરી છે. તેનાં શુભ ફળ અત્યારે હું ભોગવી રહ્યો છું. તો હવે મ્હારે આ જન્મમાં પણ પર-ભવને માટે શુભ કૃત્ય કરવું જોઈએ.

સૂર્યોદય થયો. તામલી ગાથાપતિ સ્વસ્થ થયો. જ્યેષ્ટપુત્રને બોલાવી આત્મસાધના કરવાનો વિચાર જણાવ્યો. જ્યેષ્ટપુત્રને ગૃહ-કાર્યભાર સોંપી સન્યસ્થ-ધર્મની દીક્ષા લઈને તે ચાલી નીકળ્યો. હાથમાં કાષ્ટનું પાત્ર રહી ગયું છે. પગમાં પાદુકા પ્હેરી છે. ભગવાં

વ્રતો ધારણ કર્યાં છે. કેશલોચ કર્યો છે. અને છઠ ઉગ્ર
આતાપના ભૂમિમાં ઉગ્ર તપશ્ચર્યા કરવા માંડી [illegible]
દેશ, નિય, મધ્યમ [illegible] સિવાયે [illegible]
[illegible]

મનકલ્પિત પ્રવજ્યા લઇને અને અજ્ઞાન તપશ્ચર્યા કરીને તામલીતાપસ ઇશાન દેવલોકમાં દેવ થયો છે, આ પ્રમાણે તેની નિંદા કરી દેવો સ્વસ્થાનકે ગયાં. ઈશાનના દેવદેવીઓએ જાણ્યું કે અમારા ઇંદ્ર તામલીતાપસના મૃતદેહની દુર્દશા થઈ છે! તેથી તેમણે તે વાત તામલીતાપસને કરી. તેથી તે ક્રોધથી લાલચોળ બની, લલાટમાં ભ્રકુટી ચડાવી, બલીચંચાને ઉંચે નીચે ચોતરફ જોવા લાગ્યો. તેના દિવ્ય પ્રભાવથી તે રાજ્યધાની અગ્નિના અંગાર જેવી લાગવા લાગી. તેથી ત્યાંના દેવદેવીઓ બીકથી થરથરવા લાગ્યા. ઇશાન–ઇદ્રનો ક્રોધ જાણી તેઓ તેમની પાસે આવ્યાં અને ક્ષમા માગી. પુન. આવું કામ નહિ કરવાનુ કહ્યુ. ઈશાનઇંદ્રે તેજુલેસ્યા પાછી ખેંચી લીધી. તે વખતથી બલીચંચાના દેવો ઈશાનઇંદ્રની આજ્ઞા પાળે છે.

૧૧૭ ત્રિપૃષ્ટ વાસુદેવ.

પોતનપુર નગરમાં પ્રજાપતિ નામે રાજા હતો. તેને મૃગાવતી નામની રાણી હતી. તેનાથી ત્રિપૃષ્ટ નામે મહા બલિષ્ઠ પુત્ર થયો. તેઓ અશ્વગ્રીવ નામના પ્રતિવાસુદેવને મારી પહેલા વાસુદેવ થયા. ભગવાન ઋષભદેવના પુત્ર ભરત, અને તે ભરતના પુત્ર મરિચિનો જીવ તે આ ત્રિપૃષ્ટ, તથા ભ૦ મહાવીરનો કેટલાક ભવો પહેલાનો જીવ તે પણ આ ત્રિપૃષ્ટ. ત્રિપૃષ્ટને સંગીતનો ઘણો શોખ હતો. તેણે એકવાર પોતાના શય્યા પાલકને કહ્યુ કે હું ઉંઘી જાઉં ત્યારે આ ગવૈયાનું ગાન બંધ કરાવજો. ગવૈયાના મધુર સંગીતના સ્વાદમાં ત્રિપૃષ્ટ ઉંઘી જતા છતાં શય્યા પાલકે ગાન બંધ ન કરાવ્યું, આથી ત્રિપૃષ્ટ જાગી જતાં તેને પારાવાર ક્રોધ ચડયો અને તે શય્યા પાલકના કાનમાં ઉનું–ધગધગતું સીસું રેડાવ્યું. શૈય્યાપાલક ત્રાસ પામી મરણ પામ્યો. આ નિકાચિત કર્મબંધનો ઉદય ભ. મહાવીરના ભવમાં તેને આવ્યો, અને તે શય્યાપાલકના જીવે ભરવાડરૂપે પ્રભુ મહાવીરના કાનમાં વૃક્ષની ખીલીઓ ઠોકી દારૂણ વેદના ઉપજાવી અને પોતાનું

વૈર વાળ્યું ત્રિપૃષ્ટ, શ્રેયાંસનાથ તીર્થંકરના વખતમાં ૮૪ લાખ આયુષ્ય ભોગવી મૃત્યુ પામ્યો અને સાતમી નરકે ગયો.

૧૧૮ ત્રિશલાદેવી.

[illegible]

૧૧૯ [illegible]

[illegible]

અને સદાકાળ અંતઃપુરમાં જ પડી રહેતો, વળી તેને પુત્ર ઉપર અભાવ હતો. એટલે કોઈપણ પુત્રનો જન્મ તેને ત્યાં થાય, તો તે તેના હાથ અગર પગની આંગળીઓ કાપી નાખે અગર તો અંગુઠો કાપે, અગર નાક કાપે, અગર કાન કાપે. એકાદ અંગ તો ઓછું કરેજ કે જેથી તે રાજ્યને માટે લાયક રહે નહિ. એકદા તેની પદ્માવતી રાણીને એવો વિચાર થયો કે રાજા, પુત્ર થાય તો તેના અંગોપાંગનું છેદન કરે છે, માટે મારે પુત્ર કદાપિ થાય તો અગાઉથી તેનો પ્રબંધ કરવો જોઇએ, તેમ ધારી તેતલીપુત્ર પ્રધાનને બોલાવી બંદોબસ્ત કર્યો. હવે પોટીલાને (પ્રધાનની સ્ત્રી) તથા પદ્માવતી એ બંનેને સાથેજ ગર્ભ રહેલો. પોટીલાએ મૃત પુત્રીને જન્મ આપ્યો. અને પદ્માવતીએ જીવિત પુત્રને જન્મ આપ્યો. પદ્માવતીએ પુત્ર જન્મતાની સાથેજ દાસી દ્વારા તેતલીપુત્રને બોલાવી પુત્રને સોંપ્યો. તેતલીપુત્ર ખાનગી રીતે પુત્રને લઈ ગયો અને પોતાને ત્યાં જન્મેલી મૃતપુત્રી પદ્માવતીને સોંપી ગયો. રાજાને મૃતપુત્રી જન્મ્યાની ખબર આપી અને તેની નિવારણ ક્રિયા કરી. તેતલીપુત્રે રાજાનાં પુત્રને પોતાને ઘેર લઈ જઈ પોટીલાને સોંપ્યો, અને સત્ય હકીકત કહીને ઉછેરવા કહ્યું. તે કુમારનુ નામ 'કનકધ્વજ' પાડવામાં આવ્યું. કુમાર બાલ્યાવસ્થા વીતાવી, ૭૨ કળા શીખી યૌવનાવસ્થાને પામ્યો અને આનંદ કરવા લાગ્યો.

કાળાન્તરે તેતલીપુત્રને પોટીલા સ્ત્રી પર અભાવ થયો. પોટીલા આર્તધ્યાન ધ્યાતી શોકમાં દીવસો વીતાવવા લાગી. એકદા સુવ્રતા નામના સાધ્વીજી પોટીલાને ઘેર વહોરવા પધાર્યા. પોટીલાએ નમસ્કાર કરી આનંદપૂર્વક દાન દીધું અને પૃછ્યું! અહો આર્યાજી, આપ કોઈ વશીકરણ મંત્ર મ્હને આપશો કે જેથી મ્હારા પર કોપેલા સ્વામી મારો સ્વીકાર કરે! આર્યાજીએ કહ્યું, હે દેવાણુપ્રિય! અમે વ્રતધારી આર્યાજીઓ છીએ; અમારે તે સંબંધી કંઈ પણ કહી શકાય

નહી, પનુ તમારે જે ફરિઆ હોય તો હું અર્હંત પ્રભુનો [illegible]
ધર્મ [illegible] પોટ્ટીલાએ હા કહી. આર્યાઓએ ધર્મ [illegible]
[illegible] પ્રતિબોધ પામી અને શ્રાવકવ્રત અંગીકાર કર્યાં ત્યાર
[illegible] પોટ્ટીલા પર [illegible]

[illegible]

પાણીની વર્ષાધારા ચાલી રહી છે, ગામ અગ્નિથી બળી રહ્યું છે અને અટવીમાં મોટા દવ લાગ્યો છે. તે સમયે કયાં જવું ? તેતલીપુત્ર જવાબ આપ્યોઃ-ભયભિત મનુષ્યને તેવા સમયે ચારિત્રનું જ શરણ છે. પોટીલે કહ્યુંઃ-સત્ય છે, ત્યારે તમે ચારિત્ર અંગીકાર કરો. એમ કહીને તે સ્વસ્થાનકે ગયો. તેતલીપુત્ર આત્મચિંતવન કરવા લાગ્યો અને શુકલ ધ્યાનના યોગથી તેને જાતિ સ્મરણ જ્ઞાન થયું. પૂર્વભવ યાદ આવ્યો. તેણે તરત સ્વયંમેવ પંચમુષ્ટિ લોચ કરી પંચમહાવ્રત ધારણ કર્યાં, અને શુભ પરિણામની ધારા વર્ષાવતાં, જ્ઞાનાવરણીય આદિ ચાર કર્મનો ક્ષય કરી, કૈવલ્યજ્ઞાન, કૈવલ્ય દર્શનને પામ્યા.

કનકધ્વજને આ વાતની ખબર પડી, તેથી તે ચિંતાતુર થઈ તેતલીપુત્ર પાસે ક્ષમા યાચવા આવ્યો. તેણે વંદન કર્યું અને અવિનયની ક્ષમા માગી, ભક્તિ કરવા લાગ્યો. તેતલીપુત્રે તેને ધર્મબોધ આપ્યો. રાજાએ બારવ્રત અંગીકાર કર્યા. ઘણા વર્ષ સુધી કેવળ પ્રવર્જ્યા પાળીને તેતલીપુત્ર સિદ્ધ થયા.

૧૨૦ થાવચ્ચાંપુત્ર.

સુવર્ણના કોટવાળી મણિરત્નના કાંગરાવાળી, ધનપતિ કુબેરની બુદ્ધિથી ઉત્પન્ન થયેલી દ્વારિકા નામની નગરી હતી. તે નગરીમાં એક મહા રિદ્ધિવંત થાવચ્ચાં નામની ગાથાપતિનીને એક પુત્ર હતો, તેનું નામ થાવચ્ચાંપુત્ર. યૌવનાવસ્થાએ પામતાં થાવચ્ચાંપુત્રને બત્રીસ સ્ત્રીઓ પરણાવવામાં આવી. તે સ્ત્રીઓના પ્રેમસૌંદર્યમાં થાવચ્ચાંપુત્ર સમય પસાર કરતો હતો. એકદા પ્રસંગે દ્વારિકા નગરીના નંદનવન નામના ઉદ્યાનમાં ૨૨ મા તીર્થંકર શ્રી નેમનાથ પ્રભુ પધાર્યા. પરિષદ્ દર્શન કરવાને નીકળી. જેમ મેઘકુમાર દર્શન કરવાને નીકળ્યા હતા, તેમ થાવચ્ચાંપુત્ર પણ નીકળ્યા. પ્રભુએ ધર્મોપદેશ આપ્યો. થાવચ્ચાંપુત્રને વૈરાગ્ય થયો. ઘેર આવી માતા પાસે દીક્ષાની

આટલા માગી. માતાપુત્રનો સંવાદ થયો. પુત્રનો તીવ્ર વૈરાગ્ય [illegible] માતા સંસારમાં છુટી નહીં. પરિણામે દીક્ષાની રજા આપતાં [illegible] ત્યારે તે [illegible] શ્રીકૃષ્ણ વાસુદેવ પાસે ગયા. ભગવાન [illegible] કરી. અને છત્ર, મુગટ, ચામર વગેરેની માગણી [illegible] [illegible] દીક્ષામહોત્સવ કરવાનું કર્યું. પ્રથમ [illegible]

[illegible]

[illegible]

અદ્‌ભુત જ્ઞાનશક્તિથી શુક પ્રતિબોધ પામ્યો અને તેણે પોતાના હજાર પરિવ્રાજકો સહિત થાવચ્ચાપુત્ર પાસે જૈનમતની દીક્ષા લીધી. થાવચ્ચાપુત્ર ઘણાજીવોને પ્રતિબોધ પમાડી, ઘણા વર્ષ સંયમ પાળી, ઉગ્ર તપશ્ચર્યા કરી, પાદોપગમ સંથારો કરી કૈવલ્યજ્ઞાન પામ્યા અને સર્વ દુઃખોથી રહિત બની સિદ્ધગતિને વર્યા.

શુક અણગાર એકદા વિહાર કરતા કરતા શૈલગપુર નગરના ઉદ્યાનમાં આવ્યા. પરિષદ વાંદવા આવી. શૈલગ નગરીનો રાજા શૈલગ પણ દર્શન કરવા આવ્યો. શુક અણગારે ધર્મોપદેશ આપ્યો. રાજા બુઝયો. અને પોતાના પાંચસો મંત્રિઓ સાથે તેણે દીક્ષા લીધી. શુકઅણગાર શૈલગ રાજર્ષિને પાંચસો મંત્રિસાધુઓ શિષ્યપણે સોંપી પોતે એક હજાર શિષ્યો સાથે વિહાર કરતાં પુંડરિક પર્વતપર સિદ્ધ થયા.

એક વખત શૈલગ રાજર્ષિને લુખ્ખો, સુકો, અનિયમિત આહાર જમવાથી તેમના કોમળ શરીરમાં વેદના ઉત્પન્ન થઈ. તેમનું શરીર નિર્બળ બની ગયુ. ફરતાં ફરતાં તેઓ પોતાના શૈલગપુર નગરના ઉદ્યાનમા પધાર્યા. પરિષદ વંદન કરવા આવી. તેમાં તેમનો પુત્ર મંડૂક પણ આવ્યો. રાજર્ષિનું રોગિષ્ટ અને વ્યાધિમય શરીર જોઈને પુત્રે કહ્યું:–આપ મારી દાનશાળામાં પધારો, હું આપના આચારને યોગ્ય દવા વગેરેથી ચિકિત્સા કરાવીશ. આપ નિર્દોષ શય્યા સંથારો વગેરે લઈ લ્યો. શૈલગ ઋષિએ કબુલ કર્યું, અને તેઓ પોતાના શિષ્યો સાથે શહેરમાં ગયા. તેમના પુત્રે વૈદો વગેરેને બોલાવી ઉપચાર કરાવ્યા. પરિણામે શૈલગ રાજર્ષિનો રોગ શાંત થયો. રોગ શાંત થવાથી તે વિપુલ અન્ન, પાણી તથા સ્વાદિષ્ટ આહારમાં લુબ્ધ થઈ ક્રિયા રહિત શિથિલાચારે વિચરવા લાગ્યા. અને પ્રાસુક પીઠ વગેરે જે કંઈ લાવેલ તે પાછા આપ્યા નહિ. તેથી પંથક સિવાયના તેમના ૪૯૯ શિષ્યો તેમને છોડીને ચાલ્યા ગયા. એક વખત શિથિલાચારી શૈલગ

રાત્રિએ સુખમાં સુતા હતા. તે વખતે પંથક નામના શિષ્યે [illegible]
તેના પોતાના માથાથી [illegible] ના પગને સ્પર્શ કર્યું [illegible]
[illegible]

કુબેર સાથે જુગાર રમ્યા, પરિણામે નળને રાજ્યપાટ હારીને વનમાં જઈ રહેવુ પડયુ. સતી દમયંતી તેમની સાથે વનમાં આવી અને ત્યાં અનેક સંકટો સહ્યાં. પારધી, વ્યાપારી, વ્યાઘ્ર આદિ અનેકના ત્રાસદાયક પંજામાંથી બચી, શિયળનું રક્ષણ કરી તે અચળપુરમાં ઋતુપર્ણ રાજાને ત્યાં પોતાની માસીને ઘેર આવી. ત્યાં પણ કર્મવશાત્ તેના પર હાર ચોર્યાનો આરોપ આવ્યો. સતીના શિયળ પ્રભાવે હાર જડયો અને તેની માસીને આ આરોપ બદલ પશ્ચાત્તાપ થયો. આખરે પોતાના પિતા ભીમક-રાજાના માણસોની સાથે તે પિતાના રાજ્યમાં ગઈ. ત્યાં નળના મેળાપ માટે ફરી સ્વયંવર મંડપની કૃત્રિમ યોજના કરી. કુબડા સ્વરુપે નળરાજા સ્વયંવર મંડપમાં હાજર થયા. બંને મળ્યા. અને અત્યંત આનંદ થયો. વનવાસ કાળ પૂરો થયે નળ તથા દમયંતી પોતાના રાજ્યમાં ગયા. રાજ્ય પ્રાપ્ત થયું. મનુષ્ય સંબંધી સુખ ભોગવતાં આખરે દમયંતીને વૈરાગ્ય થયો; અને તેણે દીક્ષા લીધી. વ્રત નિયમોનુ સુંદર પાલન કરી, યથાસમયે કાળધર્મ પામી દમયંતી દેવલોકમાં ગઈ. તે મહાસતી તરિકે જગપ્રસિદ્ધ બની.

૧૨૩ દશરથરાજા.

તેઓ અયોધ્યા નગરીના અજ રાજાના પુત્ર હતા. તેમને કૌશલ્યા, સુમિત્રા, અને કૈકેયી એ ત્રણ રાણીઓ હતી. તેમાં કૌશ-લ્યાથી રામ, (પદ્મ) સુમિત્રાથી લક્ષ્મણ અને શત્રુઘ્ન, તથા કૈકેયીથી ભરત એમ ચાર પુત્રો થયા. પોતે વૃદ્ધ થવાથી રામને ગાદી આપી દીક્ષા લેવાનો વિચાર કર્યો, આથી પ્રજાવર્ગ તથા અંતઃપુરમાં આનંદ થયો, પરન્તુ કૈકેયીને મનમાં અદેખાઈ આવી, તેથી તેણે અગાઉ મળેલાં વચનનો દુરુપયોગ કરી 'રામને વનવાસ અને ભરતને રાજ્ય' એ પ્રકારની માગણી કરી, સત્યવાદી પુરુષો જીવન કરતા વચનની કિંમત વધારે ગણે છે,' એ મુજબ દુઃખીત મને

અને શ્રીરામના આગ્રહથી તેમણે પોતાના વચનનું પાલન [illegible] અને [illegible] વિરાગ થયા [illegible] [illegible] કેવળજ્ઞાન મુક્તિ પામ્યા અને [illegible] [illegible] પામ્યા.

૧૨૮ દશાર્ણભદ્ર.

[illegible]

૧૨૫ દ્વિપૃષ્ટ.

દ્વારિકાનગરીમાં બ્રહ્મ નામે રાજા હતા. તેમને પદ્માદેવી નામક રાણી હતી. તેનાથી એક મહા બલિષ્ટ પુત્ર થયો. નામ દ્વિપૃષ્ટ. દ્વિપૃષ્ટે રાજા થયા પછી તારક નામના પ્રતિવાસુદેવને માર્યો અને બીજો વાસુદેવ થયો. વાસુપૂજ્ય પ્રભુના વખતમાં ૭૨ લાખ વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવી, મરણ પામીને તે છઠ્ઠી નરકે ગયો.

૧૨૬ દ્વિમુખ (પ્રત્યેક બુદ્ધ)

પાંચાળ દેશના કંપિલપુર નગરમાં જય નામે રાજા રાજ્ય કરતો હતો. તેને ગુણમાળા નામે રાણી હતી. ઉભય દંપતી બહુજ ધર્મિષ્ટ હતા. તેમને જૈન ધર્મ પ્રત્યે ઘણો પ્રેમ હતો. એકવાર રાજા કચેરી ભરીને સભામાં બેઠો છે, તેવામાં એક પરદેશી ચારણ રાજસભામાં દાખલ થયો, અને મહારાજાના ગુણોની પ્રશંસા કરવા લાગ્યો આ સાંભળી રાજા બોલ્યોઃ—બારોટજી, તમે દેશ દેશાવરમાં ફરો છો, અનેક રાજસભામાં જાઓ છો, તો તમે મારી સભામાં કોઈ વસ્તુની ઉણપ જોઈ શકતા હો તો જરૂર કહો, કેમકે માત્ર આત્મશ્લાઘા મ્હને પસંદ નથી. આ સાંભળી બારોટે રાજસભામાં ચોતરફ નજર કરી, તો તેને એક વસ્તુની ઉણપ લાગી. એટલે તે રાજા પ્રત્યે બોલ્યોઃ—મહારાજા, આપની રાજસભામાં બધુંયે સુંદર અને વ્યવસ્થિત છે, પણ એક ચિત્રશાળા નથી, તેજ મોટી ઉણપ છે. આ સાંભળી રાજાએ કહ્યું : બરાબર છે બારોટજી, તમારૂં કહેવું બરાબર છે. એમ કહી તરત જ રાજાએ કુશળ ચિત્રકારોને બોલાવ્યા. અને સભાના હોલમાં એક ચિત્રશાળા તૈયાર કરવાનું કહ્યું.

ચિત્રકારોએ આવી કામ શરૂ કર્યું. પ્રથમ તે મકાનનો પાયો ખોદવા માંડયો કે તરતજ તે પાયામાંથી એક રત્નજડિત મુગટ નીકળ્યો. કારીગરોએ તે મુગટ રાજાને આપ્યો. દિવ્ય મુગટ જોઈ

[illegible] આનંદ પામ્યો અને તેણે તે પોતાને માથે [illegible] [illegible] કે તે ને [illegible] ગામએ પોતાનું [illegible] [illegible] તેમ તેને પોતાના બે [illegible] [illegible] [illegible] પ્રસિદ્ધ [illegible]

[illegible]

રાજા આશ્ચર્ય પામી મન સાથે બોલી ઉઠયો. પેલાં ભવ્ય અને સુંદર સ્તંભની આખરે આ દશા ? શું ત્યારે તે માત્ર વસ્ત્ર અને અલંકારોથી જ સુંદર લાગતો ? ખરેખર મારૂં શરીર પણ એક વખત આ દશાને પામશે ! અત્યારે સુશોભિત દેખાતાં મ્હારા આ શરીરની પણ આખરે આ લાકડાનાં ઠુંઠા જેવી દુર્દશા થવાની જ ! તો પછી આજેજ, અરે અત્યારે જ શા માટે આ શરીર પરથી મમતા ન ઉતારવી ? કાળનો કયાં ભરૂંસો છે ? ખરેખર પર વસ્તુઓ જ માત્ર આ જીવને મુઝવે છે, પૌદ્ગળિક વસ્તુઓના મોહમાં અંધ બની ખરેખર મેં આત્મકલ્યાણ સાધ્યું નહિ.

(એક મુમુક્ષુએ ખરૂંજ કહ્યું છે કે—

પર વસ્તુમાં નહિ મુઝવો, એની દયા મુજને રહી;
એ ત્યાગવા સિદ્ધાંત કે પશ્ચાત્ દુઃખ તે સુખ નહી.
હું કોણ છું ? કયાંથી થયો ? શું સ્વરૂપ છે મારૂં ખરૂં ?
કોના સબંધે વળગણા છે ? રાખું કે એ પરિહરૂં ?

હા. ખરેખર એ બધી વળગણાઓ ત્યાગવા યોગ્ય છે.) એમ કહી દ્વિમુખ રાજાએ ત્યાંજ પોતાના સઘળાં વસ્ત્રાલંકારો ઉતારી નાખ્યા, અને પંચમુષ્ટિ લોચ કરી સ્વયંમેવ દીક્ષા લઈ ચાલતા થયા. ખૂબ તપ, જપ, સંવર કરી કૈવલ્યજ્ઞાનને પામી દ્વિમુખ પ્રત્યેકબુદ્ધ મોક્ષપદને પામ્યા.

૧૨૭ દેવદત્તા.

સુપ્રતિષ્ટિત નામનું નગર હતું. મહાસેન નામે રાજા હતો. તેને ધારિણી પ્રમુખ એક હજાર રાણીઓ હતી. ધારિણીને એક પુત્ર થયો હતો. તેનું નામ સિંહસેન, કુમાર યુવાવસ્થા પામતાં તેને ૫૦૦ રાજકન્યાઓ પરણાવી, પાંચસો સુંદર મહેલો બંધાવી આપ્યા, પાંચસો ક્રોડ સોનૈયાં, પાંચસો હાથી, એમ દરેક પાંચસો પાંચસો

રાણીને આપી. કુમાર સુખપૂર્વક રહેવા લાગ્યો. [illegible]
મૃત્યુ પામ્યો અને નિદસેનકુમારને ગાદી મળી [illegible]
આમ્રદેવી તેની પટરાણી હતી. નિદસેન [illegible]
જન્મ્યો હતો અને બાળીનો [illegible]
તેથી બાળીના [illegible]
[illegible]

રાજાએ પોતાના યુવરાજને માટે દત્તને ત્યાં તે પુત્રીનું માગું કરાવ્યું. દત્ત સાર્થવાહ કબુલ થયો. વિવાહ નક્કી થયો. અને ઘણીજ ધામધુમથી દેવદત્તા તથા યુવરાજ પુસનંદી લગ્નથી જોડાયાં.

ત્યારબાદ સમણદત્ત રાજા મરી ગયો. પુસનંદી રાજગાદીપર આવ્યો. અને તે પોતાની મા શ્રીદેવીનો ભક્ત બની ગયો. રોજ શ્રીદેવીના પગમાં પડે, તેને વંદન કરે અને ઘણો વખત તે ત્યાંજ ગાળે. આથી દેવદત્તાને અદેખાઈ થઈ આવી, અને તેણી શ્રીદેવીના ઘાટ ઘડવાનો વિચાર કરવા લાગી. એકવાર શ્રીદેવી એકાંતમાં બેઠી હતી. પાસે કોઈજ ન હતું. આ તકનો લાભ લઈ દેવદત્તા ત્યાં આવી પહોંચી. તેણે એક લોખંડનો ખીલો તપાવ્યો. અને જ્યારે તે ખીલો ખૂબ લાલચોળ થયો, ત્યારે તેણે તે લઈને શ્રીદેવીના ગુહ્ય અંગમાં પેસાડી દીધો. તેથી તે ખૂબ જોરથી કારમી ચીસ પાડીને મૃત્યુને શરણ થઈ ગઈ. આ ભયાનક ચીસ સાંભળીને દાસી એકદમ ત્યાં દોડી આવી. એવામાં દેવદત્તાને તેણે નાસતી જોઈ. શ્રીદેવીને મરણ પામેલી દેખીને તેને ઘણું દુઃખ થયું. આ વાત તરત તેણે રાજા પાસે જઈને જાહેર કરી. વાત સાંભળતાંજ પુસનંદી મૂર્છિત થઈને જમીન પર ઢળી પડ્યો. કેટલીક વારે શુદ્ધિ આવ્યા બાદ તે ઘણું રોયો. પછી તેણે માતાની મૃત્યુક્રિયા કરી. રાજાએ દેવદત્તાને પકડી મંગાવી. તેને બાંધી, અને ફાંસીનો હુકમ ફરમાવ્યો.

હુકમ મુજબ તેને ફાંસીએ ચડાવવામાં આવી. અને મરીને તે પહેલી નરકે ગઈ. ત્યાંથી નીકળીને તે પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વાયુ અને વનસ્પતિમાં થઈ પશુ, પક્ષી, તિર્યંચાદિ યોનીમાં ભટકી, અનંત સંસાર પરિભ્રમણ કરતી યાવત્ મોક્ષગતિને પામશે.

સારઃ—ઈર્ષ્યાગ્નિ અને કામાગ્નિ કેટલા ભયંકર છે, તે આ વાત પરથી સમજાશે.

૧૨૮ દેવકી.

[illegible]

યા. તીર્થંકરની માતાની જેમ દેવાનંદાએ ૧૪ સ્વપ્ન દીઠાં. ભિક્ષુક ળમાં સર્વજ્ઞ તીર્થંકરો કદી જન્મે નહિ, પણ આ વખતે એક અછેરું (આશ્ચર્ય) થયું જાણી, હરિણગમેષી દેવે ૮૨મી રાત્રીએ મહાવીરના આ ગર્ભનું સાહરણ કર્યું અને ક્ષત્રિયકુંડમાં ત્રિશલાદેવીની કુક્ષિમાં તે ગર્ભ મૂક્યો. તે વખતે ત્રિશલાની કુક્ષિમાં પુત્રીનો જે ગર્ભ હતો, તે દેવે દેવાનંદાની કુક્ષિમાં મૂક્યો, આ વખતે દેવાનંદાએ પ્રથમ આવેલાં સ્વપ્ન નાશ પામતાં હોય તેવાં સ્વપ્ન જોયાં, તેથી તેણે શોક કર્યો. ભ. મહાવીર કૈવલ્યજ્ઞાન થયા પછી એક પ્રસંગે માહણ-કુંડ (બ્રાહ્મણકુંડ)માં પધાર્યા. ત્યાં દેવાનંદા પોતાના સ્વામી સાથે પ્રભુના દર્શને ગઈ. ભગવાનને દેખી દેવાનંદાના સ્તનવિભાગમાંથી પુત્રપ્રેમની જેમ દૂધની ધારાઓ છૂટી. તેણીના અંગો પ્રફુલ્લિત થયાં. આ દેખાવ શ્રી ગૌતમે જોયો તેથી તેમણે ભગવાનને તેનું કારણ પૂછ્યું. ભગવાને કહ્યું કે તે આ ભવની મારી માતા છે, એમ કહી સર્વ હકીકત કહી. આથી દેવાનંદાને ઘણો હર્ષ થયો. તેણે દીક્ષા લીધી અને તેજ ભવમાં દેવાનંદા કર્મનો ક્ષય કરી મોક્ષ પામી.

૧૩૦ દ્રૌપદી.

ચંપા નામની નગરી હતી. તેમાં ત્રણ બ્રાહ્મણો રહેતા હતા. નામ. ૧ સોમ ૨ સોમદત્ત ૩ સોમભૂત. તેઓ ઘણાજ ધનાઢ્ય હતા. તેઓને ત્રણ સ્ત્રીઓ હતી. તેમનાં નામ અનુક્રમે. ૧ નાગશ્રી, ૨ ભૂતશ્રી, ૩ યક્ષશ્રી. એકદા તે બધાએ વિચાર કર્યો કે આપણી પાસે પુષ્કળ દ્રવ્ય છે. માટે વારાફરતી દરેક ઘેર બધાંએ જમવું. તે પ્રમાણે એક પછી એક વારા ફરતી દરેકને ઘેર બધા સાથે જમતા. એક વખત નાગશ્રી બ્રાહ્મણીને ત્યાં બધાયને જમવાનો વારો આવ્યો. નાગશ્રીએ ભાતભાતની સ્વાદિષ્ટ રસોઈ બનાવી, વળી ખૂબ સંભાર નાખીને તુંબડીનું શાક બનાવ્યું, સ્વાદ માટે ચાખી જોતાં તે શાક કડવું ઝેર જેવું લાગ્યું. તેથી વિચાર કર્યો કે આવું શાક હું

[illegible], તો મારી દાસી થશે, નિંદા થશે. માટે તેની [illegible]
[illegible] તેણે બીજું [illegible] બનાવ્યું અને [illegible]
તે વખતે [illegible] નામના મુનિ તે ઉદ્યાનમાં [illegible]
[illegible] મહાન તપસ્વી [illegible] કે [illegible]
[illegible]

જાણી, તેથી ક્રોધાતુર બનીને તેમણે નાગશ્રીને માર મારીને ઘરમાંથી કાઢી મૂકી. રસ્તામાં પણ ઘણા લોકો તેને ખીજવતાં, મારતાં, અને ધિક્કારતાં હતાં. ક્યાંઈ તેને આશ્રય ન મલ્યો. જ્યાં ત્યાં તે ભટકવા લાગી. તેને સોળ રોગ ઉત્પન્ન થયા. તે મહાવેદનાના પરિણામે મૃત્યુ પામી, અને મરીને છઠ્ઠી નરકમાં ગઈ.

ત્યાંથી નીકળી અનેક તિર્યંચ નરકના ભવ કરતી તે ચંપાનગરીમાં સાગરદત્ત સાર્થવાહને ત્યાં પુત્રીપણે અવતરી. તેનું સુકુમારીકા નામ પાડવામાં આવ્યુ. બાલ્યાવસ્થા વીતાવી તેણે યુવાવસ્થામા પ્રવેશ કર્યો. પછી તેને તેજ નગરીમાં જીનદત્ત શેઠના સાગર નામનાં પુત્ર સાથે પરણાવી. સુકુમારીકાના શરીરમાં પાપના ઉદયે અગ્નિજ્વર હતો. એટલે કોઈ માણસ તેને અડકે તો અગ્નિની માફક તે દાઝે. તેના શરીરનો સ્પર્શ માત્ર તરવારની ધાર સમાન લાગે. સાગરપુત્ર સુકુમારીકાનો સ્પર્શ કરવા જતાં દાઝયો. તેથી ભય પામ્યો, અને સુકુમારીકાને છોડી તેજ રાત્રીએ ઘરમાંથી ચાલી ગયો. આ વાતની જીનદત્ત શેઠને તથા ઘણાને ખબર પડી. સાગરદત્ત સાર્થવાહે વાત જાણી તેથી પોતાની પુત્રીને ઘેર લાવ્યો અને બીજે પરણાવવાનો વિચાર કર્યો. તેવામાં એક ભટકતો ભીખારી સાર્થવાહે જોયો, તેથી તેને બોલાવી માન પાન આપી જમાડ્યો. સુંદર વસ્ત્રાભુષણો પહેરાવી સુકુમારીકા સાથે તેના લગ્ન કર્યા. લગ્નની પહેલી રાત્રીએ તે દરિદ્રી સુકુમારીકા પાસે જતાં, તે પણ દાઝયો અને વેદના પામ્યો. તેથી તે પણ ત્યાંથી નાસી પલાયન કરી ગયો.

સુકુમારીકા હવે પોતાના કર્મનો પશ્ચાત્તાપ કરવા લાગી. તેવામાં ગોવાલિકા નામના સાધ્વીજી ત્હેને ત્યાં પધાર્યા. સાધ્વીજીએ ઉપદેશ આપ્યો. સુકુમારીકાને વૈરાગ્ય થયો અને પિતાની આજ્ઞા લઈને તેણીએ દીક્ષા લીધી. એકવખત નગરીની બહાર ઉદ્યાનની પાસે છઠ છઠનો તપ કરી આતાપના લેવાનો વિચાર તેણે સાધ્વીજી પાસે જાહેર કર્યો.

આર્યાઓએ અદાર એકલા નહિ રહેતા, સમુદાયમાં રહી [illegible]
ઈ. પરંતુ તે નહિ માનતા સુકુમારીકા [illegible] [illegible]
પાસે [illegible] તપ કરવા લાગ્યા

[illegible]

પ્રણામ કર્યો. ત્યારબાદ પુષ્પમાળા કોને પહેરાવવી તે માટે દરેક રાજાઓને વટાવીને પૂર્વના નિયાણા (સંકલ્પ)ને વશ થઈને, તે પાંચ પાંડવોની પાસે આવી, અને તેમના કંઠમાં પુષ્પમાળા પહેરાવી. દ્રુપદરાજાએ પાંચ પાંડવોને સન્માનપૂર્વક રાજ્યભુવનમાં લાવીને દ્રૌપદીનું પાણીગ્રહણ કરાવ્યું. પાંચ પાંડવો દ્રૌપદી સાથે પોતાના હસ્તીનાપુર નગરમાં ગયા અને સુખ ભોગવવા લાગ્યા.

એકવાર પાંચ પાંડવો દ્રૌપદી સાથે અંતઃપુરમાં બેઠા હતા. તેવામાં નારદજી આવ્યા. પાંડવોએ ઉભા થઈ નમસ્કાર કર્યો. નારદને અવ્રતિ, અસંયતિ, અપ્રત્યાખ્યાની જાણીને દ્રૌપદીએ વંદન ન કર્યું. આથી નારદને લાગ્યું કે પાંચ પાંડવોની સ્ત્રી થઈ છે. તેથી તેને અભિમાન આવ્યું જણાય છે, માટે તેને વિપત્તિ આપવી જોઈએ, એમ ચિંતવી નારદ ત્યાંથી રજા લઈને ગયા.

ત્યાંથી તે અમરકંકા રાજ્યધાનીમાં જઈ પદ્મનાભ રાજા પાસે આવ્યા, અને દ્રૌપદીના રૂપના ઘણાજ વખાણ કર્યા. રાજાને દ્રૌપદી મેળવવાની ઇચ્છા થઈ. તેણે દેવની સહાય માગી. દેવે કહ્યું કે દ્રૌપદીને હું લાવી આપીશ, પરંતુ તું તેની સાથે સ્નેહ બાંધવામાં સફળ થઈશ નહિ. તે મહા સતી અને પતિવ્રતા છે. પદ્મનાભના તપથી દેવ આવ્યો. તેણે હસ્તિનાપુરમાંથી પલંગમાં સુતેલી દ્રૌપદીને ઉપાડી અમરકંકામાં લાવ્યો. રાજાએ દ્રૌપદીને ઘણું સમજાવી. પણ તે સફળ થયો નહિ. પાંડવોને ખબર પડી. નારદજી આવ્યા. વાત કરી, નારદે અમરકંકામાં એકવાર દ્રૌપદીને જોઈ હતી તેમ કહ્યું. પરિણામે પાંડવો તથા શ્રી કૃષ્ણ મહાદેવને ત્યાં ગયા અને દ્રૌપદીને લાવ્યા. અનુક્રમે સુખ ભોગવતાં દ્રૌપદીને પુત્ર થયો. પાંડુસેન તેનું નામ પાડ્યું. કુમાર યુવાવસ્થાને પામ્યો.

એકવાર સ્થવીર મહાત્મા પધાર્યા. પાંડવો દ્રૌપદી સાથે વંદન

પોતાના પુત્રો, પુત્રવધુઓ વગેરેને લઈ મજુરી કરવા માટે દેશાવર જવા નીકળ્યો. ફરતા ફરતા સઘળાં ઉજ્જયિનીમાં આવ્યા, અને ત્યાં મજુરી કરવા લાગ્યા. એકવાર ધનકુમારે તેમને ઓળખ્યા. માતા-પિતા તથા ભાઈઓની આવી દુર્દશા થએલી જોઈ તે ખેદ પામ્યો. તેણે સઘળાઓને પોતાના મહેલમાં રાખ્યા. અહિં પણ ધનાના ભાઈઓ તેની અદેખાઈ કરવા લાગ્યા. તેઓએ ધન્નાની મુડીમાં ભાગ માગ્યો. ક્લેશના ભયે ધનાએ સઘળી સંપત્તિ તેમને સ્વાધીન કરી દીધી અને પોતે પરદેશ જવા નીકળ્યો. ગંગા નદીના કિનારાં પર આવતાં ગંગાદેવીએ તેના સત્યની પરીક્ષા કરવા માટે પોતાની સાથે પ્રેમ સંબંધ બાંધવા કહ્યું, પરન્તુ ધન્યકુમાર પોતાની ટેકમાં વિચલિત ન થયો. આથી પ્રસન્ન થઈને ગંગાદેવીએ તેને ચિંતામણી રત્ન આપ્યું. તે લઈ તે રાજગૃહ નગરમાં આવ્યો, ત્યાં કુસુમપાળ નામક શેઠના બગીચામાં તેણે વિશ્રાન્તિ લીધી. ધન્નાના પગલાથી સૂકાઈ ગયેલો બગીચો નવપલ્લવિત થયો. બાગરક્ષકે શેઠને આ ખબર આપ્યા. શેઠે ધન્નાને પોતાને ત્યાં તેડી જઈ, ભાગ્યશાળી માની તેને કુસુમશ્રી નામની પોતાની પુત્રી પરણાવી. ધન્નો અહિં સુખ ભોગવવા લાગ્યો.

એ અરસામાં શ્રેણિક મહારાજાનો હાથી મસ્તીએ ચડયો અને બંધન તોડાવી નાઠો; તેને ધનાએ વશ કર્યો. (આ વખતે અભયકુમાર ઉજ્જયિનીમાં કેદ હતો) તેથી શ્રેણિક રાજાએ પોતાની સોમશ્રી નામક પુત્રી ત્હેને પરણાવી. તે રાજગૃહમાં શાલિભદ્રના પિતા ગોભદ્ર શેઠ રહેતા હતા. તેને એક કાણો ઠગ ઠગવા આવેલો, તેનાથી ધનાએ શેઠને બચાવ્યા, તેથી ગોભદ્રશેઠે ધનાને પોતાની પુત્રી સુભદ્રા પરણાવી. ધન્યકુમાર મનુષ્ય સંબંધીના સુખ ભોગવતો સુખેથી દિવસો પસાર કરવા લાગ્યો. પરન્તુ હજુયે તેને માટે શાંતિથી બેસવાનું ન હતું. ઉજ્જયિનીમાં રહેલા તેના ભાઈઓ થોડાજ વખતમાં બધી

ાખ્યા. છેવટે ધન્નાએ સઘળી હકીકત જણાવી, આથી ભાઈઓ તથા માતા પિતા પ્રસન્ન થયા. ધન્નાએ પોતાને મળેલાં ૫૦૦ ગામો- માંથી દરેક ભાઈને ભાગ વહેંચી આપ્યો. છતાં પણ દુર્જનોએ પોતાની દુર્જનતા છોડી નહિ, તેથી ધનો પુનઃ રાજગૃહમાં આવ્યો. રસ્તામાં લક્ષ્મીપુરના રાજાની દીકરી ગુણાવળી તથા તેના મંત્રીની પુત્રી સરસ્વતીને તે પરણ્યો. આ ઉપરાંત તે બે શ્રેષ્ઠિવર્યોની કન્યાઓ પરણ્યો. એકંદર ધન્નો આઠ સ્ત્રીઓ પરણ્યો, અને રાજગૃહમાં આવી સુખપૂર્વક રહેવા લાગ્યો.

એકવાર ધન્યકુમાર સ્નાન કરે છે, સુભદ્રા તેને તેલનું મર્દન કરે છે, તેવામાં એકાએક સુભદ્રાની આંખોમાંથી ઉષ્ણ આંસુઓ ટપક્યાં અને ધન્નાના શરીર પર પડયા. ધન્નાએ ચમકીને સુભદ્રાને પૂછયું:–શા દુઃખે ચક્ષુઓમાં આંસુ ભરાયાં છે?

સુભદ્રાએ કહ્યું:–નાથ, દુઃખની વાત છે કે મારા ભાઈ શાળી- ભદ્રને વૈરાગ્ય થયો છે અને તે દરરોજ એક એક પત્નીનો ત્યાગ કરે છે, એ રીતે ૩૨ દિવસે ૩૨ સ્ત્રીઓનો ત્યાગ કરીને તે દીક્ષા લેશે, એ દુઃખે હું રડું છું.

ધન્નો સંસારની અસારતાના તરંગે ચડયો. વિચાર કરી તે બોલ્યો:–પ્રિયા, શાળીભદ્ર રોજ એકેક સ્ત્રી ત્યાગે, એ તો કાયરતાની નિશાની કહેવાય.

સુભદ્રા બોલી:–નાથ, કહેવું સહેલું છે, પણ કરવું અઘરું છે.

ધન્નાએ કહ્યું:–લે, ત્યારે, મેં આજથી મારી આઠેય સ્ત્રીઓને ત્યાગી. હું હવે દીક્ષા લઈશ.

સુભદ્રા બોલી:–નાથ! એકાએક આમ ન થાય.

"વીર પુરુષનું વચન મિથ્યા ન થાય" એમ કહી ધન્નો ઉભો થયો. કપડાં પહેર્યાં, અને શાળીભદ્રને દ્વારે જઈ તેને વૈરાગ્યનો

[illegible] અને [illegible] અને [illegible]

૧૩૦ [illegible]

[illegible]

શ્રેણિક ખૂબ આનંદ પામ્યા અને ધન્ના અણગાર પાસે જઇ વંદન કરી બોલ્યાઃ–હે મહા મુનિ, હે મહા તપસ્વી, આપનો જન્મ સાર્થક છે. એ પ્રમાણે વંદન–સ્તુતિ કરી શ્રેણિક સ્વસ્થાનકે ગયા. ત્યારબાદ શરીર હાડપિંજર જેવું થઈ ગયેલું જાણી ધન્ના અણગાર પ્રભુની આજ્ઞા લઈ વિપુલગીરી પર્વત પર ગયા અને ત્યાં અનશન કર્યું. એક માસના અનશનને અંતે તેઓ કાળધર્મ પામ્યા. અને ફક્ત નવ માસનું ચારિત્ર પાળ્યું હોવા છતાં, ઉત્કૃષ્ટ તપના પ્રભાવે તેઓ સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાનમાં દેવ થયા. ત્યાંથી મહાવિદેહમાં અવતરી તેઓ મોક્ષમાં જશે.

૧૩૩ ધન્ના સાર્થવાહ

રાજગૃહી નગરીમાં મહા ઋદ્ધિવંત ધન્ના નામનો સાર્થવાહ રહેતો હતો, તેને ભદ્રા નામની સુસ્વરૂપવાન સ્ત્રી હતી. તેને કોઈ પણ જાતની કમીના ન હતી. વિપુલ ધન, ધાન્ય, નોકર ચાકર, સુંદર સ્ત્રી ઈત્યાદિ સર્વ વાતે તે સુખી હતો, પરંતુ તેને એકેય પુત્ર ન હતો, એ જ તેને મુખ્ય દુઃખ હતું. ભદ્રા અહર્નિશ ચિંતવતી કે ધન્ય છે તે માતાને કે જેને ઘેર પારણું ઝુલે છે, જે પુત્રને સ્તનપાન કરાવે છે, બાળકને રમાડે છે અને જીવનનો અણમોલો આનંદ ભોગવે છે. ભદ્રાને પુત્ર ન હોવાથી તે અહર્નિશ શોકમાં દીવસો વીતાવતી.

એક દિવસ ભદ્રા પોતાના ભરથારની આજ્ઞા લઇને રાજગૃહી નગરીની બહાર યક્ષના મંદિરમાં ગઇ. તેની પૂજા કરી સેવા ભક્તિ કરવા લાગી. જો પોતાને પુત્ર પ્રાપ્તિ થાય તો મંદિરના ભંડારમાં વિપુલ દ્રવ્ય ખર્ચવાની ભદ્રાએ ત્યાં પ્રતિજ્ઞા કરી અને પોતાને ઘેર આવી. કાળાન્તરે તે ગર્ભવતી થઈ. ગર્ભધારણના બે માસ પછી તેને યક્ષના દર્શન કરવાનો દોહદ થયો. તેથી તે સુંદર વસ્ત્રાલંકાર પહેરી યક્ષના મંદિરે ગઇ, યક્ષની ધૂપ વગેરેથી પૂજા કરી સ્વસ્થાનકે આવી. અનુક્રમે

[illegible]

મારનારના પગરવનો કોટવાળે કીનો લીધો, અને વિજય ચોર જે જગ્યાએ રહેતો ત્યાં જ તે ગયો. ચોરને પકડીને બાંધ્યો અને તપાસ કરતાં સર્વ આભરણો નીકળ્યાં. ત્યાંથી તે ચોરને બાંધી રાજ્ય દરબારમાં લાવ્યો અને તેને કેદખાનામાં પૂરવામાં આવ્યો. કાળાન્તરે ધન્ના સાર્થવાહનો શોક વિસારે પડ્યો.

એક દિવસ ધન્ના સાર્થવાહ રાજ્યના દાણ ચોરી જેવા કોઈ અલ્પ ગુન્હા માટે અપરાધમાં આવ્યો, તેથી કોટવાળ તેને કેદખાનામાં લઈ ગયો અને જ્યાં વિજય ચોરની કોટડી હતી તેમાં જ તેની સાથે ધન્ના સાર્થવાહને પણ બાંધીને પૂરવામાં આવ્યો. ધન્ના સાર્થવાહની સ્ત્રી પોતાના પતિ માટે વિવિધ જાતની રસોઈ બનાવીને પંથક નામના દાસની જોડે મોકલાવતી, જે સાર્થવાહ જમતો અને દિવસો વ્યતિત કરતો.

એક વખત વિજય નામના ચોરે, ભુખતૃષાથી પીડાતો હોઇને, આવેલાં ભોજનમાંથી પોતાને થોડુંક આપવા ધન્નાને વિનંતિ કરી. ધન્નાએ ગુસ્સામાં જવાબ આપ્યો કે હું આ અન્ન વધે તો ફેંકી દઉં, પરંતુ તને તેમાંથી લગાર માત્ર પણ ન આપું. કેમકે તું મારા પુત્રનો ઘાતક છે, તેમ કહી તેણે વિજય ચોરને અન્ન ન આપ્યું. ખોરાક ખાવાથી ધન્નાને જંગલ જવાની ઈચ્છા થઈ, તેથી તેણે વિજય ચોરને સાથે આવવા વિનંતિ કરી, પણ વિજય ચોરે તેનું કહેવું માન્યુ નહિ. અંતે બહુ આજીજી કરવાથી ધન્ના સાર્થવાહ પોતાને માટે આવેલ ખોરાકમાંથી તેને આપે, એવી સરતે વિજય ચોર ધન્ના સાર્થવાહની સાથે ગયો. બીજે દીવસે ભાત લઈને પંથક આવ્યો અને ધન્નાને આપ્યુ. ધન્નાએ પંથકના દેખતા વિજય ચોરને તેમાંથી ભાગ આપ્યો. પંથક ઘેર ગયો અને ભદ્રાને આ વાત કરી; ભદ્રાને શોકનો પાર ન રહ્યો.

કેટલોક વખત વીત્યા બાદ ધન્નાના સગાંસંબંધીઓએ રાજાને

[illegible]

૧૩૪ ધર્મનાથ

રત્નપુર નગરના ભાનુરાજાની સુવ્રતા રાણીના ઉદરમાં ભગવાન ધર્મનાથ વૈજયંત વિમાનમાંથી ચ્યવી વૈશાક શુદિ સાતમે ઉત્પન્ન થયા. માતાએ ચૌદ સ્વપ્ન દીઠાં. મહા શુદિ ત્રીજે પ્રભુનો જન્મ થયો. દિગ્કુમારી દેવીઓએ સૂતિકાકર્મ કર્યું. ઈંદ્રોએ પ્રભુને મેરૂ પર્વત પર લઈ જઈને જન્મોત્સવ કર્યો. પિતાએ પણ જન્મોત્સવ ઉજવ્યો. માતાને પ્રભુ ગર્ભમાં આવતાં ધર્મ કરવાનો દોહદ થએલો હોવાથી આ ભાવી તીર્થંકરનું " ધર્મનાથ " એવું નામ પાડયું. ધર્મનાથ યૌવનાવસ્થા પામ્યા ત્યારે તેમને અનેક રાજ-કન્યાઓ પરણાવવામાં આવી. અઢી લાખ વર્ષ વ્યતીત થયા પછી ધર્મનાથ પિતાની રાજગાદી પર આવ્યા. પાંચ લાખ વર્ષો સુધી રાજ્ય ભોગવ્યું. તે પછી વરસીદાન આપી, મહા શુદિ ૧૩ ના રોજ છઠ્ઠ તપ કરી ૧ હજાર પુરુષો સાથે તેમણે દીક્ષા લીધી. પ્રભુ બે વર્ષ છદ્મસ્થાવસ્થામાં રહ્યા. ત્યારબાદ પોશ શુદિ પુનમે તેમને કૈવલ્યજ્ઞાન થયુ. તેમને અરિષ્ટ આદિ ૪૩ ગણધરો થયા. અઢી લાખમાં બે વર્ષ ઓછા સમય સુધી તેઓ કૈવલ્ય પ્રવર્ત્યામાં વિચર્યા. અનેક ભવ્ય જીવોનો ઉદ્ધાર કર્યો. ધર્મનાથ પ્રભુના સંઘ પરિવારમાં ૬૪ હજાર સાધુ, ૬૨૪૦૦ સાધ્વીઓ, ૨૪૦ હજાર શ્રાવકો અને ૪૧૩ હજાર શ્રાવિકાઓ હતા. છેવટે ૧૦૮ મુનિઓ સાથે એક માસના અનશને જેઠ શુદિ પાંચમે, પ્રભુ સમેત શિખર પર સિદ્ધ થયા. ધર્મનાથ જિનનું એકંદર આયુષ્ય દશ લાખ વર્ષનું હતું.

૧૩૫ નમિ, વિનમિ.

અયોધ્યાની આસપાસના પ્રદેશમાં વસતા કચ્છ નામક રાજાને નમિ નામનો પુત્ર હતો. ભગવાન્ ઋષભદેવે દીક્ષા લીધી ત્યારે તે પ્રભુની આજ્ઞાથી મહાકચ્છ રાજાના વિનમિ પુત્ર સાથે દેશાવર ગયો હતો. પાછા આવતાં તેણે પોતાના પિતાને વનમાં

વ્યતિત થતાં જ માગશર શુદિ ૧૧ ના રોજ તેમને કૈવલ્યજ્ઞાન થયું. પ્રભુના સંઘ પરિવારમાં ૨૦ હજાર સાધુઓ, ૪૧ હજાર સાધ્વીઓ, ૧૭૦ હજાર શ્રાવકો અને ૩૪૮ હજાર શ્રાવિકાઓ હતા. ૨૫૦૦ વર્ષનું ચારિત્ર પાળી, સમેતશિખર પર એક માસનો સંથારો કરી શ્રી નમિનાથ તીર્થંકર વૈશાક વદિ ૧૦ મે મોક્ષ પધાર્યા. તેમનું એકંદર આયુષ્ય દશ હજાર વર્ષનું હતું.

૧૩૭ નમિરાજ.

માળવા દેશના સુદર્શન નગરમાં મણીરથ રાજા રાજ્ય કરતો હતો. તેને યુગબાહુ નામે ન્હાનો ભાઈ હતો. તે યુગબાહુને મદનરેખા નામની સ્ત્રી હતી. તે રૂપરૂપનો ભંડાર હતી. તેનું મુખ પૂર્ણિમાના ચંદ્રને શરમાવે તેવું હતું. એકવાર મદનરેખાનું દેદિપ્યમાન મુખારવિંદ મણીરથના જોવામાં આવ્યું. જોતાંજ તે ચકિત થઈ ગયો. તેના હૃદયમાં વિકાર ઉત્પન્ન થયો. અને કોઈપણ રીતે તેણે મદનરેખાની સાથે સ્નેહ બાંધવાનું ઈચ્છયું. તે રાજમંદિરમાં આવ્યો. પણ તેને ક્યાંઈ ચેન પડયું નહિ. પળેપળે મદનરેખાનું મુખારવિંદ ત્હેની નજર સામે તરવા લાગ્યું. મદનરેખાનો પોતાના પર સ્નેહ થાય તે સારૂં તે અનેક પ્રકારના સુંદર વસ્ત્રો, આભુષણો, મેવા, મીઠાઈ વગેરે મોકલવા લાગ્યો. મદનરેખા પતિવ્રતા સ્ત્રી હતી. તે સ્વપ્નેય અન્યને ચાહે તેવી ન હતી. મણીરથ જે જે ચીજો મોકલે, તેનો મદનરેખા સહર્ષ સ્વીકાર કરતી. તે એમ સમજતી હતી કે પોતાના પરના નિર્દોષ સ્નેહને લીધે મણીરથ આ સઘળું મોકલે છે; પણ તેને મણીરથની અધમ વાસનાની ખબર ન હતી. વખત જતાં મણીરથને લાગ્યું કે મદનરેખા મને ચાહે છે. તેથીજ સર્વ વસ્તુઓનો તે સ્નેહપૂર્વક સ્વીકાર કરે છે. એકવાર મણીરથે દાસીને મદનરેખા પાસે મોકલી કહાવ્યુ કે મણીરથ તમને પ્રેમથી ચ્હાય છે, માટે તમે તેમની પાસે જઈ આનંદ કરો અને મન-

[illegible] તમને [illegible]

[illegible]

રીને ઉદ્યાનની બહાર નીકળી અને જંગલમાં ચાલી ગઈ. ભાઈના ગળા પર તરવાર ચલાવી મણીરથ મદનરેખા મેળવવાના સ્વપ્ન સેવતો ઉદ્યાનમાંથી પૂર ઝડપે દોડતો રાજમહેલ તરફ આવતો હતો. તેજ વખતે એક ભયંકર સર્પ પર તેનો પગ પડયો. સર્પ ક્રોધાયમાન થયો અને તરતજ તેણે જોરથી મણીરથના પગને ડંખ દીધો. મણીરથ ભયંકર ચીસ પાડી તત્કાળ મરણને શરણ થઈ ગયો, અને નરકમાં ગયો.

જંગલના ભયાનક કષ્ટો સહન કરતી મદનરેખાએ એક વૃક્ષની ઓથે આશ્રય લીધો. ત્યાં તેણે એક પુત્રરત્નનો જન્મ આપ્યો. આ પુત્રને એક ચીરમાં વીંટી તેણે વૃક્ષ નીચે મૂકયો. પોતાના પતિની વીંટી તે પુત્રને પહેરાવી અને તે સ્નાન કરવા માટે નજીકના સરોવર પર આવી. તેવામાં એક મદોન્મત્ત થયેલો હાથી ત્યાં આવી પહોંચ્યો. અને મદનરેખાને તેણે પોતાની સુંઢમાં લઈ અધર આકાશમાં ઉછાળી. મદનરેખા ભયભીત બની. તેવામાં મણિપ્રભ નામના વિદ્યાધરનું વિમાન આકાશમાર્ગે ઉડતું હતું. તે વિમાનમાં મદનરેખા જઈને પડી. મૃત્યુલોકની અપ્સરા જેવી સ્ત્રીને દેખી વિદ્યાધરનું મન ચલિત થયું, અને મદનરેખાને પોતાની સ્ત્રી બનાવવાનું તેણે ચિંતવ્યું. તરત તેણે પોતાનું વિમાન પાછું ફેરવ્યુ. મદનરેખાએ વિદ્યાધરને પૂછ્યુ. આપ કયાં જાઓ છો? મણિપ્રભ બોલ્યોઃ હે દેવી! હું મ્હારા સાધુ થયેલા પિતાને વંદન કરવા જાઉ છુ. પરંતુ તમારા જેવી સુંદર સ્ત્રીનો મ્હને લાભ મળ્યો, તેથી આ વિમાન પાછું વાળી ઘેર લઈ જઉં છુ. તમને ત્યાં મૂકીને પછીજ હું પિતાના દર્શને જઈશ. આ સાંભળી મદનરેખાએ કહયું. મ્હને પણ સાધુદર્શનની ઇચ્છા છે. તો કૃપા કરી મને સાથે લઈ જાવ. વિદ્યાધર કબુલ થયો. વિમાન સીધે રસ્તે ચાલવા લાગ્યું અને થોડા વખતમાં તેઓ મણિપ્રભના દીક્ષિત પિતા મણીચૂડ પાસે આવી પહોંચ્યા. બંનેએ તેમને વંદન કર્યું. સાધુ જ્ઞાની હતા. તેઓ મણિપ્રભનો દુષ્ટ હેતુ

અહિં નમિરાજ અનેક સુખમય સામગ્રીમાં વૃદ્ધિ પામ્યા. યુવાવસ્થાએ પહોંચતા તેમને એક હજાર સ્ત્રીઓ પરણાવવામાં આવી. કેટલાક સમય બાદ પદ્મરથ રાજા નમિરાજને રાજ્યાસને સ્થાપી દીક્ષા લઈ ચાલી નીકળ્યા. એકવાર નમિરાજાનો સુભદ્ર નામનો હાથી મદોન્મત્ત થઈને નાસી ગયો. તે હાથીને સુદર્શન નગરના સૂર્યયશ રાજાના સુભટોએ પકડીને બાંધ્યો. નમિરાજાને આ વાતની ખબર પડી. એટલે પોતાનો હાથી પાછો મોકલવાનું સૂર્યયશને તેણે કહેવડાવ્યું; પણ સૂર્યયશે તે માન્યું નહિ. પરિણામે બન્ને વચ્ચે યુદ્ધ શરૂ થયું. સૌ પોતપોતાનું લશ્કર લઈ લડવા માટે રણસંગ્રામમાં આવી પહોંચ્યા. આ વાતની મદનરેખાને ખબર પડી; બંને ભાઇઓને લડતા અટકાવવા માટે તે પ્રથમ નમિરાજની છાવણીમાં ગઈ. નમિરાજે તેને દેખી વંદન કર્યું અને અયોગ્ય સમયે છાવણીમાં આવવાનું પ્રયોજન પૂછ્યું. જવાબમાં સાધ્વીએ કહ્યું. નમિરાજ, તને ખબર છે કે તું કોની સાથે આ યુદ્ધ ખેલે છે ?

હા. સુદર્શનના રાજા સૂર્યયશ સાથે.

પણ તે તારો સગો ભાઈ થાય છે. ભાઈ ભાઈની સાથે લડવું શું ઉચિત છે ?

જરૂર નહિ. સતીજી. ચાલો હું અત્યારે જ લડત બંધ કરી મ્હારા ભાઈને મળવા આવું છું.

સબુર. હમણાં નહિ. મ્હને પ્રથમ જવા દે સૂર્યયશની છાવણીમાં.

મદનરેખા સૂર્યયશની છાવણીમાં ગઈ. સૂર્યયશે સાધ્વીને દેખી વંદન કર્યું. મદનરેખા બોલીઃ સૂર્યયશ. હું ત્હારી માતા મદનરેખા છું.

સૂર્યયશ—તો ત્હમારો ગર્ભ ક્યહાં ?

આ નમિરાજ, તેજ મ્હારો ગર્ભ અને ત્હારો ન્હાનો ભાઈ!

[illegible]

१३८ नળराजा.

તે અયોધ્યાપતિ નૈષધ રાજાના યુવરાજ પુત્ર હતા; અને ભીમક રાજાની પુત્રી મહાસતી દમયંતીને પરણ્યા હતા. સંસાર સુખ ભોગવતાં તેમને ૧ પુત્ર અને ૧ પુત્રી એમ બે બાળકો થયા હતા. પિતાની ગાદીએ આવતાં, સત્ય અને ન્યાયપૂર્વક રાજ્ય ચલાવવાથી તેઓ લોકપ્રિય રાજા તરીકે સર્વત્ર પ્રશંસા પામ્યા હતા. પરન્તુ કર્મવશાત્ એક દિવસે તેમનામાં દુર્બુદ્ધિએ વાસ કર્યો; તેથી તેઓ પોતાના ભાઈ કુબેર સાથે જુગાર રમ્યા. પરિણામે રાજ્યપાટ સર્વ ગુમાવીને તેમને વનનો પંથ સ્વીકારવો પડ્યો. છોકરાંઓને તેમના મોસાળ મોકલાવી, સતી દમયંતી વનના દુઃખ સહન કરવા પતિ સાથે ચાલી. એક રાત્રે દમયંતીને વગડામાં એકાકી મૂકી, નળરાજા તેને છોડી ચાલી ગયા. રસ્તે જતાં નળનો પિતા નૈષધ, કે જે બ્રહ્મ નામના દેવલોકમાં દેવ થયો હતો, તેણે અવધિજ્ઞાનથી નળ પર આવેલી આફત જોઈ, તેથી તેણે બળતા અગ્નિમાં સર્પનું રૂપ વિકુર્વી બૂમ પાડી, આથી તે સર્પને બચાવવા નળરાજા ત્યાં ગયા અને સર્પને બહાર કાઢી બચાવ્યો, પરન્તુ તેના બદલામાં સર્પે નળને ડંશ મારી કુબડો બનાવી દીધો. નળે આશ્ચર્યચકિત બની કહ્યું: શાહબાશ, સર્પ ! ઉપકારનો બદલો તેં બહુ સારો આપ્યો ! સર્પે પોતાનું દેવસ્વરૂપ પ્રગટ કરી કહ્યું:-હે નળ, આ રૂપથી તને લાભ છે, કેમકે શત્રુઓથી ગુપ્ત રહી શકાશે, એમ કહી તે દેવે નળને એક કરંડીઓ અને શ્રીફળ આપ્યું, તે સાથે તેણે કહ્યું, કે તારે મૂળ સ્વરૂપ પ્રગટ કરવું હોય ત્યારે આ શ્રીફળ ફોડજે, એટલે તેમાંથી વસ્ત્રો નીકળશે તે પહેરજે, અને કરંડીયામાંનો હાર પહેરતાં તારૂં મૂળ સ્વરૂપ થઈ જશે. નળે સર્પનો આભાર માન્યો. સર્પ અદશ્ય થયો. પછી નળરાજા સુસુમા નામક નગરમાં ગયા, ત્યાં એક ઉન્મત્ત હાથીને વશ કર્યો. આથી ત્યાંના દધિપર્ણ રાજાએ નળને સારપાવ આપી, પોતાની પાસે રાખ્યા. આખરે દમયંતીના પિતાએ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ઘોડાએ લઈ વેચવા આવ્યો, તેમાંનો એક સુંદર ઘોડો રાજાએ ખરીદ્યો, અને તેની પરીક્ષા કરવા માટે, રાજા તે ઘોડાને લઈ શહેર બહાર આવ્યો અને ઘોડા પર બેસી તેણે લગામ ખેંચી, કે તરતજ તે ઘોડો પવન વેગે ઉડ્યો. તેને ઉભો રાખવા રાજાએ લગામ ખેંચી, પણ તે અવળી લગામનો હોવાથી ઉભો ન રહ્યો, આખરે રાજાએ જાણ્યું કે તે અવળી લગામનો હોવો જોઈએ, એમ ધારી અવળી લગામ ખેંચતા ઘોડો ઉભો રહ્યો. આ વખતે રાજા હજારો ગાઉ દૂર નીકળી ગયો હતો; અને એક વિશાળ પહાડ પર આવ્યો હતો. રાજા ઘોડા પરથી નીચે ઉતર્યો, તો તેણે બાજુમાં એક મોટો રાજમહાલય જોયોઃ રાજા તે મહેલમાં દાખલ થયો. આખો મહેલ સુનકાર હતો. તે જોઈ રાજા આશ્ચર્ય પામ્યો, તેવામાંજ એક નવયુવાન સુંદરીએ રાજા સામે આવી, તેને આવકાર આપ્યો.

રાજાએ આશ્ચર્ય પામી તે સુંદરીનો પરિચય પૂછ્યો, એટલે સુંદરીએ કહ્યુંઃ રાજન્ ! હું વૈતાઢય પર્વત પરના તોરણપુર નામક નગરના રાજાની પુત્રી છું. મારું નામ કનકમાળા છે. મારા રૂપ પર મોહિત થઈ વાસવદત્ત નામનો વિદ્યાધર મને પરણવાની ઈચ્છાથી અહિં લઈ આવ્યો છે. આ વાતની મારા ભાઈને ખબર પડતાં તે મને બચાવવા આવ્યો, પરિણામે બેઉ વચ્ચે યુદ્ધ થયું. તેમાં વિદ્યાધર તથા મ્હારો ભાઈ મૃત્યુ પામ્યા. રાજન્ ! હું હવે અહિં એકલીજ છું. હું તમારા રૂપ પર પ્રસન્ન થઈ છું, માટે આપ મારી સાથે લગ્ન કરો. રાજાએ કનકમાળાની વિનતિ સ્વીકારી, તેની સાથે ગાંધર્વ લગ્ન કર્યું. ત્યારબાદ બંને રાજ્યમાં આવ્યા અને હમેશાં વિમાનમાં બેસી ફરવા જવા લાગ્યા, તેથી સિદ્ધરથ રાજાનું 'નિર્ગતિ' એવું નામ પડ્યું.

નિર્ગતિ રાજાને બગીચામાં ફરવાનો બહુ શોખ હતો. તે રોજ બગીચામાં આવે અને લીલીછમ જેવી વનસ્પતિ દેખી આનંદ પામે. એકવાર નિગ્ગઈ (નિર્ગતિ) રાજાની દૃષ્ટિ ફળફૂલથી ખીલેલા એક

ભગવાન નેમિનાથને પૂછયું:—પ્રભુ, નિષધકુમાર આવું સુંદર રૂપ શાથી પામ્યા ?

પ્રભુએ જવાબ આપ્યો: આ જંબુદ્વીપના ભરતક્ષેત્રમાં રોહીડ નગરમાં મહાબળ નામે રાજા હતો. તેને પદ્મા નામની રાણી હતી, તેનાથી તેમને વીરંગત નામે પુત્ર થયો. તેને બત્રીસ કન્યાઓ પરણાવવામાં આવી. સ્ત્રીઓ સાથે સુખ ભોગવતો, તે કુમાર આનંદમાં પોતાના દિવસો પસાર કરતો હતો. તેવામાં કોઈ એક પ્રસંગે સિદ્ધાર્થ નામના મહાગુણવંત આચાર્ય તે રોહીડ નગરમાં પધાર્યા. પરિષદ વંદન કરવા ગઈ, તેમની સાથે વીરંગત કુમાર પણ ગયો. મુનિની દેશના સાંભળી વીરંગતે વૈરાગ્ય પામી દીક્ષા લીધી, અને છઠ, અઠમાદિ ઉગ્ર તપશ્ચર્યા કરવા માંડી. અંતિમ સમયે બે માસનું અનશન કરી, શુદ્ધ ચારિત્ર પાળી વીરંગત મુનિ કાળધર્મ પામી પાંચમા દેવલોકમાં દેવ થયા. ત્યાંથી ચ્યવી તપને પ્રભાવે તે અહિં અવતર્યા છે.

પ્રભુ નેમનાથ ત્યારપછી પોતાના શિષ્ય સમુદાય સાથે ત્યાંથી વિહાર કરી ગયા. નિષધકુમાર નિરતિચારપણે શ્રાવકના વ્રતોનું પાલન કરે છે. એકવાર પૌષધક્રિયામાં તેમણે ભાવના ભાવી કે ધન્ય છે તે નગર, ગ્રામ, પ્રજાજનોને કે જ્યાં પ્રભુ બિરાજતા હશે; ભગવાનની અમૃત દેશનાનો લાભ લઈ કર્ણ પવિત્ર કરતા હશે! મ્હારાં એવાં કયાંથી પુણ્ય હોય કે પ્રભુ આ સમીપના નંદનવનમાં પધારે અને હું ત્હેમના દર્શન કરી જન્મ સફળ કરૂં. બરાબર એજ વખતે દીનદયાળ પ્રભુ નંદનવનમાં પધાર્યા. નિષધકુમારને પ્રાતઃકાળે સમાચાર મળ્યા, એટલે તે પૌષધ પારી ઘેર આવ્યા; પછી તે હર્ષ સહિત પ્રભુ દર્શને જવા તત્પર થયા. તેઓ ચાર ઘંટવાળા એક સુંદર રથમાં બેઠા અને મોટા સમારંભપૂર્વક ભગવાનના દર્શને ગયા. દેશના સાંભળી વૈરાગ્યવાન બન્યા અને માતાપિતાની રજા મેળવી દીક્ષિત થયા. તે પછી તેઓ ૧૧ અંગ ભણ્યા, ઉગ્ર તપશ્ચર્યા કરી, અને નવ વર્ષનું ચારિત્ર પાળી, ૨૧ દિવસનું અનશન કરી, સર્વાર્થ-

[illegible]

૧૮૨ મું [illegible]

[illegible]

તેને ઘણી જ તૃષા લાગી. તેને વિચાર થયો કે ઘણા પરોપકારી પુરૂષો રાજરાજેશ્વરો રાજગૃહ નગરની બહાર વાવ, તળાવો બંધાવે છે. જેમાં ઘણા લોકો સ્નાન કરે છે અને પાણી પીએ છે. તેથી હું પણ શ્રેણિક રાજાને પૂછીને એક સુંદર વાવ બંધાવું. એમ ચીંતવતાં તેણે બાકીનો દિવસ અને રાત્રી પૂરી કરી. બીજા દિવસનું પ્રભાત થયું. નંદમણિયાર પૌષધ પારીને ઘેર ગયો. દંતમંજન આદિ ક્રિયાઓથી પરવારી, સુંદર વસ્ત્રાલંકારો પહેરી તથા મુલ્યવાન ભેટ લઈને તે શ્રેણિક મહારાજા પાસે ગયો. ભેટ મૂકી. રાજા પ્રસન્ન થયો. નંદમણિયારે શહેરની બહાર વાવ બંધાવવાનો પોતાનો વિચાર શ્રેણિક રાજા પ્રત્યે જાહેર કર્યો. રાજાએ પરવાનગી આપી. નંદમણિયારે એક સુંદર વાવ બંધાવી. તેને ફરતી ચારે દિશામાં અનુક્રમે ચિત્રશાળા, ભોજનશાળા, ચિકિત્સા કરવાની શાળા, અને અલંકારશાળા બનાવરાવી. આનો લાભ લઈ ઘણા લોકો નંદમણિયારના વખાણ કરવા લાગ્યા. આ સાંભળી નંદમણિયારના આનંદનો પાર રહ્યો નહિ.

એક વખત નંદમણિયારના શરીરમાં સોળ પ્રકારના રોગ ઉત્પન્ન થયા. આખા ગામમાં ઢંઢેરો પીટાવ્યો કે નંદમણિયારના સોળ રોગમાંથી એક પણ રોગ કોઈ મટાડશે તો તેને પુષ્કળ ધન આપવામાં આવશે. ઘણા વૈદો દાકતરો આવ્યા, ઘણા ઉપચારો કર્યા પણ તેમાંના કોઈ તેનો એકપણ રોગ મટાડી શકયા નહિ. વેદનાની મહા પીડાથી નંદમણિયાર મૃત્યુ પામ્યો અને નંદપુષ્કરણી નામની વાવમાં મૂર્છિત બન્યો હોવાથી, તે મરીને તેજ વાવમાં દેડકાપણે ઉત્પન્ન થયો. આ દેડકો ગર્ભ મુક્ત થઈ, બાલ્યાવસ્થા વીતાવી યુવાવસ્થા પ્રાપ્ત થવાથી વાવમાં ફરવા લાગ્યો. તે વાવમાં સ્નાન કરતાં, પાણી પીતાં ઘણા લોકો શાંતિ પામી બોલતા કે નંદમણિયારને ધન્ય છે કે તેણે આવી સુંદર વાવ બંધાવી. ઘણા માણસો પાસેથી આવું સાંભળીને દેડકાને વિચાર થયો કે આવા શબ્દો મેં પૂર્વે કયાંક સાંભળ્યા છે. એમ

નિવૃત્ત થઈ ગયા, અને પૌષધશાળામાં જઈ પ્રતિમા ધારણ કરીને આત્માના અપૂર્વ ભાવમાં વિચરવા લાગ્યા. છેલ્લી પ્રતિમા પૂરી થતાં, તપથી શરીર ક્ષીણ બનવાથી નંદિનીપિતાએ અંતિમ સંથારો શરૂ કર્યો. એક માસનો સંથારો ભોગવી, જ્ઞાનદર્શનચારિત્રની આરાધનામાં તલ્લાલીન બની નંદિનીપિતા મૃત્યુ પામ્યા અને પહેલા દેવલોકમાં દેવપણે ઉત્પન્ન થયા. ત્યાંથી મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં જન્મ પામી, ચારિત્ર લઈને તેજ ભવમાં તે મોક્ષગતિને પામશે.

૧૪૫ નંદીવર્ધન.*

સિંહપુર નામનું નગર હતું. સિંહરથ નામે રાજા હતો. ત્યાં દુર્યોધન નામે કોટવાળ હતો. તે ઘણો જ પાપી, જુલ્મી અને દુરાચારી હતો. તેણે અપરાધીઓને શિક્ષા કરવા માટે ગરમ તાંબુ, ગરમ સીસુ ગરમ પાણી, ઘોડાનો પેશાબ, ભેંશ બકરી વગેરેનું મૂત્ર, હાથકડીઓ, સાંકળો, હંટર, રસી, તલવાર, છરી, ખીલા, હથોડા વગેરે વસ્તુઓ રાખી હતી જેનાથી તે ચોર, જુગારી, રાજ્યદ્રોહી, પરસ્ત્રી લંપટ આદિ અપરાધીઓને ત્રાસ ત્રાસ વર્તાવતો હતો. કોઈના મ્હોંમાં તે ઉનું ધગધગતું સીસું રેડતો. તો કોઈના મ્હોંમાં ઉકળતું તાંબુ રેડતો. કોઈને હાથકડી પહેરાવવી, તો કોઈને સાંકળથી બાંધવા, કોઈને કૂવામાં ઉંધાં લટકાવવા, કોઈના કપાળમાં ખીલા ઠોકવા, કોઈના નાક કાન કાપવા, તો કોઈને ઘોડાનો પેશાબ પાવો, વગેરે પ્રકારના મહા જુલ્મ વર્તાવતાં આ કોટવાળે પાપના પુષ્કળ દળ ભેગાં કર્યાં. પરિણામે એકત્રીસ સો વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવી તે કોટવાળ મૃત્યુ પામીને, છઠ્ઠી નરકમાં ગયો.

ત્યાંથી નીકળીને તે મથુરા નગરીમાં શ્રીદામ રાજાની બંધુશ્રી નામની રાણીને પેટે પુત્રપણે અવતર્યો. તેનું નામ પાડ્યું નંદીવર્ધન. અનેક લાલનપાલનમાં ઉછરી કુમાર યુવાવસ્થા પામ્યો ત્યારે તે અંતઃપુરમાં

* બીજા નંદીવર્ધન પ્રભુ મહાવીરના ભાઈ હતા. તેમનું ચરિત્ર લીધું નથી.

મૂર્છિત બન્યો. તે યુવરાજ છતાં જલ્દી રાજ્ય મેળવવા ખાતર પોતા પિતાનું મૃત્યુ ઈચ્છી, મારી નાખવાની યુક્તિ ખોળવા લાગ્યો. તે મિત્ર નામના એક હજામને બોલાવ્યો. જે રાજ્યનો વિશ્વાસુ હ હતો અને અંતઃપુરમાં પણ જતો. નંદીવર્ધને પોતાનો વિચાર જણાવ્યો અને હજામત કરતાં કરતાં પોતાના પિતાના ગળામાં અ ખોસી દેવા હજામને કહ્યું, સાથે સાથે અર્ધું રાજ્ય આપવાની લા બતાવી. હજામે તે કબુલ કર્યું; પરંતુ પાછળથી તેને વિચાર થ જો રાજા આ વાત જાણે તો મારા ગર્ભ ગર્ભ જેવડા ટુકડા ! તેથી તે બીન્યો અને રાજા પાસે જઈ તેણે નંદીવર્ધ દુષ્ટતાની વાત જાહેર કરી. આથી રાજા ઘણો ગુસ્સે અને નંદીવર્ધનને પકડી મંગાવ્યો. તેના હાથ પગ અ અને તેને લોખંડના ધગધગતા સિંહાસન પર બેસાડ્યો. તેના ધગધગતું સીસું, તાંબુ રેડાવ્યુ અને ખૂબ ઉકળેલા તેલથી અભિષેક કરાવ્યો. લોખંડના ધગધગતા હાર તેના કંઠમાં પહેરા લોખંડનો ગરમ મુગટ પણ પહેરાવ્યો, નંદીવર્ધન ખૂબ પોકાર ક લાગ્યો, પણ કર્મના કાયદાની સામે કોઈ થઈ શકતુ નથી. પરંતુ કાળને અવસરે તે કાળ કરીને પહેલી નરકમાં ગયો ત્યાંથી અ સંસારમાં ભટકી આખરે મુક્તદશાને પામશે.

સારઃ—રાજ્યલોભ એ બુરી વસ્તુ છે. (૨) ગુન્હેગારને અલ્પ ગુ બદલામાં ભયંકર શિક્ષા કરવી એ પણ એક મહાન ગુન્હો છે

૧૪૬ નંદીષેણ મુનિ.

મગધ દેશમાં નંદી નામે ગામ હતું ત્યાં એક ગરીબ બ્ર હતો, તેને સોમિલા નામની સ્ત્રી હતી તેમને નંદીષેણ નામે પૂર્વના પાપકર્મના ઉદયે નંદીષેણનું શરીર કદરૂપું હતું પેટ નાક વાંકું, કાન તૂટેલા, આંખ ત્રાંસી, માથાના વાળ ટી ટીમટું, આવી બેડોળ સ્થિતિ જોઈ લોકો નંદીષેણ સ અડતી. કાળાન્તરે માબાપ મરી જતા નંદીષેણ એકલા રહ

એટલે તેના મામાને દયા આવવાથી તે તેને પોતાને ઘેર લઈ ગયો. તેના મામાને સાત પુત્રીઓ હતી, તેમાંની કોઈ એકને તેણે આ નંદીષેણ સાથે લગ્ન કરવાનું કહ્યું, પરન્તુ કોઈ પુત્રીએ તે કબુલ કર્યું નહિ. આથી પોતાના કર્મને દોષ આપી નંદીષેણ મામાના ઘરમાંથી ચાલી નીકળ્યો.

ફરતો ફરતો તે રત્નપુર નગરના એક ઉદ્યાનમાં આવ્યો. ત્યાં એક સુખી ગૃહસ્થનું યુગલ એકબીજાને આલિંગન આપી ક્રીડાસુખ ભોગવતુ હતુ, તે જોઇ નંદીષેણને પોતાના દુઃખી જીવન પર કંટાળો આવ્યો, તેણે આત્મહત્યા કરવાનો વિચાર કર્યો અને નજીકના જંગલમાં આવ્યો, ત્યાં સુસ્થિત નામના એક મુનિના ત્હેને દર્શન થયા. મુનિએ તેનો પરિચય પૂછી મનુષ્યના કામભોગ અને સંપત્તિ અનિષ્ટકારી હોવાનો અદ્દભુત બોધ આપ્યો, પરિણામે વૈરાગ્ય પામી નંદીષેણે દીક્ષા લીધી. દીક્ષા લઈ તેમણે જીવનભર છઠ છઠના પારણા કરવાનો અભિગ્રહ લીધો, અને ગુરુની સેવા કરતાં ગ્રામાનુગ્રામ વિચરવા લાગ્યા. તેમને એવો નિયમ હતો કે એકાદ મુનિની વૈયાવચ્ચ (સેવા) કર્યા પછી જ પોતાને આહાર કરવો. આમ ઘણાં વર્ષ સુધી તેમણે કર્યું, પરિણામે તેમની ભક્તિના સ્થળે સ્થળે વખાણ થવા લાગ્યા.

એકવાર ઇદ્રની સભામાં આ નંદીષેણ મુનિના વખાણ થયા. તે એક મિથ્યાત્વી દેવને રૂચ્યા નહિ. તેણે મુનિની પરીક્ષા કરવાનો નિશ્ચય કર્યો, અને એક રોગગ્રસ્ત સાધુનું રૂપ ધરી તે રત્નપુરીના ઉદ્યાનમા બેઠો, વળી તે દેવ બીજા એક સાધુનું રૂપ ધરી, નંદીષેણ પાસે આવ્યો. તે વખતે નંદીષેણ મુનિ પારણું કરવા બેસતા હતા. દેવ બોલ્યોઃ રે, નંદીષેણ, આવો જ તારો સેવાભાવ કે? મારા ગુરૂ અતિસારના રોગથી પીડાય છે, ને તું નિરાંતે ભોજન કરે છે? નંદીષેણ ચમકીને બોલ્યાઃ મહારાજ, માફ કરો. ચાલો બતાવો, કયા છે તે ગુરૂ મહારાજ?

ભોજન ભોજનને ઠેકાણે રહ્યું. નંદીષેણ સત્વર ઉભા થયા અને પેલા મુનિ (દેવ)ની સાથે ઉદ્યાનમાં ગયા; ત્યાં રહી તેઓ વૃદ્ધ સાધુની સેવા કરવા લાગ્યા. ત્યારપછી નંદીષેણે કહ્યું. મહારાજ, આપ મ્હા[illegible] સાથે ઉપાશ્રયે પધારો, તો હું આપની સેવા ચાકરી સારી રીતે કરી શકું [illegible]

"તું જુએ છે કે નહિ' મ્હારાથી ચાલી શકાય એવું છે [illegible]" વૃદ્ધ સાધુએ ગુસ્સે થઇને કહ્યું. "મહારાજ, હું આપને [illegible] પર બેસાડીને લઇ જઇશ." નંદીષેણે જવાબ આપ્યો.

સેવામૂર્તિ નંદીષેણે વૃદ્ધ સાધુને પોતાની ખાંધ પર લઇ [illegible] માંડ્યું. રસ્તામાં પેલા દેવસાધુએ નંદીષેણના શરીરપર દુર્ગંધમય [illegible] કરીને શરીર બગાડી મૂક્યું. છતા નંદીષેણ મનમા જરા [illegible] પામ્યા નહિ. જોતજોતામા તે દેવ નંદીષેણનું આખું [illegible] મૂત્ર અને વિષ્ટાથી ભરી દે છે, અને તેના મુખ સામું [illegible] પરન્તુ નંદીષેણના મુખ પર ગ્લાનિની છાયા જરા [illegible] નથી. એમ કરતા ઉપાશ્રય આગળ તેઓ આવે છે [illegible] નંદીષેણ વૃદ્ધ સાધુને નીચે ઉતારે છે. ત્યા તે [illegible] સ્વરૂપે પ્રગટ થાય છે. અને બધી વાત [illegible] પ્રશંસા કરે [illegible] છે.

[illegible]

તેમના પર મુગ્ધ બની. એકંદર તેઓ બહોંતેર હજાર સ્ત્રીઓના સ્વામી થયા. સૌથી છેલ્લી તેઓ દેવક રાજાની પુત્રી દેવકીને પરણ્યા. નિયાણાના પ્રતાપે ત્હેમને સંસાર વધારવો પડયો.

૧૪૭ નંદીષેણ કુમાર.

તેઓ શ્રેણિક રાજાના પુત્ર હતા. ભ. મહાવીરની દેશના સાંભળી, તેમને વૈરાગ્ય થવાથી દીક્ષા લેવા તત્પર થયા. તેવામાં એક દેવે અંતરિક્ષમાથી નંદીષેણુને કહ્યું: હે કુમાર, હમણા તું દીક્ષા ન લે, તારે હજુ ભોગાવલી કર્મ બાકી છે, છતાં નંદીષેણે તે માન્યું નહિ. ભગવાન મહાવીરે પણ તેને ધીરજ ધરવાનું કહેવા છતાં, તેણે દીક્ષા લીધી, અને આકરી તપશ્ચર્યાઓ કરવા માંડી. એકવાર ગૌચરી અર્થે નીકળતાં તેઓ એક વેશ્યાને ઘેર જઈ ચડયા. મુનિને દેખી વેશ્યાને વિકાર થયો. વેશ્યાએ કહ્યું: મહારાજ, અહિં તો અર્થની ભિક્ષા છે ! સમજ્યા ? એમ કહેતા જ તે હસી પડી. મુનિ લોભાયા. ત્હેમણે પોતાના તપબળે ઉત્પન્ન થયેલી લબ્ધિનો ઉપયોગ કરી તે સ્થળે ધનનો એક મોટો ઢગલો કર્યો અને તેઓ રસ્તે પડયા. વેશ્યાએ મુનિ પાસે જઈ કહ્યું: મહારાજ, આ તમારૂં ધન તમે લઈ જાઓ, મારે ન જોઈએ. જો તમે અહિં મારી સાથે રહેવાનું કબુલ કરો, તો જ હું આ ધન લઉં. નંદીષેણે વેશ્યાનું કથન કબુલ કર્યું. તેમણે પોતાનો સાધુવેશ ઉતારી નાખ્યો, અને તેઓ વેશ્યાને ત્યાં રહ્યા. પરન્તુ એવો નિયમ કર્યો કે હમેશાં ૧૦ પુરુષોને બુઝવી દીક્ષા અપાવ્યા પછી જ પોતાને આહાર કરવો. આ આકરી પ્રતિજ્ઞા પણ નંદીષેણ પોતાના તપોબળ અને જ્ઞાનના પ્રભાવે પાળવા લાગ્યા. માત્ર એક દિવસે તેમણે ૯ પુરુષોને બુઝવ્યા અને દીક્ષિત બનાવ્યા, પરન્તુ એક જણને દીક્ષા આપવાનું બાકી રહ્યું. નંદીષેણે ઘણો પ્રયત્ન કર્યો, પણ દીક્ષા લેનાર દશમો પુરુષ કોઈ નીકળ્યો નહિ. આથી નંદીષેણે પોતે જ દીક્ષા લીધી; અને પ્રભુ પાસે જઈ પોતાના પૂર્વ

પાપની આલોચના કરી. અંતે શુદ્ધ ચારિત્ર પાળી નંદીષેણ કાળધર્મ પામી દેવલોકમાં ગયા.

૧૮૮ પ્રતિબુદ્ધ.

તે કોશલ દેશની સાકેતપુરી નગરીનો રાજા હતો. પૂર્વભવમાં [illegible] કુમારનો તે મિત્ર હતો. ત્યાં સંયમ પાળી, ઘણો તપ કરવાથી [illegible] વિમાનમાં દેવપણે ઉત્પન્ન થયો હતો. ત્યાંથી ચ્યવી અહિં [illegible] રાજા થયો હતો. તેને પદ્મા નામની રાણી હતી. તે સાકેતપુરમાં [illegible] એક દેવળ હતુ, રાજા અને રાણી એકદા તે નાગદેવના [illegible] ગયા. ત્યાં દેવળમાં શોભાયમાન એવો એક દામકાંડ [illegible] આકૃતિવાળો ચિત્રેલો વિભાગ) હતો. તે જોઇ રાજાએ [illegible] પૂછ્યુ કે ત્હમે આવો દામકાંડ ક્યાંય જોયો છે? પ્રધાને [illegible] મિથિલા નગરીમા મલ્લીકુંવરીની વર્ષગાંઠ વખતે જોવામાં [illegible] દામકાંડ આગળ આ કાંઈ હિસાબમાં નથી, એમ કહી આગે [illegible] પ્રધાને મલ્લીકુંવરીનાં રૂપ, ગુણની પ્રશંસા કરી. તે [illegible] તે મલ્લીકુંવરી પરણવાની ઇચ્છા થઈ. આથી તેણે [illegible] દૂત મોકલી મલ્લીકુંવરીનું માગું કર્યું. રાજાએ ના [illegible] જિતશત્રુ વગેરે રાજાઓ સાથે સંધી કરી [illegible] કરી. તેમા મલ્લીકુંવરીએ સોનાની બનાવેલ [illegible] રાજાને બુઝવ્યા અને તેણે દીક્ષા લીધી. અને [illegible] અંત સમયે સમેતશિખર પર સંથારો કરી પ્રતિ[illegible]

૧૪૯ પદ્મકુમાર.

[illegible] પુત્ર કાલીકુમારની પદ્માવતી રાણીની કુક્ષિ[illegible] [illegible] માતાએ સિંહનું સ્વપ્ન જોયું. [illegible] [illegible] એનું તે સ્વપ્નનું [illegible]

અનુક્રમે નવમાસ પૂરા થયે બાળકનો જન્મ થયો. માતાના નામ પરથી તેનું પદ્મકુમાર એવું નામ આપ્યું. ઉંમર લાયક થતાં તેને આઠ કન્યાઓ પરણાવવામાં આવી.

એકવાર ભ. મહાવીર ચંપાનગરીમાં પધાર્યા. રાજા કોણિકની સાથે પદ્મકુમાર પણ પ્રભુને વંદન કરવા ગયો. પ્રભુની દેશના સાંભળી તેને વૈરાગ્ય થયો અને ઘેર આવી માતા પિતાદિકની રજા મેળવી દીક્ષા લીધી. સ્થવિર મુનિ પાસે ૧૧ અંગ ભણ્યા. છઠ્ઠ, અઠ્ઠમ આદિ ઉગ્ર તપશ્ચર્યા કરવા લાગ્યા. અંતિમ સમયે વિપુલગીરી પર એક માસનું અનશન કર્યું અને ૫ વર્ષનું ચારિત્ર પાળી કાળને અવસરે કાળ કરીને તેઓ પહેલા સૌધર્મ નામક દેવલોકમાં બે સાગરના આયુષ્યે દેવ થયા. ત્યાંથી મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં જન્મ લઈ તેઓ મોક્ષમાં જશે.

૧૫૦ પદ્મપ્રભુ.

વર્તમાન ચોવિસીના છઠ્ઠા તીર્થંકર શ્રી પદ્મપ્રભુ કૌશાંબી નગરીમાં ધર નામના રાજાની સુસીમા નામક રાણીની કુક્ષિમાં, નવમા ગ્રૈવેયક વિમાનમાંથી ચ્યવીને મહા વદિ છઠ્ઠને રોજ ઉત્પન્ન થયા. માતાને ચૌદ સ્વપ્ન આવ્યાં. માતાને પદ્મની શય્યામાં સૂવાનો દોહદ થયો; તે દેવોએ પૂરો કર્યો. તેમનો જન્મ કાર્તિક વદિ બારશના રોજ થયો. ૫૬ કુમારિકા દેવીઓએ અને ઇંદ્રોએ આવી પ્રભુનો જન્મોત્સવ ઉજવ્યો. પિતાને અતિશય આનંદ થયો, અને પદ્મનાથ એવું તેમને નામ આપ્યુ. તેમનું દેહમાન ૨૫૦ ધનુષ્યનું હતું. યૌવનવય પ્રાપ્ત થતાં માતાપિતાના આગ્રહથી અનેક રાજકન્યાઓ સાથે તેમણે લગ્ન કર્યું. ૭॥ લાખ પૂર્વ તેઓ કુમારાવસ્થામાં રહ્યા. પછી પિતાનું રાજ્ય ગ્રહણ કર્યુ. ૨૧॥ લાખ પૂર્વ અને ૧૬ પૂર્વાંગ સુધી તેમણે રાજ્ય ભોગવ્યુ. લોકાંતિક દેવોની સૂચનાથી પ્રભુએ એક વરસ સુધી અટળક દાન આપ્યું. પછી છઠ્ઠ ભક્ત કરી કાર્તિક વદિ ૧૩ ના રોજ

પ્રભુએ સ્વયમેવ ચારિત્ર અંગીકાર કર્યું. ૭ માસ છદ્મસ્થાવસ્થામાં રહ્યા પછી, પ્રભુએ છઠ કરીને વડ નીચે કાયોત્સર્ગ કર્યો, ત્યાં પ્રભુને ચૈત્ર શુદિ પૂર્ણિમાએ કેવળજ્ઞાન થયું. શ્રી પદ્મપ્રભુને ૧૦૭ ગણધરો હતા, તેમાં સુવ્રત સૌથી મોટા હતા. તેમના શાસન પરિવારમાં ૩૩૦ હજાર સાધુઓ, ૪૨૦ હજાર સાધ્વીઓ, ૨૭૬ હજાર શ્રાવકો, અને ૫૦૫ હજાર શ્રાવિકાઓ હતા. કેવલ્યજ્ઞાન પ્રાપ્ત થયા પછી, એક લાખ પૂર્વમાં ૧૬ પૂર્વાંગ અને ૭ માસ ઓછા, એટલો સમય ગયો ત્યારે પદ્મપ્રભુએ સમેત શિખર પર અનશન કર્યું. એક માસનુ અનશન ભોગવી માગશર વદિ ૧૧ ના રોજ ૩૦૮ અનશનવાળા મુનિઓ સાથે પ્રભુ નિર્વાણ પહોંચ્યા. તેમનું એકંદર આયુષ્ય ૩૦ લાખ પૂર્વનું હતું.

૧૫૨ પદ્માવતી.

દ્વારિકા નગરીના શ્રીકૃષ્ણ રાજાને પદ્માવતી નામે ... એકવાર નેમનાથ પ્રભુ ત્યા પધાર્યાં. શ્રીકૃષ્ણ તથા પદ્માવતી ... ગયા. પ્રભુએ ધર્મબોધ આપ્યો. પદ્માવતી વૈરાગ્ય પામી ... ત્યાર બાદ શ્રીકૃષ્ણે પ્રભુને પૂછ્યુ —હે ભગવાન ! આ દ્વારિકા નગરીનો નાશ શાથી થશે ?

પ્રભુએ કહ્યું —

[illegible]

* [illegible]

વિનાશ થશે. તે સાંભળી કૃષ્ણ વિચારવા લાગ્યા કે ધન્ય છે જાલી, મયાલી, પ્રદ્યુમ્ન, દઢનેમિ આદિ કુમારોને, કે જેઓએ રાજવૈભવનો ત્યાગ કરી પ્રભુ પાસે દીક્ષા લીધી ! હું તો અભાગ્યવાન્, અપુણ્યવંત છું અને કામભોગોમાં મૂર્છા પામ્યો છુ, જેથી દીક્ષા લેવા સમર્થ નથી. પ્રભુએ તેનો મનોભાવ તરતજ કહી દીધો અને કહ્યું કે વાસુદેવો દીક્ષા લેતા નથી, લીધી નથી અને લેશે પણ નહિ. કૃષ્ણે કહ્યું:– ત્યારે હે પ્રભો ! હું અહિંથી મૃત્યુ પામીને કયાં જઈશ ? પ્રભુએ કહ્યું:–હે કૃષ્ણ, દ્વારિકા નગરી બળતી હશે ત્યારે તું તારા માતાપીતા અને ભાઈની સાથે નીકળી જઈશ. રસ્તામાં તારા માતાપિતા મરણ પામશે. ત્યાંથી તું અને બળદેવ પાંડવ મથુરા ભણી જતાં કોસંબીવનના વૃક્ષની નીચે પૃથ્વીશિલા પર જરાકુમારના બાણથી વીંધાઈને તું મરણ પામીશ અને મરીને ત્રીજી નરકમાં જઈશ. આ સાંભળી શ્રીકૃષ્ણ ત્રાસ પામ્યા અને ચિંતા કરવા લાગ્યા. પ્રભુએ કહ્યું. ચિંતા ન કર કૃષ્ણ. ત્યાંથી તું નીકળીને જંબુદ્વીપના ભરતક્ષેત્રમાં પાંડુદેશના શતદ્વાર નગરમાં આમમ નામે અરિહંત–તીર્થંકર થઈશ અને મોક્ષમાં જઈશ. આ સાંભળી કૃષ્ણને ઘણો હર્ષ આવી ગયો. તેમણે સાથળ પર હાથ પછાડી હર્ષમય શબ્દોચ્ચાર વડે સિંહનાદ કર્યો. ત્યાંથી પ્રભુને વંદન કરી શ્રીકૃષ્ણ ઘેર આવ્યા.

શ્રીકૃષ્ણે રાજ્યમાં આવી ઢંઢેરો પીટાવ્યો કે અગ્નિકુમાર દેવના પ્રકોપથી દ્વારિકા નગરી બળીને ભસ્મ થવાની છે, માટે જેને દીક્ષા લેવી હોય તે તૈયાર થઈ જાય અને તેમના કુટુંબના નિર્વાહની સઘળી વ્યવસ્થા હું કરીશ.

શ્રી કૃષ્ણની રાણી પદ્માવતીને વૈરાગ્ય થયો હતો તેથી તે દીક્ષા લેવા માટે તૈયાર થઈ અને શ્રીકૃષ્ણની આજ્ઞા માગી. શ્રીકૃષ્ણ વાસુદેવે ધામધૂમપૂર્વક પદ્માવતીનો દીક્ષા–મહોત્સવ કર્યો અને નેમનાથ પ્રભુ

પાસે દીક્ષિત બનાવી. પદ્માવતી દીક્ષા લઈને સખ્ત તપ, જપ, ક્રિયા કરવા લાગી. અંત સમયે એક મહિનાનો સંથારો કરી, પદ્માવતી નિર્વાણપદને પ્રાપ્ત થયા.

૧૫૨ પ્રદ્યુમ્ન.

દ્વારિકાના શ્રીકૃષ્ણ રાજાને રૂકિમણી નામની રાણી હતી તેને પ્રદ્યુમ્ન નામે પુત્ર થયો હતો. એકવાર અતિમુક્ત મુનિ રૂકિમણીના આવાસે આવ્યા, તેમને જોઈ સત્યભામા પણ રૂકિમણીના આવાસે આવી. બન્નેએ મુનિને વંદન કર્યું. રૂકિમણીએ મુનિને જ્ઞાનવંત જાણી પૂછ્યું કે મહાત્મન્ ! મને પુત્ર થશે કે નહિ ? મુનિએ કહ્યું તમને શ્રીકૃષ્ણ જેવો મહા પરાક્રમી પુત્ર થશે એમ કહી મુનિ વિદાય થયા. મુનિના કથનથી બન્ને સ્ત્રીઓ વચ્ચે [illegible] સત્યભામાએ કહ્યું કે મને પુત્ર થવાનુ મુનિએ કહ્યું છે, ત્યારે રૂકિમણી બોલી કે મેં પ્રશ્ન પૂછ્યો હતો, માટે મુનિએ મને જ પુત્ર થવાનું કહ્યું છે. આ વાત કૃષ્ણ પાસે પહોંચી બન્નેએ એવી શરત [illegible] જેનો પુત્ર પહેલો પરણે, તેના લગ્નમાં બીજીએ [illegible] આપવા. સમય જતાં બન્નેએ એક એક [illegible] પહેલાં રૂકિમણીએ અને પછી સત્યભામાએ [illegible] પ્રદ્યુમ્ન પાડ્યું. થોડાક વખત પછી પ્રદ્યુમ્ન [illegible] વૈરી દેવ રૂકિમણીનું રૂપ ધારણ કરી પ્રદ્યુમ્નને [illegible] ગયો. દેવે તેને મારી નાખવાનો વિચાર [illegible] દેખાવાથી, તેમજ તે ચરિમ શરીરી [illegible] દેવ તેને કાંઈ ઈજા કરી શક્યો નહિ [illegible] [illegible]

નામની સ્ત્રીને સોંપ્યો. તે ત્યાં મોટો થવા લાગ્યો. અહિં થોડીવારે રૂકિમણીએ કૃષ્ણ પાસે પુત્રને પાછો માગ્યો, ત્યારે કૃષ્ણે કહ્યું કે હમે હમણા જ હેને લઈ ગયા છો ને? રૂકિમણીએ કહ્યું: નાથ, મને છેતરો છો શાને? આ સાંભળી કૃષ્ણ ચમકયા. તેમણે વિચાર્યું કે જરૂર કોઈએ દગો કર્યો છે, એમ ધારી પ્રદ્યુમ્નની સઘળે ઠેકાણે તપાસ કરાવી, પણ ક્યાંય પત્તો ન લાગ્યો. આખરે થોડાક વખત પછી નારદઋષિ ત્યાં આવ્યા. તેમને પૂછતાં નારદે કહ્યું:–રાજન્, ગભરાઓ નહિ. પ્રદ્યુમ્ન જીવતો છે અને ૧૬ વરસે તે તમારે ઘેર આવશે. રૂકિમણીએ નારદને પૂછયું. ઋષિદેવ, મને પુત્રનો આટલો લાબો વિયોગ થવાનું શું કારણ? નારદે કહ્યું.–દેવી, તમે પૂર્વભવમાં મોરલીના ઈંડાં રમાડવા માટે હાથમાં લીધાં હતાં, તે વખતે તમારો હાથ કંકુવાળો હોવાથી તે ઈંડાં લાલચોળ (ગતાં) બની ગયાં; જેથી મોરલીએ તે ઓળખ્યાં નહિ, આખરે વરસાદ થવાથી તે ઈંડાં ધોવાયા, જેથી મોરલીએ ઓળખ્યાં, ને સેવ્યાં. પણ તેટલામાં ૧૬ ઘડીનો સમય પસાર થયો, તેના ફળ રૂપે તમને તમારા પુત્રનો ૧૬ વર્ષનો વિયોગ થશે, એવું સીમંધર સ્વામીએ મને કહ્યું હતું, એમ કહી નારદ ઋષિ ત્યાંથી વિદાય થયા.

પ્રદ્યુમ્ન અહિંયાં ૧૬ વર્ષનો થયો, તે વખતે તેનું અથાગ રૂપ જોઈ, કનકમાળાની દૃષ્ટિમાં વિકાર ઉત્પન્ન થયો; અને તેણીએ પ્રદ્યુમ્ન પાસે પ્રેમસંભોગની માગણી કરી; પોતાની ઈચ્છા તૃપ્ત કરવા કનકમાળાએ તેને ગૌરી અને પ્રજ્ઞપ્તિ એ નામની બે વિદ્યાઓ શીખવી. આ વિદ્યા મળવા છતાં પણ પ્રદ્યુમ્ને અનાચારનું સેવન કર્યું નહિ અને તે બહાર જતો રહ્યો. કનકમાળાએ સ્ત્રી ચરિત્ર કરી પ્રદ્યુમ્ન સાથે લડવા પોતાના પુત્રોને ઉશ્કેર્યા. બન્ને વચ્ચે યુદ્ધ થયું, તેમાં પ્રદ્યુમ્ને તેના પુત્રોને હરાવી મારી નાખ્યા. તેવામાં સમય પૂરો થયો હોઈ નારદ ઋષિ ત્યાં આવી ચડયા. તેમણે પ્રદ્યુમ્નને તેની માતાનો

વિલાપ તથા કેશ આપવાની પ્રતિજ્ઞાની વાત કરી, આથી પ્રદ્યુમ્ન નારદ સાથે દ્વારિકામાં ગયો. માતાપિતાને ઘણો આનંદ થયો. કૃષ્ણે તેને ઘણી રાજ્ય કન્યાઓ પરણાવી. પ્રદ્યુમ્નને અનિરુદ્ધ વગેરે પુત્રો થયા. છેવટે તેમણે નેમ પ્રભુ પાસે દીક્ષા લીધી અને મોક્ષમાં ગયા

૧૫૩ પ્રભવ સ્વામી.

ભરતક્ષેત્રમાં વિંધ્યાચળ પર્વત પાસે જયપુર નામનું નગ[illegible] હતું ત્યાંના વિંધ્ય રાજાને બે પુત્રો હતા. મ્હોટાનું નામ પ્રભ[illegible] અને ન્હાનાનું નામ પ્રભુ. પ્રભવ મ્હોટો હોવા છતાં, કાંઈ કા[illegible] રાજાએ તેને રાજ્ય ન આપતાં પ્રભુને રાજ્ય સોંપ્યું, તથા પ્રભ[illegible] અભિમાનપૂર્વક નગરની બહાર નીકળી ગયો અને [illegible] પર્વતની વિષમ ભૂમિમાં એક ગામ વસાવીને રહ્યો [illegible] જેવા પાંચસો માણસોને ઉભા કર્યા, અને [illegible] ચલાવવા લાગ્યો.

એવા સમયમાં જંબુકુમારનું [illegible] થયું, [illegible] [illegible] વિપુલ સંપત્તિ [illegible] [illegible] સોનામ્હોરોની મિલ્કત થઈ હતી [illegible] તે પોતાના ૫૦૦ માણસો સાથે [illegible] ત્યાં જંબુકુમારના પુણ્ય પ્રભાવે [illegible] [illegible] વૈરાગ્ય પામ્યા, તેણે દીક્ષા [illegible] [illegible] કરવા માંડી અને [illegible] [illegible] નિર્વાણ પછી તેમન [illegible] [illegible] ૧૦૫ વર્ષનું આયુષ્ય [illegible] [illegible] વિરમ [illegible] પૂરે [illegible] દેવલોકમાં ગયા.

૧૫૪ પ્રભાવતી.*

વિશાળા નગરીના ચેટક રાજાને ૭ પુત્રીઓ હતી. તેમાં એક પ્રભાવતી પણ હતી. તેને સિંધુ–સૌવીર દેશના ઉદાયન રાજા વેરે પરણાવવામાં આવી હતી. તેમને અભિચિ નામે પુત્ર થયો હતો. ભ. મહાવીરની દેશના સાંભળી પ્રભાવતીને દીક્ષા લેવાની અભિલાષા થઈ અને ઉદાયન રાજા પાસે રજા માગતાં તેણે કહ્યું કે ત્હમે દેવપદવી પામો તો મને પ્રતિબોધ આપવા આવજો. રાણીએ આ કબુલ કર્યું અને દીક્ષા લીધી. ખૂબ તપશ્ચર્યા અને અંતિમ સમયે અનશન કરી પદ્માવતી દેવલોકમાં ગઈ, એટલે આપેલાં વચન પ્રમાણે તેણે ઉદાયન રાજાને પ્રતિબોધ પમાડયો.

૧૫૫ પ્રભાસ ગણધર+

રાજગૃહિ નગરીમાં બલ નામના બ્રાહ્મણને અતિભદ્રા નામની પત્ની હતી, તેનાથી તેમને એક પુત્ર થયો. તે કર્કરાશી તથા પુષ્ય નક્ષત્રમાં જન્મવાથી તેનું નામ પ્રભાસ પાડયું. અનુક્રમે તે વેદાદિ સર્વ શાસ્ત્રોમાં પારંગત થયા. આ પ્રભાસ બ્રાહ્મણ ૩૦૦ શિષ્યોના

---

* જૈનાગમમાં પ્રભાવતી, ધારિણી વગેરે નામનાં ચરિત્રો ઘણાં આવે છે, પરંતુ તે બહુ જ ઓછી માહિતીવાળાં, અને ખાસ આપવા જેવાં ન હોઈ અત્રે આપ્યા નથી. —સં.

+ ભ. મહાવીરને જે ૧૧ ગણધરો થયા તે સર્વ બ્રાહ્મણો હતા. તે અગીયારે સમર્થ અધ્યાપકો અપાપા નગરીમાં સોમિલના યજ્ઞમાં આવેલા, દરેકને જુદી જુદી શંકાઓ હતી, તે સઘળી ભ. મહાવીરે દૂર કરી, તેથી તે બધાઓએ પોતાના ૪૪૦૦ શિષ્યો સહિત પ્રભુ પાસે દીક્ષા લીધી હતી, અને તેઓ પોતાના જ્ઞાન, ચારિત્રના બળે પ્રભુ મહાવીરના ગણધરો (પટ્ટ શિષ્યો) થયા હતા. —સં.

અધ્યાપક હતા. તેમને 'મોક્ષ છે કે નહિ' એ બાબતનો સં[illegible] હતો. તે ભગવાન મહાવીરે નિવાર્યો. એટલે તેમણે ૧૬ વર્ષ ન્હાની વયે દીક્ષા લીધી. તેઓ પ્રભુ મહાવીરના ૧૧ મા ગણધર આવ્યા. ૮ વર્ષ છદ્મસ્થાવસ્થામાં રહ્યા. તે પછી ૨૪મા વર્ષે તે કૈવલ્યજ્ઞાન થયું. ૧૬ વર્ષ કૈવલ્ય પ્રવર્ત્યામાં વિચર્યા. એકંદર ૪૦ વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવી તેઓ મોક્ષમાં ગયા.

૧૫૬ પ્રદેશી રાજા

શ્વેતાંબિકા નામની નગરી હતી. ત્યાં પરદેશી નામે રાજા રાજ્ય કરતો હતો. તે રાજા ઘણોજ અધર્મી હતો, ક્રાંય કર [illegible] તેમજ રૈયત પાસેથી જુલ્મ કરી ખુબ કર ઉઘરાવતો. તેને લેશ માત્ર ડર ન હતો, તે કેવળ નાસ્તિક હતો. પરલોકને નહીં. શુભાશુભ કર્મના ફળને પણ માનતો નહિ. [illegible] ફરીને, માંસ દારૂ ખાઈને, મોજશોખમાં આ રાજા [illegible] જીવન વિતાવતો હતો. તેને સૂર્યકાન્તા નામની રાણી હતી. સૂર્યકાન્ત નામનો પુત્ર હતો, અને ચિત્ત નામનો [illegible] [illegible]

પૂર્વના જાણનાર શ્રી કેશીસ્વામી શ્રાવસ્તિ નગરીનાં કોષ્ઠક ઉદ્યાનમાં પધાર્યા. લોકોના ટોળેટોળાં શ્રી કેશી સ્વામીને વંદન કરવા જવા લાગ્યા. આ દ્રશ્ય ચિત્ત સારથીના જોવામાં આવ્યું. માણસોને પૂછતાં જણાયુ કે શ્રી કેશી સ્વામી નામના વિદ્વાન મહાત્મા પધાર્યા છે. ચિત્ત સારથી સ્નાન કરી, વસ્ત્રાલંકારો પહેરી કોષ્ટક ઉદ્યાનમાં ગયા. શ્રી કેશી સ્વામીને વંદન કર્યું. કેશી સ્વામીએ દેશના આપી, ચિત્ત સારથી પ્રતિબોધ પામ્યો, અને કેશી સ્વામીને વંદન કરી તેણે કહ્યું:-પ્રભુ, તમારો ઉપદેશ ખરેખર બુડતા જીવોને આધારભૂત છે, મ્હને તમારા ધર્મ પ્રત્યે માન અને રૂચિ ઉત્પન્ન થયાં છે. માટે હું સાધુ થઈ શકતો નથી; પરંતુ શ્રાવકના બાર વ્રત અંગીકાર કરાવો, કેશી સ્વામીએ તેને બાર વ્રત ધરાવ્યા. ચિત્ત સારથી તેમનો ઉપાસક થયો અને પછી તે સ્વસ્થાનકે ગયો.

કેટલોક વખત વીત્યા બાદ ચિત્ત સારથી શ્વેતાંબિકા નગરીમાં જવા તૈયાર થયો. અશ્વ રથ પર બેસીને માણસો સાથે તેણે પ્રયાણ કરવા માડયુ. પ્રથમ તે કેશી સ્વામીને વંદન કરવા આવ્યો, તેમને વંદન કરીને કહ્યુ:-પ્રભુ, હું શ્વેતાંબિકા નગરીમાં જાઉં છુ, આપ ત્યાં કૃપા કરી પધારશો. કેશી સ્વામી આ સાંભળી મૌન રહ્યા. ચિત્તે ફરીથી આમંત્રણ કર્યું. છતાં તેઓ મૌન રહ્યા. જ્યારે ત્રીજી વખત કહ્યું, ત્યારે કેશી સ્વામી બોલ્યાઃ-હે ચિત્ત સારથી, ભયંકર વન હોય, જેમાં વાઘ, વરૂ, સિંહ રહેતા હોય અને જીવોનો સંહાર કરતા હોય, ત્યાં પશુ પક્ષીઓ આવે ખરાં? ચિત્તે કહ્યુંઃ-ન આવે, પ્રભુ.

કેશી—તો પછી તમારી નગરીનો રાજા અધર્મી છે, તો હું ત્યાં કેવી રીતે આવું!

ચિત્ત—પ્રભુ, આપને પ્રદેશી રાજા સાથે શું નિસ્બત છે? ત્યાં ઘણા સાર્થવાહ, શેઠ, શાહુકારો રહે છે તે બધા આપને વંદન કરવા આવશે અને આહાર પાણી વહોરાવશે.

ત્યારે કેશી સ્વામીએ કહ્યું કે સમય જોઈને તે તરફ વિહાર કરીશ. ત્યાંથી ચિત્ત સારથી શ્વેતાંબિકા નગરીમાં ગયો. પછી નગરીના મૃગ નામના ઉદ્યાનમાં આવ્યો અને ચિત્ત સારથીએ ઉદ્યાનના માળીને કહ્યું કે અહીંયા કેશી નામના સ્વામી પધારે તો તું વંદન કરી તેમનો આદર સત્કાર કરજે. પાટ, પાટલા, મકાન આમંત્રણ કરજે, પછી મ્હને ખબર આપજે. આટલી સૂચના આપી ચિત્ત સારથી રાજદરબારમાં આવ્યો. શ્રાવસ્તિના રાજા તરફથી મોકલેલું નજરાણું તેણે પ્રદેશી રાજાને ચરણે મૂક્યુ. રાજા પ્રસન્ન થયે

કેટલોક સમય વીત્યા બાદ શ્રી કેશી સ્વામી ગ્રામાનુગ્રામ વિહાર કરતા કરતા શ્વેતાબિકા નગરીના મૃગ ઉદ્યાનમાં પધાર્યા. વનપાલકે તેમને જોઈ વંદન કર્યું. પાટ, પાટલા વગેરે ચીજોનો આમંત્રણ કરી આપ્યો, અને ત્યાંથી નીકળી તરતજ તેણે કેશીસ્વામી પધાર્યાની ચિત્ત સારથીને ખબર આપી. ચિત્ત સારથીનું હૃદય પોતાના ધર્માચાર્યના આવાગમનના સમાચારથી આનંદથી પ્રફુલ્લિત થયુ. આમન પર્યા [illegible] કઈ તેણે કેશી સ્વામીને ભાવપૂર્વક વંદન કર્યું પછી વસ્ત્રાલંકાર પહેરી અશ્વરથમાં બેસી તે વાંદવા ગયો. ત્યાં કેશી સ્વામીને [illegible] નમસ્કાર કરીને તેણે કહ્યું [illegible], અમારા રાજા અધર્મી છે, [illegible] આપ ધર્મબોધ આપો તો ઘણો લાભ થશે. ત્યારે [illegible] બોલ્યા — હે ચિત્ત, જીવ ચાર પ્રકારે સ્વામી પ્રતિબોધ [illegible] શકતો નથી (૧) આરામ અથવા ઉદ્યાનમાં [illegible] પાસે જઈને વંદના નમસ્કાર ન કરે (૨) ઉપાશ્રયમાં [illegible] ન કરે, (૩) ગૌચરી [illegible] મુનિની [illegible] તેમને [illegible] (૪) [illegible] ત્યાં તેમને વંદન ન કરે [illegible] પોતાનું [illegible] જીવ ધર્મને [illegible]

ઉપાશ્રયમાં વંદણા, સેવા ભક્તિ કરે, (૩) ગોચરી વખતે સાધુમુનિની સેવા કરે, ભાત પાણી વહોરાવે. (૪) જ્યાં જ્યાં સાધુ મુનિને દેખે ત્યાં ત્યાં પ્રેમપૂર્વક વંદન કરે. હે ચિત્ત. ત્હમારા પ્રદેશી રાજા આરામમાં પડયા રહે છે. સાધુ મુનિનો સત્કાર કરતા નથી, તો હું તેમને કઈ રીતે ધર્મ બોધ આપું ? ત્યારે ચિત્ત સારથીએ કહ્યું. પ્રભુ, મારે તેમની સાથે ઘોડા જોવાને માટે ફરવા નીકળવું છે, તો તે રીતે હું તેમને આપની પાસે લાવીશ. આપ ધર્મબોધ આપજો. એટલું કહી ચિત્ત વંદન કરીને સ્વસ્થાનકે ગયો.

પ્રભાત થયુ. ચિત્ત સારથીએ પ્રદેશી રાજાને કહ્યું કે કંબોજ દેશથી જે ચાર ઘોડા આવ્યા છે, તે ઘોડાઓ ચાલવામાં કેવા છે તે જોવા સારૂ પધારો. આપણે બંને જઈએ. પ્રદેશી રાજા તે સાંભળી તૈયાર થયો. રાજા અને ચિત્ત એક રથમાં બેસી તે ઘોડાઓ તે રથને જોડી ફરવા માટે ચાલી નીકળ્યા. ઘોડાઓ પાણીદાર હતા તેથી લગામ મુકતાની સાથે પૂરપાટ દોડવા લાગ્યા અને થોડાક વખતમાં તો હજારો ગાઉ નીકળી ગયા. રાજાને ભૂખ, તરસ અને થાક લાગવાથી રથને પાછો ફેરવવા ચિત્તને કહ્યું. ચિત્તસારથીએ રથને પાછો ફેરવ્યો, અને જ્યાં મૃગવન નામનું ઉદ્યાન હતું. અને જેમાં શ્રી કેશી સ્વામી ઉતરેલા, ત્યાં રથને લાવ્યા. ઘોડાઓ ત્યાં છુટા કર્યા અને બંને જણા એક વૃક્ષની નીચે વિસામો લેવા બેઠા. અહિંયા કેશી સ્વામી બુલંદ અવાજથી લોકોને ધર્મોપદેશ આપી રહ્યા હતા. અવાજ સાંભળી પરદેશી રાજા મનમાં વિચારવા લાગ્યો કે આ જડ જેવો લાગે છે. તેમજ તેને સાંભળનારા લોકો પણ જડ છે. કે જેઓ માત્ર જડની જ ઉપાસના કરે છે. વળી આ ભાષણ કરનારા માણસે મારા બાગની કેટલી બધી જમીન રોકી છે. પણ આ માણસ દેખાવમાં ઘણોજ કાંતિવાળો જણાય છે, એમ ધારી તે માણસને ઓળખવા માટે રાજાએ ચિત્ત પ્રધાનને પૂછયું. ચિત્તે કહ્યું,

કે મહારાજા ! આ તો એક મહાન પુરુષ છે, વળી તે અવધિજ્ઞાની છે અને જીવ શરીરને જુદાં માને છે. આ સાંભળી રાજાને તેની પાસે જવાનો ભાવ થયો. ચિત્ત અને પરદેશી શ્રી કેશી સ્વામી પાસે આવ્યા. પરદેશી રાજાએ સામે ઉભા રહીને કેશી સ્વામીને પૂછ્યું—

'શું તમે અવધિજ્ઞાની છો ? અને શરીર તથા જીવને જુદા જુદા માનો છો ?

કેશી—હે પ્રદેશી રાજા, કોઈ વેપારી દાણની ચોરી કરે તેની માફક તું વિનય ભક્તિ કર્યા વગર પ્રશ્ન પૂછે છે તે ઉચિત નથી. હે રાજા, મને દેખી તને એવો વિચાર થયો હતો કે આ [illegible] માણસ છે અને સાંભળનારા પણ જડ છે. તેમણે મારો બગીચો રોકીને બેઠા છે ?

પ્રદેશી—હા, સત્ય છે. આપની પાસે એવું કયું જ્ઞાન છે કે જેથી [illegible] મારા મનનો ભાવ જાણ્યો ?

કેશી—અમારા જેવા સાધુને પાંચ જ્ઞાન હોય છે, પણ મન [illegible] જ્ઞાન છે. તેથી તમારા મનના ભાવ મેં જાણ્યા પાંચમું [illegible] જ્ઞાન શ્રી અરિહંત ભગવાનને હોય

પ્રદેશી—ભગવાન, હું અહિં બેસું ?

કેશી—આ તમારી ઉદ્યાન ભૂમિ છે. તેથી [illegible]

પ્રદેશી—તમારી પાસે એવું પ્રમાણ છે કે જેથી [illegible] શરીર જુદા માનો [illegible]

કેશી—હા, [illegible]

પ્રદેશી—[illegible]

પ્રમાણે તે નારકીમાં હશે. તો મને આવીને તે એમ કેમ નથી કહેતા કે તું અધર્મ કરીશ નહિ. નહિતો નારકીમાં જઈશ. જો તે આવીને મને કહે, તો હું જીવ શરીર જુદા માનું.

કેશી—હે રાજન્, તારી સુરિકાન્તા નામની રાણી કોઈ બીજા પુરુષ સાથે કામભોગ સેવે તો તું શું કરે?

પ્રદેશી—હું તે પુરૂષના હાથ પગ કાપી તેને શૂળી પર ચઢાવી દઉં.

કેશી—જો તે પુરૂષ તને કહે કે મને થોડાક વખત જીવતો રાખો, હું મારા સગા સંબંધીઓને કહી આવું કે વ્યભિચાર કોઈ કરશો નહિ. નહિતો મારા જેવી દુર્દશા થશે. તો હે રાજન્, તું તેને થોડાક વખત માટે પણ છૂટો કરે ખરો?

પ્રદેશી—જરા પણ નહિ.

કેશી—તારા દાદા અહિં આવવાની ઇચ્છા કરે છે, પણ પરમાધામી લોકો તેને ખૂબ માર મારે છે, એક ક્ષણ પણ તેને છૂટો કરતા નથી, તો તે અહિં કેવી રીતે આવે?

પ્રદેશી—ભગવાન્! તમે કહો છો કે નરકમાંથી આવી શકે નહિ, તો મારી દાદી ઘણીજ ધર્મિષ્ટ હતી. તે દેવલોકમાંથી આવીને મને ધર્મ કરવાનું કેમ કહેતી નથી?

કેશી—હે રાજન્! તમે સ્નાન કરી, સ્વચ્છ વસ્ત્ર પહેરી, દેવમંદિરમાં જતા હો, તે વખતે કોઈ માણસ પાયખાનામાં ઉભો રહીને તમને ત્યાં બોલાવી બેસવાનું કહે તો જાવ ખરા?

પ્રદેશી—નહિ, સાહેબ. તે તો અશુચિ સ્થાનક છે તેથી હું ત્યાં જાઉં જ નહિ.

કેશી—તેવી રીતે તારી દાદી મનુષ્યલોકમાં આવવાની ઇચ્છા કરે

છે, પણ તે દેવની રિદ્ધિ સિદ્ધિમા મૂર્છા પામવાથી [illegible] વાળા મનુષ્યલોકમાં આવી શકતી નથી. માટે [illegible] જીવ જુદા છે એમ જરૂર માન.

પ્રદેશી—એકવાર મારો કોટવાળ એક ચોરને પકડી [illegible] લોઢાની કુંભીમા ઘાલ્યો, અને [illegible] કેટલાક વખત પછી મે જોયુ તો ચોર મરી ગયો [illegible] કુંભીને ક્યાંઈ છિદ્ર ન હતું, તો કયે [illegible] નીકળી ગયો ?

કેશી—એક દાનશાળા હોય, તેને બારી બારણા હોય નહિ, ક્યાંઈ છિદ્ર હોય નહિ. તેમા પેસીને એક માણસ [illegible] તો બહાર સભળાય કે નહિ ?

પ્રદેશી—હા, તેનો અવાજ બહાર સભળાય.

કેશી—તેવી રીતે જીવની ગતિ છે. [illegible] તેમ બહાર નીકળી જાય છે. [illegible] પ્રમાણે [illegible] જીવ જુદાં છે.

પ્રદેશી—એકવાર મારો કોટવાળ ચોરને પકડી [illegible] કર્યું. પછી મેં ચોરને મારી નાખ્યો, અને [illegible] પહેલા અને પછીના વજનમા કંઈ [illegible] મને લાગે છે કે શરીર અને જીવ જુદા નથી

કેશી—[illegible] ખાલી મશક હોય, તેમા પવન [illegible] તો વજનમાં કંઈ ફેર લાગે છે ? તેમ ન લાગે [illegible] શરીર અને જીવ જુદાં છે

પ્રદેશી—[illegible] એક ચોરને મારી તેના બે કકડા [illegible] જીવ [illegible] નહિ, પછી ત્રણ કકડા [illegible]

કેશી—એક વાર એક પુરુષે રાંધવા માટે લાકડાં સળગાવ્યાં. પછી તે કામસર ક્યાંય ગયો, ત્યારબાદ આવીને જોયું તો લાકડાં બુઝાઈ ગયેલાં, તેણે લાકડાંને ફેરવીને ચોતરફ જોયું, પણ ક્યાંઈ અગ્નિ દેખાયો નહિ. માટે હે રાજા, તું મુંઢ ન થા, અને સમજ કે શરીર અને જીવ જુદાં છે.

પ્રદેશી—મહારાજ! ક્ષત્રિય, ગાથાપતિ, બ્રાહ્મણ અને ઋષિ એ ચાર પ્રકારની પરિષદ્‌માં તમે મને મુંઢ કહીને મ્હારૂં અપમાન ન કરો.

કેશી—હે પ્રદેશી, તમે જાણો છો, છતાં મારી સાથે વક્રતાથી (આડાઇથી) કેમ વર્તો છો?

પ્રદેશી—મહારાજ, મેં પ્રથમથી જ વિચાર કરેલો કે હું વક્રતાથી વર્તીશ તેમ તેમ મને જ્ઞાનનો લાભ મળશે.

કેશી—રાજન્, વ્યવહાર કેટલા પ્રકારનો છે તે તમે જાણો છો?

પ્રદેશી—હા, ચાર પ્રકારનો (૧) માગનારને આપે પણ વચનથી સંતોષે નહિ. (૨) વચનથી સંતોષ પમાડે, પણ કંઈ આપે નહિ. (૩) આપે અને સંતોષ પમાડે, (૪) આપે નહિ અને સંતોષ પણ પમાડે નહિ. તેમાં આપે અને સંતોષે તે ઉત્તમ અને છેલ્લો કનિષ્ટ છે.

પ્રદેશી—પ્રભુ, હાથી અને કંથવાનો જીવ પણ સરખો હશે?

કેશી—હા, રાજન્, જેમ એક મકાનમાં દીવો મૂકી મકાન બંધ કરે તો તેનો પ્રકાશ બહાર નહિ આવતાં તે મકાનમાં જ રહે. વળી તે દીવા ઉપર ટોપલો ઢાંકી દે તો તે ટોપલા જેટલી જ જગ્યામાં પ્રકાશ આપે, તેવી રીતે જીવ કર્મોદયથી જે શરીરનો બંધ કરે, તેટલામાં જ અવગાહીને રહે.

આ સાંભળી પ્રદેશી રાજા ધર્મ પામ્યો. કેશી સ્વામી પાસેથી તેણે બારવ્રત ધારણ કર્યાં. તેણે પોતાના રાજ્યનો ચોથો ભાગ પરમાર્થ માટે કાઢ્યો, દાનશાળા બંધાવી, પોતાના રાજ્યને રામરાજ્ય બનાવી દીધું અને વ્રત નિયમ સામાયક પૌષધ વગેરે શ્રાવકની ક્રિયાઓ કરતો પરદેશી રાજા આત્મભાવના ભાવવા લાગ્યો. કેશીસ્વામી પરદેશી રાજાને સદાય રમણિક રહેવાનો બોધ આપી વિહાર કરી ગયા

પ્રદેશી રાજા સતત ધર્મ ધ્યાનમાં મગ્ન રહે છે. રાજ્ય પોતાના પુત્રને સોંપ્યુ છે. તેની રાણી સૂરિકાન્તા રાજાના આ કૃત્યથી [illegible] પામી. રાજા આખો દહાડો પૌષધશાળામાં રહી ધ્યાન ધરે [illegible] ગમ્યુ નહિ. તેથી સૂરિકાન્તાએ રાજાને મારી નાખવાનો વિચાર [illegible] એક વાર પ્રદેશી રાજા આનંદમાં હતા [illegible] ભાતની સ્વાદિષ્ટ રસોઈ બનાવી [illegible] રસોઈ જમાડી. (પ્રથમ) જમ્યા [illegible] રાજા જાણી ગયો કે આ [illegible] મારી નાખીએ [illegible] રોમમાં પણ તેને રાણીનુ [illegible] વેદના પામી આત્મ ચિન્તન [illegible] સમાધિપૂર્વક પરદેશી રાજા [illegible] સૂર્યાભ નામે મહા ઋદ્ધિવન્ત [illegible] કે જે નાસ્તિક [illegible] [illegible] પામ્યા.

૧૫૩ પ્રસન્નચંદ્ર રાજર્ષિ

[illegible] નગરીના [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

રહ્યા. તેવામાં શ્રેણિક મહારાજા પોતાના સુમુખ અને દુર્મુખ નામના બે સૈનિકો સાથે પ્રભુના દર્શને જવા નીકળ્યા. ત્યાં રસ્તામાં ધ્યાનસ્થ પ્રસન્નચંદ્ર રાજર્ષિને જોઈ દુર્મુખ બોલ્યોઃ—અરે સુમુખ, જો તો ખરો કે આ ધ્યાનમાં બેઠેલા મુનિને તેના બાળપુત્રની જરાયે દયા નથી, દુશ્મનો તેની નગરી પર ચડી આવ્યા છે, અને તેઓ તેના બાળપુત્રનુ રાજ્ય લઈ લેશે, તેમજ તેની પત્ની પણ કયાંઈ ચાલી ગઈ છે. સૈનિકના આ શબ્દો પ્રસન્નચંદ્રે સાંભળ્યા કે તરત જ તેનું ધ્યાન ભંગ થયું. મુનિ આર્તધ્યાન ધરવા લાગ્યા. આ વખતે શ્રેણિકે પ્રભુ મહાવીરને પૂછ્યું:—ભગવાન, આ વખતે પેલા ધ્યાનસ્થ મુનિ કાળધર્મ પામે તો કઈ ગતિમાં જાય? પ્રભુ બોલ્યા:—"સાતમી નરકે." શ્રેણિક આ સાંભળી આશ્ચર્યાન્વિત બન્યા, તેણે વિચાર્યું કે સાધુની સાતમી નરક હોય નહિ, માટે મારા સાંભળવામાં ભૂલ થઈ હશે, એમ વિચારી પુનઃ શ્રેણિકે પૂછ્યું: પ્રભુ, કઈ ગતિ? ભગવાને કહ્યુ—અત્યારે તેઓ કાળધર્મ પામે તો સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાનમાં જાય. શ્રેણિકને આ ભેદની ખબર પડી નહિ. તેણે ભગવાનને તેનું કારણ પુછયુ ભગવાને કહ્યું: હે શ્રેણિક, ત્હારા દુર્મુખ સૈનિકે જ્યારે કહ્યું કે આ મુનિના સાંસારિક બાળપુત્ર પર દુશ્મનો ચડી આવ્યા છે, ત્યારે પ્રસન્નચંદ્ર રાજર્ષિ આર્તધ્યાન ધરવા લાગ્યા, અને મનના પ્રણામો વડે હથિયારો બનાવી દુશ્મનો પર ફેંકવા લાગ્યા. આથી તેઓ સાતમી નરકના અધિકારી થયા, પણ જ્યારે પોતાના માનસિક કલ્પનાના હથિયારો ખૂટી ગયા ત્યારે તેઓ પૂર્ણ ક્રોધાયમાન થઈને પોતાનાં માથા પરનો લોખંડી મુગટ શત્રુઓ પર ફેંકી તેમનો નાશ કરવાનું ઈચ્છયું, તે વખતે જેવોજ તેમણે માથા પર પોતાનો હાથ મૂકયો, કે તરત જ તેમનું મસ્તક લોચ કરેલું જાણી, તેમને મુનિપણાનુ ભાન આવ્યુ. તેઓ મુનિપણામાં કલ્પેલી દુર્ભાવનાનો ત્યાગ કરી શુકલ લેશ્યામાં અત્યારે પ્રવૃત્ત થયા છે તેથી તેઓ જો આ વખતે કાળધર્મ પામે તો સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાનમાં જાય. આમ વાત કરે છે,

ત્યાં તો પ્રસન્નચંદ્ર મુનિને કૈવલ્યજ્ઞાન થયુ, તેનો ઉત્સવ ઉજવવા દેવતાઓ જતા હતા, વાજિંત્રો સાભળી શ્રેણિકે પૂછયુઃ પ્રભુ, આ શું? પ્રભુએ કહ્યુંઃ પ્રસન્નચંદ્ર મુનિને કૈવલ્યજ્ઞાન થયુ તેનો દેવતાઓ ઉત્સવ કરે છે. આ સાભળી શ્રેણિકરાજા પ્રસન્ન થયા, અને પ્રભુને નમસ્કાર કરી સ્વસ્થાનકે ગયા. જૈનાગમનુ રહસ્ય ભાવનાના [illegible] લખેલું છે તે આ વાત પરથી સમજાશે.

૧૫૮ પાર્શ્વનાથ.

વારાણસી નગરીના અશ્વસેન રાજાને વામાદેવી નામની [illegible] હતી. તે રાણીએ એકવાર ચૈત્ર વદિ ચોથની રાત્રિએ સુખ[illegible] સુતા થકા, ચૌદ સ્વપ્ન જોયા. સ્વપ્નપાઠકોએ સ્વપ્ન [illegible] રાણીને કહ્યુ કે તમારે ત્યા મહાન તીર્થંકરનો જન્મ થશે [illegible] રાજા રાણીને અત્યંત હર્ષ થયો. [illegible] કરવા લાગી. નવ માસ પોષ વદિ ૧૦ ના [illegible] તીર્થંકર શ્રી પાર્શ્વનાથનો જન્મ થયો [illegible] ઉત્સવ ઉજવ્યો પિતાએ [illegible] કૃષ્ણપક્ષની એક રાત્રિએ [illegible] પુત્રનું નામ [illegible]નાથ [illegible] યુવાવસ્થા [illegible] પોતાની [illegible] મનુષ્ય [illegible]

[illegible]

કરો છો, પણ તેમાં જીવની હિંસા થાય છે, એનો આપને ખ્યાલ છે? એમ કહી પાર્શ્વકુમારે પોતાના સેવક પાસે સર્પવાળું મોટું લાકડું લોકોના દેખતાં બહાર કઢાવ્યું અને ધીરેથી તે ચીરાવ્યું, તો અર્ધ દાઝેલો એવો એક સર્પ તેમાંથી નીકળ્યો. પાર્શ્વકુમારે તેને નવકારમંત્ર સંભળાવ્યો, જેને પ્રભાવે તે સર્પ સદ્ભાવનાએ મૃત્યુ પામીને ધરણેન્દ્ર નામે દેવ થયો. લોકોએ ત્યાં તાપસની નિંદા કરી. હડધુત થયેલા તાપસે અન્ય સ્થળે જઇને ઘોર તપશ્ચર્યા કરવા માંડી. યથા સમયે તે મૃત્યુ પામીને અજ્ઞાન કષ્ટસહનને કારણે ભુવનપતિ દેવલોકમાં મેઘમાળી નામનો દેવ થયો.

પાર્શ્વકુમાર ઘેર આવ્યા. પોતાને ભોગાવલી કર્મ પુરું થયું જાણી તેમણે દીક્ષા લેવાનો વિચાર કર્યો. તે વખતે અવસર જાણી લોકાંતિક દેવોએ આવી તેમને પ્રાર્થના કરી કે હે સ્વામી, તીર્થ પ્રવર્તાવો. જૈન માર્ગનો ઉદ્ધાર કરો. આથી પાર્શ્વનાથે વાર્ષિક દાન આપવુ શરૂ કર્યું. ત્યારબાદ તેઓ દીક્ષિત બની ચાલી નીકળ્યા. તેમની સાથે બીજા ૩૦૦ રાજાઓએ પણ દીક્ષા લીધી. પાર્શ્વપ્રભુએ ૩૦ વર્ષ પૂરા થતાં સંયમ ગ્રહણ કર્યો. તેજ વખતે તેમને મનઃ પર્યવજ્ઞાન પ્રાપ્ત થયુ.

ગ્રામાનુગ્રામ વિહાર કરતાં પાર્શ્વપ્રભુ એકવાર એક તાપસના આશ્રમ પાસે આવ્યા અને ત્યાં કાયોત્સર્ગ ધ્યાને ઉભા. આ વખતે પેલા મેઘમાળી દેવે પ્રભુને ધ્યાનમાં ઉભેલા જોયા. તરત જ તેને પોતાનું પૂર્વ ભવનું વૈર યાદ આવ્યું, એટલે તેણે ભગવાનને ઉપસર્ગ આપવા માટે હાથીઓ તથા સિંહો વગેરેના અનેક રૂપો ધરી ઉપદ્રવ કરવા લાગ્યો. પણ ભગવાન પોતાના ધ્યાનથી લેશ પણ ચલિત ન થયા. એટલે તેણે આકાશમાં વિજળીઓ તથા ગર્જનાઓ સાથે મુશળધાર મેઘની વૃષ્ટિ કરી. જોતજોતામાં મેઘના અસ્ખલિત પ્રવાહે પ્રભુના કાન સુધી પાણી આવી ગયુ; છતાં પ્રભુ ડગ્યા નહિ. જ્યારે તે પાણી નાકના અગ્રભાગ ઉપર પહોંચ્યું, ત્યારે ધરણેન્દ્ર દેવનું આસન ચળ્યું. તેણે અવધિજ્ઞાનથી જોતાં જાણ્યું કે કમઠ તાપસનો જીવ મેઘમાળી

પ્રભુને ઉપદ્રવ કરે છે, આથી શીઘ્ર તે ત્યાં આવ્યો. પ્રભુને વંદન કરીને તે ધરણેન્દ્ર દેવે પ્રભુના ચરણ નીચે કેવળીના આસન જેવું એક સુવર્ણ કમળ બનાવ્યું. અને પોતાના સર્પવત્ શરીરથી પ્રભુની પીઠ તથા પડખાને ઢાંકી દઈ સાત ફણા વડે પ્રભુના માથે છત્ર ધર્યું. પાસે ધરણેન્દ્રની સ્ત્રીઓ ગીત નૃત્ય કરવા લાગી. ત્યારબાદ તે દેવે મેઘમાળીને ઠપકો આપ્યો. મેઘમાળીએ પોતાની ભૂલ કબુલીને ઉપસર્ગને હરી લીધો. અપકારી ઉપર ઉપકાર કરીને અનેક જીવોને તેઓના પૂર્વ ભવો કહી સમજાવીને પ્રભુએ તાર્યા. અને પોતે કર્મ દળનો ક્ષય કરી કેવલ્યજ્ઞાન પામ્યા.

દીક્ષા લીધા પછી ૮૪ દિવસે પ્રભુને ચૈત્ર વદિ ૧[illegible] કેવલજ્ઞાન થયું. તેમને આર્યદત્ત વગેરે ૧૦ ગણધર થયા. [illegible] શાસન પરિવારમાં ૧[illegible] સાધુઓ, ૩[illegible] સાધ્વીઓ, [illegible] હજાર શ્રાવકો અને ૩ લાખ [illegible] શ્રાવિકાઓ [illegible] ચારિત્ર પાળ્યું, એકંદર ૧૦૦ વર્ષનું આયુષ્ય [illegible] શુદિ આઠમે મોક્ષ પધાર્યા.

પાર્શ્વપ્રભુના માત[illegible]
[illegible]

સાધ્વીનું વસ્ત્ર બળવા લાગ્યું. એટલે તેમણે ઢંકને કહ્યું કે તમારા પ્રમાદથી મારું વસ્ત્ર બળ્યું. ઢંકે કહ્યું: મહાસતીજી, તમે મૃષા બોલો છો. તમારા મત પ્રમાણે તો આખું વસ્ત્ર બળ્યા પછી જ વસ્ત્ર બળ્યું કહેવાય. 'બળવા માંડયું ત્યાંથી બળ્યું' એવો તો પ્રભુ મહાવીરનો મત છે. આથી પ્રિયદર્શનાએ પોતાની ભૂલ જોઈ અને પ્રભુ પાસે પ્રાયશ્ચિત લીધું.

૧૬૦ પુંડરિક, કુંડરિક.

પૂર્વ મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં પુડરીકિની નામની રાજધાની હતી. ત્યાં મહાપદ્મ નામે રાજા રાજ્ય કરતો હતો. તેને પદ્માવતી નામે રાણી હતી, તેનાથી તેને બે પુત્રો થયા. ૧ પુંડરીક, ૨ કુંડરીક. તે સમયે ધર્મઘોષ નામના સ્થવીર તે નગરીના નલિનીવન ઉદ્યાનમાં પધાર્યા. પદ્મરાજા વંદન કરવા આવ્યા. મુનિએ ધર્મ બોધ આપ્યો. રાજા વૈરાગ્ય પામ્યો અને પુંડરીકને રાજા અને કુંડરીકને યુવરાજ પદે સ્થાપી તે દીક્ષિત થયો. પુનઃ ધર્મઘોષ સ્થવીર ફરતા ફરતા તે નગરીમાં પધાર્યા. પુડરીક અને કુંડરીક વાંદવા ગયા. ધર્મબોધ સાંભળી પુડરીક શ્રાવક થયો અને કુંડરીકે દીક્ષા લીધી. નિઃરસ આહાર કરવાથી કુંડરીકને એકવાર શરીરમાં દાહજ્વર થયો. જેથી મહા વેદના થઈ. અનુક્રમે શરીર ક્ષીણ થયું. કેટલેક કાળે ફરીથી સ્થવીર ભગવાન કુંડરીક સાથે તે નગરીમાં પધાર્યા. પુંડરીક વંદન કરવા આવ્યો. પોતાના ભાઈની વ્યાધિમય સ્થિતિ જોવાથી પોતાની દાન-શાળામા યોગ્ય ઔષધથી ઉપચારો કરવાનું તેણે સ્થવીરને જણાવ્યું. સ્થવીર ભગવાને રજા આપી. કુંડરીક પોતાના સસારી ભાઈની દાનશાળામાં ગયા. અનેક પ્રકારની વિશુદ્ધ દવાઓથી શરીર સારું થઈ ગયું. પછી કુંડરીક ભાતભાતના સ્વાદિષ્ટ ભોજન જમવા લાગ્યા. પરિણામે સંયમમાં સ્થિર ન રહેતાં તેઓ શિથિલાચારી બની ગયા, તેમજ દીક્ષા છોડીને સંસારમાં પ્રવેશવાના સંકલ્પો કરવા લાગ્યા. એકદા તેઓ પુડરીકિની નગરીના રાજમહેલ પાછળના

અશોક ઉદ્યાનમાં આવી આર્તધ્યાન ધરતા બેઠા છે, તેની પુંડરિકને ખબર પડી, તેથી તેઓ અંતઃપુર સહિત કુંડરિક પાસે આવ્યા અને બોલ્યા. અહો મહદ્‌ભાગી મુનિ, આપને ધન્ય છે કે આપ દીક્ષા લઈને આત્મકલ્યાણ કરો છો, હું તો અભાગ્યવાન છું, પાપી છું કે મારાથી દીક્ષા લઈ શકાતી નથી. ઉપરના કથનને કુંડરિકે આદર ન આપ્યો અને વિચારમગ્ન દશામાં રહ્યા. પુંડરીકે મનોભાવ જાણવા પુનઃ પ્રશ્ન કર્યો:—ત્યારે શું આપ ભોગોની ઇચ્છા રાખો છો? કુંડરિકે જવાબ આપ્યો—હા, મારે ભોગોની ઇચ્છા છે.

પુંડરિકે તરત કૌટુંબિક પુરુષોને બોલાવી કુંડરિકનો રાજ્યાભિષેક કરાવ્યો અને તેમને રાજ્યાસને બેસાડ્યા. ત્યાર પછી પુંડરીકે પોતાનો પંચમુષ્ટિ લોચ કર્યો અને સ્વયમેવ દીક્ષા લીધી [illegible] ભગવાનના દર્શન ન થાય [illegible] આહાર નહિ લેવાનો નિયમ કરી [illegible] ચાલી નીકળ્યા.

આ તરફ કુંડરિક [illegible]

પુંડરિક [illegible]

ન્યાય—કુંડરીકની માફક કોઇ સાધુ સાધ્વીજી દીક્ષા લઇને કામ ભોગમાં મૂછિંત બનશે તો આલોક પરલોકમાં દુઃખી થશે અને કામભોગમાં પુંડરીકની માફક મૂછિંત નહિ બને તો ચારે તીર્થમા સત્કાર સન્માન પામી સંસાર સાગર તરી પાર પામશે.

૧૬૧ પુરુષોત્તમ.

દ્વારિકા નગરીમાં સોમ નામે રાજા હતા, તેમને સીતાદેવી નામે રાણી હતી. તેમનાથી પુરુષોત્તમ નામના ચોથા વાસુદેવનો જન્મ થયો. તેઓ મધુ નામના પ્રતિવાસુદેવને મારી ગાદીએ બેઠા અને વાસુદેવ કહેવાયા. અનંતનાથ પ્રભુના સમયમાં ૩૦ લાખ વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવી તેઓ મૃત્યુ પામ્યા અને છઠી નરકે ગયા.

૧૬૨ પુરુષ પુંડરિક.

ચક્રપુરી નામની નગરીમા મહાશિર રાજાની લક્ષ્મીવતી રાણીના એ પુત્ર હતા. યુવાન વય થતાં તેમણે બલિ નામના પ્રતિવાસુદેવને માર્યો અને ૬ ઠા વાસુદેવ તરીકે નામાંકિત થયા. ૬૫ હજાર વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવી અરનાથ અને મલ્લિનાથ પ્રભુના આંતરામાં મૃત્યુ પામીને તેઓ છઠી નરકે ગયા.

૧૬૩ પુરુષસિંહ.

એ અશ્વપુર નગરના શિવરાજ નામના રાજાની અમૃતદેવી નામક રાણીના પુત્ર હતા. નિશ્કુંભ નામના પ્રતિવાસુદેવને મારી પાંચમા વાસુદેવ તરીકે તે પ્રસિદ્ધ થયા. ધર્મનાથ પ્રભુના સમયમાં ૧૦ લાખ વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવી, મૃત્યુ પામી તેઓ ૬ ઠી નરકમા ગયા.

૧૬૪ બળભદ્ર.

શ્રી નેમનાથ પ્રભુના સમયમાં દ્વારિકા નગરીના રાજા શ્રી કૃષ્ણ વાસુદેવના મોટા ભાઈ બળભદ્ર નામે નવમા બળદેવ હતા. તેમના પિતાનું નામ વસુદેવ, અને માતાનું નામ રોહિણી. કૃષ્ણ અને બળભદ્રને અત્યંત સ્નેહ હતો. (વાસુદેવ અને બળદેવ જેવી પ્રીતિ બીજા કોઈને હોય નહિ) જ્યારે દ્વારિકા નગરી બળી, અને કૃષ્ણ તથા બળદેવ તે અગ્નિ શમાવવા અસમર્થ બન્યા ત્યારે તેઓ પોતાના માતાપિતાને રથમાં બેસાડી, અશ્વને બદલે પોતે રથને ખેંચી, ત્વરાએ બહાર નીકળતા હતા, તે વખતે નગરનો દરવાજો તૂટી પડવાથી તેમના માતાપિતા ચગદાઈને મરણ પામ્યા અને બને ભાઈઓ જલ્દીથી નાસી છૂટી વનમાં આવ્યા. ત્યાં શ્રી કૃષ્ણનું મૃત્યુ થયું. બળદેવ પોતાના ભાઈના શબ (મૃતક) પર મોહ મગ્નના સ્થિરવત્ બેસી રહ્યા. તે વખતે તેમને બોધ આપવા દેવતા ત્યાં એક ઘાણી ઉભી કરી તેમાં રેતી પીલવા લાગ્યા. બળભદ્રે તેમને કહ્યું કે વૃથા મહેનત કેમ કરો છો? શું આ રેતી પીલવાથી તેલ નીકળે તેમ છે? ત્યારે તે દેવોએ કહ્યું કે [illegible] ભાઈના શબ પર દિવસોના દિવસો સુધી આસક્ત રહી જેમ [illegible] શું તે જીવતો થાય તેમ છે? આથી બળદેવ સમજ્યા અને [illegible] શ્રી કૃષ્ણની અંતક્રિયા કરી [illegible] ત્યારબાદ બળભદ્ર દીક્ષા [illegible]

[illegible]

સુનંદાએ જે જોડકાંનો જન્મ આપ્યો તેના નામ ૧ બાહુબળી ૨ સુંદરી. જ્યારે તેઓ કળા શીખવાની ઉંમરે પહોંચ્યા ત્યારે શ્રી ઋષભદેવજીએ બ્રાહ્મીને ૧૮ જાતની લેખનકળા અને સુંદરીને ગણિત વિદ્યા શીખવી.

જ્યારે આદિનાથ પ્રભુએ પહેલ વહેલી ધર્મદેશના આપી, તે વખતે બાર પરિષદ્ પૈકીની મનુષ્યની પરિષદ્‌માં બેઠેલા ભરતરાજાના ૫૦૦ પુત્રો તથા ૭૦૦ પૌત્રોએ વૈરાગ્ય પામી પ્રભુના હાથથી દીક્ષા લીધી. તે વખતે બ્રાહ્મીએ પણ ભરતરાજાની આજ્ઞાથી દીક્ષા અંગીકાર કરી હતી. સુંદરીનું રૂપ અથાગ હતું. તેણીને પણ દીક્ષા લેવાની ઈચ્છા થઈ, તેને બાહુબળીએ અનુમોદન આપ્યું, પરન્તુ ભરતને લાગ્યું કે જો સુંદરી પણ દીક્ષા લેશે, તો સ્ત્રીરત્ન બનાવે એવી સર્વોત્તમ–સદ્‌ગુણ સંપન્ન કોઈ સ્ત્રી નથી, એમ ધારી તેમણે રજા ન આપી. આથી સુંદરી ચિંતા કરવા લાગી. તેણે વિચાર્યું કે ખરેખર, મારું સુંદર સ્વરુપ જ મારા વિચારોને આડે આવે છે, માટે એ રૂપને નષ્ટ કરવું, જેથી ભરતજી પોતે મને સ્ત્રી-રત્ન થવાની ના પાડશે. આવો વિચાર કરી સુંદરીએ તપ કરવાનો નિશ્ચય કર્યો.

એ અરસામાં ભરતરાજા છખંડ સાધવા માટે નીકળ્યા; અને તે છ ખંડ સાધતા તેમને સાઠ હજાર વર્ષ વીતી ગયા. આ તકનો લાભ લઈ સુંદરીએ દૂધ, દહીં, ઘી, તેલ, ગોળ અને કડા વિગય એ છ વસ્તુઓનો ત્યાગ કર્યો, અર્થાત્ તેણીએ સાઠ હજાર વર્ષ સુધી આયંબિલ તપ કર્યો. આથી સુંદરીનું સુકોમળ અને સ્વરૂપવાન શરીર કરમાઈ ગયું. તેણી લોહી માંસ વગરના હાડપિંજર જેવી દેખાવા લાગી. ભરત મહારાજા ચક્રવર્તી બની રાજ્યમાં આવ્યા, તે વખતે સુંદરીનો શિથિલ બનેલો દેહ જોઈ, તેણીની વૈરાગ્ય દશાની તેમને ખબર પડી. આથી ભરતરાજાએ આનંદપૂર્વક સુંદરીને દીક્ષા

ઉદાયનની સ્ત્રી પદ્માવતી પર તે આશક્ત થયો. એક વાર પદ્માવતી સાથે બૃહસ્પતિદત્તને ભોગ ભોગવતો ઉદાયને જોયો. આથી તે અત્યંત ક્રોધે ભરાયો અને બૃહસ્પતિદત્તને શૂળીએ ચડાવવાનો હુકમ ફરમાવ્યો.

બૃહસ્પતિદત્તને શૂળી પર ચડાવવામાં આવ્યો. તે ઘણોજ આક્રંદ વિલાપ કરવા લાગ્યો. પણ 'કર્મ કોઈને છોડતું નથી.' એ ન્યાયે તે ત્યાં મરણ પામ્યો અને પહેલી નરકમાં ગયો. ત્યાંથી નીકળી, અનંત સંસાર પરિભ્રમણ કરી આખરે તે કર્મ રહિત થશે.

૧૬૭ બહુપુત્રી દેવી.

વારાણસી નગરીમાં ભદ્ર નામે સાર્થવાહને સુભદ્રા નામે સ્ત્રી હતી. તે ઘણી જ સુકોમળ અને સૌન્દર્યવાન હતી. તેને ત્યાં રિદ્ધિ-સિદ્ધિ પણ ઘણી હતી. પરંતુ સુભદ્રાને એકે પુત્ર કે પુત્રી ન હતી, તેથી તે રોજ આર્તધ્યાન ધરતી હતી. તે સમયે સુવ્રતા નામના સાધ્વીજી તેને ત્યાં પધાર્યા. સુભદ્રા હર્ષ પામી. તેણે સાધ્વીજીને ભાવયુક્ત વંદણા કરી નિર્દોષ આહારપાણી વહોરાવ્યાં. ત્યારબાદ સુભદ્રાએ સાધ્વીજીને પૂછ્યુઃ-હે સતીજી, મ્હારે પૂર્વના પાપના ઉદયે એકે પુત્ર પુત્રી નથી. માટે આપની પાસે વિદ્યામંત્ર હોય તો કૃપા કરી આપો, જેથી મને પુત્ર કે પુત્રીનો પ્રસવ થાય. ત્યારે સાધ્વીજીએ જવાબ આપ્યો. હે ભદ્રા, અમો નિર્ગ્રંથિની છીએ. અમારે આવી વાત સાંભળવી પણ કલ્પે નહિ, તો પછી તેનો ઉપાય તો શી રીતે બતાવી શકાય ? તમે કહો તો તમને સર્વજ્ઞ પ્રણિત ધર્મ સંભળાવીએ. સુભદ્રાએ ઈચ્છા બતાવી, તેથી સાધ્વીજીએ તેને ધર્મ સંભળાવ્યો, તે ધર્મ પામી અને બારવ્રતધારી શ્રાવિકા બની.

ઘણો કાળ વીતી ગયો, છતાં સુભદ્રાને કંઈ પ્રસવ થયો નહિ. એકદા ધર્મ જાગરણ જાગતાં સુભદ્રાને દીક્ષા લેવાનો ભાવ થયો.

પતિની આજ્ઞા માગી. પતિએ અનુમતિ પ્રથમ આપી નહિ, પરંતુ સુભદ્રાએ હઠ પકડી. તેને સમજાવી ન શકવાથી છેવટે દીક્ષાની અનુમતિ આપી. સુભદ્રા સુવ્રતા આર્યાજી પાસે દીક્ષિત બની અને સંયમમાં વિચરવા લાગી. દીક્ષિત થવા છતાં નાના બાળકો પ્રત્યે તેનો રાગ જરાયે ઓછો ન થયો. તે બાળકોમાં [illegible] અને નગરજનોના જ્યાં જ્યાં બાળકો દેખે, ત્યાં ત્યાં તે [illegible] લાગી. ઉપાશ્રયમાં બાળકોને [illegible] સ્નેહપૂર્વક [illegible] કેટલાકના હાથપગ [illegible], કેટલાકના [illegible] કાજળ આંજે, કેટલાકને પોતાની ગોદમાં [illegible] ખવરાવે, દૂધ પીવરાવે આવી [illegible] તે આનંદ મેળવવા લાગી. આ વાતની [illegible] પડવાથી તેને તેમ ન કરવા [illegible] ફરીથી તેને પ્રાયશ્ચિત [illegible] પુનઃ તે પ્રમાણે કરવા [illegible] આર્યાજીનો સત્કાર કર્યો નહિ [illegible] જુદી પડી, અને એક [illegible] પરિણામે તે શિથિલાચારી [illegible] પાળીને, પંદર દિવસનો સંથારો [illegible] સૌધર્મ દેવલોકમાં [illegible]

ધન્યવાદ આપશે. એવામાં સુવ્રતા નામના કોઈ સાધ્વીજી પધારશે. બહુપુત્રીદેવી ધર્મ સાંભળી વૈરાગ્ય પામશે અને દીક્ષા લેશે. સપ્ત, તપ, જપ, ધ્યાન ધરી ઘણા વર્ષ સંયમ પાળી એક માસનો સંથારો કરશે અને કાળ કરીને શક્રેંદ્ર દેવના સામાનિક દેવપણે ઉત્પન્ન થશે. ત્યાંથી મહાવિદેહમાં જન્મ લઈ, સંયમ લઇને તે મોક્ષમાં જશે.

૧૬૭ ભરત અને બાહુબળ.

ભરત અને બાહુબળ એ રૂષભદેવ ભગવાનના પુત્રો હતા. રૂષભદેવ ભગવાન પોતાનું રાજ્ય આ બે પુત્રોને સોંપી, દીક્ષા લઈ ચાલી નીકળ્યા હતા. ભરત અને બાહુબળના બળની આખા જગતમાં જોડી નહિ. રાજ્યાસને આવ્યા પછી ભરત રાજાએ મોટી મોટી લડાઇઓ કરી. મોટા મોટા રાજ્યો જીત્યા અને છ ખંડ જીતીને છેવટે તેઓ ચક્રવર્તી થયા. બાહુબળ પણ ઘણા જબરા હતા. એકવાર ભરત રાજાને વિચાર થયો કે છ ખંડ રાજ્યોને હું જીત્યો. પણ મારા ભાઈ બાહુબળનું બળ વધારે છે માટે તેમને જીતું તોજ હું ખરો કહેવાઉં. એમ ધારી બાહુબળને પોતાની સાથે લડવાનું આમંત્રણ મોકલ્યું. બાહુબળ પણ ભરતથી ગાંજ્યા જાય તેમ ન હતા. તે ભરતને નમે તેવા ન હતા. બંને ભાઈઓ યુદ્ધ કરવા તૈયાર થયા. યુદ્ધમાં અનેક માણસોનો સંહાર થાય, તે કરતાં બંનેએ સામસામા લડવું એમ ઉચિત ધારીને બંને ભાઈઓ લડવા માટે રણમેદાનમાં ઉતરી પડ્યા.

ભરતે પોતાનું ચક્ર સણણણણ કરતું બાહુબળ પર છોડયુ; પણ એકજ ઉદરથી ઉત્પન્ન થયેલા ભાઈ પર તે ચક્ર કંઈ પણ અસર કરી શકે નહિ, તેવો નિયમ હોવાથી ભરતનું તે ચક્ર બાહુબળના શરીરની આસપાસ ફરીને પાછું ભરત પાસે આવી ગયુ. આથી બાહુબળને ઘણો ક્રોધ ચડ્યો. તેમણે ભરતને મારવા માટે પોતાની વજ્ર સમાન મુઠી ઉપાડી. ત્યાં જ બાહુબળને લાગ્યું કે માત્ર રાજ્ય

લોભને ખાતર ભાઈને મુષ્ટિ મારવી ઠીક નહિ, ભલે ભરતજી રાજ્ય ભોગવે. મ્હારે રાજ્ય જોઈતું નથી. ત્યારે શું આ ઉપાડેલી મુષ્ટિ વીર પુરૂષો પાછી મૂકે ખરા? એ પણ કાયરતાની નિશાની છે. તેમ ધારી તરત જ તે મુઠી વડે બાહુબળજીએ પોતાના માથાના કેશનો લોચ કર્યો અને દીક્ષા લઈ ચાલી નીકળ્યા. તેમને રૂષભદેવ ભગવાનને વંદન કરવા જવાની ઇચ્છા થઈ પણ તેમને વિચાર થયો [illegible] રૂષભદેવ ભગવાન પાસે મારા નાના ભાઈઓએ દીક્ષા [illegible] અને નિયમ મુજબ મારે તેમને વંદન કરવું પડશે હું તો મોટો [illegible] અને તેઓ નાના છે. તો હું તેમને શા માટે વંદન કરું [illegible] તપશ્ચર્યા કરી તેમના પહેલાં કેવળજ્ઞાન પામું. [illegible] બાહુબળજીને આવ્યું આથી તેઓ ઘોર તપ કરવા [illegible]

[illegible]

ઉપર ચડયો છું, નાના ભાઇને વંદન ન કરવું એ માન છે. મારે ખરાબર છે. માન એજ મને નુકશાન કરે છે. એમ કહી બાહુબળ-જીએ ન્હાના ભાઇઓને વાંદવા જવા માટે જેવો પગ ઉપાડયો કે તરતજ તેમને કેવલ્યજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું.

હવે ભરતજી રાજ્યાસન પર રહીને બહુજ ન્યાય અને નીતિપૂર્વક રાજ્ય ચલાવે છે. તેમનું રાજ્ય રામ રાજ્ય જેવું વખણાય છે. પ્રજા પણ સુખી છે. એકવાર ભરતરાજા સુંદર વસ્ત્રાલંકારો પહેરી પોતાનું રૂપ જોવા અરીસાભૂવનમાં જાય છે. અરીસામાં પોતાનું રૂપ ધારી ધારીને જુવે છે અને પોતાના રૂપની પ્રશંસા કરે છે, ગુણની પ્રશંસા કરે છે, અધિકારની પ્રશંસા કરે છે, તેવામાં તેમની નજર આંગળી તરફ ગઈ, આંગળીમાં વીંટી પહેરવી ભૂલી ગયા છે. તેથી તેઓ વિચારવા લાગ્યા કે વીંટી વિના આ આંગળી કેવી ખરાબ લાગે છે? ત્યારે શું આ અલંકારોથી જ હું શોભાયમાન લાગું છું? અલંકારો ન હોય તો શું હું ખરાબ લાગું? જોવા તો દે. એમ ધારી તેમણે મુગટ, કુંડળ, હાર વગેરે એક પછી એક અલંકારો ઉતારી નાખ્યા. પછી શરીર સામે જોઈ તેઓ વિચારવા લાગ્યા. આ શરીર, આ રૂપ, કેટલો ફેર? ત્યારે શું બાહ્ય વસ્તુમાંજ હું લોભાયો? બહારના સુખમાંજ હું મોહ્યો? ત્યારે ખરૂં સુખ કયું? આત્માનું સુખ કયું? વિચાર કરતાં જણાયું કે જ્ઞાન દર્શન અને ચારિત્ર એ જ આત્માનું ખરૂં સુખ છે. આ લક્ષ્મી, આ રાજવૈભવ, બધીયે ઉપાધિ માત્ર છે, તેનો ત્યાગ શા માટે ન કરવો? અને ખરૂં અક્ષય સુખ કેમ ન મેળવવું? એમ વિચારતાં યોગદશામાં ભરતજી ચડયા અને ત્યાં જ આરીસાભૂવનમાં તેમને કેવળજ્ઞાન થયું.

ધન્ય છે, ભરત અને બાહુબળ સમા ભડવીર મહાપુરુષોને તેમને આપણા વંદન હો!

૧૬૯ ભૃગુ પુરોહિત

તે ઇક્ષુકાર રાજાના પુરોહિત હતા. [illegible]
માંથી ચ્યવી ભૃગુ પુરોહિત [illegible] થયા હતા. [illegible]
હતી. તેનાથી તેમને બે [illegible]
પછી, બંને પુત્રે દીક્ષા [illegible]
પુરોહિતને પણ વૈરાગ્ય થયો અને [illegible]
ખૂબ તપશ્ચર્યા અને સંયમનો [illegible]
પામી મોક્ષમાં ગયા.

૧૭૦ ભદ્ર બળદેવ

દ્વારિકા નગરીમાં સુભદ્ર નામના [illegible]
નામની રાણી હતી. તેનાથી ભદ્ર નામના [illegible]
સ્વયંભૂ નામના વાસુદેવના ભાઈ હતા. તેમણે [illegible]
વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવી, વિમળનાથ પ્રભુના [illegible]

૧૭૧ ભોજ વિષ્ણુ–અંધક વિષ્ણુ

મથુરા નગરીમાં હરિવંશ કુળમાં સૌરિ અને વીર નામના [illegible] ભાઈઓ હતા. તેમાં સૌરિએ સૌરિપુર (શૌરિપુર) અને [illegible] નામનું નગર વસાવ્યું હતું. તે સૌરિ રાજાને અંધક વિષ્ણુ નામે પુત્ર હતો. એ અંધક વિષ્ણુને ભદ્રા નામની રાણી હતી. તેમને સમુદ્રવિજય વગેરે ૧૦ પુત્રો તથા કુંતી અને માદ્રી [illegible] હતી. જ્યારે વીર રાજાને ભોજવિષ્ણુ નામે પુત્ર [illegible] તે ભોજવિષ્ણુને ઉગ્રસેન, દેવક વગેરે પુત્રો થયા હતા. [illegible] ભોજવિષ્ણુએ પોતાનું રાજ્ય ઉગ્રસેનને સોંપી દીક્ષા લીધી હતી.

૧૭૨ [illegible]

[illegible]

સ્વપ્ન પાઠકોએ રાણીને મહાભાગ્યશાળી પુત્રરત્ન સાંપડશે એવું સ્વપ્નનું ફળ કહ્યું. રાણીએ મઘવ નામના ત્રીજા ચક્રવર્તીને જન્મ આપ્યો. યુવાવસ્થા પામતાં મઘવે છખંડ સાધ્યા. ત્યારબાદ સંયમ અંગીકાર કર્યો. પાંચ લાખ વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવી તેઓ મોક્ષમાં ગયા.

૧૭૩ મરિચિ

તેઓ ઋષભદેવ પ્રભુના જ્યેષ્ઠ પુત્ર ભરતરાજાના કુંવર હતા. તેમણે ઋષભદેવ પાસે દીક્ષા લીધી હતી, પરન્તુ પાછળથી ઉનાળામાં તૃષાનો પરિષહ પડ્યો, તે સહન ન થઈ શકવાથી તેમણે જૈન-મુનિનો વેશ છોડીને ત્રિદંડી તાપસનો વેશ ધારણ કર્યો. છતાં તેઓ જૈનધર્મના સિદ્ધાન્તોનો જ ઉપદેશ આપતા; અને સંસારથી કંટા-ળેલાઓને ભ. ઋષભદેવ પાસે મોકલતા. એક વખત મરિચિનું શરીર નરમ પડ્યું. ચાકરી કરનાર તેમને કોઈ શિષ્ય ન હોવાથી, શિષ્ય કરવાની લાલચ થઈ. તે વખતે તેમણે ત્યાગ લેનાર કોઈ એક ગૃહસ્થને કહ્યું કે મારી પાસેજ ધર્મનાં સાચાં તત્ત્વો છે, એમ કહી મરિચિએ મૃષા બોલી પોતાનો સંસાર વધાર્યો.

કોઈ એક પ્રસંગે ભ. ઋષભદેવ દેશના આપતા હતા. દેશના પૂરી થયા પછી ભરત મહારાજાએ પ્રભુને પૂછ્યુ. ભગવાન, આ પરિષદ્‌માં કોઈ આપના જેવો મહાસમર્થ, મહાભાગ્યશાળી પુરૂષ છે? પ્રભુ બોલ્યાઃ–"હા, તમારો મરિચિ નામનો કુમાર, જે હાલ ત્રિદંડી વેશમાં વિચરે છે તે આ ચોવીસીમાં છેલ્લો તીર્થંકર થશે. વળી તેજ મરિચિ 'ત્રિપૃષ્ટ' નામનો પહેલો વાસુદેવ થશે, તેમજ એજ મરીચિ મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં ચક્રવર્તી થશે." આ સાંભળી ભરત મરિચિ પાસે આવ્યા અને વંદન કરીને બોલ્યાઃ હે મહા-ભાગ્યવાન્, તમે વાસુદેવ, ચક્રવર્તી અને તીર્થંકર થશો. માટે હું તમને વંદન કરું છું. આ સાંભળી મરિચિના આનંદનો પાર રહ્યો નહિ. તે સાથે તેઓ અભિમાન રૂપી મદ હસ્તિએ ચડ્યા અને નાચતા, કુદતા બોલ્યાઃ–અહો, મારૂં કુળ કેવું શ્રેષ્ઠ છે! મારા

દાદા પ્રથમ તીર્થંકર, મારા પિતા પ્રથમ ચક્રવર્તી, અને હું વાસુદેવ; તેમજ ચક્રવર્તી અને તીર્થંકર થઈશ ! આ અભિમાન મરિચિએ ત્યાંજ નીચ ગોત્ર કર્મ ઉપાર્જન કર્યું. તેમણે વ્રત કર્યો અને નીચ ગોત્ર કર્મનું ફળ તેમણે મહાવીરના ભવમાં કુળમાં ઉત્પન્ન થઈને ભોગવ્યું. મરિચિ તે પછી કાળધર્મ પાંચમા બ્રહ્મદેવલોકમાં ગયા

૧૭૪ મરુદેવી માતા

અયોધ્યા નગરીમાં રાજા આગના યુગલ યુગલમાં [illegible] અને મરુદેવી એકી સાથે ([illegible]) [illegible] બન્નેએ વિવાહ કર્યો. તેમને એક પુત્ર [illegible] સુમંગલાના નામથી પ્રસિદ્ધ થયું [illegible] મરુદેવી પુત્રમોહને [illegible] ભગવાનની [illegible] ક્યાંમાં કૈવલ્યજ્ઞાન થયું [illegible] ભગવાન પ્રભુની સુખશાતા [illegible] અપૂર્વ [illegible] આવનાના પ્રવાહમાં વહ્યા, [illegible] પછી તેમને કૈવલ્યજ્ઞાન થયું, [illegible]

૧૭૫ મલ્લીનાથ

જંબુદ્વીપના મહાવિદેહ ક્ષેત્ર [illegible] [illegible]

આ મહાબળકુમારને ૭ બાળમિત્રો હતા, જે સઘળા સાથે જન્મેલા અને વૃદ્ધિ પામેલા હતા. તેમજ તે સાતે જણાએ સાથે દીક્ષા લેવાનો નિરધાર કર્યો હતો. તે સમયે ઇંદ્રકુંભ ઉદ્યાનમાં ધર્મઘોષ નામના સ્થવીર પધાર્યા. મહાબળ વંદન કરવા ગયો. મુનિના ઉપદેશથી તે બોધ પામ્યો અને પોતાના ૭ બાળમિત્રોને પૂછી દીક્ષા લેવાનુ ધર્મઘોષ મુનિને કહીને તે સ્વસ્થાનકે ગયો.

ત્યારબાદ તે પોતાના ૭ મિત્રો પાસે આવ્યો અને સર્વ વાત નિવેદન કરી. ૭ મિત્રો પણ દીક્ષા લેવા તૈયાર થયા. મહાબળે પોતાના પુત્રને રાજ્ય સોંપી ૭ જણાની સાથે ધર્મઘોષ મુનિ પાસે દીક્ષા લીધી અને તપ સંયમમાં વિચરવા લાગ્યા.

એક વખતે આ સાતે જણાએ મળીને એવો નિશ્ચય કર્યો કે આપણે બધાએ સરખી જ તપશ્ચર્યા કરવી. બધા કબુલ થયા અને ઉપરા ઉપરી ઉપવાસ, છઠ, અઠમ આદિ નાની મ્હોટી તપશ્ચર્યા કરવા માંડી. મહાબળે વિચાર કર્યો કે હું બધાથી વધારે તપશ્ચર્યા કરૂં. એમ ધારી જ્યારે પેલા ૭ જણ એક ઉપવાસ કરે ત્યારે મહાબળ બે ઉપવાસ કરે, પેલા બે ઉપવાસ કરે ત્યારે મહાબળ ત્રણ ઉપવાસ કરે. એમ દરેક વખતે એકેક ઉપવાસની મહાબળ વધારે તપશ્ચર્યા કરે. આ પ્રમાણે પેલાથી છાની અને માયા કપટપણે ઘણા વર્ષો સુધી તપશ્ચર્યા કરી. આ માયા કપટના પરિણામનો બંધ પડયો અને મહાબળ મુનિએ સ્રીનામ કર્મ ઉપાર્જન કર્યું. અદ્દભુત તપશ્ચર્યા અને વીસ સ્થાનકના સેવન વડે મહાબળે તીર્થંકર ગોત્ર બાંધ્યું. અનુક્રમે સાતે જણા કાળ ધર્મને પામી અનુત્તર વિમાનમાં ઉત્પન્ન થયા. ત્યાંથી નીકળી પેલા ૭ મિત્રો ભરતક્ષેત્રના જુદા જુદા નગરમાં રાજ્યકુમારોપણે ઉત્પન્ન થયા, અને મહાબળ કુમાર ત્યાંથી ચ્યવી મિથિલાનગરીમાં કુંભરાજાની પ્રભાવતી રાણીની કુક્ષિએ પુત્રીપણે ઉત્પન્ન થયા. પોતે તીર્થંકર થશે, તેથી છપ્પન કુમારીકાઓએ અને ૬૪ઇંદ્રોએ

આવી મલ્લીકુંવરીનો જન્મ મહોત્સવ કર્યો. પ્રભાવતી દેવીને ગર્ભમાં પુષ્પની શૈય્યામાં બેસવાનો દોહદ ઉત્પન્ન થયો હતો અને જે વાણ વ્યંતર દેવોએ પૂર્ણ કર્યો હતો. તેથી તેનું નામ મલ્લીકુંવરી પાડવામાં આવ્યું. મલ્લીકુંવરીનું રૂપ, સૌંદર્યમાં, લાવણ્યમા અપ્સરા અને ઉર્વશીને ભુલાવે તેવું મનોહર કાન્તિવાળું અને અનુપમ દેદિપ્યમાન હતું. સમસ્ત જગતમાં તેના રૂપની હરીફાઈ કરી શકે એવું કોઈ જ ન હતું. અનુક્રમે મલ્લીકુંવરી અનેક ધાવમાતાઓના લાલનપાલન વડે વૃદ્ધિગત થવા લાગી. તીર્થંકરોને જન્મથીજ અવધિજ્ઞાન હોય છે. તેથી તેને પૂર્વભવના છએ મિત્રોને [illegible] [illegible] વિચાર [illegible]

[illegible]

ઘણા જ ગુસ્સે થયો અને દૂતોને તેણે કાઢી મૂક્યા. પરિણામે છએ રાજાઓ સંધી કરીને પોતાનું લશ્કર લઈ કુંભરાજા પર ચડી આવ્યા અને નગરીને ઘેરો ઘાલ્યો. કુંભરાજા લડયો, પરંતુ છ જણાના એકત્ર સૈન્ય સામે તે ફાવી શક્યો નહિ, તેથી તે મહેલમાં પેસી શોક કરવા લાગ્યો.

મલ્લીકુંવરીએ વાત જાણી તેથી તેણે પિતા પાસે જઈ શોક ન કરવાનું કહ્યું અને જણાવ્યું કે પિતાજી, તમે દૂત મોકલી તે છએ રાજાઓને જણાવો કે હું તમને મલ્લીકુંવરી આપીશ. અને તેઓને મિથિલા નગરીમાં પ્રવેશ કરાવી જે ગુપ્ત ઘર બનાવ્યું છે તેમાં રાખો. રાજાએ તે પ્રમાણે કર્યું. જ્યારે પેલા છ રાજાઓને ગુપ્તઘરમાં લઈ જવામાં આવ્યા ત્યારે ઢાંકણાવાળી જે પ્રતિમા બનાવેલી તે દેખીને બધા મૂર્છિત થઈ ગયા, સાક્ષાત્ મલ્લીકુંવરી માનીને તેના પ્રત્યે તેઓ અનિમેષ નજરે જોઈ જ રહ્યા.

ત્યારબાદ મલ્લીકુંવરીએ પાછળથી તે પ્રતિમા પાસે આવીને તેનું ઢાંકણું ખોલી નાખ્યું, કે તરતજ તેમાંથી પારાવાર દુર્ગંધ છૂટી, તે સહન ન થઈ શકવાથી છ રાજાઓ નાક આડું કપડું રાખીને પાછળ ફરીને ઉભા રહ્યા; ત્યારે મલ્લીકુંવરીએ કહ્યું. હે રાજાઓ, તમે શા માટે નાક આડું વસ્ત્ર રાખો છો? રાજાઓએ કહ્યું કે આ દુર્ગંધથી અમારાથી રહેવાતું નથી. મલ્લીકુંવરીએ કહ્યું. આ સુવર્ણ પ્રતિમા છે. તેમાં હું હમેશાં એકેક પિંડ (કોળીયો) ખોરાકનો નાખતી. તેનાથી આટલી તીવ્ર દુર્ગંધ થઈ; તો વમન, પિત્ત, શુક્ર, રુધિર, ખગળ ઉશ્વાસ નિઃશ્વાસ, મૂત્ર, વિષ્ટાથી ભરેલાં આ ઉદારીક શરીરમાં કેટલી દુર્ગંધ હશે? વિચાર કરો, હે રાજન્, વિચાર કરો; અને તમે મનુષ્યના કામભોગમાં આશક્ત ન બનો. આથી ત્રીજા ભવમાં આપણે મહાબળ પ્રમુખ સાત મિત્રો હતા, સાથે જન્મેલાં, સાથે જ દીક્ષા લીધી હતી. અને સરખો જ તપ કરતા હતા. પણ હું તમારાથી કપટભાવે એકેક

ઉ વાસ વધારે કરી હતી. તે કપટના પરિણામે હું સ્ત્રીપણે ઉત્પન્ન થઈ છુ, અને તમે રાજ્યકુમારોપણે ઉત્પન્ન થયા છો. જયન્ત વિમાનમાં આપણે એવો સંકલ્પ કર્યો હતો કે મૃત્યુલોકમાં ગયા પછી જે સમજે તેણે બીજાને પ્રતિબોધ આપવો અને દીક્ષા લેવી. તે શું તમે ભૂલી ગયા? તમે પૂર્વભવ યાદ કરો. તે સાંભળી રાજાઓ વિચારમાં પડ્યા અને શુક્લ ધ્યાનથી ઉપયોગ મૂકતાં જાતિસ્મરણ જ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું. [illegible] છએ રાજાઓ મલ્લીકુંવરી પાસે આવ્યા. [illegible] સંસાર ભયથી ઉદ્વેગ પામી છું અને દીક્ષા [illegible] તમારે [illegible] ઈચ્છા [illegible]

[illegible]

જેવાને પણ સ્ત્રીપણું પ્રાપ્ત થયું અને જૈનાગમમાં એક અછેરું ગણાયું. માટે માયાથી વિરક્ત બનવાનો આ વાર્તા સૌ કોઈને બોધ આપે છે.

---

૧૭૬ મહાપદ્મ.

ગજપુર નગરમાં પદ્મોત્તર નામે રાજા હતા. તેમને જ્વાલા નામની રાણી હતી. તેમને બે પુત્રો થયા. ૧ વિષ્ણુકુમાર, ૨ મહાપદ્મ. વિષ્ણુકુમારે પિતાની હયાતિમાં જ દીક્ષા લીધી હતી. જ્યારે મહાપદ્મ મહા સમર્થ હોઈ નવમા ચક્રવર્તી થયા. પિતાએ પણ દીક્ષા લેવાથી તેઓએ રાજ્યાસને આવી છખંડની સાધના કરી. તેમને નમુચી નામે એક પ્રધાન હતો. તે જૈન ધર્મનો દ્વેષી હતો. એકવાર તે પ્રધાન થયા પહેલાં ધર્મ નામના રાજાની યવંતી નામક નગરીમાં સુવ્રત નામના આચાર્ય સાથે ધર્મચર્ચા કરવા ગયો હતો, ત્યાં તે પરાજય પામ્યો, તેથી તેણે રાત્રિને વખતે તે મુનિનો સંહાર કરવાનો વિચાર કર્યો, પરન્તુ શાસનદેવના પ્રભાવે તે તે સ્થળે સ્થંભી ગયો. સવાર થતા લોકોએ તેનો તિરસ્કાર કર્યો, રાજાએ ત્યાંથી તેને કાઢી મૂક્યો; આગળ જતાં તે મહાપદ્મ ચક્રવર્તીનો પ્રધાન થયો. અહિં તેણે યમદુર્ગ નગરના બળસિંહ નામક માંડલિક રાજાનું બંડ સમાવ્યું, તેથી પ્રસન્ન થઈને ચક્રવર્તીએ તેને ઈનામ માગવાનું કહ્યું. તે ઈનામ પ્રસંગે માગી લેવાનું પ્રધાને જણાવ્યુ. એ અરસામાં પેલા સુવ્રતાચાર્ય તે નગરમાં પધાર્યા એટલે પેલું વચન યાદ કરી પ્રધાને પોતાને માત્ર ૭ દિવસનું રાજ્ય આપવાનું ચક્રવર્તીને કહ્યુ. મહાપદ્મે તે કબુલ કર્યું. પ્રધાને એક મોટો યજ્ઞ આરંભ્યો, તે વખતે તેણે સુવ્રતાચાર્ય પાસે ભેટલું માગ્યું, પણ જૈન મુનિ પાસે શું હોય ? એટલે પ્રધાને તેમને પોતાના રાજ્યની હદ છોડી જવાનું કહ્યુ. આ વખતે ચક્રવર્તીના ભાઈ વિષ્ણુકુમાર, જેઓ સાધુ થયા હતા તેઓ ત્યાં હતા, તેમને પોતાની લબ્ધિ વડે નમુચી પ્રધાનને જમીનમાં દાટી દીધો. પાછળથી તેનું

પ્રાયશ્ચિત કરી કૈવલ્યજ્ઞાન પામી તેઓ મોક્ષમાં ગયા. મહાપદ્મે ત્યારબાદ દીક્ષા લીધી અને સખ્ત તપશ્ચર્યા શરૂ કરી. છેવટે [illegible] હજાર વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવી મહાપદ્મ કૈવલ્યજ્ઞાન પામી મોક્ષમાં ગયા

૧૭૭ પ્રભુ મહાવીર.

મગધ દેશના ક્ષત્રિયકુંડ નગરમાં સિદ્ધાર્થ રાજાની રાણી [illegible] દેવીની કુક્ષિએ શ્રી મહાવીર પ્રભુ આજથી લગભગ [illegible] પહેલાં ચૈત્ર શુદિ તેરસે જન્મ્યા હતા. મહાવીર પ્રભુનો જન્મ થયે રાજ્યમાં અગણિત ધન ધાન્યની વૃદ્ધિ થઈ [illegible] માનકુમાર પાડ્યું. [illegible] [illegible]

[illegible]

થાય તેથી પ્રભુએ એકવાર હલનચલન બંધ રાખ્યુ, પરિણામે ત્રિશલાને ગર્ભની ફીકર થઈ કે ગર્ભ જીવતો હશે કે નહિ; તેથી માતાના સંતોષની ખાતર પ્રભુ મહાવીરે ગર્ભમાં હલનચલનની ક્રિયા કરી. આમ ગર્ભમાંથીજ પ્રભુએ માતા પરનો અપૂર્વ પ્રેમ બતાવવા માંડ્યો. જન્મ થયા બાદ તેમણે પોતાની ટચલી આંગળી વડે મેરુ પર્વતને ડગાવ્યો, આ પરાક્રમ જોઈને દેવોએ વર્ધમાનકુમારનું નામ 'મહાવીર' પાડ્યું.

• ત્રીશ વર્ષ સુધી મહાવીર ગૃહસ્થાવાસમાં રહ્યા. યશોદા નામની સ્ત્રીથી તેમને પ્રિયદર્શના નામે એક પુત્રી થઈ. ગૃહસ્થાવાસ છતાં તેમનું જીવન તો સદાય સાધુ જીવન જેવું જ હતું. સર્વ કર્મથી મુક્ત થવા તેમણે માતાપિતાની આજ્ઞા માગી, પરંતુ પુત્ર પરનો અતુલ પ્રેમ, તેથી માતા પિતાએ રજા ન આપી, એટલે તેમની આજ્ઞાની ખાતર તેઓ થોડો વખત સંસારમાં રહ્યા. ત્યારબાદ તેમના માતાપિતા ગુજરી ગયા એટલે તેમણે દીક્ષા લેવા માટે મોટા ભાઈ નંદીવર્ધનની આજ્ઞા માગી, ભાઈ પરનો અતિશય સ્નેહ એટલે નંદીવર્ધને જણાવ્યું કે ભાઈ' માતાપિતા તો હમણા જ સ્વર્ગવાસ પામ્યા છે, વળી તમારા વિયોગનું દુઃખ મને કયાં આપો છો ? કૃપા કરી આ રાજગાદી ભોગવો. પ્રભુ મહાવીરે રાજગાદી નહિ ભોગવતાં દીક્ષા લેવાનો ભાવ પ્રદર્શિત કર્યો. નંદીવર્ધને બે વર્ષ રોકાવાનું કહ્યું. પ્રભુ મહાવીર બે વર્ષ વધુ રોકાયા. અને ૩૦ વર્ષ બાદ તરત જ પ્રભુ મહાવીર રાજ્યવૈભવ, સ્ત્રી, પુત્રી, ભાઈ, અનુચરો એ સર્વનો ત્યાગ કરી જગત જીવોના કલ્યાણ અર્થે દીક્ષા લઈ ચાલી નીકળ્યા. એજ વખતે પ્રભુને મનઃપર્યવજ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું. દીક્ષા સમયે પ્રભુને ઇંદ્રે એક દેવ દૂષ્ય (વસ્ત્ર) આપ્યુ હતું, પરંતુ તેઓ એટલી બધી તીવ્ર વૈરાગ્યદશાને પામ્યા હતા કે એ વસ્ત્ર હું શિયાળામાં પહેરીશ એવો વિચાર સરખોયે તેમને કદી કર્યો ન હતો. તે વસ્ત્ર તેરમહિના સુધી પ્રભુના ખભા પર પડી રહ્યુ હતું. ગમે તેવી સખ્ત

ટાઢ હોય, તો પણ પ્રભુ કદી હાથ સંકોચતા નહિ, સખ્ત ઉનાળે હોય, છતાં પ્રભુ તે સ્થળે ખુલ્લા પગે ઉભા રહી તપ કરતા હતા. દીક્ષા વખતે પ્રભુને કરવામાં આવેલા સુગંધી દ્રવ્યના વિલેપથી ભમ(રા) મધમાખ વગેરે અનેક જંતુઓ ચાર માસ સુધી [illegible] ચૂસતા હતા, છતાં શ્રી પ્રભુએ તેમને ઉડાડવાનો જરા પણ પ્રયત્ન કર્યો ન હતો.

ભગવાન [illegible] પર્ગોમાં, સુદાન [illegible] [illegible] હતા [illegible]

ચરતા દૂર જતા રહ્યા. ભરવાડે આવીને પૂછયું, હે જોગી, મ્હારા બળદો કયાં છે ? પણ ધ્યાનસ્થ પ્રભુ શાના ઉત્તર આપે ! ભરવાડે ધાર્યું કે આ ધૂતારાએ જરૂર મારા બળદો સંતાડ્યા હશે, તેમ માની તેને ઘણો ક્રોધ ચડયો અને પ્રભુના કાનમાં વૃક્ષના ખીલા ઠોકયા. આથી પ્રભુને દારૂણ વેદના થઈ, છતાં પ્રભુએ તેના પર જરા પણ રોષ કર્યો નહિ. ઘણા દેવોએ તેમને સ્હાય આપવા માટે કહ્યું. પણ પ્રભુએ કહેલું કે તીર્થંકરો કોઇની સહાય ઈચ્છતા નથી. આવી રીતે પ્રભુએ સાડાબાર વર્ષ અને એક પખવાડીયા સુધી સખ્ત તપ જપ ધ્યાન ધર્યું. તેટલી મુદતમાં તેમણે માત્ર ૩૪૯ દિવસ જ આહાર લીધો હતો. એક ઉપવાસથી માંડીને ૭ ૭ માસ સુધીના ઉપવાસ કર્યા હતા. એક અભિગ્રહ પાંચ માસ પચીસ દિવસનો થયો હતો. જે ચંદનબાળાએ પૂરો કરાવ્યો હતો. આવી ઘેર તપશ્ચર્યા કરી પ્રભુ મહાવીર વૈશાક શુદિ ૧૦ મે જૃંભક ગામની બહાર આવેલી ઋજુવાલિકા નામની નદીના તટ ઉપર કૈવલ્ય જ્ઞાન, કૈવલ્ય દર્શનને પામ્યા. ત્યારબાદ જગત જીવોના કલ્યાણને માટે ઉપદેશ શરૂ કર્યો. સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક અને શ્રાવિકા એ ચાર તીર્થની સ્થાપના કરી અને જગતમાં અહિંસા, સત્ય, દયા, પરોપકાર, ક્ષમા, બ્રહ્મચર્ય, ઐકય એ ઉત્તમ તત્ત્વોનું સ્વરૂપ બતાવી જગતને કલ્યાણને પંથે વાળવાનો રસ્તો બતાવ્યો. પ્રભુ મહાવીર આ જૈનશાસનના છેલ્લા તીર્થંકર થયા. તેમના પરિવારમાં ઈંદ્રભૂતિ (ગૌતમ) પ્રમુખ ૧૪૦૦૦ મુનિ, ચંદનબાળા પ્રમુખ ૩૬૦૦૦ સાધ્વી, શંખજી, શતકજી પ્રમુખ ૧૫૯૦૦૦ શ્રાવક, સુલસા, રેવતી પ્રમુખ ૩૧૮૦૦૦ શ્રાવિકા, ૭૦૦ કેવળજ્ઞાની, ૭૦૦ વૈક્રેયી લબ્ધિધારી, ૧૩૦૦ અવધિજ્ઞાની, ૫૦૦ મનઃપર્યવજ્ઞાની, ૩૦૦ ચૌદ પૂર્વધારી વગેરે હતા. તેમણે જૈન ધર્મનો દેશ પરદેશમાં વિજય વાવટો ફરકાવ્યો અને ૩૦ વર્ષ કૈવલ્ય પ્રવર્ત્યામાં રહી પ્રભુ મહાવીર ૭૨ વર્ષની ઉમ્મરે આસો વદિ ૦)) ને દિવસે શુક્લ ધ્યાનને ભાવતાં નિર્વાણપદને પામ્યા.

શ્રમણપણું અંગીકાર કર્યા પછી, મોક્ષ પ્રાપ્તિ થતા [illegible]
૪૨ ચાતુર્માસ ભ[illegible] મહાવીરે નીચેના સ્થળોમાં કર્યા [illegible]
અસ્થિગ્રામે, ૩ પૃષ્ઠચંપામાં [illegible] વૈશાલી વાણિજ્ય [illegible]
નાલંદા-રાજગૃહમાં, [illegible] મિથિલામાં, [illegible]
આલંભિકા નગરીમાં ૧ [illegible] આર્ય ભૂમિમાં [illegible]
૧ અપાપા નગરીમાં

છેલ્લું ચાતુર્માસ ભગવ[illegible]
રાજાની શુલ્કશાળામાં કર્યું [illegible]
નજીકમાં આવ્યો જાણી મ[illegible] પ્ર[illegible]
જે ભાખવા અઢાર [illegible]
દેશના પછી [illegible]

૧૭૮ મહાશતક

રાજગૃહિ નગરીમાં મહાશતક [illegible]
[illegible] હતા, તેમને રેવતી પ્રમુખ [illegible]
મહાવીર ભગવાનથી મહાશતક [illegible]
[illegible]

શોકયોને, ઝેરી પદાર્થના પ્રયોગથી મારી નાખી, અને સર્વ લક્ષ્મી પોતાને સ્વાધીન કરીને તે મહાશતક સાથે સુખ ભોગવવા લાગી.

રેવતી એકલી રહેવાથી અને તેને ખૂબ પૈસો મળવાથી તે છકી ગઈ, એટલું જ નહિ પણ તે સ્વચ્છંદી બનીને દારૂ, માંસ ઇત્યાદિની પણ વ્યસની બની ગઈ. એક વાર રાજા શ્રેણિકે રાજગૃહિ નગરીમાં ઢંઢેરો પીટાવી જાહેર કર્યું કે મારા રાજ્યમાં કોઈએ પંચેંદ્રિય જીવોની હિંસા કરવી નહિ. આથી માંસભક્ષી રેવતીને ઘણું લાગી આવ્યું. પોતાને માંસ ખાવાનું વ્યસન, તે વગર ચાલે જ નહિ. એટલે તે પોતાની ગોશાળા (ગોકુલ)માંથી રોજ બબ્બે ગાયોને કપાવી તેનું માંસ ભક્ષણ કરવા લાગી.

વખત જતાં મહાશતક ગૃહ કારભાર પોતાના પુત્રને સોંપી, નિવૃત્ત બની પૌષધશાળામાં ધર્મધ્યાન કરવા લાગ્યા. રેવતી એક વખત મદિરાપાન કરીને, વિષયાસક્ત બની પૌષધશાળામાં મહાશતક પાસે આવી, અને તેણે પોતાની સાથે ભોગ ભોગવવાનુ મહાશતકને આમંત્રણ કર્યું. મહાશતક ધર્મ કાર્યમા લીન હતા. તેમણે રેવતીને કંઈ પણ ઉત્તર આપ્યો નહિ. રેવતી તો વધારે વિકાલ બનીને વારંવાર મહાશતકને ભોગ ભોગવવાનું કહેવા લાગી. છતાં મહાશતક કંઈ પણ બોલ્યા નહિ. અંતે નિરાશ થઈને રેવતી ત્યાથી ચાલી ગઈ. સમય જતાં મહાશતકે ૧૧ પ્રતિમા ધારણ કરી, તપ કરતાં તેમનું શરીર દુર્બળ થયું એટલે મહાશતકે સંથારો કર્યો. આત્માના શુભ ધ્યાનમાં પ્રવર્તતાં મહાશતકને અવધિજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયુ.

ફરી પાછી રેવતી, મદિરામાં ચકચુર બનીને મહાશતક પાસે આવી, અને પોતાની સાથે ભોગ ભોગવવાનું મહાશતકને કહ્યું. મહાશતકે જવાબ ન આપ્યો. તેથી વારંવાર તે કહેવા લાગી. આથી મહાશતકને ક્રોધ ચડયો, તેમણે રેવતીને કહ્યું, હે માંસભક્ષી રેવતી, આજથી તું સાતમે દિવસે રોગગ્રસ્ત થઈને મરણ પામીશ, અને

પહેલી નરકમાં ચોરાશી હજાર વર્ષની સ્થિતિએ ઉપજશે. [illegible] રેવતી દીન બની ગઈ, અને ભયભીત બની કલ્પાંત કરવા [illegible] પરિણામે તે રોગગ્રસ્ત બની. સાત રાત્રિ થતાં તે મરણ [illegible] અને પહેલી નરકે ગઈ.

તે સમયે પ્રભુ મહાવીર પધાર્યા. 'મહાશતકે રેવતી પ્રત્યે [illegible] અઘટિત શબ્દો શ્રાવકને બોલવા કલ્પે નહિ' તે વાત મહાશતકને કહેવા અને તેનું પ્રાયશ્ચિત લેવડાવવા માટે શ્રી ગૌતમને મહાશતક પાસે મોકલ્યા. ગૌતમને દેખી મહાશતકે વંદન કર્યું. શ્રી ગૌતમે અઘટિત શબ્દોનું મહાશતકને પ્રાયશ્ચિત કરાવ્યું. મહાશતક [illegible] કરી વિશુદ્ધ થયા. અનુક્રમે ધર્મનું યથાયોગ્ય આરાધન કરી એક માસનો સંથારો ભોગવી મહાશતક કાળ કરીને પહેલા દેવલોકમાં ગયા. [illegible] તેઓ મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં જન્મ પામી મોક્ષ ગતિને પ્રાપ્ત કરશે.

૧૭૯ મહાસેન કૃષ્ણાકુમારી

તે રાજગૃહિના શ્રેણિક રાજાની રાણી અને મહાસેન કૃષ્ણ [illegible]

૧૮૦ મુનિસુવ્રત સ્વામી

[illegible]

થયે જ્યેઠ વદિ અષ્ટમીએ પ્રભુનો જન્મ થયો. ૫૬ કુમારિકા દેવીઓએ સૂતિકાકર્મ કર્યું. ઈંદ્રોએ જન્મોત્સવ ઉજવ્યો. ગર્ભસમય દરમ્માન સુમિત્ર રાણી સારાં વ્રતવાળા થયા હતા, તે પરથી પુત્રનું 'મુનિસુવ્રત' એવું નામ પાડ્યું. યૌવન પ્રાપ્ત થતાં મુનિ સુવ્રતકુમારે પ્રભાવતી આદિ અનેક રાજકન્યાઓ સાથે પાણીગ્રહણ કર્યું. પ્રભાવતીને એક સુવ્રત નામે પુત્ર થયો હતો. સાડા સાત હજાર વર્ષની ઉંમરે મુનિસુવ્રત પિતાની ગાદીએ બેઠા. સાડા સાત હજાર વર્ષ રાજ્ય ભોગવ્યુ. તે પછી વરસી દાન આપી તેમણે એક હજાર પુરષો સાથે ફાગણ શુદિ આઠમે સંયમ ગ્રહણ કર્યો. ૧૧ માસ છદ્મસ્થપણામા રહ્યા પછી પ્રભુને ફાગણ વદિ બારશે કૈવલ્યજ્ઞાન થયું.

મુનિસુવ્રત સ્વામીના સંઘ પરિવારમાં ૩૦ હજાર સાધુઓ, ૫૦ હજાર સાધ્વીઓ, ૧૭૨ હજાર શ્રાવકો અને ૩૫૦ હજાર શ્રાવિકાઓ હતા. ૧૫૦૦૦ વર્ષ ચારિત્ર પાળી ૩૦ હજાર વર્ષનું આયુષ્ય પૂર્ણ કરી એક માસના અનશને, સમેતશિખર પર એક હજાર પુરષો સાથે પ્રભુ જેઠ વદિ ૯ના રોજ સિદ્ધ થયા.

---

૧૮૧ મૃગાપુત્ર. (વૈરાગ્યવંત)

સુગ્રીવ નામનું નગર હતુ. ત્યાં બળભદ્ર નામે રાજા હતો. તેની રાણીનું નામ મૃગાવતી. તેને એક પુત્ર થયો. નામ મૃગાપુત્ર. રાજ્યની સમૃદ્ધ સામગ્રીઓના ઉપભોગથી વૃદ્ધિ પામતા મૃગાપુત્ર બાલ્યાવસ્થા વીતાવી યુવાવસ્થાને પામ્યા. ત્યારે તેઓ અનેક રાજકન્યાને પરણ્યા અને તેમની સાથે સુખ ભોગવતા સમય પસાર કરવા લાગ્યા.

મધ્યાન્હનો સમય છે, મૃગાપુત્ર જમી પરવારી પોતાના રાજ્ય મહેલની એક અટારીમાં બેઠી નગરની ચર્ચા જોઈ રહ્યા છે, આવતાં જતાં મનુષ્યો તરફ નિહાળે છે. તેવામાં ત્યાં આમજથી પસાર થતાં એક મહાન આત્મ યોગી મુનિવર તેમના જોવામાં આવ્યા. મુનિની

ચાલવાની શાંત ગતિ, તેમનો પહેરવેશ, તેમનું ચળકતું લલાટ [illegible] મૃગાપુત્ર તે મુનિના સામે અનિમેષ નેત્રે જોઈજ રહ્યા. પૂર્વ સંસ્કારના બળે મૃગાપુત્રને લાગ્યું કે પૂર્વે મેં આવું સ્વરૂપ ક્યાંક જોયું છે [illegible] સ્વરૂપના ભાવ ચિંતવતા ચિંતવતા મૃગાપુત્રને જાતિસ્મરણ જ્ઞાન [illegible] પૂર્વભવમાં પોતે પાળેલું ચારિત્ર યાદ આવ્યું. સંસાર ઉપર તેમને [illegible] અરુચિ થઈ અને જન્મ મરણના ફેરાથી મુક્ત થવાનો તેમણે [illegible] કર્યો. તરતજ તેઓ માતપિતા પાસે આવ્યા અને કહ્યું હે માતા [illegible] [illegible] થયું કે તિર્યંચયોનમાં [illegible] ઘણું દુઃખ [illegible] ગયો છું [illegible] છું. એટલે [illegible] સંસારના [illegible] સંસાર [illegible] આદિ [illegible]

જળનો સમુદ્ર ભુજા વડે તરવો દુષ્કર, તેમ સંસારરૂપી સમુદ્ર તરવો ઘણો જ કઠિન છે. સંયમ માર્ગમાં આવતાં ઉપસર્ગો, પરિષહો એ ભયાનક છે. ગરમ પાણી પીવું, જમીનપર સૂઈ રહેવું, તાપમાં ઉઘાડા પગે ફરવું, ટાઢમાં પૂરતાં વસ્ત્રો ન મળે, માથે કેશનો લોચ કરવો, છકાય જીવની દયા પાળવી, સત્ય બોલવું, રજા વગર એક સળી સરખી પણ ન લેવાય, આ યૌવનકાળમાં બ્રહ્મચર્ય પાળવું, સર્વ પરિગ્રહ, માયા, મમતા, મોહનો ત્યાગ કરવો, ક્ષુધા, તૃષા, ટાઢ, તાપ ડાંસ, મચ્છર, સર્પ આદિના પરિસહો ત્હારાથી સહન નહિ થઇ શકે; માટે હે પુત્ર, દીક્ષા લેવાનું મુલતવી રાખી આ વિપુલ ભોગ સાધનો મળ્યાં છે, તેને સુખપૂર્વક ભોગવો, અને વૃદ્ધાવસ્થા પામતા ખુશીથી સંયમ માર્ગને ગ્રહણ કરજો. મૃગાપુત્રે જવાબ આપ્યો. હે માતાપિતા, મળેલી સર્વ સામગ્રીનો ત્યાગ કરવો તેમાંજ ખરી વીરતા–ત્યાગ ભાવના રહેલી છે. વળી મનુષ્યથી અનંતગણી રિદ્ધિ દેવગતિમાં આ જીવે અનેકવાર મેળવી છે. તેનાથી પણ આ જીવ ધરાયો નથી તો આ ક્ષણિક રિદ્ધિ, ભોગ ઉપભોગોથી શું ધરાવાનો હતો ? જેના હૃદયકમાડો, જ્ઞાનચક્ષુઓ ખુલી ગયાં છે, જે દૃઢ છે, નિસ્પૃહિ છે તેને જગતમાં કંઈ પણ મુશ્કેલ હોતું નથી, માત્ર આત્મબળની દિવ્ય જ્યોત પ્રકાશતાં બધી મુશ્કેલીઓ, ઉપસર્ગોનો અંત આવી જાય છે. વળી હે માતા, આ જીવે કયાં દુઃખ સહન નથી કર્યું ? નારકી તિર્યંચ અને મનુષ્ય ગતિના અનંત દુઃખો આ જીવે અનંતવાર ભોગવ્યા છે. નર્કની ધગધગતી કુંભીમાં અનંતવાર પડયો છું, વાળુકા નદીની અગ્નિ જેવી ધગધગતી રેતીમાં મને અનંતીવાર બાળ્યો છે, ઝાડ ઉપર ઉંધે મસ્તકે બાંધી પરમાધામીઓએ મને કરવત વડે કાપ્યો છે. કાંટાવાળા શાલ્મ-લી વૃક્ષ સાથે બંધાઇ ઘણી વેદના મેં ભોગવી છે. શેરડીની માફક મને ઘાણીમાં પીલ્યો છે, તરવાર, ભાલા ફરસી વડે ભાગ રાઈ રાઈ જેવડા ટુકડા કર્યા છે. એ વખતે મારો આક્રંદ, મ્હારો વિલાપ કોણ સાંભળે માતા ! આગ સાથે જોતરાઈને, હળ સાથે ઘસડાઇને, પાણીને

બદલે ધગધગતા ત્રાંબા સીસાના રસ પીને, આહારને બદલે મ્હારા શરીરનું માંસ ખાઈને, મે અનંતી વેદના ભોગવી છે. એ અપાર દુઃખનું વર્ણન શું કરૂં માતા ? મ્હારા આત્માનું તમે ભલું ઈચ્છતા હો, મ્હને એવા દુઃખોમાથી બચાવવા માગતા હો, તો હે માતાપિતા મ્હને આનંદપૂર્વક દીક્ષિત થવા દ્યો

મૃગાપુત્રનો અપૂર્વ વૈરાગ્ય, ત્હેના અંતરની [illegible] ઉદ્વેગતા, તેના ચારિત્રની હિંમત એ સર્વેથી તેના માતા [illegible] ખુશ થયા અને દીક્ષાની રજા આપી.

મૃગાપુત્ર દીક્ષિત થયા [illegible] ખૂબ [illegible] અને આત્મ ધ્યાનમાં [illegible] ઉગ્ર [illegible] સાધના, [illegible] એમ મૃગાપુત્ર [illegible] સિદ્ધ [illegible]

---

૧૮૨ મૃગલોઢીઆ [illegible] મૃગાપુત્ર [illegible]

[illegible]

હતો, એટલું જ નહિ પણ ગામમાં ચોરીઓ કરાવી, રસ્તે જતાં લોકોને લુંટી, પોતાની તિજોરીમા ધન ભેગું કરતો. પ્રજા તેનાથી ત્રાસ ત્રાસ પોકારી રહી હતી. છતાં તે બેપરવાહ બનીને પ્રજાને નિર્ધન બનાવી, દુઃખી કરતો અને પોતે સ્વછંદપણે મોજ શોખ કરી દિવસો વીતાવતો હતો. એકવાર આ એકાઈ રાઠોડના શરીરમાં સોળ પ્રકારના મહા રોગ ઉત્પન્ન થયા, રાઠોડ દુઃખથી પીડાવા લાગ્યો. ગામમાં ઢંઢેરો પીટાવી ઘણા વૈદ દાક્તરોને ઉપચાર અર્થે તેણે તેડાવ્યા, પરંતુ તેનો એક પણ રોગ મટ્યો નહિ. મહાવેદના પામી, અઢીસો વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવી તે પાપકર્મના ઉદયથી મરણ પામીને રત્નપ્રભા નામે પહેલી નરકમાં ગયો.

ત્યાંથી નીકળીને, તે મૃગાગામ નામના નગરમાં વિજયક્ષત્રિય રાજાની મૃગાવતી રાણીની કુક્ષિમાં પુત્રપણે ઉત્પન્ન થયો. ઉત્પન્ન થતાં જ મૃગાવતી રાણીના શરીરમાં અતુલ વેદના થઈ. જે દિવસે મૃગાવતીના શરીરમાં આ ગર્ભ આવ્યો, તેજ દિવસથી વિજયક્ષત્રિય રાજાની પ્રીતિ મૃગાવતી ઉપરથી ઓછી થઈ. મૃગાવતીએ વિચાર કર્યો કે રાજા મારાપર પહેલા ઘણી જ પ્રીતિ રાખતા. પરંતુ જ્યારથી આ ગર્ભ પેટમાં આવ્યો છે, ત્યારથી રાજાની મારા પર અપ્રીતિ થઈ છે. માટે આ ગર્ભને ઔષધ વગેરેથી પાડી નાખવો, એમ ધારી તે ગર્ભપાતને માટે ઘણા ઉપચારો કરવા લાગી, છતાં ગર્ભપતન થયું નહિ, તેથી તે ઉદાસીન ભાવે રક્ષણ કરવા લાગી.

તે બાળકને ગર્ભાવસ્થામાંથી ભસ્મામિ નામનો રોગ થયો હતો. તેથી બાળક જે વસ્તુનો આહાર કરે તે વસ્તુ તત્કાળ વિધ્વંસ થઈને રક્ત (લોહી) થઈ જાય. નવ માસ પૂર્ણ થતાં મૃગાવતીએ તે પુત્રને જન્મ આપ્યો. નામ મૃગાપુત્ર. જન્મતાંજ તે આંધળો, બ્હેરો, મુંગો, અંગોપાંગ રહિત, માત્ર ઇંદ્રિયોના આકાર રૂપે હતો. આવું ભયંકર બાળક જોઈને મૃગાવતીએ ભયભીત બની, ત્રાસ પામીને તેને ઉકરડામાં ફેંકી દેવાનો વિચાર કર્યો

રાજાને વાત જણાવી. પ્રથમનો જ આ પુત્ર હોવાથી તેને [illegible] બીજા બાળકો નહિ હશે, એમ રાજાએ અભિપ્રાય આપવા[illegible] પતિની આજ્ઞા માની રાણી તેનું રક્ષણ કરવા લાગી.

મૃગાવતીએ તે બાળકને એક ભોયરામાં રાખ્યું, અને [illegible] તેને આહાર આપવા લાગી. બાળક આહાર કરે કે તરત [illegible] લોહી થઈ જાય, અને ફરી તે લોહીનો બાળક આહાર કરે [illegible] દુર્ગંધમય નર્ક સમાન સ્થિતિ ભોગવતા આ કુમાર [illegible] કરતો હતો.

એક વખતે શ્રમણ ભગવંત શ્રી મહાવીર [illegible]

[illegible]

શ્રી ગૌતમસ્વામીને દેખી મૃગાવતી આનંદ પામી. પ્રેમપૂર્વક નમસ્કાર કરી આગમનનું કારણ પૂછયું. શ્રી ગૌતમે મૃગાવતીના પુત્રને જોવાની ઇચ્છા જણાવી. મૃગાવતીએ પોતાના બીજા ચાર પુત્રોને તેમની પાસે લાવી બતાવ્યા. ગૌતમે કહ્યું:-આ પુત્રો નહિ, પરંતુ તમે જે ગુપ્ત ભોંયરામાં રાખ્યો છે, તેને જોવાની મ્હારી ઇચ્છા છે. મૃગાવતી આશ્ચર્ય પામી. વાત ક્યાંથી જાણી, તે પૂછયું. ગૌતમે જવાબ આપ્યો:-મ્હારા ધર્માચાર્ય ત્રિકાળજ્ઞાની શ્રી મહાવીર પ્રભુના કહેવાથી. મૃગાવતીએ બતાવવા કહ્યું અને પોતાની પાછળ પાછળ વસ્ત્ર આડું રાખીને આવવા જણાવ્યું. મૃગાવતી એક ન્હાની ગાડી લઈ તેમા ખાવાની વસ્તુઓ મૂકી ખેંચતી ખેંચતી ભોંયરામાં દાખલ થઈ. ગૌતમસ્વામી પણ તેની પાછળ પાછળ ચાલ્યા અને તેઓ બાળક પાસે આવ્યાં. બાળકની સ્થીતિ જોતાં જ ગૌતમસ્વામી ચમક્યા અને કર્મના અચળ સિદ્ધાંત પર વિચાર કરવા લાગ્યા. પૂર્વભવમાં આ મૃગાપુત્રે મહાન પાપ કર્મ ઉપરાજ્યુ હશે જેના વડે આ નારકી જેવુ દુઃખ ભોગવે છે. ત્યાર બાદ ગૌતમસ્વામી ત્યાથી પ્રભુ પાસે ગયા. સર્વ વાત વિદિત કરી. મૃગાપુત્રનો પૂર્વભવ પૂછ્યો. પ્રભુ મહાવીરે તેનો પૂર્વભવ (શરૂઆતની વાર્તામાં કહ્યો તે) કહી સંભળાવ્યો. ત્યાર પછીની સ્થીતિ શ્રી ગૌતમે પૂછી. શ્રી પ્રભુએ ઉત્તર આપ્યો:-હે ગૌતમ, મૃગાપુત્ર ૨૬ વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવી સિંહ થશે, ત્યાંથી પહેલી નરકે જશે. ત્યાંથી ચ્યવી તે ઘો (નોળીયો) થશે. ત્યાંથી બીજી નરકમાં જશે, ત્યાંથી પક્ષી થશે, ત્યાંથી ત્રીજી નરકમા જશે, એમ સાત નરક સુધી જશે. એમ અનંત સંસાર પરિભ્રમણ કરતા કરતા મનુષ્ય જન્મમાં આવીને દીક્ષા લેશે અને પહેલા દેવલોકમાં જશે. ત્યાંથી ચ્યવી આખરે મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં જન્મી મોક્ષગતિને પામશે.

---

૧૮૩ મૃગાવતી.

તે વિશાળા નગરીના ચેટક રાજાની પુત્રી હતી. તેને કૌશાંબી નગરીના રાજા શતાનિક સાથે પરણાવી હતી. સતીઓની પ્રશસ્તિમાં તેમનુ નામ મુખ્ય છે. એકવાર કોઈ એક ચિત્રકારે મૃગાવતીના સુશોભિત દેહનુ સ્વરૂપ ચીતરીને ઉજ્જયિનીના રાજા ચંડપ્રદ્યોતને બતાવ્યું, આથી કામમા હમેશાં અંધ છે એવા ઉજ્જયિનીના પતિએ કૌશાંબી ઉપર ચડાઈ કરી. તે વખતે શતાનિક રાજા [illegible] અતિસારના રોગથી મૃત્યુ પામ્યો. મૃગાવતીએ [illegible] ચંડપ્રદ્યોતને કહેવરાવ્યુ કે હુ તમારી સાથે [illegible] કારણ કે ઉજ્જયિની જેવી મહાનગરીની હુ પટરાણી [illegible] [illegible] હરખવત બનાવો. [illegible] [illegible] [illegible]

દેશના સાંભળી તમામ જીવો પોત પોતાનું વૈર ભૂલી ગયા; તે મુજબ ચંડપ્રદ્યોતનો વિકાર અને મૃગાવતી પરનો ક્રોધ શાંત થઈ ગયો. દેશના સાંભળી મૃગાવતીએ પ્રભુને કહ્યું:—નાથ, આપની વાણી ખરેખર પતિતોનો ઉદ્ધાર કરનારી છે. પ્રભુ! હું આપની પાસે સંયમ લેવા ઈચ્છુ છું, તો રાજા ચંડપ્રદ્યોતની આજ્ઞા લઈને હું દીક્ષિત બનીશ. તરતજ મૃગાવતી ચંડપ્રદ્યોત્ પાસે આવી અને બોલી:— રાજન્, તમે મારા પિતા તુલ્ય છો, હું દીક્ષિત થવા ઈચ્છું છું. અને આ ઉદાયનકુમારને તમને સોંપુ છુ. આજ્ઞા આપો તો દીક્ષા લઉં. ગમે તેવા વિકારી અને પાપી મનુષ્યો સતીના શિયળના પ્રકાશ આગળ શાંત બની જાય છે તે મુજબ ચંડપ્રદ્યોત્ શાંત અને નિર્વિકારી બન્યો: તેણે કહ્યું: પુત્રી, ખુશીથી તમે દીક્ષા લઈ જૈન માર્ગ દિપાવો. હું તમારા પુત્રનું રક્ષણ કરીશ. આ પ્રમાણે આજ્ઞા મળવાથી મૃગાવતીએ દીક્ષા લીધી. મૃગાવતી ચંદનબાળા સાધ્વીની શિષ્યા બની ઉદાયનને કૌશાંબીના રાજ્યાસને સ્થાપી ચંડપ્રદ્યોત્ પોતાના વતનમા ગયો.

એક વખત ચંદ્ર અને સૂર્યદેવ વિમાનમાં બેસી પ્રભુને વાંદવા આવ્યા હતા. તે વખતે ચંદનબાળા પણ મૃગાવતી સાથે પ્રભુવંદનાર્થે આવ્યા હતા. પોતાને ઉઠવાનો સમય જાણી ચંદનબાળા પોતાના ઉપાશ્રયે ગયા. પણ મૃગાવતી હજુ દિવસ છે એમ ધારી ત્યાંજ બેસી રહ્યા. ચંદ્રસૂર્ય ત્યાંથી વિદાય થયા કે તરતજ રાત્રી પડી, આથી ભય પામી મૃગાવતી શીઘ્ર ઉપાશ્રયે આવ્યા. તે વખતે ચંદનબાળાએ મૃગાવતીને કહ્યુ કે તમારા જેવી કુલિન સાધ્વીને રાત્રે એકલાં બહાર રહેવું એ શું યોગ્ય છે! મૃગાવતીને પોતાની ભૂલનો પશ્ચાત્તાપ થયો. તેણે ચંદનબાળાની ક્ષમા માગી; છતાં પોતાની ભૂલનો ડાઘ હૃદયમાંથી ખસ્યો નહિ. મૃગાવતી વધુ પશ્ચાત્તાપ કરતાં શુભ ભાવનાએ ચડયાં અને ઘાતી કર્મનો ક્ષય થતાંજ તેમને

કેવલ્યજ્ઞાન થયુ. આ વખતે ચંદનબાળાની પથારી પાસેથી [illegible] જતો હતો, તે મૃગાવતીએ પોતાનાં દિવ્ય જ્ઞાન વડે જોયો, તે [illegible] તેમણે ચંદનબાળાનો હાથ ઉંચો કર્યો. આથી ચંદનબાળાએ [illegible] થઈ તેમ કરવાનુ કારણ પૂછ્યું મૃગાવતીએ કહ્યું આપની પથારી [illegible] સર્પ હતો ચંદનબાળા બોલ્યા તમે આ અંધારામાં તેમ [illegible] મૃગાવતીએ વિવેકપૂર્વક જવાબ આપ્યો મહાસતી [illegible] પ્રતાપે કેવલજ્ઞાન થયુ છે આ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

૧૮૮ મેઘકુમાર

દાસી દ્વારા રાજા શ્રેણિકને ખબર પડી. રાજા શ્રેણિક દોહદ+ પૂર્ણ કરવાનુ ધારિણી રાણીને વચન આપીને પોતાના આવાસમાં ચિંતામગ્ન બેઠો હતો. પિતાને આશ્વાસન આપ્યા બાદ અભયકુમાર વિચારમાં પડ્યો. દેવતાની સહાય વગર માનવજાતિની મગદૂર નથી કે અકાળે મેઘ પૃથ્વી ઉપર વરસાવી શકે. અભયકુમારે પોતાના પૂર્વ પરિચયવાળા પહેલા દેવલોકના સુધર્મ નામના દેવનું સ્મરણ કરવા પૌષધ શાળામાં જઈ અઠ્ઠમ ભક્ત પૌષધ કર્યો. તપના પ્રભાવથી દેવનું આસન ચલિત થયું. દેવ આવ્યો અને પોતાને બોલાવવાનું કારણ પૂછ્યુ. અભયકુમારે સર્વવાત નિવેદન કરી. વચન આપી દેવ ગયો અને ધારિણી દેવીની ઇચ્છા મુજબ અકાળે મેઘની વૃષ્ટિ થઈ. ધારિણી રાણી શ્રેણિક રાજા સાથે નગર-ઉદ્યાન વગેરે સ્થળે ફરી, અને વરસાદથી ઉગેલી વનસ્પતિ વગેરેનું અનુપમ સૌંદર્ય નિહાળી સંતોષ પામી. દોહદ પૂર્ણ થયો અને તે આનંદથી ગર્ભનું રક્ષણ કરવા લાગી. સવા નવ માસે પુત્રનો જન્મ થયો. રાજ્યમાં સર્વત્ર આનંદ છવાઈ રહ્યો ગર્ભમાં મેઘનો દોહદ ઉત્પન્ન થયો હતો, તેથી તેનું નામ ‘મેઘકુમાર’ પાડવામાં આવ્યુ. પાચ ધાવમાતાએ અને અનેક દાસીઓના લાલનપાલન વડે કુમાર વધવા લાગ્યા. નવ વર્ષે કળાચાર્ય પાસે ભણવા મૂક્યા અને ૭૨ કળામાં પ્રવીણ થયા. અનુક્રમે યૌવનાવસ્થા પામ્યા, ત્યારે તેમને અત્યંત સૌંદર્યવાન, યૌવનરસ ભરપુર એવી આઠ સ્ત્રીઓ પરણાવવામાં આવી. એક દેદિપ્યમાન, સુશોભિત રાજ્યભુવનમાં કુમાર તે સૌંદર્યમુગ્ધા રમણિઓના વિલાસમાં આનંદ ઉપભોગ કરવા લાગ્યા.

એકદા પ્રસ્તાવે શ્રમણ ભગવંત શ્રી મહાવીર પ્રભુ ગ્રામાનુગ્રામ વિહાર કરતા રાજગૃહી નગરીના ઉદ્યાનમાં પધાર્યા. નગરજનોના ટોળેટોળાં પ્રભુમહાવીરના દર્શન કરવાને હર્ષાતુર વદને ઉદ્યાન તરફ

+ દોહલો, ઇચ્છા.

જવા લાગ્યાં. સુખ વૈભવમાં મગ્ન રહેલા મેઘકુમારે [illegible] અટારીમાંથી આ દૃશ્ય જોયું અનુચરોને પૂછતાં જાણ્યું કે પ્રભુ મહાવીરના દર્શન કરવા માનવ મેદની જાય છે મેઘકુમાર હ[illegible] પામ્યા. સત્વર સ્નાન કરી વસ્ત્રાભૂષણો પહેરી, સમુદાય સહિત પ્રભુના દર્શન કરવા નીકળ્યા. ઉદ્યાનમાં જઈ, એ ચરમતીર્થંકર શ્રી મહાવીર પ્રભુને ત્રણવાર પ્રદક્ષિણા દઈ મેઘકુમારે ભાવયુક્ત વંદન કર્યું. જગન્નાયક દેવે શ્રુત, ચારિત્ર, ધર્મની દેશના આપી [illegible] કષાયથી [illegible] [illegible]

[illegible]

દેહનું સાર્થક કરો, અને ખડ્ગની ધાર સમાન કઠિન સંયમ માર્ગ ગ્રહણ કરવાના વિચારો છોડી દ્યો.'

મેઘકુમારે કહ્યું:–માતા, આ ક્ષણભંગુર મનુષ્ય દેહનો વિશ્વાસ શો? વિદ્યુતના ચમકારસમુ; પાણીના પરપોટા જેવું, અને સંધ્યાના રંગ સરખુ આ આયુષ્ય અસ્થિર છે, ક્ષણિક છે, અને આગળ કે પાછળ જરૂર આ નાશવંત શરીરને છોડયા વગર છૂટકો નથી જ. તો પછી અત્યારે જ એ સર્વ મોહ અને મમતા કેમ ન તજવાં? વળી મનુષ્યનું શરીર માત્ર દુર્ગંધનું જ ભાજન છે, તેમાં મળ, મૂત્ર, શ્લેષ્મ અને રૂધિરનો પાર નથી. માટે તે લલનાઓનાં અશુચિ કામ ભોગોને તિલાન્જલી આપવી, અને અનર્થનું મૂળ એવી લક્ષ્મીનો ત્યાગ કરવો એમાંજ ખરી વીરતા રહેલી છે. યમદૂતના દરબારમાં જતી વખતે તેમાંનું કશુંયે સાથે આવવાનું નથી; માટે એ કનક અને કાંતાનો ત્યાગ કરી અપૂર્વ સંયમ માર્ગમાં પ્રવૃત્ત થવાની મારી પરમ ઇચ્છા છે. માટે હે માતા! મને સહર્ષ દિક્ષા લેવાની રજા આપો. અનેક પ્રકારની આશાઓ અને લાલચો આપવા છતાં, મેઘકુમારને તેના વિચારોમાંથી એક ડગ પણ હઠાવવા તેના માતાપિતા સમર્થ ન થયા. તેથી માતાપિતાએ દીક્ષાની પરવાનગી આપી. પરંતુ પોતાના સંતોષને માટે એક દિવસનું રાજ્ય ભોગવવાની સરત, મેઘકુમારે કબુલ કરી. કૌટુંબિક પુરૂષોને બોલાવી મેઘકુમારને રાજ્યાભિષેક કર્યો. અનેક સુવર્ણનું દાન કરી, એક દિવસનું રાજ્ય ભોગવી, સર્વ વસ્ત્રાલંકારો ઉતારી મેઘકુમારે પંચમુષ્ટિ લોચ કર્યો. એક પાલખીમાં બેસી રાજગૃહમાંથી નીકળી ગુણશિલ ઉદ્યાનમાં પ્રભુ મહાવીર પાસે તે આવ્યા અને રાજા શ્રેણિક તથા ધારિણી દેવીએ પ્રભુ મહાવીરને પુત્ર ભિક્ષા અર્પણ કરી. પ્રભુએ મેઘકુમારને દીક્ષિત બનાવી પોતાની પાસે શિષ્ય તરીકે રાખ્યા.

મેઘકુમારે સજ્ઝાય ધ્યાનમાં દિવસ પસાર કર્યો. રાત્રી થઈ અને નિયમ મુજબ તેમને સૂવાની પથારી સર્વ મોટા સાધુઓથી છેવટે, અને જવા આવવાના દરવાજા પાસેજ કરવામાં આવી. રાત્રિના વખતમાં

અનેક મુનિઓ વારંવાર લઘુનીતિ વગેરેના કાર્ય નિમિત્તે જતા આવતાં દ્વાર પાસે સૂતેલા તે નવદીક્ષિત મુનિના શરીરની બરાબર વૈયાવચ્ચ થવા લાગી. એટલે જતા આવતા અને વખત મુનિઓના પગનો સ્પર્શ મેઘકુમારને થતો. તેથી મેઘકુમારને [illegible] નિદ્રાએ ઉંઘી શકાય નહિ. ઉંઘ આવવા લાગે કે તરત [illegible] મુનિના પગ મેઘકુમારના પગ સાથે અથડાય જ. તથા તેમના આખી રાત્રી ઊંઘ વિના દુઃખમાં જ પસાર કરી પરિણામ અશુભ વિચારોએ તેમના હૃદયમાં સ્થાન લીધું. મેઘકુમારથી આ પરિષહ સહન [illegible] તેમને ગૃહસ્થાવાસના સુખ સાંભર્યા, અને [illegible] ઘરની આકાંક્ષા ઉત્પન્ન થઈ.

પ્રભાત થતાં પ્રભુ મહાવીરને વંદન કરવા આવ્યા [illegible]

તેં પગ નીચે મૂકવાનો વિચાર કર્યો, તેવામાં તે જગ્યાએ એક સસલો તારા જોવામાં આવ્યો. પ્રાણી જીવની મહાન દયાની ખાતર તેં તારો પગ નીચે ન મૂકતાં અધર રાખ્યો. હે મેઘ, તે જીવદયાના મહાન પ્રભાવે તેં તારો સંસાર કાપી નાખ્યો, અને મહાન રત્નચિંતામણિ સમાન અમૂલ્ય મનુષ્યભવનો બંધ કર્યો. તે વનદવ અઢી દિવસ સુધી રહ્યો. અને પછી શાંત થવાથી પ્રાણીઓ ફરવા લાગ્યા. સસલો પણ ત્યાંથી ખસી ગયો. આટલો વખત અધર પગે ઉભો રહેવાથી, તું નિર્બળ, અશક્ત બની ગયો. અને પગ નીચે મૂકતાની સાથે જ તું એકદમ નીચે ઢળી પડયો. અત્યંત વેદના પામી ત્યાં જ તું મરણ પામ્યો અને તે જીવદયાના પ્રતાપે તું મેઘકુમાર થયો. તિર્યંચના ભવમાં જ્યાં સમકિત પ્રાપ્તિની આશા પણ ન્હોતી, તે વખતે અપાર કષ્ટ વેઠીને તેં સમતા દાખવી ! તો ઉત્તમ કુળમાં જન્મીને, અને જૈન ધર્મ પામીને સાધુ મુનિના હાથપગના સંઘર્ષણની અલ્પ કિલામના પણ હે મેઘ, તું સહન ન કરી શકયો તે કેટલા ખેદની વાત?

મેઘ મુનિ આશ્ચર્યમુગ્ધ બન્યા. ગતરાત્રિએ કરેલાં અશુભ વિચારોનો તેઓ પશ્ચાત્તાપ કરવા લાગ્યા. આમ વિચાર કરતાં તેમને જાતિ સ્મરણ જ્ઞાન થયું. તે વડે ભગવાનની વાત સત્ય માનીને વૈરાગ્ય ભાવનામાં ચડયા. પ્રભુ પાસે પુનઃ તેમણે દીક્ષા લીધી. સખ્ત તપ જપ ધ્યાન ધરી સર્વ નિર્ગ્રંથને ખમાવીને સંથારો કર્યો, એક માસનો સંથારો ભોગવી સમાધિ સહિત કાળ કરી તેઓ સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાનમાં દેવતાપણે ઉત્પન્ન થયા અને ત્યાંથી ચ્યવી મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં ઉત્પન્ન થઈને મોક્ષ જશે.

ન્યાય—જેવી રીતે ભગવાન મહાવીરે મેઘકુમારને મધુર વચનથી સમજાવી સંયમમાર્ગમાં સ્થિર કર્યા, તેવીજ રીતે આચાર્યો કોઈપણ અવિનિત શિષ્યને મધુર વચનથી સમજાવી સંયમ માર્ગમા સ્થિર કરે.

---

૧૮૫ મેતાર્ય મુનિ.

ઉનાળાના મધ્ય તાપમાં મેતાર્ય નામના એક જૈન મુનિ ગૌચરી અર્થે રાજગૃહિ નગરીમા નીકળ્યા છે. મુનિવર મહાન તપસ્વી અને સહનશીલતાનો અવતાર છે એક માસના ઉપવાસ હતા તેમનુ તેજ, ગંભીરતા અને આત્મશ્રદ્ધા જોવાને [illegible] ભિક્ષાર્થે ફરતા ફરતા આ મેતાર્ય મુનિવર એક સોનીના ઘર [illegible] સોનીની દૃષ્ટિ આ સાધુ ઉપર પડી [illegible] [illegible]

ીજીવાર મુનિ પાસે જવલાં માગ્યાં. છતાં મુનિ શાંત રહ્યા તેથી ાની વધારે ક્રોધાયમાન થયો. તેણે મુનિને ખૂબ માર માર્યો અને ામડાની દોરીથી મુનિના હાથ પગ વગેરે મજબુત રીતે બાંધ્યા. ાછી તેણે મુનિને જવલાં આપવાનું કહ્યું, પણ શાંતમૂર્તિ મુનિવરને ા પરિષહ સહન કરવાનો હતો. તેઓ પોતાના જીવ સમાન જ ીજા જીવોને પણ ગણુતા હતા, તેથી તે સઘળુ શાંતિથી સહન કરવા લાગ્યા. પછી સોનીએ મુનિને સખ્ત તાપથી ધગધગતી રેતીમાં બેસાડયા, અને તે માર મારવા લાગ્યો. સખ્ત તાપથી આ તપસ્વી મુનિનું શરીર ક્ષીણ થવા લાગ્યુ, અને ચામડી ઉતરવા લાગી. માથામાં પણ ખાડા પડવા માંડયા. પરિણામે મેતાર્ય મુનિની ખોપરી ફાટી અને તડ દઈને અવાજ થયો. સોનીએ જાણ્યુ કે હવે મુનિ મ્હારા જવલાં પાછા આપશે, પણ મુનિવર તો જેમ જેમ પરિસહ પડતો જાય તેમ તેમ સમભાવે સહન કરે, જરા પણ રોષ સોની ઉપર ન લાવે અને આત્માની અપૂર્વ ભાવનાનુ સ્મરણ કરે. આવી રીતે આત્માની ઉચ્ચ દશાને ભાવતાં ત્યાંજ શ્રી મેતાર્ય મુનિ-વરને કેવળ જ્ઞાન ઉત્પન્ન થયુ. તેમનો અમર આત્મા દેહથી જુદો પડીને નિર્વાણપદને પામ્યો.

તેવામાં એક બાઈ માથે લાકડાંનો ભારો લઈને જતી હતી. અતિશય ભાર લાગવાથી તેણે તે ભારો સોનીના ઘર આગળ જોરથી પછાડયો. ભારો નીચે પડવાથી મોટો અવાજ થયો. જેથી પેલું ઝાડપર બેઠેલું ક્રૌંચ પક્ષી બીન્યું. તેનું મોઢું એકદમ પહોળું થઈ ગયુ. આથી પેલાં ચરી ગયેલાં જવલાં તેના મોઢામાથી બહાર નીકળી ગયાં અને નીચે પડયાં.

સોનીની નજર તરત જવલાં તરફ ગઈ. જવલાંને જોતાંજ તે દીગ્મૂઢ થઈ ગયો. મુનિને વિના વાંકે દુઃખ આપ્યા બદલ તે ખૂબ પશ્ચાત્તાપ કરવા લાગ્યો. સોનીને લાગ્યું કે મુનિવરને મારી નાખવાના

[illegible]

૧૮૬ મેતાર્ય [illegible]

[illegible]

અનેક જીવોનો ઉદ્ધાર કરી, તેઓ ૯૫ વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવી પ્રભુની હયાતિમાં જ નિર્વાણ–મોક્ષ પધાર્યા.

૧૮૮ મંડિત ગણધર.

છઠ્ઠા ગણધર શ્રી મંડિત, વાસિષ્ઠ ગૌત્રના, મૌર્ય ગામના રહિશ હતા. તેમના પિતાનું નામ ધનદેવ અને માતાનું નામ વિજયદેવી. તેઓ ઘણા જ બુદ્ધિમાન હતા, તેથી ટુંક સમયમાં ચૌદ વિદ્યામાં પારંગત થયા. તેમને ૩૫૦ શિષ્યો હતા. તેમને 'બંધ અને મોક્ષ'ની બાબતમાં સંશય હતો, તે ભગવાને નિવાર્યો, એટલે તેમણે ૫૪ મા વર્ષે પ્રભુ પાસે જૈન પ્રવજ્યા અંગીકાર કરી; અને ગણધરપદ પામ્યા. ૧૪ વર્ષ છદ્મસ્થ અવસ્થામાં રહ્યા પછી ૬૮ મા વર્ષે તેમને કૈવલ્યજ્ઞાન થયું. ૧૬ વર્ષ કેવળીપણે વિચર્યા પછી, ૮૩ વર્ષનું આયુષ્ય પૂર્ણ કરી તેઓ મુક્તિપદને પામ્યા.

૧૮૯ રહનેમી—રાજેમતી

ધનપતિ કુબેરની બનાવેલી, સોનાના ગઢ અને રત્નના કાંગરા-વાળી દ્વારિકાનગરીમાં શ્રીકૃષ્ણ વાસુદેવ રાજ્યાસને હતા. તેમના અધિકાર નીચે બીજા સોળ હજાર રાજાઓ તે જ નગરીમાં રાજ્ય કરતા હતા. તેમાના એક રાજા ઉગ્રસેન પણ હતા. તેમને ધારિણી નામની રાણી હતી. તેમને એક પુત્રી હતી. નામ 'રાજેમતી.' શ્રી નેમી-શ્વર ભગવાન સંસારમાં હતા, અને લગ્ન ન્હોતા કરતા, પણ કૃષ્ણ વાસુદેવે ખૂબ કહેવાથી લગ્ન માટે તે કબુલ થયા અને તેમનો વિવાહ આ રાજેમતી સાથે નક્કી કરવામાં આવ્યો. લગ્નને દિવસે શ્રી નેમનાથ જ્યારે તોરણે આવ્યા, ત્યારે પશુઓનો કરૂણવિલાપ સાંભળીને નેમનાથ પ્રભુ તોરણેથી પાછા ફર્યા, અને દીક્ષા લીધી. રાજેમતી પણ મહાન સંસ્કારી હતી. તે સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાનમાંથી ચ્યવીને અહિં અવતરી હતી. રાજેમતીને ફરીને પરણવા માટે

રાજેમતી—ધિક્કાર છે, તમારા જીવનને, રહનેમિ, ધિક્કાર છે તમારા ભાઈ નેમનાથે મને વિષ સમાન માનીને છાંડી અને શું તમે તે છાંડેલા વિષને ફરી ભોગવવા માગો છો અગંધન કૂળના સર્પો મરી જતાં પણ વમેલું વિષ પાછું ચૂસતાં નથી.

તો મહાન રત્નચિંતામણી સમાન મળેલા આ સાધુમાર્ગથી ભ્રષ્ટ બની તમારા ભાઈથી છંડાયેલી હું, તેની સાથે શું તમે ભોગ ભોગવવા માગો છો? સ્વપ્નેય પણ તેમ બનનાર નથી. વળી હું સાધ્વી છું એટલે તમારી તે ઇચ્છા ત્રિકાળે પણ તૃપ્ત થવાની નથી. એક તિર્યંચ સર્પ જેવાં પ્રાણીઓ પણ સમજે, અને તમે દીક્ષિત છતાં ભોગની ઇચ્છા ધરાવો છો? સમજો, રહનેમિ! સમજો, તમારો આત્મ ધર્મ વિચારો. હું ઉગ્રસેન રાજાની પુત્રી છું, તમે સમુદ્રકુમારના પુત્ર છો મહેરબાની કરી આપણા બંનેનાં કૂળ તરફ એકવાર નજર કરો. વળી સંયમી બનીને જ્યાંત્યાં ફરતાં તમે ઘણી સૌંદર્યવાન સ્ત્રીઓ જોશો, અને તેમાં મનલુબ્ધ કરશો તો અનંત સંસારમાં ભ્રમણ કરતા છતાં પણ તમારો પાર નહિ આવે. ઉત્તમ મનુષ્યભવ, ઉચ્ચકુળમાં જન્મ શાસ્ત્ર શ્રવણ, સદ્ગુરુનો સમાગમ, જૈનધર્મ અને સંયમ, જીવ અનંતકાળે પણ મળવા દુર્લભ છે! જાઓ, જાઓ, રહનેમિ, જાઓ તમારા ભ્રષ્ટ વિચારો છોડી, વિશુદ્ધ થવા શ્રી નેમીશ્વર ભગવાન પાસે જાઓ, અને પાપની આલોચના લઇ સંયમમાર્ગને સુધારો.

આ સાંભળી રહનેમિ ઠંડાગાર થઈ ગયા. રાજેમતીના બોધ વચનો રહનેમિના હૃદયમાં આરપાર ઉતરી ગયા. તેમણે તરતજ રાજેમતીની ક્ષમા માગી. તે સાથે પોતાને ખરાબ વાસનાથી ઠેકાણે લાવવા માટે તેની પ્રશંસા કરી. રહનેમિ નેમપ્રભુ પાસે જઈ આલોચના લઈ શુદ્ધ થયા, અને સંયમમાર્ગમાં અદ્ભુત રીતે આગળ વધી કૈવલ્યજ્ઞાનને પામ્યા.

રાજેમતીએ રહનેમિને સ્થિર કર્યા, સાંધી કપડાં પહેરી તેઓ

પ્રભુને વંદન કરવા ગયા. ત્યારબાદ સંયમ, તપ, ત્યાગ... ભાવતાં કૈવલ્યજ્ઞાન પામી રાજેમતી પણ મોક્ષમાં ગયાં.

ધન્ય છે, રાજેમતી સમા બાળ બ્રહ્મચારી સતી... આપણા ત્રિકાળ વંદન હોજો.

૧૯૦ રામ

તેઓ મુનિસુવ્રત સ્વામીના વખતમાં ... થયા. તેમના ભાઈ લક્ષ્મણ વાસુદેવ તરીકે પ્રસિદ્ધ ... અયોધ્યાના સૂર્યવંશી રાજા દશરથના મોટા પુત્ર હતા ... નામ કૌશલ્યા. શ્રી રામ વિદેહ દેશના જનક રાજાની ... પરણ્યા હતા. ઉંમર લાયક થતાં, તેમની અપર માતા કૈકેયીની ... બુદ્ધિને કારણે પિતાના વચન પાળવા ખાતર ... તેમની ધર્મપત્ની અને લક્ષ્મણ પણ ...

[illegible]

૧૯૧ રાવણ

મુનિસુવ્રત સ્વામીના સમયમાં દક્ષિણ ભરતની લંકા નામની નગરીનો તે પ્રતિવાસુદેવ રાજા હતો. તે ત્રણ ખંડનો અધિપતિ હતો, એટલે અર્ધ ભરત તેના તાબામાં હતો. તેને કુંભકર્ણ અને વિભિષણ નામના બે ભાઈઓ હતા, તેમજ ઇંદ્રજિત આદિ અનેક પુત્રો અને મંદોદરી આદિ અનેક રાણીઓ હતી. રાવણ મહા સમૃદ્ધિશાળી હોવા છતાં, તેને એક એવો નિયમ હતો કે જે સ્ત્રી પોતાને ન ઇચ્છે, તેને પરણવું નહિ. આમ છતાં તે પોતાની બહેનના ભંભેરવાથી એક દિવસ ઉશ્કેરાયો, અને શ્રી રામચંદ્રજીની સુશીલ પત્ની સીતાદેવીને ઉપાડી લાવ્યો. આખરે યુદ્ધ થયું, તેણે પોતાનું ચક્ર લક્ષ્મણ પર છોડયું, પરન્તુ વાસુદેવ લક્ષ્મણને તે કંઈ અસર ન કરી શકયું. લક્ષ્મણે તેજ ચક્ર પોતાને હાથ કરી, તેજ ચક્ર વડે રાવણનું મૃત્યુ નીપજાવ્યુ. રાવણ મૃત્યુ પામીને નરકમાં ગયો.*

૧૯૨ રૂકિમણી

તે દ્વારિકાના રાજા શ્રી કૃષ્ણની રાણી અને વિદર્ભ દેશના ભીમક રાજાની પુત્રી હતી. તેણીનું રૂપ અથાગ હતું. એકવાર નારદે તેણીના રૂપના વખાણ શ્રી કૃષ્ણ પાસે કર્યાં, આથી કૃષ્ણને તેણીની સાથે લગ્ન કરવાની ઇચ્છા થઈ. આ વખતે વિદર્ભમાં ભીમકનો પુત્ર રૂકિમ રાજગાદી પર હતો, તેની પાસે કૃષ્ણે દૂત મોકલ્યો રૂકિમ

*૨૪ તીર્થંકરો, ૧૨ ચક્રવર્તીઓ, ૯ વાસુદેવો, ૯ પ્રતિવાસુદેવો અને ૯ બળદેવો એ ૬૩ શલાકા (ઉત્તમ) પુરુષો કહેવાય છે. ચક્રવર્તીઓની ગતિ મોક્ષ, દેવલોક અને નર્કની હોય છે. વાસુદેવો અને પ્રતિવાસુદેવો નર્કના અધિકારી હોય છે અને બળદેવો દેવલોક અને મોક્ષના અધિકારી હોય છે. નર્કે જનારા ચક્રવર્તી તથા વાસુદેવો દીક્ષા અંગીકાર કરી હોત તો મોક્ષના જ અધિકારી બને છે એવો જૈનાગમનો સિદ્ધાન્ત છે.—સં.

રાજાએ દૂતને કહ્યું કે તારો રાજા ગોવાળના પુત્ર છે, માટે તેની સાથે મારી બેન નહિ પરણાવું, તેને તો શિશુપાળ રાજા સાથેજ પરણાવવી છે. આથી દૂત વિદાય થયો. આ તરફ નારદઋષિએ રૂક્મણી પાસે જઈ કૃષ્ણનાં રૂપ ગુણનાં વખાણ કર્યાં, એટલે રુક્મિણી [illegible] કોઈની યુક્તિથી કૃષ્ણને છાનો [illegible] ના ઉદ્યાનમાં [illegible] આવ્યા, ત્યાં નાગદેવની પૂજા કરવાને બહાને રૂક્મણી પોતા[illegible] સાથે તે ઉદ્યાનમાંના દેવને [illegible] કર્યું, એવે વખતે રૂક્મિણીનો [illegible] તેના [illegible] માટે [illegible] [illegible] રથમાં [illegible] [illegible] અને રૂક્મિણીને [illegible] [illegible]

૧૬૬ [illegible]

[illegible]

સ્નાન કરાવ્યુ, અને સુંદર વસ્ત્રાલંકારો પહેરાવી રાજા પાસે મોકલી. આ વખતે કુમારીનું રૂપ અથાગ હતું. તેથી આનંદ પામી રૂપીરાજાએ પોતાના વર્ષધર નામના દૂતને બોલાવીને કહ્યું, કે તમે ઘણે સ્થળે ફરો છો, તો આજના જેવો મહાન ઉત્સવ તમે ક્યાંઈ જોયો છે? દૂતે કહ્યું: મહારાજા! મિથિલા નગરીના કુંભરાજાની પુત્રી મલ્લીકુંવરીની જન્મગાંઠ વખતે થયેલા ઉત્સવ આગળ આપનો આ ઉત્સવ કાંઈ ગણત્રીમાં નથી, એમ કહી તેણે મલ્લીકુંવરીના શરીર સૌંદર્યનું વર્ણન કર્યું. તે સાંભળી રાજાને મલ્લીકુંવરીને પરણવાની ઇચ્છા થઈ. તેથી કુંભરાજા પાસે તેણે પોતાનો દૂત મોકલ્યો. કુંભરાજાએ ના કહી, તેથી જિતશત્રુ આદિ રાજાઓ સાથે સંપ કરી રૂપી રાજા મિથિલા પર ચડી આવ્યો. તેમાં મલ્લીકુંવરીની યુક્તિથી તેણે બોધ પામી દીક્ષા લીધી. અંતે સમેતશિખર પર અનશન કરી રૂપીરાજા મોક્ષમાં ગયા.

૧૯૪ રેવતી.

મેંઢક ગામમા કોઈ એક શ્રેષ્ઠિની તે પત્ની હતી. જૈનશાસન પ્રત્યે તેને અતિશય પ્રેમ હોવાથી પ્રભુ મહાવીરની તે પરમ ઉપાસિકા હતી એકવાર જ્યારે ગોશાળાએ પ્રભુ પર તેજુલેશ્યા ફેંકી અને પ્રભુનો દેહ લોહખંડવાળો થયો, તે મટાડવાના હેતુથી પ્રભુએ પોતાના સિંહ નામના અણગારને રેવતીને ત્યાં મોકલ્યા. પ્રભુને થયેલા ઉપસર્ગથી રેવતી જ્ઞાત હતી, તેથી તેણે પ્રભુનું દરદ મટે તે માટે કોહળાપાક બનાવ્યો હતો, અને ઘરના માણસો માટે બીજોરાંપાક બનાવ્યો હતો. સિંહ અણગાર રેવતીને ત્યાં પધાર્યા કે તેણીએ મુનિને વંદન કરી કહ્યું: મહારાજ, આજે મારૂં ઘર પાવન થયું. આપને શું જોઈએ? સિંહઅણગાર બોલ્યા: પ્રભુએ મને તમારે ત્યાં બનાવેલો પાક વહોરી લાવવાની આજ્ઞા આપી છે. આ સાંભળી રેવતી હર્ષ પામી અને કોહળાપાક લઈ આવીને મુનિને વહોરાવવા લાગી. મુનિએ કહ્યું. આ તો તમે પ્રભુને માટેજ બનાવ્યો છે, તેથી તે અકલ્પનીય

છે. માટે બીજોરાપાક, જે તમે બનાવ્યો છે તે વહોરાવો રેવતી બોલી: મહારાજ, તે તો વાપરી નાખ્યો [illegible] બોલ્યા પ્રત્યક્ષ કહેવાથી હું જાણું છું કે તે પાક તમારા રસોડામાં થોડો [illegible] રહ્યો છે. આ જાણી હર્ષ પામી, રેવતીએ બીજોરાપાકના [illegible] તેમાં ગોરેલો થોડોક બીજોરાપાક [illegible] આપ્યો [illegible] રાખ્યો. આ ભાવનાના પ્રતાપે રેવતી [illegible] નામ [illegible] ઉપાર્જન કર્યું. અનુક્રમે ગદન્યાંમત [illegible] દેવલોકમાં ગઈ.

૧૯૫ રોહિણી.

[illegible]

જ્યારે હું પાછા માગું ત્યારે તે મને આપજો.' ત્યાર પછી બીજી ત્રીજી અને ચોથી એમ દરેક સ્ત્રીને બોલાવીને દરેકને પાંચ પાંચ ડાંગરના દાણા આપ્યાં અને પોતે માગે ત્યારે પાછા આપવા જણાવ્યું.

પ્રથમ મોટી વહુએ તે દાણા લઈને વિચાર કર્યો કે મારા કોઠારમાં ડાંગર ઘણી ભરી છે, તો મારા સસરા માગશે તે વખતે તેમાંથી લાવીને આપીશ. એમ કહીને તેણે તે પાંચ દાણા ફેંકી દીધા.

ભોગવતી નામની બીજી પુત્રવધુ પણ એવો જ વિચાર કરીને, તે ડાંગર ઉપરથી ફોતરા ઉતારીને દાણા ખાઈ ગઈ, અને પોતાના કામે લાગી.

ત્રીજી રક્ષિતા નામની પુત્રવધુ તે દાણા લઇને એકાંતમાં ગઈ અને વિચાર કર્યો કે મારા સસરાએ મિત્ર, જ્ઞાતિ, કુટુંબ ઈત્યાદિ સર્વની સન્મુખ આ પાંચ દાણા મને આપ્યા છે, માટે તેમાં કંઈક ભેદ હોવો જોઇએ. એમ ધારી તે પાંચ દાણાને એક વસ્ત્રમાં બાંધી તેને રત્નના કરંડીયામા રાખ્યા, અને તે કરંડીયાને એક પેટીમા રાખ્યો. પછી તે પેટી ઓશીકા નીચે રાખી સવાર સાંજ બે વખત રોજ તેની સંભાળ કરવા લાગી.

રોહિણી નામની સૌથી નાની પુત્રવધુએ રક્ષિતા માફક વિચાર કર્યો કે આમાં કંઈક કારણ હોવું જોઈએ. માટે આ દાણાની બરાબર રક્ષા કરવી જોઈએ. એટલું જ નહિ પણ તેમાં વૃદ્ધિ કરવી જોઈએ. એમ ધારી તેણે પોતાના ઘરના નોકરને બોલાવીને કહ્યું કે ' આ ડાંગરના દાણા લઈ જાઓ, અને બહુ વર્ષાદ થાય તે વખતે એક નાની ક્યારી બનાવી, તેમા આ પાચ દાણા વાવજો, અને તે ક્યારીને ફરતી એક વાડ બનાવી તેની બરાબર રક્ષા કરજો. પ્રથમ વર્ષાઋતુમાં તેણે તે દાણા વવરાવ્યા, બીજી સાલ પણ ઉત્પન્ન થયેલા બધા દાણા વવરાવ્યા, એમ દર વર્ષાઋતુમાં તમામ ઉત્પન્ન થતી ડાંગર વાવતાં તેમાં પુષ્કળ વૃદ્ધિ થતી ગઈ. અનુક્રમે ચાર વર્ષ સુધી તે વાવી. તૈયાર થયે તેને

કાપીને ખળાં બનાવ્યાં. તેમાં તેને મસળી, સ્વચ્છ કરી તે [illegible]
વાસણોમાં ભરી લીધી અને તેની રક્ષા કરવા લાગી.

પાંચમે વર્ષે ધનાએ તે દાણા પાછા માગવાનો [illegible]
એક દિવસે સ્વજન, મિત્ર, જ્ઞાતિ તથા પુત્રવધૂઓના [illegible]
ભોજન વગેરે જમાડી શેઠે તેમનું સન્માન કર્યું. [illegible]
મોટી પુત્રવધૂને બોલાવીને પ્રથમ આપેલા [illegible]
ઉજ્ઝીયાએ કોઠારમાંથી [illegible]
આપ્યા. ધનાસાર્થવાહે ઉજ્ઝિકાને [illegible]
મેં તને જે પાંચ [illegible]
ઉજ્ઝીયાએ [illegible]
[illegible]

તમારા તે પાંચ દાણા લાવી આપું.' ધન્નાએ કહ્યું:-પુત્રી, મારા પાંચ દાણા ગાડા ગાડીઓમાં તું કેવી રીતે લાવીશ ? તે સાંભળી તેણે ઉપરોક્ત સર્વ વાત વિદિત કરી. ધન્ના સાર્થવાહે ગાડા આપ્યાં. રોહિણીએ પાકેલી તમામ ડાંગરથી તે ગાડાઓ ભરાવ્યાં. જે રાજગૃહી નગરીના રાજમાર્ગની મધ્યમાં થઈને તે ડાંગરથી ભરેલાં ગાડાંઓ જતાં જોઈને નગરજનોએ વાત જાણવાથી, સર્વ કોઈ ધન્નાસાર્થવાહની રોહિણી નામની પુત્રવધુની મુક્તકંઠે પ્રશંસા કરવા લાગ્યા. ધન્નાસાર્થવાહ ડાંગરના ભરેલાં ગાડાંઓ જોઈને ખૂબ આનંદ પામ્યો અને તેના આશ્ચર્યનો પાર ન રહ્યો. પછી તેણે તે રોહિણીને, દરેક કાર્યમાં સલાહ આપવાનું કામ સોંપ્યું, અને તેણીને ઘરમાં સર્વથી મોટી સ્થાપિત કરવામાં આવી.

ન્યાય—જેવી રીતે ઉજ્ઝીયા ડાંગરના પાંચ દાણા નાખી દેવાથી, લોકમાં નિંદાને પાત્ર બની. હલકું કામ કરી દુઃખી થઇ. તેવી રીતે સાધુ સાધ્વી પંચ મહાવ્રત અંગીકાર કરીને પ્રમાદવશ શિથિલ બનીને પંચમહાવ્રતને ફેંકી દે, તો તેઓ આ ભવમાં નિંદાને પાત્ર બને, અને પરભવમાં દુઃખી થાય.

જેમ ભોગવતી તે પાંચ દાણાને ખાઈ ગઈ, ને મહેનત મજુરીનું કામ કરીને દુઃખી થઈ, તેમ સાધુ સાધ્વી, પંચમહાવ્રત ધારણ કરીને, રસના લોલુપી બની વ્રત ભંગ કરે તો હિલના નિંદા પામે અને સંસારમાં પરિભ્રમણ કરે.

જેમ રક્ષિતાએ પાંચ દાણાનું ઉમદા રીતે રક્ષણ કર્યું તેમ સાધુ સાધ્વી પંચ મહાવ્રતનું મૂળ ગુણમાં રહીને યથાર્થ રક્ષણ કરે તો ચાર તીર્થમાં પુજનિક બને, અને આત્મકલ્યાણ સાધે.

જેમ રોહિણી પાંચદાણાની વૃદ્ધિ કરીને પ્રશંસા પામી, તેમ સાધુ સાધ્વી પંચ મહાવ્રત લઈને, સંયમ તપમાં વૃદ્ધિ કરે તો આ ભવમાં સાધુ સાધ્વી શ્રાવક શ્રાવિકા એ ચારે તીર્થમાં પ્રશંસા પામે, પુજનિક બને અને પરભવમાં અનંત સંસારનો છેદ કરી સિદ્ધગતિને પામે.

---

૧૯૬ રોહિણીયો ચોર.

રાજગૃહ નગરની પાસે [illegible] વૈભારગિરિ [illegible]
રોહિણીયો નામનો [illegible]
આપે તેને કહેવું કે, [illegible]
[illegible]
કારણ કે તેથી [illegible]
[illegible]
[illegible] રોહિણીયા [illegible]
[illegible]

પડયો કે શું હું આ સત્ય જોઉં છું કે સ્વપ્ન ? શું આ સાક્ષાત્ દેવીઓ છે ? હું દેવ થયો હઈશ ? આ વખતે તેને ભગવાનનાં વચનો યાદ આવ્યાં. તેણે પેલી સ્ત્રીઓ સામે જોયું તો તેમના પગ જમીનને અડકેલા હતા, તેમની આંખો ક્ષણે ક્ષણે પલકારા મારી રહી હતી. આથી તે સમજ્યો કે ખરેખર ષડ્યંત્ર રચવામાં આવ્યું છે. હવે મારે મારો ચોરીનો ધંધો ત્યજી દેવો જોઈએ, અને જે મહાવીરનું એકજ માત્ર વાકય સાંભળવાથી આટલું જાણવાનું મળ્યું તો તેમના હંમેશના સંસર્ગથી કેટલોયે લાભ મળે, એમ વિચારી અભયકુમાર આવતાં તેણે પોતાની ચોરીના કૃત્યોનો પશ્ચાત્તાપ કરી પ્રવર્જ્યા લેવાની વાત વિદિત કરી. અભયકુમારે તેને છોડી દીધો. રોહિણીયે એકઠું કરેલું તમામ ધન શ્રેણિકરાજાને સોંપ્યું અને તે દીક્ષા લઈ ચાલી નીકળ્યો; સપ્ત તપાદિ કરી તે દેવલોકમાં ગયો.

૧૯૭ લક્ષ્મણ.

અયોધ્યાના રાજા દશરથની સુમિત્રા રાણીથી ઉત્પન્ન થયેલા પુત્ર. રાવણ નામના પ્રતિવાસુદેવને મારી આઠમા વાસુદેવ તરીકે તેઓ પ્રસિદ્ધ થયા; અને રામ બળદેવ તરીકે પ્રસિદ્ધ થયા. ત્રણ ખંડ જીતી લક્ષ્મણ અયોધ્યાના રાજસિંહાસને અર્ધચક્રવર્તી તરીકે બિરાજ્યા. તેમનું બીજું નામ નારાયણ હતું. બારહજાર વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવી, મુનિસુવ્રત સ્વામીના નિર્વાણ પછી તેઓ મૃત્યુ પામી ચોથી નરકે ગયા.

૧૯૮ વરૂણ.

વિશાળા નગરીના ચેડારાજાના નાગ નામના રથિકનો પુત્ર. તે ભ. મહાવીરનો પરમ ભક્ત હતો. તેણે શ્રાવકના બારવ્રત ધારણ કર્યાં હતા. તે મહાસમર્થ સેનાપતિ પણ હતો, અને તપશ્ચર્યામાં પણ તે મહાસમર્થ હતો. એકવાર છઠના પારણે અઠ્ઠમ કરવાની તેની ઈચ્છા

છતા રાજાએ કહેણ મોકલ્યુ કે આજે તમારે ચેલિક સાથેન સેનાપતિ તરીકે જવાનુ છે. આથી પોતાના દેશની રક્ષાને સેનાપતિ બની યુદ્ધે ચડયો. પરન્તુ પહેલા વ્રતની વિધિ પહેલો ઘા તેણે ન કર્યો પણ જ્યારે ચેલિકના સેનાપતિએ પહેલો ઘા કર્યો, અને વરુણનાગનુ મર્મસ્થાન [illegible] તેણે એકજ ઘાથી તે સેનાપતિને [illegible] વખતે તે મૃતવત્ સ્થિતિમા હતા [illegible] એક જગ્યા પ્રમાર્જન કરીને [illegible] કરવા લાગ્યા. શુદ્ધ [illegible] સૌધર્મ દેવલોકમાં ગયા, અને [illegible] [illegible] મોક્ષમે જશે.

૧૯૯ વ્યક્ત ગણધર.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

શરીરથી આત્મા ભિન્ન છે' એવો સંદેહ હતો. ભ. મહાવીરના સમાગમમાં આવતાં ભગવાને તે સંદેહ દૂર કર્યો, એટલે તેમણે પોતાના ૫૦૦ શિષ્યો સહિત ૪૩ મા વર્ષે દીક્ષા લીધી. ૧૦ વર્ષ છદ્મસ્થ-પણામાં રહ્યા પછી ૫૩ મા વર્ષે કૈવલ્યજ્ઞાન પામ્યા. ૧૮ વર્ષ કૈવલ્ય પ્રવર્જ્યામાં વિચરી, ૭૦ વર્ષનું આયુષ્ય પૂર્ણ કરી પ્રભુની હયાતિમાં તેઓ નિર્વાણ પામ્યા. વાયુભૂતિ પ્રભુ મહાવીરના ત્રીજા ગણધર હતા.

૨૦૧ વાસુપૂજ્ય.

ચંપાપુરીના વસુપૂજ્ય રાજાની જયાદેવી નામક રાણીની કુક્ષિમાં દશમા દેવલોકમાંથી ચ્યવીને જેઠ શુદિ ૯ ની રાત્રિએ તેઓ ઉત્પન્ન થયા. માતાએ ૧૪ સ્વપ્ન દીઠાં. સ્વપ્નપાઠકોએ મહા-ભાગ્યશાળી તીર્થંકરનો જન્મ થવાનું કહ્યું. રાજારાણી આનંદ પામ્યા. અનુક્રમે ગર્ભકાળ પૂરો થયે, ફાગણ વદિ ૧૪ ના રોજ પ્રભુનો જન્મ થયો. ઈંદ્રોએ જન્મોત્સવ ઉજવ્યો. પિતાએ તેમનુ 'વાસુપૂજ્ય' એવું નામ આપ્યુ. યૌવનવય થતાં પિતાએ તેમને પરણવાનો અને રાજ્યાસને બેસવાનો આગ્રહ કર્યો; પરન્તુ તેમણે ના કહી. આ સમયે લોકાંતિક દેવોએ આવી પ્રભુને ધર્મમાર્ગ પ્રવર્તાવવાની ઉદ્‌ઘોષણા કરી, એટલે તેમણે વરસીદાન આપી ૬૦૦ રાજાઓ સાથે, છઠ્ઠતપ સહિત ફાગણ વદી અમાસે દીક્ષા અંગીકાર કરી. વાસુપૂજ્ય સ્વામીના વખતમાં બીજા વાસુદેવ દ્વિપૃષ્ટ, બળદેવ વિજય અને પ્રતિવાસુદેવ તારક એ ત્રણ શ્લાઘ્નીય પુરુષો થયા.

એક માસ છદ્મસ્થપણે રહ્યા પછી, મહા શુદિ ૨ ને દિવસે છઠ્ઠની તપશ્ચર્યામાં પ્રભુને કૈવલ્યજ્ઞાન થયું. તેમને સુક્ષ્મ વગેરે ૬૬ ગણધરો થયા. તેમના સંઘ પરિવારમાં ૭૨ હજાર સાધુ, ૧ લાખ સાધ્વીઓ, ૨૧૫ હજાર શ્રાવકો અને ૪૩૬ હજાર શ્રાવિકાઓ હતા. વાસુપૂજ્ય સ્વામી પોતાનો મોક્ષકાળ સમીપ જાણી ચંપા-

નગરીમાં પધાર્યા. ત્યાં ૬૦૦ મુનિ સાથે અનશન તપ કર્યો. એ માસને અંતે અશાડ શુદિ ચૌદશે પ્રભુ મોક્ષપદને પામ્યા. તેમનું કુલ આયુષ્ય ૭૨ લાખ વર્ષનું હતુ.

૨૦૨ વિજય બળદેવ.

તેઓ દ્વારકા નગરીના બ્રહ્મ નામક રાજા અને સુભદ્રા નામની રાણીના પુત્ર તથા દ્વિપૃષ્ઠ વાસુદેવના ઓરમાન ભાઈ હતા. તેઓ ૭૫ લાખ વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવી [illegible] મોક્ષે ગયા.

૨૦૩ વિમળનાથ.

[illegible]

પ્રાપ્ત કર્યું. વિમળનાથ તીર્થંકરનું એકંદર આયુષ્ય ૬૦ લાખ વર્ષનું હતું.

૨૦૪ શાલિહીપિતા.

શ્રાવસ્તિ નગરીમાં શાલિહીપિતા નામે મહાઋદ્ધિવંત ગાથાપતિ હતા. તેમને ફલ્ગુની નામે સુશીલ અને સુસ્વરૂપવાન સ્ત્રી હતી. એકદા પ્રભુ મહાવીર તે નગરીમાં પધાર્યા. શાલિહીપિતા પ્રભુને વંદન કરવા ગયા. પ્રભુએ વ્યાખ્યાન આપ્યું. સાધુનો અને શ્રાવકનો એમ બે પ્રકારનાં ધર્મો પ્રભુએ સંભળાવ્યા. શાલિહીપિતાએ વિચાર્યું કે મ્હારાથી સાધુધર્મ ગ્રહણ કરી શકાય તેમ નથી. પણ શ્રાવક ધર્મ તો હું જરૂર અંગીકાર કરૂં. એમ ધારી તેમણે પ્રભુ પાસે શ્રાવકના બાર વ્રત ધારણ કર્યાં અને ધર્મ ધ્યાનમાં, વ્રતનિયમમાં અડગપણે રહેવા લાગ્યા. કેટલાક વર્ષ વિત્યાબાદ તેમને ઉપાધિમુક્ત થવાની ઈચ્છા થઈ. તેથી ઘરનો સઘળો કારભાર પોતાના જ્યેષ્ઠ પુત્રને સોંપી તેઓ પૌષધશાળામાં જઈ ધર્મધ્યાન કરવા લાગ્યા.

છેવટે તેમણે શ્રાવકની અગીયાર પ્રતિમા ધારણ કરી, સાધુ જીવન ગાળવું શરૂ કર્યું. તપશ્ચર્યાથી શરીર ક્ષીણ થતાં સંથારો કર્યો. એક માસનો સંથારો ભોગવી અને આત્માની ઉચ્ચતમ દશાને ભાવતાં શાલિહીપિતા કાળધર્મને પામ્યા અને મરીને ૧લા દેવલોકમાં ગયા. ત્યાંથી ચ્યવી મહાવિદેહમાં અવતરી તેજ ભવમાં તેઓ મોક્ષ જશે.

૨૦૫ શાંતિનાથ.

વર્તમાન ચોવિસીના સોળમા તીર્થંકર અને પાંચમા ચક્રવર્તી હસ્તિનાપુર નગરના વિશ્વસેન રાજાની અચિરા (અચળા) દેવી રાણીની કુક્ષિમાં સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાનમાંથી ચ્યવીને ઉત્પન્ન થયા.

તે વખતે દેશમાં મરકી ચાલતી હતી, તે [illegible]
તેમનુ 'શાન્તિનાથ' એવુ નામ પાડ્યુ. શ્રી [illegible]
મેઘરથ રાજા હતા, તે વખતે તેમની [illegible]
ત્રિભુવનમા થઈ રહી હતી [illegible]
એક મિથ્યાત્વી દેવે મેઘરથની પરીક્ષા [illegible]
તેમના આશ્રયમા ઉગારી [illegible]
રાજા પાસે પોતાનુ ભક્ષણ મા[illegible]
[illegible]

[illegible]

૮૯ હજાર સાધ્વીઓ,* ૨૯૦ હજાર શ્રાવકો અને ૩૮૩ હજાર શ્રાવિકાઓ હતા. ૨૫ હજાર વર્ષનું ચારિત્ર પાળી, એક માસના અનશને, સમેતશિખર પર ૯૦૦ મુનિઓ સાથે જેઠ વદિ તેરસે પ્રભુ મોક્ષમાં ગયા.

૨૦૬ શાળીભદ્ર.

રાજગૃહિમાં ગોભદ્ર નામના વિપુલ સંપત્તિશાળી શેઠ હતા. તેમને ભદ્રા નામની સુશીલ પત્ની હતી. તેમને એક પુત્ર થયો. નામ પાડ્યું શાળીભદ્ર. તેઓ મહા પ્રભાવંત અને બુદ્ધિશાળી હોઈ થોડા વખતમાં ૭૨ કળાઓ શીખી પ્રવિણ બન્યા. યુવાવસ્થા પામતા પિતાએ તેમનું ૩૨ સ્વરૂપવાન કન્યાઓ સાથે લગ્ન કર્યું. સ્ત્રીઓ સાથે સાંસારિક સુખો ભોગવતાં દિવસ કે રાત્રિ કેવી રીતે પસાર થાય છે, તે પણ તેઓ જાણતા ન હતા; અર્થાત્ તેમને ત્યાં દુઃખ જેવી વસ્તુનું નામ નિશાન ન હતું. કેટલેક કાળે ગોભદ્ર શેઠ દીક્ષા લઈ મૃત્યુ પામ્યા અને દેવલોકમાં ગયા. તેમને પુત્ર પર અતિશય સ્નેહ હોવાથી શાળીભદ્ર અને તેની પત્નીઓના ભોગોપભોગ માટે હમેશાં તેઓ વસ્ત્ર, ઘરેણાં અને મીઠાઈઓથી ભરેલી ૯૯ પેટીઓ મોકલાવતા. શાળીભદ્ર દેવ જેવું સુખ ભોગવતા, અને લાવવા લઈ જવા વગેરેનું સર્વ ગૃહકાર્ય ભદ્રામાતા કરતાં.

એક દિવસ કોઈ એક વેપારી રત્નની કાંબળો લઈને રાજગૃહમાં વેચવા આવ્યો. તે કાંબળો બહુમૂલ્યવાન હોવાથી શહેરનો ધનિક વર્ગ તો ન ખરીદી શક્યો, એટલું જ નહિ પણ રાજગૃહના રાજા શ્રેણિક પણ તે રત્ન કાંબળો ખરીદી નહિ. વેપારી નિરાશ

* બીજા એક પુસ્તકમાં ૬૨ હજાર ને સો સાધ્વીઓ અને ૩ લાખ ૬૩ હજાર શ્રાવિકાઓ લખેલ છે.

થઈ શાળીભદ્રના મહેલ આગળ નીકળ્યો. ભદ્રા માતાએ તે બધી કાંબળો ખરીદી લીધી. વેપારી શેઠની અતિ અજાયબ થયો.

બીજે દિવસે શ્રેણિક નૃપતિની રાણી ચેલણાએ તે [illegible] લેવાનો રાજાને આગ્રહ કર્યો. એટલે રાજાએ તે વેપારીને બોલા[illegible] રાજાએ જાણ્યું કે શાળીભદ્ર શેઠની માતાએ બધી કાંબળો [illegible] આ જાણી રાજાના આશ્ચર્યનો પાર ન રહ્યો કે પોતાના [illegible] આવા સમૃદ્ધિશાળી લોકો અસ્તિત્વ ધરાવે છે [illegible] એક દિવસ રાણી [illegible]

[illegible]

હું માલીક વગરનો કેમ બનું ? એમ વિચાર કરતાં તેઓ વૈરાગ્ય વાન બન્યા. થોડીવારે તેઓ રાજા પાસે આવી પ્રણામ કરી યોગ્ય આસને બેઠા. રાજા શ્રેણિક શાળીભદ્રનું સુખ, તેમની રિદ્ધિ સિદ્ધિ, વગેરે જોઈ આનંદ પામ્યા અને રજા લઈ સ્વસ્થાનકે ગયા.

કેટલાક સમય પછી ત્યાં ધર્મઘોષ નામના સ્થવીર મહાત્મા પધાર્યા. તેમનું વ્યાખ્યાન સાંભળી શાળીભદ્રે દીક્ષા લેવાનો વિચાર કર્યો, અને માતા પાસે રજા માગી. માતાએ તેમને ધીમે ધીમે ત્યાગવૃત્તિ કેળવવાનું કહ્યું, એટલે માતાના સ્નેહને વશ થઈ શાળીભદ્ર દરરોજ એક એક સ્ત્રીનો ત્યાગ કરવા લાગ્યા: તેવામાં તેમના બનેવી ધન્નાએ આવી તેમને ચેતવ્યા અને કહ્યું કે ઉઠો, સાવધાન થાવ. રોજ એક એક સ્ત્રીને ત્યાગવાની કાયરતા વીર પુરુષને સંભવે નહિ, હું આઠેય સ્ત્રીઓને ત્યાગીને ચારિત્રલેવા માટે ઉદ્યુકત થયો છુ. આ સાંભળી શાળીભદ્રના જ્ઞાનચક્ષુઓ સતેજ થયાં. તેઓ ધન્ના સાથે ત્યાં બિરાજમાન પ્રભુ મહાવીર પાસે ગયા અને દીક્ષા લીધી. સખ્ત તપ જપ ક્રિયાઓ કરી, અંતિમ સમયે વૈભારગીરી પર અનશન કરી શાળીભદ્ર સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાનમાં દેવ થયા.

૨૦૭ શિવરાજ ઋષિ.

હસ્તિનાપુરના શિવ નામના રાજાએ, પોતાના પુત્ર શિવભદ્રને રાજ્ય સોંપી, તામલીની માફક તાપસ દીક્ષા અંગીકાર કરી, અને યાવજ્જીવ છઠ્ઠ છઠ્ઠની તપસ્યા કરતા વિચરવા લાગ્યા. ઉગ્ર તપશ્ચર્યાને લીધે તેમને વિભંગજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું, જે વડે તેમણે સાત સમુદ્રો અને સાત દ્વીપો જોયાં. આથી તેમણે પોતે જોયેલી વસ્તુથી જગત પર કાંઈ વધારે નથી એવી પ્રરૂપણા કરવા માંડી. એવામાં ભ૦ મહાવીર હસ્તિનાપુરમાં પધાર્યા. ગૌતમ સ્વામી ગામમાં ગોચરી કરવા નીકળ્યા; ત્યાં લોકોના મુખે તેમણે શિવરાજની પ્રરૂપણા સાંભળી.

ભગવાનને પૂછતા તેમણે કહ્યું કે દ્વીપ સમુદ્રો સાત નથી, [illegible]
અસંખ્યાતા છે. આથી ગૌતમે લોકોને સત્ય સમજાવ્યું. [illegible]
શિવરાજ પ્રભુ મહાવીર પાસે આવ્યા. મોટી સભામાં [illegible]
ભગવાને દેશના આપી, તેમાં શિવરાજના સંશય ટળ્યા. [illegible]
[illegible] ભગવાન પાસે [illegible] દીક્ષા [illegible] અને [illegible]
તેઓ મોક્ષે ગયા

૨૦૮ શ્રી દેવી

[illegible]

[illegible]

[illegible]

પ્રભુનો જન્મ થયો. ઇંદ્રોએ જન્મોત્સવ ઉજવ્યો. પ્રભુ ગર્ભમાં હતા ત્યારે રાજાનું તપ્ત થયેલું શરીર નંદાદેવીના સ્પર્શથી શિતળ થયું હતું, તેથી પુત્રનું શિતળનાથ એવું નામ આપ્યું. બાલ્યકાળ વીતાવી તેઓ યુવાવસ્થા પામ્યા ત્યારે પોતાની અનિચ્છા છતાં પિતાના આગ્રહે તેમણે લગ્ન કર્યું. ત્યારબાદ ૨૫ હજાર પૂર્વની ઉમરે તેઓ રાજ્યાસને બેઠા. ૫૦ હજાર પૂર્વ સુધી રાજ્ય ભોગવ્યું. પછી વાર્ષિક દાન આપી મહા વદિ બારશે એક હજાર રાજાઓ સાથે પ્રભુએ સંયમ ગ્રહણ કર્યો. માત્ર ત્રણ માસ છદ્મસ્થપણામાં રહ્યા પછી શિતળનાથ સ્વામીને પોશ વદિ ૧૪ ના રોજ કૈવલ્યજ્ઞાન થયું. તેમને આનંદ વગેરે ૮૧ ગણધરો હતા.

પ્રભુના સંઘપરિવારમાં ૧ લાખ મુનિ, ૧ લાખને ૬ સાધ્વીઓ, ૨૮૯ હજાર શ્રાવકો અને ૪૫૮ હજાર શ્રાવિકાઓ હતા. અંતિમ સમયે સમેત શિખર પર એક હજાર મુનિઓ સાથે, એક માસનું અનશન પાળી વૈશાકવદિ બીજે પ્રભુ નિર્વાણ–મોક્ષ પધાર્યા. શિતળનાથ જિનનું એકદર આયુષ્ય એક લાખ પૂર્વનું હતું.

૨૧૦ શ્રેયાંસનાથ

સિંહપુર નગરના વિષ્ણુરાજ રાજાની વિષ્ણુ નામક રાણીની કુક્ષિમાં બારમા દેવલોકથી ચ્યવીને જેઠવદિ છઠે તેઓ ઉત્પન્ન થયા. માતાએ ચૌદ સ્વપ્ન દીઠાં. ગર્ભકાળ પૂરો થયે ફાગણ વદિ ૧૨ પ્રભુનો જન્મ થયો. ઇંદ્રોએ જન્મોત્સવ કર્યો. યૌવનાવસ્થામા તેઓ અનેક રાજકન્યાઓ પરણ્યા. પછી લોકાંતિક દેવોની પ્રેરણાથી વર્ષીદાન આપી, ૧ હજાર રાજાઓ સાથે ફાગણ વદિ ૧૩ સંયમ અંગીકાર કર્યો. તેઓ ૨૧ લાખ વર્ષ કુમારપણે રહ્યા. ૪૨ લાખ વર્ષ રાજ્ય કર્યું. છ માસ છદ્મસ્થાવસ્થામાં રહ્યા પછી મહા વદિ અમાસે પ્રભુને કૈવલ્ય જ્ઞાન થયું. ૨૧ લાખ વર્ષમાં બે માસ ઓછા સમય સુધી કૈવલ્ય પ્રવજ્યામાં વિચરી ઘણા જીવોનો પ્રભુએ ઉદ્ધાર કર્યો. ઇંદ્રો એક હજાર

મુનિઓ સાથે, સમેતશિખર પર એક માસના અનશને ત્રીજે પ્રભુ મોક્ષ પહોંચ્યા. તેમનુ કુલ આયુષ્ય ૮૪ લાખ

શ્રેયાંસનાથ સ્વામીના સંઘ પરિવારમાં ૮૪ હ[illegible] ૧૦૩ હજાર સાધ્વીઓ, ૨૭૯ હજાર શ્રાવકો અને શ્રાવિકાઓ હતા.

૨૧૧ શ્રેયાંસકુમાર.

ઋષભદેવ ભગવાનના પુત્ર બાહુબળ અને [illegible] સોમપ્રભ, જેઓ હસ્તિનાપુરના રાજા હતા, તેમને [illegible] પુત્ર હતા [illegible]

કુશાગ્રપુર છોડીને વેણાતટ નગરમાં ગયા. ત્યાં પુણ્યયોગે ભદ્ર નામના એક શ્રેષ્ઠિએ તેમને પરોણા તરીકે રાખ્યા, એટલું જ નહિ પણ શ્રેણિક રાજાની સરળતા, બુદ્ધિમતા તથા મુખની તેજસ્વીતા આદિ જોઈ ભદ્ર શેઠે શ્રેણિકને પોતાની નંદા નામની પુત્રી પરણાવી. પ્રસેનજીત રાજા પાછળથી રાજગૃહ નગર વસાવી ત્યાં રહેવા લાગ્યા. તેવામાં તે માંદા પડયા. આ સમાચાર શ્રેણિકે સાંભળ્યા, તેથી તે પોતાના પિતા પાસે શીઘ્ર જઈ પહોંચ્યા. પિતાને તેમના પર પ્રેમ હોવાથી રાજગૃહનું રાજ્ય શ્રેણિકને સોંપી, તેઓ સ્વર્ગવાસ પામ્યા. આ વખતે નંદા ગર્ભવતી હોવાથી તેણીએ 'અભયકુમાર' નામના મહા બુદ્ધિવંત પુત્રનો જન્મ આપ્યો. ગાદીએ બેઠા પછી શ્રેણિકે રાજ્યમાં ઘણો વધારો કર્યો અને તે મહર્દ્ધિક રાજા થયો. તેને ચિલ્લણા, નંદા, ધારિણી, કાલી વગેરે ઘણી રાણીઓ હતી; તથા અભયકુમાર, કોણિક, કાલી, મેઘ આદિ ઘણા કુમારો હતા. શ્રેણિક પહેલાં બૌદ્ધધર્મના ઉપાસક હતા, પરન્તુ પાછળથી અનાથી મુનિના સંસર્ગે તેઓ જૈનધર્મી બન્યા. ભ૦ મહાવીરના તેઓ પરમ ભક્ત હતા, તેમજ દૃઢ સમકિતી હતા, તેમણે પોતાના રાજ્યમાં કસાઈની દુકાનો બંધ કરાવી હતી.

એક વખત દેવે શ્રેણિકની પરીક્ષા કરવા માંસાહારી જૈન-સાધુ અને સગર્ભા જૈન સાધ્વીનો દેખાવ રજુ કર્યો, પણ શ્રેણિક ડગ્યા નહિ. તેમના પુત્રોમાંના મેઘકુમાર, નંદિષેણ, અભયકુમાર, જાલી વગેરે ઘણાઓએ દીક્ષા લીધી હતી. કાલી, નંદા વગેરે રાણીઓએ પણ દીક્ષા લીધી હતી. આખર અવસ્થામાં દુર્બુદ્ધિ કોણિકે શ્રેણિકને કેદમાં પૂર્યા હતા. પુત્રના હાથથી મૃત્યુ ન પામવા માટે શ્રેણિકે પોતાની મુદ્રિકામાં રહેલ કાલકૂટ વિષ ચૂસીને પોતાના દેહનો અંત આણ્યો હતો. તેમણે મૃગલીના શિકાર વખતે નિકાચિત કર્મનો બંધ કર્યો હોવાથી મૃત્યુ પામીને તેઓ પહેલી નરકે ગયા. પરન્તુ

તેમણે શાસનની ભક્તિથી તીર્થંકર નામ કર્મ ઉપાર્જન કર્યું હતું. તેથી તેઓ આવતી ચોવિસીમાં પદ્મનાભ નામના પહેલા તીર્થંકર થશે.

૨૧૩ શંખરાજા

તે [illegible] વારાણસી નગરીના રાજા હતા. [illegible] મહાજનના [illegible] નામના તે મિત્ર હતા અને સંયમ પાળી [illegible] વિમાનમાં ગયા હતા. ત્યાંથી ચ્યવી અહિં ઉત્પન્ન થયા હતા. એકવાર અર્હંક નામના વેપારીએ મિથિલાના [illegible] [illegible]

૨૧૪ [illegible] અને [illegible]

[illegible]

કરવા ગઈ. તેમાં શંખ અને પોખલી આદિ શ્રાવકો પણ ગયા. પ્રભુએ દેશના આપી. સદ્બોધ સાંભળી સૌ પાછા ફર્યા. તે વખતે રસ્તામાં શંખ શ્રાવકે પોખલી આદિ બીજા શ્રાવકોને કહ્યું કે ત્હમે વિસ્તીર્ણ અન્ન, પાણી, મેવા, સુખડી આદિ ચાર પ્રકારનાં ભોજન કરાવોઃ જે જમ્યાબાદ આપણે પાક્ષિક પૌષધ કરી ધર્મ જાગ્રિકા કરીશું. શંખનું કહેવું સૌએ કબુલ કર્યું. તે પછી તેઓએ ચાર પ્રકારનું અન્ન નીપજાવ્યું અને સમય થતાં શંખ શ્રાવકના આગમનની વાટ જોવા લાગ્યા.

બીજી તરફ શંખ શ્રાવકે ઘેર જઇને વિચાર કર્યો કે પૌષધ નિમિત્તે આવો સમારંભ કરાવવો યોગ્ય નહિ, તેમજ ભારે પદાર્થો ખાઈને પૌષધ કરવો ઉચિત નથી. પણ સર્વ આભરણ, વિલેપન, છોડીને, ક્રોધ કષાય રહિત, બ્રહ્મચર્ય સહિત, દાભની પથારી પર બેસીને ધર્મધ્યાન ભાવતાં પૌષધ કરવો ઉચિત છે. એમ વિચારી તેઓ જમવાના સ્થાને ન જતાં, પોતાની સ્ત્રીને કહીને પૌષધશાળામાં ગયા અને પૌષધ ગ્રહણ કરીને આત્મ ભાવના ભાવવા લાગ્યા.

વખત થઈ જવા છતાં શંખશ્રાવક જમવા ન આવ્યાથી અન્ય શ્રાવકોની રજા લઈ પોખલી શ્રાવક શંખને ઘેર આવ્યા. તેમને જોઈ શંખની પત્નીએ તેમનો આદર સત્કાર કર્યો અને કહ્યું કે શંખજીએ પૌષધ કર્યો છે. આ સાંભળી પોખલી શ્રાવક શંખ પાસે પૌષધશાળામાં ગયા. ત્યાં કેટલીક વાતચિત કરી, શંખ પૌષધમાં હોવાથી પોખલી ચાલ્યા ગયા. રાત્રે શંખ શ્રાવકે વિચાર કર્યો કે મારે ભગવાનના દર્શન કર્યા પછીજ પૌષધ પારવો. આથી પ્રાતઃકાળ થતાં તે પ્રભુના દર્શને ગયા, ત્યાં પોખલી આદિ શ્રાવકોની પરિષદ ચિકાર હતી. પ્રભુએ દેશના આપી. દેશનાને અંતે પોખલીએ શંખને કહ્યું કે ત્હમે ગઈકાલ જમવા ન આવ્યા, માટે અમે તમારી નિંદા કરીશું. આ સાંભળી પ્રભુએ કહ્યુંઃ હે દેવાનુપ્રિય, શંખ શ્રાવક નિંદવા લાયક નથી. તે ધર્મમાં દૃઢ છે. પ્રમાદ, નિંદ્રા રહિત તે ધર્મજાગ્રિકા કરનાર

કે તેના વિચારો કાંઈ યુક્ત ન હતા. પણ ધર્મમય હતા. આ [illegible] સહ શ્રાવકોએ ગણધરની ક્ષમા માગી. ન પછી ભગવા[illegible] પ્રશ્નો કેટલાક પ્રેતો [illegible] [illegible] ભગવાનને, અને પ્રશ્[illegible] કરી પૂછ ગયા

[illegible]

૨૦૫ મહાસિપુત્ર [illegible]

[illegible]

ગોશાલક મંખલીપુત્ર આવશે, માટે હું તેમને વંદન કરીને સેવા ભક્તિ કરીશ.

પ્રાતઃકાળ થયો. પ્રભુ મહાવીર તે નગરના ઉદ્યાનમાં પધાર્યાં. સદ્દાલપુત્રે વાત જાણી, તેથી તે પરીવાર સહિત પ્રભુને વાંદવા ગયો. પ્રભુએ દેશના આપી. પ્રભુ જાણતા હતા કે સદ્દાલપુત્ર ગોશાલકના મતનો અનુયાયી છે અને જે વસ્તુ બનવાની હોય છે તેજ બને છે, તેમ માનનારો છે; પણ ઉદ્યમ, પુરૂષાર્થને માનતો નથી. તેથી સદ્દાલપુત્રને સમજાવવા પ્રભુ મહાવીર તેને ત્યાં ગયા. અને ત્યાં પડેલા માટીના ઘડા સદ્દાલપુત્રને બતાવીને કહ્યું:–જુઓ, આ માટીના ઘડા શી રીતે બન્યા ? સદ્દાલ પુત્રે કહ્યું, પ્રભુ, એતો બનવાના હતા ને બન્યા. પ્રભુએ કહ્યું, ઉદ્યમ કરવાથી થયાને ? ત્યારે સદ્દાલપુત્રે જવાબ આપ્યોઃ–પ્રભુ, જગતમાં જે બનવાનું હોય છે તે કુદરતી રીતે બન્યેજ જાય છે, તેમાં પુરૂષાર્થને કંઈ લાગતું વળગતું નથી. સદ્દાલપુત્રને પ્રભુએ સમજાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો છતાં તે સમજ્યો નહિ. તેથી ફરીથી પ્રભુએ પ્રશ્ન કર્યોઃ–જો કોઈ પુરૂષ ત્હારા માટીના વાસણોને ફોડી નાખે, અથવા ત્હારી સ્ત્રી સાથે ભોગવિલાસ કરે તો તું શું કરે ? સદ્દાલપુત્રે કહ્યું:–" હું તેને પૂરતી શિક્ષા કરૂં. " પ્રભુએ કહ્યું. શિક્ષા કરવાનું કાંઈ કારણ ? જે બનવાનું છે તે બન્યેજ જાય છે ને ! સદ્દાલપુત્ર તરત ચમક્યો. તેણે પ્રભુ મહાવીરની વાત સત્ય માની, અને પુરૂષાર્થને માનનારો થયો. પ્રભુએ તેને ધર્મ સંભળાવ્યો. સદ્દાલપુત્ર બારવ્રતધારી શ્રાવક થયો. આ વાતની ગોશાલકને ખબર પડી. તેથી તે સદ્દાલપુત્ર પાસે આવ્યો. પોતાના મતને મનાવવા તેણે ઘણા પ્રયત્ન કર્યા, પણ તે સર્વ ફોગટ ગયા. એકવાર સદ્દાલપુત્ર પૌષધશાળામાં ધર્મધ્યાન કરતો હતો, તે વખતે અર્ધ રાત્રીએ એક દેવ આવ્યો, તેણે ભયંકરરૂપો કરી સદ્દાલપુત્રને ધર્મથી ચળાવવા ઘણા પ્રયત્નો કર્યાં; છતાં સદ્દાલપુત્ર ડગ્યો નહિ. સદ્દાલપુત્રના ત્રણે પુત્રોને

લાગી દેવે તેમનો સંહાર કર્યો, છતાં તે જરા પણ ડગ્યો નહિ તેથી દેવે તેની સ્ત્રીને મારી નાખીને તેનુ માંસ તળી તેના શરીરપર તેલ છાંટવાનો ભય જ્યારે બતાવ્યો, ત્યારે મહાસપુતને [illegible] આવ્યુ, તેથી તે દેવને પકડવા ઉઠ્યો, તરત જ [illegible] અને [illegible] હાથમા એક સ્તંભ આવ્યો [illegible]

[illegible]

[illegible] મનતકુમાર ચક્રવર્તી.

[illegible]

સનંતકુમાર આનંદપૂર્વક વૃદ્ધિ પામ્યા. કેટલાક વખત પછી માતાપિતાના મૃત્યુ બાદ તે રાજ્યાસન પર આવ્યા. આવતાંજ તેમણે અનેક દેશોપર લડાઈ શરૂ કરી. મોટા મોટા રાજાઓને હરાવી તેમણે ૭ ખંડ ધરતીમાં ચોતરફ પોતાની આણ વરતાવી. કેમકે ચક્રવર્તીને ચક્રરત્ન, છત્રરત્ન આદિ નવરત્નો, તથા દેવો વગેરે સહાય હોય છે. આવી રીતે ચક્રવર્તી થઈને તેઓ સુખપૂર્વક રાજગાદી ભોગવવા લાગ્યા.

સનંતકુમારનું શારીરિક રૂપ અદ્‌ભુત હતું. તેમના રૂપની જોડી સારાયે જગતમાં પણ ન મળે. એકવાર સુધર્મ દેવલોકમાં સભા હતી, તેમાં ઇંદ્ર મહારાજાએ સનંતકુમારના રૂપની ઘણીજ પ્રશંસા કરી. તેમાંના એક દેવને અતિશયોક્તિ લાગવાથી તે સનંતકુમારનું રૂપ જોવાનો વિચાર કરી એક બ્રાહ્મણનું રૂપ ધરીને સનંતકુમારને જોવા આવ્યો. આ વખતે સનંતકુમાર સ્નાન કરતા હતા, અને ન્હાવાના કેટલાક પદાર્થો ચોપડવાથી તેમનું શરીર જોઈએ તેવું સુંદર ન હતું, છતાં તેવું શરીર દેખીને પણ આ દેવના આશ્ચર્યનો પાર ન રહ્યો. સનન્તકુમારે આ બ્રાહ્મણને જોઈને પૂછ્યું:-મહારાજ, કેમ પધારવું થયું છે? બ્રાહ્મણે જવાબ આપ્યો:-મહારાજ! મેં સાંભળ્યુ હતું કે આપનું રૂપ બહુ તેજસ્વી અને સુંદર છે, તેથી જોવા માટે હું અત્રે આવ્યો છું, અને ખરેખર મેં સાંભળ્યુ હતું તેથી ઓછું નહિ પણ વિશેષ દેદિપ્યમાન આપનું રૂપ અને કાંતિ છે. આ સાંભળી સનંતકુમારને અભિમાન આવ્યુ અને બોલ્યાઃ-મહારાજ, અત્યારે તો હું સ્નાન કરૂં છું અને શરીરે લેપ કરેલો છે, પરન્તુ હું વસ્ત્રાભુષણો સજી જ્યારે રાજસભામા આવું ત્યારે આપ મારૂં રૂપ જોવા પધારજો. બ્રાહ્મણે કહ્યું: ભલે, મહારાજ, હું આવીશ.

સનંતકુમાર સ્નાન કરી, સુંદર વસ્ત્રાભુષણો પહેરી રાજસભામાં દાખલ થયા. આ વખતનું તેમનું રૂપ સાક્ષાત દેવતાઓને પણ શરમાવે તેવું હતું. રાજા રાજસભામાં બેઠા છે તેવામાં પેલો બ્રાહ્મણ આવ્યો

ગયો. દેવ આશ્ચર્ય પામ્યો અને સનંતકુમારને વંદન કરીને સ્વસ્થાનકે ગયો. સનંતકુમાર મુનિ મહાન તપશ્ચર્યાએ કરીને નિર્વાણ પદને પામ્યા.

૨૧૭. સગર (ચક્રવર્તી)

અયોધ્યા નગરીમાં વિજય નામે રાજા હતા. તેમના ભાઈ સુમિત્રની યશોમતી રાણીની કુક્ષિએ સગર ચક્રવર્તીનો જન્મ થયો. વિજય રાજાને 'અજિતનાથ' (બીજા તીર્થંકર) નામે પુત્ર હતા. સગર અને અજિતનાથ એકજ દિવસે જન્મ્યા. રાજ્યમાં આનંદ ફેલાઈ રહ્યો. વિજય રાજાએ પોતાનું રાજ્ય અજિતનાથને સોંપી દીક્ષા લીધી; તેમજ સુમિત્ર રાજાએ પણ દીક્ષા લીધી; શ્રી અજિતનાથ રાજગાદી પર આવ્યા. કેટલાક વખત પછી તેઓ પણ પોતાનું રાજ્ય સગરને સોંપી ધર્મતીર્થ પ્રવર્તાવવા દીક્ષા લઈ ચાલી નીકળ્યા. ત્યારપછી સગરે પોતાના રાજ્યનો વિસ્તાર વધારવા છખંડ સાધ્યા અને ચક્રવર્તી થયા. સગરને સાઠ હજાર પુત્રો હતા. એકવાર સગર ચક્રવર્તી દેશાટન નીકળ્યા, તે વખતે અષ્ટાપદ પર્વત પાસે તેમણે એક ખાઈ બનાવરાવીને તેમાં ગંગાનો પ્રવાહ વાળ્યો, આથી નાગકુમાર દેવતાઓ, પોતાને અડચણ પડતી હોઈ, સગર પર ક્રોધાયમાન થયા, અને તેના સાઠ હજાર પુત્રોને બાળીને ભસ્મ કર્યા. આ વખતે તેઓ સઘળા અયોધ્યામાં હતા. સગર જ્યારે દેશાટનથી પાછા ફરતા હતા, ત્યારે એક ઈંદ્ર બ્રાહ્મણનું રૂપ ધરી સગર પાસે આવ્યો, અને રડતાં રડતાં બોલ્યો, કે અરેરે, મ્હારો પુત્ર મરી ગયો, હું શું કરીશ ! આ સાંભળી સગરે કહ્યું: મહારાજ, આ જગત્ વિનાશી છે, મૃત્યુ કોઈને છોડતું નથી, તો પછી આટલો વિલાપ શાને કરો છો ! મ્હારે ૬૦૦૦૦ પુત્રો છે, ને તેઓ સઘળાય મૃત્યુ પામે, તોપણ મને શોક થાય નહિ. આ સાંભળી તે બ્રાહ્મણે કહ્યું-રાજન્, મેં સાંભળ્યું છે કે આપના સાઠ-હજાર પુત્રો દેવના કોપથી બળીને ભસ્મ થયા છે. એમ કહી દેવ અદૃશ્ય થયો. સગર રાજાને આથી ઘણો શોક થયો. રાજ્યમાં

આટલા પછી પ્રધાનો વગેરેના સમજાવવાથી તેઓ શાંત થયા. [illegible]
તેમને જગતના વિનાશીપણાની ખાત્રી થઈ અને દીક્ષા લેવાનો
વિચાર થયો. એવામાં અજિતનાથ પ્રભુ [illegible]
[illegible] તેમની પાસે દીક્ષા અંગીકાર કરી [illegible]
તપશ્ચર્યાઓ કરીને, આત્માના [illegible]
[illegible]

[illegible]

પાસે દ્રવ્ય આપી એકઠાં કરાવતો, અને માંસ વગેરે ખરીદતો હતો. પછી તે કસાઈ તે જાનવરોને કાપી તેનાં માંસને કઢાઈમાં તળીને, અગ્નિપર સેકીને બજારમાં વેચવા નીકળતો અને પોતાની આજીવિકા ચલાવતો. એવી રીતે તે સાતસો વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવી મરીને ચોથી નરકમાં ઉપ્તન્ન થયો. ત્યાંથી નીકળીને તેણે સુભદ્રશાહુકારને ત્યાં જન્મ લીધો. સગડ ઉમર લાયક થતાં તેના માતા પિતા મરી ગયાં. સગડ ધીમે ધીમે દુર્વ્યસની બન્યો. ચોરી, જુગાર, વ્યભિચાર આદિ દુષ્ટ વ્યસનોનું સેવન કરવા લાગ્યો. સમય જતાં તે સુદર્શના નામની ગણિકાના પ્રેમમાં પડયો. આ વાતની પ્રધાનને ખબર પડી, તેથી તેને ત્યાંથી હાંકી કાઢયો અને પ્રધાને તે વેશ્યાને પોતાના જનાનામાં રાખી.

સગડ હડધૂત બનવાથી અહિં તહિં ભટકવા લાગ્યો. તેને કયાંઈ ચેન પડયું નહિ. તેથી મોહને વશ થઈ તે વેશ્યાને ત્યાં જવાનો લાગ શોધવા લાગ્યો. એકદા તે લાગ સાધીને વેશ્યાના ઘરમાં પેસી ગયો. તેવામાં પ્રધાન ત્યાં આવી પહોંચ્યો અને આ સગડને વેશ્યા સાથે રમણ કરતો દેખીને તેને ખૂબ માર્યો, તથા માણસો મારફત પકડીને બાંધ્યો. પ્રધાને રાજાને વાત કરી. રાજા પણ ક્રોધે ભરાયો તેથી તેને આકરામાં આકરી શિક્ષા કરવાનું પ્રધાનને સૂચવ્યું.' તે પરથી પ્રધાને ઉપર પ્રમાણે તેને શિક્ષા કરી હતી.

શ્રી ગૌતમને સગડનું પશ્ચાત્ જીવન જાણવાની ઈચ્છા હોવાથી પ્રભુએ કહ્યું:–સગડ ૫૭ વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવી આજ ત્રીજા પહોરે લોખંડની બળતી ભઠ્ઠીમાં હોમાઈને મરણ પામશે અને પહેલી નરકમાં જશે. ત્યાંથી નીકળી રાજગૃહનગરમાં ચંડાળને ત્યાં એક જોડલું ઉત્પન્ન થશે. તેમા તે પુત્ર રૂપે જન્મશે. પુત્રનુ નામ સગડ અને પુત્રીનું નામ સુદર્શના રાખશે. સુદર્શનાનું રૂપ દેખીને સગડ મૂર્છિત થશે અને તે પોતાની બહેનની સાથે ભોગ ભોગવશે. એ રીતે તે મહાન પાપ કર્મને સેવશે. ત્યાંથી અનંત સંસાર પરિભ્રમણ કરશે. આખરે તે મનુષ્યભવમા આવી કર્મ રહિત થશે.

૨૧૯ સમુદ્રપાળ મુનિ

[illegible]

૨૨૧ સ્થૂળીભદ્ર.

વીર સંવત. ૨૧૫ ની આ વાત છે. મગધદેશની રાજ્યધાની પાટલીપુત્રમાં નંદરાજા રાજ્ય કરતો હતો. તેમને શકડાલ નામનો બુદ્ધિશાળી મંત્રી હતો. તે મંત્રીને બે પુત્રો હતા. એકનું નામ સ્થૂળીભદ્ર, અને બીજાનું નામ શ્રેયક.

રાજ્યનો માનિતો મંત્રી અને રાજાનો મુખ્ય સલાહકાર, એટલે તેને ત્યાં શી કમીના હોય ! ધન, લક્ષ્મી, બાગ, બગીચા, સુંદર આવાસો, નોકર ચાકર ઈત્યાદિથી આ કુટુંબ આનંદ ભોગવતું હતું.

તે નગરમાં કોસ્યા નામની એક સુવિખ્યાત વેસ્યા રહેતી હતી. તે સૌંદર્યનો ભંડાર હતી, ગાનતાનમાં કુશળ હતી, કટાક્ષ કળામાં પ્રવિણ હતી. ભલભલા પુરૂષો તેને જોઈને બે ઘડી સ્થંભી જતા. તેની ખ્યાતિ દેશ પરદેશમાં પહોંચી ગઈ હતી. આ વાત સ્થૂળીભદ્રના જાણવામાં આવી. સ્થળીભદ્રને તે કોસ્યાને જોવાનો ભાવ થયો. વસ્ત્રાલંકારો પહેરી એકવાર તે કોસ્યાના આવાસમાં ગયા. કોસ્યાએ સ્થૂળીભદ્રનું સ્વાગત કર્યું. કોસ્યાને જોઈને સ્થૂળીભદ્ર જગતનું ભાન ભૂલી ગયા. કોસ્યાના રૂપમાં તે મુગ્ધ બન્યા અને તેમણે ત્યાંજ રહેવાનો નિશ્ચય કર્યો. ઘેરથી પુષ્કળ ધન મંગાવ્યા કરે, કોસ્યાને આપે. કોસ્યા પ્રેમથી તેને ચાહે. આ રીતે બંને જણા પ્રેમવિલાસમાં સમય પસાર કરે.

આમ કરતાં કરતાં બાર વર્ષના વ્હાણા વીતી ગયા. સ્થુળીભદ્રના પિતા મૃત્યુ પામ્યા. શ્રેયકે આવીને ખબર આપ્યા કે ભાઈ, "હવે તો સમજો, આપણા પૂજ્ય પિતા ત્હારો જાપ જપતાં મૃત્યુ પામ્યા છે !" આ સાંભળી સ્થૂળીભદ્ર ચમકયા. એક વેશ્યાના પ્રેમમાં પડી ઘરબાર, માતાપિતા, બધાને ભૂલી ગયા બદલ તેઓ પશ્ચાત્તાપ કરવા લાગ્યા, એટલુંજ નહિ પરંતુ મૃત્યુ આગમચ પિતાનો મેળાપ ન થયો, એ ત્હેમને ભારે દુઃખ લાગ્યું. એકદમ જેમ સાપ કાંચળી છોડીને નાસે તેમ સ્થૂળીભદ્ર વેશ્યાજીવનમાંથી પલાયન કરી ગયા.

પદેશ કોશ્યાના હૃદયમાં હાડોહાડ વ્યાપી ગયો. તેણીને માનવદેહે રવા યોગ્ય કાર્યોનું ભાન થયું. જીંદગીમાં કરેલાં વ્યભિચારના અગણિત પાપો માટે તેણીને પશ્ચાત્તાપ થયો. તેણીનું હૃદય વૈરાગ્ય રસથી પ્રેરિત બન્યું અને મુનિની ક્ષમા માગી તેણીયે મુનિ પાસે શ્રાવિકાના બાર વ્રતો ધારણ કર્યાં. સ્થુળીભદ્ર અને કોશ્યા પોત-પોતાના વ્રતોનું રક્ષણ કરતાં માનવજીવનની સાર્થકતા સાધવા લાગ્યા.

અનુક્રમે ચાતુર્માસ પુરૂં થયું. ચારે મુનિવરો તપના પ્રભાવે આ-બાદ રહ્યા. અને ગુરુ પાસેઆવી, સૌએ તેમને વંદન કર્યું. ગુરૂએ ત્રણે જણને એકેકવાર ધન્યવાદ આપ્યો અને સ્થૂળીભદ્રજીને ત્રણવાર ધન્યવાદ આપ્યો. પાસે ઉભેલા તેમાંના એક મુનિવરને આ સાંભળી અદેખાઈ આવી. તેમણે વિચાર્યું કે હું સિંહની ગુફાના મોઢે ચાતુર્માસ રહ્યો, છતાં મને એકવાર ધન્યવાદ, અને આ સ્થૂળીભદ્રને ત્રણ-વાર! તેથી બીજું ચોમાસું આવતાં તે મુનિએ કોશ્યાને ત્યાં ચાતુર્માસ રહેવાનું નક્કી કર્યું, અને તે માટે ગુરૂની આજ્ઞા માગી. ગુરૂએ કહ્યું કે તે કામ માત્ર સ્થૂળીભદ્રથીજ થઈ શકે, તમે નાહક તમારૂં ચારિત્ર ગુમાવી બેસશો. શિષ્યે માન્યું નહી અને બીજું ચાતુર્માસ આવતાં તેઓ કોશ્યાને ત્યાં રજા લઈને ચાતુર્માસ રહ્યા.

કોશ્યા તો હવે જ્ઞાની બની ગઈ હતી. તેણે વિચાર્યું કે આ મુનિ સ્થૂળીભદ્રની હરિફાઈ કરવા આવ્યા લાગે છે. માટે તેમની પણ કસોટી કરૂં એટલે હીરો ઝટ પરખાઈ આવશે. આમ વિચારી કોશ્યા સુંદર વસ્ત્રાભૂષણો સજી, હાથમાં મિષ્ટ ભોજનનો થાળ લઈ, હાવ ભાવ અને કટાક્ષ કરતી ઉક્ત મુનિ પાસે આવી પહોંચી. મુનિ જ્યાં કોશ્યાના મુખચંદ્ર સામે દૃષ્ટિ કરે છે, ત્યાંજ તેઓ સ્થંભી ગયા. તેમને વિકાર-ભાવના ઉત્પન્ન થઈ. વેશ્યાએ થાળમાંથી ભોજન આપવા માંડ્યું. મુનિએ ન લીધું. વેશ્યા તરત તેમનો ભાવ સમજી ગઈ. મુનિએ વેશ્યાના પ્રેમની

માગણી કરી. વેશ્યાએ કહ્યું:–મહારાજ, તમારે મારી સાથે ભોગવવું હોય તો હું કહું તેમ કરો. મુનિએ કહ્યું, શી આજ્ઞા [illegible] કહો. મહામુનિ પણ તમારી તે આજ્ઞા પાળવા હું તૈયાર [illegible] વેશ્યાએ કહ્યું:–મહારાજ, તમે જાણો છો કે અમે પૈસા વિના કોઈને પેસવા ન દઈએ

"પણ અમે તો ત્યાગી [illegible] અમારી પાસે ધન ક્યાંથી?" મુનિએ કહ્યું.

"ત્યારે તમે નેપાળ [illegible] [illegible] આપે છે, ત મારે [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

સ્વર્ગનાં કામભોગ ભોગવ્યાં, છતાં જીવની તૃપ્તિ ન થઈ, તો શું આ ક્ષણિક અને તુચ્છ મનુષ્યના વિષયભોગથી જીવની તૃપ્તિ થશે ખરી? વિચાર કરો, મહારાજ, આપને નેપાળમાં મોકલવાનો મ્હારો એજ ઉદ્દેશ હતો. હું તો સ્થૂળીભદ્રજીના ઉપદેશથી શ્રાવિકા થઈ છું; એટલે હજુયે તમને મ્હારી સાથે ભોગ ભોગવવાનો મનોભાવ હોય તો મ્હારાથી તે તૃપ્ત નહિ થઈ શકે મહારાજ. આપ સાધુ ધર્મથી ભ્રષ્ટ બન્યા; એટલુંજ નહિ પણ ભર ચોમાસામાં આપ નેપાળમાં ગયા. માટે આપ આપના ગુરુ પાસે જઈ ક્ષમાપના લ્યો અને પવિત્ર થાઓ! મનુષ્યભવ, સંતસમાગમ, શાસ્ત્રશ્રવણ, અને સંયમદશા આ જીવને અનંતકાળે પણ મળવા દુર્લભ છે એ સમજો.

સાધુ આ સાંભળી સ્થિર થઈ ગયા. તેઓ પવિત્ર કોસ્યા અને સ્થૂળીભદ્રને ધન્યવાદ આપવા લાગ્યા. તત્કાળ તેઓ ત્યાંથી ગુરુ પાસે આવ્યા અને પ્રાયશ્ચિત લઈ શુદ્ધ થયા.

ધન્ય છે, સ્થુળીભદ્રસમા નિશ્ચળ વૈરાગી મહાપુરૂષને!

૨૨૨ સીતા

વિદેહદેશના જનક રાજાને સીતા નામે પુત્રી હતી. તે મહા પતિવ્રતા સતી હતી. તે ઉમર લાયક થતાં જનક રાજાએ સ્વયંવર રચ્યો, જેમાં અનેક રાજાઓ આવ્યા. ત્યાં અયોધ્યાપતિ દશરથ રાજાના પુત્ર શ્રી રામ ધનુષ્ય તોડી સીતાને પરણ્યા. સુખનો સમય આવ્યો તે વખતે રામચંદ્રજીને પિતાના વચનને ખાતર રાજ્યગાદીને સ્થાને વનવાસ સ્વીકારવો પડ્યો. 'પતિ ત્યાં સતી' એ ન્યાયે સીતા રામચંદ્રજીની સાથે વનમાં ગયા, અને વૃક્ષનાં ફળ, ફૂલ, પાન વગેરે ખાઈ જીવન નિર્વાહ ચલાવવા લાગ્યા. તેવામાં એક કૃત્રિમ અલૌકિક મૃગને જોઈ તેને પકડવાનું સીતાજીને મન થયું અને રામને આગ્રહ કરી તે મૃગ લેવા મોકલ્યા; પાછળ લક્ષ્મણ પણ ગયા. આ તકનો લાભ લઈ લંકાનો રાજા રાવણ કપટ યુક્તિથી સીતાજીનું હરણ કરી લંકામાં

લઈ ગયો. અતિશય ધાક, ધમકી, વિનવણી છતાં સતી
પોતાના શિયળનું રક્ષણ કર્યું. પાછળથી રામ તથા લક્ષ્મણે
હનુમંત વગેરે રાજાઓની મદદ લઈ લંકા પર ચડાઈ કરી
ત્યાંના રાજા રાવણને મારી સીતાજીને ઘેર લઈ આવ્યા. એ
તેઓનો વનવાસકાળ પૂરો થયો હતો. લોકે માંહોમાંહે [illegible]
લંકાના રાજા રાવણને ત્યાં સીતાજી પવિત્ર કેમ રહી શ[illegible]
[illegible] સીતાને અગ્નિમાં પડી પોતાની પવિત્રતા
[illegible] કર્યું. સીતાજી અગ્નિકુંડ પાસે આવી [illegible]

[illegible]

થયો. તે કિશોરાવસ્થાએ પહોંચ્યા, ત્યારે કીર્તિધર રાજાએ તેને રાજ્યાસને સ્થાપીને વિજયસેન નામક મુનિની પાસે દીક્ષા અંગીકાર કરી. એકવાર કીર્તિધર મુનિ માસક્ષમણને પારણે ભિક્ષાર્થે શહેરમાં નીકળ્યા, તેવામાં તેમની પત્ની સહદેવીએ તેમને રાજમહાલયની અગાશીમાંથી જોયા. જોતાંજ તેણીને વિચાર થયો કે મારા પતિને મુનિ વેશમાં જોઈને; જો મારો પુત્ર સુકોશલ પણ દીક્ષા લેશે તો મહા અનર્થ થશે, એમ ધારી કોઈ વેશધારીઓ પાસે તેણીએ કીર્તિધર મુનિને નગરની બહાર કઢાવી મૂક્યા. આ સમાચાર જાણી સુકોશલની ધાવમાતા રુદન કરવા લાગી. સુકોશલે તેણીને રુદનનું કારણ પૂછતાં, તેણીએ કહ્યું કે જ્યારે ત્હમે ન્હાની વયમાં હતા ત્યારે તમારા પિતાએ તમને રાજ્યાસને બેસાડીને દીક્ષા લીધી હતી. તેઓ આજે ભિક્ષાર્થે નગરમાં આવ્યા હતા, અને જો ત્હમે તેમને જુઓ તો ત્હમે પણ દીક્ષા લઈ લ્યો, એ હેતુથી તમારી માતાએ તે ક્ષમાશીલ મુનિને નગરની બહાર કઢાવી મૂક્યા છે. આ વાત જાણી સુકોશલ પિતાના સ્થાને ગયો; અને ઉપદેશ સાંભળી વૈરાગ્ય પામી તે પણ દીક્ષિત થયો. આથી તેની માતા સહદેવીને અતિશય સંતાપ થવા લાગ્યો. અનુક્રમે. આર્તધ્યાનથી તે મૃત્યુ પામીને કોઇ ગિરિની ગુફામાં વાઘણ થઈ.

• એકવાર આ બંને પિતા પુત્ર સાધુ એક પર્વતની ગુફામાં ચાતુર્માસ કરીને રહ્યા. ચાતુર્માસ પૂરો થતાં તેઓ બંને ભિક્ષા મેળવવા માટે બહાર ચાલ્યા. ત્યાં માર્ગમાં યમદૂતી જેવી પેલી વાઘણે તેઓને દીઠા. તેનામાં પૂર્વભવનું વૈર જાગૃત થયું. મોટી ત્રાડો મારતી તે દુષ્ટ વાઘણ સુકોશલ મુનિ સામે ધુરકીયા કરતી દોડી આવી. પોતાને ઉપસર્ગ આવેલો જાણી બંને મુનિઓ ધર્મધ્યાનમાં સ્થિર બની કાયોત્સર્ગમાં રહ્યા. વાઘણે સુકોશલ મુનિનું શરીર ફાડીને માંસનું ભક્ષણ કરવા માંડ્યું. સુકોશલ મુનિ 'વાઘણ મને કર્મક્ષય

કરવામાં સહાયભૂત છે' એમ માની શુક્લધ્યાને ચડયા. [illegible] તેમને કૈવલ્યજ્ઞાન થયું. વાઘણે તે પછી કીર્તિધર મુનિને પણ [illegible] ખાધા. કીર્તિધર મુનિ પણ શુક્લધ્યાન ભાવતા કેવલજ્ઞાન [illegible] મોક્ષમાં ગયા.

૨૨૪ સુદર્શન (બળદેવ)

તેઓ અશ્વપુર નગરના શિવરાજ રાજાના [illegible] અને પુરુષસિંહ નામક વાસુદેવના [illegible] બળદેવ તરીકે પ્રસિદ્ધ થયા. તેઓ [illegible] લાખ વર્ષનું આયુષ્ય [illegible]

૨૨૫ સુધર્માસ્વામી

[illegible]

ગણધરો હયાત હતા. જેમાં ગૌતમને તરત કેવળજ્ઞાન થયું, જેથી ... મહાવીર પછી તેઓ પાટપર બિરાજ્યા હતા. જેમ શ્રી ગૌતમે મહાવીર પ્રભુને અનેક પ્રશ્નો પૂછી, શંકાઓનું સમાધાન કરી જ્ઞાન મેળવ્યું હતું, તેમ શ્રી જંબુસ્વામીએ સુધર્મા સ્વામીને અનેક પ્રશ્નો પૂછી અનેક વિષયોનો નિર્ણય કર્યો હતો.

૨૨૬ સુદર્શન શેઠ

અંગ દેશની ચંપાનગરીમાં દધિવાહન રાજા રાજ્ય કરતા હતા. તેને અભયા નામની રાણી હતી. તેજ નગરમાં સુદર્શન નામનો એક ધનશ્રેષ્ઠિ વસતો હતો. તેનું રૂપ સાક્ષાત્ કામદેવ જેવું સુંદર અને મોહક હતું, છતાં સુદર્શન બ્રહ્મચર્યનું રક્ષણ કરવામાં એક્કો ગણાતો હતો. પોતાની પાસે અઢળક લક્ષ્મી હોવા છતાં શિયળનું રક્ષણ એજ તેની મ્હોટી સંપત્તિ હતી. ટુંકમાં તે સત્યવાદી, ધર્મપ્રેમી, શીલવંત અને ગુણવંત હતો.

એકવાર સુદર્શન શેઠ કોઈ કામ પ્રસંગે શહેરમાં જતાં રાજમહાલયના પાછળના રસ્તેથી પસાર થતો હતો, તે વખતે અભયા રાણીએ તેને જોયો, જોતાંજ તેના હૃદયમાં કામ વિકારની ભાવના ઉત્પન્ન થઈ. ત્હેણીએ કોઈપણ ભોગે સુદર્શન સાથે સુખભોગ ભોગવવાની ઈચ્છા કરી. તેણે પોતાની કપિલા નામની દાસીને કહ્યું કે દાસી, જા, પેલા પસાર થતાં રૂપસુંદર પુરૂષને બોલાવી લાવ. રાણીનો હુકમ થતાં દાસી સત્વર નીચે ઉતરી અને સુદર્શન પાસે જઈ પહોંચીને કહ્યું: શેઠ, ત્હમને અમારા રાણી સાહેબ કાંઈ કામ માટે બોલાવે છે. ભદ્રિક સુદર્શન પોતાની માલિકિનીનો અનાદર ન કરવાના કારણે મહેલમાં ગયા. રાણીએ શેઠનું સુંદર સ્વાગત કર્યું અને ઉચિત સ્થાને બેસાડી પોતાની કામેચ્છા તૃપ્ત કરવાની વિનંતિ કરી. આ સાંભળી સુદર્શન શેઠ ચમક્યા. ત્હેમને ધર્મસંકટ આવ્યું.

તેમાથી બચવાનો વિચાર કરતાં એક યુક્તિ સુઝી આવતાં બોલ્યાઃ—શાહજાદિ, ધન્યઘડી, ધન્યભાગ્ય, કે તમે મારા જેવા પામર ફિકરને બોલાવીને ઉપકૃત કર્યો છે, પરંતુ વાત એવી છે કે તે નામથી આપને દુઃખ થશે, માટે મને માફ કરજો. [illegible]

[illegible]

શૂળી પર ચડવા તૈયાર થયો. તેને શૂળી પર ચડાવવામાં આવ્યો, ત્યાં તેણે હૃદયના એકાગ્રભાવે પરમ પવિત્ર પંચપરમેષ્ઠિ દેવોનું આરાધન કરવા માંડ્યું. પવિત્ર નવકાર મંત્રના પ્રભાવે શૂળી એક સિંહાસનના રૂપમાં ફેરવાઈ ગઈ. અર્થાત્ દેવોએ તેના શિયળના પ્રતાપે શૂળીને સિંહાસન બનાવી દીધું. રાજા આ જોઈ દિંગમૂઢ બની ગયો. તેણે સુદર્શનને સત્ય હકીકત કહેવાનું કહ્યું: અભયારાણીને અભયદાન આપવાની શરતે સુદર્શને રાજાને સર્વ હકીકત કહી. આખરે સુદર્શન શેઠ દીક્ષા અંગીકાર કરી દેવલોકમાં ગયા.

૨૨૭ સુપ્રભ (બળદેવ)

તેઓ દ્વારિકા નગરીના સોમરાજાની સુદર્શના રાણીના પુત્ર, અને પુરુષોત્તમ નામક વાસુદેવના ઓરમાન ભાઈ હતા. તેઓ ચોથા બળદેવ તરીકે પ્રસિદ્ધિ પામ્યા. તેઓ ૫૫ લાખ વરસનું આયુષ્ય ભોગવી અનંતનાથ પ્રભુના સમયમાં ચારિત્ર લઈ મોક્ષમાં ગયા.

૨૨૮ સુપાર્શ્વનાથ

વારાણસી નગરીમાં પ્રતિષ્ઠ નામે રાજા હતા. તેમને પૃથ્વી નામે રાણી હતી. તેના ઉદરમાં છઠ્ઠી ગ્રૈવેયકથી ચ્યવી ભાદરવા વદિ અષ્ટમિએ તેઓ ઉત્પન્ન થયા. માતાને ૧૪ સ્વપ્ન આવ્યાં. જેઠ શુદિ બારશે પ્રભુનો જન્મ થયો. ઇંદ્રોએ મેરૂપર્વત પર જઈ જન્મોત્સવ ઉજવ્યો. પિતાએ જન્મોત્સવ કરી પુત્રનું 'સુપાર્શ્વનાથ' એવું નામ પાડ્યું. યૌવનવય થતાં પિતાની આજ્ઞાથી તેમણે અનેક રાજકન્યાઓ સાથે લગ્ન કર્યું, તે પછી તેઓ રાજ્યાસને આવ્યા. ભોગાવલી કર્મ પૂરું થતા લોકાંતિક દેવોએ પ્રભુને પ્રેરણા કરી, એટલે તેમણે વરસીદાન આપી, જેઠ શુદિ તેરસે એક હજાર રાજાઓ સાથે સંયમ અંગીકાર કર્યો. નવમાસ છદ્મસ્થ અવસ્થામાં વીતાવતાં પ્રભુને ફાગણ વદિ છઠ્ઠને કેવળજ્ઞાન થયું. તેમને ૯૫ ગણધરો હતા. તેમાં વિદર્ભ સૌથી મોટા

હતા તેમના પરિવારમાં ૩ લાખ સાધુ, ૪૩૦ હજાર સાધ્વીઓ, ૨૫૦ હજાર શ્રાવકો અને ૪૯૩ હજાર શ્રાવિકાઓ હતા. પ્રભુ પાંચ લાખ પૂર્વ કુમારપણે રહ્યા. ૧૪ લાખ પૂર્વ અને ૨૦ પૂર્વાંગ સુધી રાજ્ય કર્યું. એક લાખ પૂર્વમાં વીસ પૂર્વાંગ અને નવમાસ ઓછા, સમય સુધી કેવળી તરીકે વિચર્યા ત્યાર પછી સમેત શિખર પર [illegible] મુનિઓના સાથે એક માસનું અનશન કરી ફાગણ [illegible] પધાર્યા તેમનું કુલ આયુષ્ય ૨૦ લાખ પૂર્વનું હતું

૨૨૯ સુબાહુકુમાર

[illegible]

યુવાવસ્થાને પામ્યા, ત્યારે તેમને પુષ્પચુલા આદિ ૫૦૦ રાજકન્યાઓ પરણાવવામાં આવી. પાંચસો મહેલો બંધાવી આપવામાં આવ્યા. જેમાં કુમાર સુખભોગ ભોગવવા લાગ્યા.

એકદા પ્રભુ મહાવીર તે નગરના ઉદ્યાનમાં પધાર્યા. પ્રજાગણના ટોળે ટોળાં પ્રભુના દર્શન કરવા જવા લાગ્યાં. આ દ્રશ્ય સુબાહુકુમારે જોયું; પરિવાર સહિત સુબાહુકુમાર દર્શનાર્થે ગયા. પ્રભુએ ઉપદેશ આપ્યો. સુબાહુકુમાર શ્રાવક થયા. બીજી વાર પ્રભુ પધાર્યા. સુબાહુકુમાર દર્શનાર્થે ગયા. પ્રભુના અદ્દભુત ઉપદેશની અસર હૃદયમાં હાડોહાડ વ્યાપી ગઈ, સંસારની અસારતાએ તેમનામાં ગંભીર રૂપ લીધુ. પ્રભુને વંદન કરી તેઓ ઘેર આવ્યા. રાજ-મહાલયો, સૌંદર્યવાન સ્ત્રીઓ, રાજ્યની વિપુલ લક્ષ્મી, એ સઘળા પર તેમને અભાવ છૂટયો. સુબાહુકુમાર સ્વસ્થ થયા. જેમ કપડાં ઉપરથી ધૂળ ખંખેરી નાખે તેમ સર્વ મોહ તજી સંસારથી તેઓ વિરક્ત થઈ ગયા. માતાપિતાની દીક્ષા માટે રજા લીધી. માતાપિતાએ કુમારને ઘણું સમજાવ્યાં પરન્તુ કુમાર એકના બે ન થયા, પરસ્પર સંવાદ થયો, તેમાં કુમાર સફળતા પામ્યા. દીક્ષાની તૈયારીઓ થઈ, અનેક પ્રકારનાં વાજિંત્રો વાગી રહ્યાં, સર્વ કોઈ સુબાહુકુમારને ધન્યવાદ આપવા લાગ્યા, પણ સુબાહુકુમારને જગતનો ધન્યવાદ ક્યાં જોઈતો હતો? તેમને તો જન્મ મરણના ફેરા મિટાવવા હતા. આ સ્વાર્થમય સંસારનો ત્યાગ કરવો હતો, તેથી તેઓ પુષ્કર ઉદ્યાનમાં ગયા, જ્યાં પ્રભુ મહાવીર બિરાજતા હતા. પ્રભુ પાસે સુબાહુકુમારે દીક્ષા લીધી અને આત્મ દશામાં વિચરવા લાગ્યા. ઘણા વર્ષ સંયમ પાળી, ખૂબ તપશ્ચર્યાઓ કરી, સુબાહુકુમાર કાળ કરી સુધર્મ દેવલોકમાં ગયા. ત્યાંથી મનુષ્ય જન્મ પામી દેવતા અને મનુષ્ય એ બેજ ગતિના થોડાક ભવો કરી તેઓ મહાવિદેહમાં જન્મ લઈ મોક્ષ જશે. ધન્ય છે, એ સુબાહુસમા રાજપુરૂષને, તેમને આપણા વંદન હોજો!

૨૩૦ સુભદ્રા.

વસંતપુર નગરમાં જિનદાસ નામે શ્રાવક હતા તેને જિન[illegible] નામની સ્ત્રી હતી. તેનાથી તેમને એક પુત્રી થઈ હતી પુત્રીનું નામ સુભદ્રા. સુભદ્રા રોજ ઉપાશ્રયમાં જાય. [illegible], સામાયક કરે, ધાર્મિક પુસ્તકો વાંચે. અને [illegible]

[illegible]

પીડા થવા લાગી. આ મુનિ જિનકલ્પિત સાધુ હતા, એટલે તેઓ શરીરના સંસ્કારથી વિમુખ હતા. સુભદ્રાને દયા આવી. તેથી સુભદ્રાએ પોતાની જીભના ટેરવાથી મુનિની આંખ માંહેનું પેલું તણખલું ઉપાડી લીધું; પણ સુભદ્રાનું કપાળ અચાનક મુનિના કપાળ સાથે અડી ગયું. તેથી સુભદ્રાએ કરેલા કંકુના ચાંલ્લાની છાપ મુનિના કપાળમાં પડી. મુનિ ત્યાંથી ભિક્ષા લઈને બહાર નીકળ્યા.

એવામાં જ સુભદ્રાની સાસુ તથા નણંદે મુનિના કપાળમાં ચાંલ્લો જોયો. તેઓ તો સુભદ્રાના છિદ્રો શોધતી જ હતી. તેથી સુભદ્રાના પ્રમાદનો લાભ આ રીતે તેઓએ મેળવ્યો. તરત જ તેમણે આ દૃશ્ય બુદ્ધદાસને બતાવ્યું, અને કહ્યું કે અમે ન્હોતા કહેતા કે સુભદ્રા કેવી પતિવ્રતા છે ?

બુદ્ધદાસનો વહેમ સાચો ઠર્યો. સરળ સન્નારી પર સંકટ આવ્યું. તે પતિની આંખમાં કણાની જેમ ખૂંચવા લાગી. કાચા કાનના બુદ્ધદાસે તેનો ત્યાગ કર્યો. સુભદ્રાના દુઃખનો પાર ન રહ્યો, તે કર્મને જ દોષ દેવા લાગી અને કોઇ રીતે માથે આવેલું કલંક દૂર કરવાના વિચાર કરવા લાગી. તેણે અઠમ તપ આદર્યો, અને શાસન દેવીનું આરાધન કર્યું. છેલ્લી રાત્રિએ દેવીએ આવીને કહ્યું. ફિકર ન કર. બહેન, સવારે સઘળું સારૂં થશે.

સવાર થતાં જ ચંપાનગરીના દરવાજા ઉઘડ્યા નહિ. લોકોને જવા આવવાની હરકત પડી. રાજાએ પણ વાત જાણી. સૌ કોઈ સ્તબ્ધ થઈ ગયાં. ઘણા મંત્ર-ઉપચારો કર્યા, પણ ફોકટ. બધાએ દેવતાઓનું સ્મરણ કર્યું. ત્યારે આકાશવાણી થઈ કે કોઈ મહાસતી કાચા સુતરના તાંતણાથી ચારણીને બાંધી કૂવામાંથી પાણી કાઢે; અને તે પાણી દરવાજાને છાંટે તો દરવાજા ઉઘડે.

૨૩૧ સુમતિનાથ

વનિતા નામની નગરીમાં મેઘરાજાની મંગળા નામની રાણીની દરમાં શ્રાવણ શુદિ બીજે, વિજય વિમાનમાંથી ચ્યવીને, તેઓ ત્પન્ન થયા. માતાને ચૌદ સ્વપ્ન આવ્યાં. અનુક્રમે ગર્ભકાળ પૂરો થે વૈશાક શુદિ આઠમે પ્રભુનો જન્મ થયો. સુમતિનાથ નામ ાડવામાં આવ્યું. યૌવનવય થતાં માતાપિતાએ ઘણી કન્યાઓ તેમને રણાવી. દશ લાખ પૂર્વ સુધી તેઓ કુમારપણામાં રહ્યા. પછી પેતાએ તેમને રાજ્ય સોંપી દીક્ષા લીધી. ૨૯ લાખ પૂર્વ અને ૧૨ ર્વાંગ સુધી રાજ્ય ભોગવ્યુ. પછી પ્રભુએ વરસીદાન આપી ૧ જાર રાજાઓ સાથે વૈશાક શુદિ ૯મે દીક્ષા લીધી. ૨૦ વર્ષ ્મસ્થપણે રહ્યા પછી ચૈત્ર શુદિ ૧૧ ના રોજ તેમને કૈવલ્યજ્ઞાન થયું. મને ચમર આદિ ૧૦૦ ગણધરો હતા. પ્રભુના શાસન પરિવારમાં લાખ ૨૦ હજાર સાધુ, ૫ લાખ ૩૦ હજાર સાધ્વી, ૨ લાખ ૧ હજાર શ્રાવકો અને ૫ લાખ ૧૬ હજાર શ્રાવિકાઓ હતા. ભુ ૧ લાખ પૂર્વમાં ૧૨ પૂર્વાંગ અને ૨૦ વરસ ઓછા, એટલો મય કેવળીપણે વિચર્યા. તે પછી સમેતશિખર પર એક હજાર ાધુઓ સાથે એક માસના અનશનના અંતે ચૈત્ર શુદિ ૯ના દિવસે ભુ સિદ્ધ થયા.

૨૩૨ સુરાદેવ

વારાણસી નગરીમાં સુરાદેવ નામે ગાથાપતિ હતા. તેમને ધન્ના નામની સ્ત્રી હતી. રિદ્ધિસિદ્ધિમાં તેઓ કામદેવ માનજ હતા. એકવાર પ્રભુ મહાવીર તે નગરીમાં પધાર્યા. સુરાદેવ પ્રભુને વાંદવા ગયા. પ્રભુની અમોઘ વાણીથી પ્રતિબોધ પામી, તેમણે શ્રાવકના બારવ્રત અંગીકાર કર્યા. તેમની સ્ત્રી ણ શ્રાવિકા બની. બંને જણ વ્રત નિયમનું પાલન કરવા લાગ્યા.

જ્યેષ્ઠ પુત્રને સોંપી પૌષધશાળામાં ધર્મધ્યાન કરવા લાગ્યા. સુરાદેવ એક વખત ધ્યાનમાં લીન હતા, તે વખતે અર્ધ રાત્રિએ તેમને ચળાવવા માટે એક દેવ આવ્યો. તેણે રાક્ષસનું ભયંકર રૂપ કરી વ્રત ભંગ કરવાનું સુરાદેવને કહ્યું; પણ સુરાદેવ ચળ્યા નહિ, તેથી દેવે સુરાદેવના એક પછી એક ત્રણે પુત્રોને લાવી તેની નજરમાં ઉભા રાખી તરવારથી કાપી નાખ્યા અને [illegible] કડાઈમાં મૂકીને, તેમનું લોહી સુરાદેવના શરીર પર નાખ્યું. [illegible]

[illegible]

તે ચિલાતને ઠપકો આપી ઘરમાંથી કાઢી મૂક્યો. ચિલાત નોકર ગામમાં જ્યાં ત્યાં રખડવા લાગ્યો અને તે ચોરી, માંસ, દારૂ, જુગાર, પરસ્ત્રીગમન ઇત્યાદિનો વ્યસની બની ગયો અને સ્વચ્છંદે વર્તવા લાગ્યો. તે નગરીથી થોડેક દૂર એક ચોરોને રહેવાની ગુફા હતી. તેમાં વિજયસેન નામનો ચૌર્યકળામાં કુશળ એવો ચોર રહેતો હતો. તેની સાથે બીજા પાંચસો ચોરો હતા. આ ચિલાત નોકર ત્યાં ગયો અને તે ચોરને મળ્યો. તેની સાથે રહીને તે પણ ચોરી કરતાં શીખ્યો અને ચૌર્યકળામાં પ્રવીણ થયો.

કાળાન્તરે તે વિજયસેન ચોર મરણ પામ્યો. તેથી પાંચસે ચોરોએ મળીને આ ચિલાત ચોરને પોતાનો અધિપતિ બનાવ્યો. એક વખત તે ચિલાત ચોર પોતાના પાંચસે ચોર સાથીઓને લઇને રાજગૃહી નગરીમાં ધન્નાસાર્થવાહને ઘેર ચોરી કરવા આવ્યો. ધન્ના સાર્થવાહ પોતાના પાંચ પુત્રોને લઈ ભયભીત થઇને એકદમ ઘરમાંથી દૂર જતો રહ્યો. ચિલાતે ધન્નાના ઘરમાંથી પુષ્કળ દ્રવ્ય લીધું એટલું જ નહી પણ સુસુમાદારિકા નામની તેની કન્યાને લઈ તે ત્યાંથી પલાયન કરી ગયો.

ચોરના ગયા બાદ ધન્નાસાર્થવાહ ઘેર આવ્યો અને કોટવાળ પાસે ગયો. તેણે કોટવાળને ચોરીની તથા પુત્રીહરણની વાત કરીને, પોતાની સાથે તપાસ કરવા આવવાનું કહ્યું. કોટવાળ હથીયાર તથા માણસો લઇને ધન્નાસાર્થવાહ સાથે પેલી ગુફામાં ગયો. ત્યાં ચોરો સાથે યુદ્ધ થયું. પરિણામે બધા ચોરો નાસી ગયા. ચિલાત પણ ગભરાયો તેથી તે સુસુમાદારિકા નામની કન્યાને સાથે લઈ બીજે રસ્તેથી જંગલ ભણી પસાર થઈ ગયો. આ દૃશ્ય ધન્ના તથા તેના પુત્રોના જોવામાં આવ્યું, તેથી તેઓ તેની પાછળ પડયા. દૂર અટવીમાં ગયા પછી ચિલાત થાક્યો. કન્યા સાથે આમ જલદીથી નાસી શકાશે નહિ, એમ ધારી તેણે પેલી કન્યાનું તલવાર વતી મસ્તક ઉતારી

પહોંચવા માટેજ કર્યો હતા, તેમ સાધુ સાધ્વી ઉદારિક શરીરને વર્ણ, રૂપ, બળ, વિષયને માટે પોષે નહિ, પરંતુ માત્ર સિદ્ધિ-મૂક્તિને માટે સાધનભૂત જાણી નિઃસ્વાદ રૂપે આહાર કરે. ચિલાતીપુત્ર વિષયમાં લુબ્ધ બની અટવીમાં રખડી મહાદુઃખ પામ્યો, તેમ વિષયમાં ગૃદ્ધ બનેલ જીવો મહાદુઃખને પામે અને સંસાર પરિભ્રમણ કરે.

૨૩૪ સુલસા

રાજગૃહ નગરમાં નાગ નામના રથિકને સુલસા નામે પતિભક્ત અને ધર્મપરાયણ સ્ત્રી હતી. એકદા નાગ રથિકે ગુરુસન્મુખ એવો નિયમ કર્યો કે 'હવે મ્હારે બીજી સ્ત્રી કરવી નહિ.' એ દંપતી પરસ્પર સ્નેહયુક્ત હતા. નાગ રથિક શ્રેણિક રાજાની સેવા કરતો હતો. એકદા પોતાના આંગણા પાસે કેટલાક દેવકુમાર જેવાં બાળકોને જોઈ પુત્ર વગરની એવી સુલસા પોતાને પુત્ર ન હોવા બદલ ખેદ પામી, ચિંતાથી તેનું મુખ ઉતરી ગયું, ત્યારે નાગરથિકે તેણીને દેવ વગેરેની બાધા રાખવાનું કહ્યું. આ સાંભળી જૈનધર્મમાં દૃઢ એવી સુલસાએ કહ્યું. મિથ્યા દેવદેવીઓની બાધા વ્યર્થ જ છે, માટે અરિહંત ધર્મ ઉપર શ્રદ્ધા રાખો, તેનાથી સર્વ સિદ્ધિ મળશે. આમ સત્ય ધર્મની શ્રદ્ધાવડે પતિ-પત્ની બને દિવસો વિતાવવા લાગ્યા.

એકવાર કોઈ દેવે સુલસાની ધર્મશ્રદ્ધાની કસોટી કરી. તે એક જૈન સાધુનું રૂપ ધરીને સુલસાને ત્યાં આવ્યો. સુલસાએ મુનિ ધારીને વંદન કરી તેમનો સત્કાર કર્યો. સાધુએ કહ્યુંઃ હું લક્ષપાક તેલની યાચના કરવા આવ્યો છું, જો હોય તો વહોરાવશો. સત્પાત્રને જોઈ મૂલ્યવાન વસ્તુ પણ પ્રેમપૂર્વક વહોરાવવા સુલસા તત્પર થઈ. તેણીની પાસે તેલના ચાર શીશાઓ હતા, તેમાંથી એક લઈને તે આવી. આવતાંજ દેવની માયાથી તેને ઉમરામાં ઠેસ વાગવાથી શીશો પડીને ફૂટી ગયો, એટલે હોંશભેર સુલસા બીજો શીશો લઈ આવી, પણ તેની પણ એવી જ દશા થઈ. એમ દેવે માયાવડે તેના ચારેય

ગોળા ફોડવી નાખ્યા, છતાં સુલસાના મનમાં મુનિ પ્રત્યે [illegible]
પણ અભાવ ન થયો, કે વહોરાવવા પ્રતિ અરુચિ ન થઈ [illegible]
ધર્મશ્રદ્ધાથી પ્રસન્ન થયો, અને તેણે પ્રકટ થઈ, તેના ગોળા [illegible]
આપી, સુલસાને વરદાન માગવા કહ્યું સુલસાએ કહ્યું કે [illegible]
જ્ઞાનશક્તિથી મારો મનોરથ જાણી શકો છો [illegible]

[illegible]

પુત્ર મૃત્યુ પામતાં બત્રીસે પુત્રો મૃત્યુ પામ્યા. આથી સુલસાના શોકનો પાર રહ્યો નહિ. છેવટે અભયકુમારના ઉપદેશે સુલસા શોક મુક્ત થઈ. ત્યારબાદ ધર્મમાં નિશ્ચલ શ્રદ્ધા છે એવી તે સુલસાને ભ. મહાવીરે અંબડ સન્યાસીદ્વારા ધર્મલાભ કહેવડાવ્યો. અંબડે પરીક્ષા કરી, તેમાં તે સફળ થઈ. છેવટે અંત સમયે સર્વ પાપની આલોચના લઈ, મૃત્યુપામી સુલસા દેવલોકમાં ગઇ, ત્યાંથી ચ્યવી તે ભરતક્ષેત્રમાં આવતી ચોવીસીમાં નિર્મમ નામે ૧૫ મા તીર્થંકર થશે.

૨૩૫ સુભૂમ ચક્રવર્તી

શ્રી અરનાથ પ્રભુના શાસનમાં સુભૂમ નામે આઠમા ચક્રવર્તી થયા. તે હસ્તીનાપુરના કૃતવીર્ય રાજાની તારા નામક રાણીના પુત્ર હતા. તેમનો જન્મ જંગલમાં તાપસના આશ્રમમાં થયો હતો. સમય જતાં વૈતાઢ્ય પર રહેનારા મેઘનાદ વિદ્યાધરે તેમને પોતાની પદ્મશ્રી નામની કન્યા પરણાવી હતી. તે વખતે તેનો પ્રતિસ્પર્ધી પરશુરામ નામે પ્રતિવાસુદેવ હતો, તેણે સુભૂમના પિતાને મારી પૃથ્વીને નિઃક્ષત્રિયા કરી હતી એ વાત સુભૂમે પોતાની માતાદ્વારા સાંભળી, તેથી તે ક્રોધવશ બની હસ્તિનાપુરમાં આવ્યો. ત્યાં તેને ચક્રરત્નની પ્રાપ્તિ થવાથી તેણે પરશુરામને માર્યો. જેમ પરશુરામે પૃથ્વીને સાતવાર નિઃક્ષત્રિયા કરી હતી, તેમ તેનાં વેર રૂપે સુભૂમે પૃથ્વીને એકવીસ વાર નિર્બ્રાહ્મણી કરી.

અનુક્રમે સાઠ હજાર વર્ષના આયુષ્યવાળા સુભૂમે ચાર દિશામાં ફરી અનેક રાજાઓને પરાજય પમાડી છ ખંડની સાધના કરી અને તે ચક્રવર્તી થયો. અનેક પ્રાણિઓની હિંસા કરતો તે સુભૂમ લોભને વશે સાતમો ખંડ સાધવા ગયો, ત્યાં દરિયામાં ડૂબવાથી તે મૃત્યુ પામ્યો અને મરીને તે સાતમી નરકમાં ગયો.

૨૩૬ સુવિધિનાથ (પુષ્પદંત).

કાકંદી નગરીના સુગ્રીવ રાજાની રામાદેવી નામક રાણીની કુ-
માં વૈજયંત વિમાનમાંથી ચવીને ફાગણ વદિ ૯ ના રોજ [illegible]
થયા. માતાને ૧૪ સ્વપ્ન આવ્યાં. માગશર વદિ પાંચમે જન્મ [illegible]

[illegible]

એકવાર ભ. પાર્શ્વનાથ ત્યાં પધારતાં સોમિલ પ્રભુની દેશનામાં ગયા. દેશના પૂરી થયા બાદ તેમણે પ્રભુને પૂછયું:–તમારે યાત્રા છે? તમારે ઈંદ્રિયોને જીતવાનું છે? તમારે રોગરહિત પણું છે? તમારે નિર્દોષ વિહાર છે? તમારે સરસવ ખાવા યોગ્ય છે કે નહિ? તમારે માંસ ખાવા યોગ્ય ખરૂં કે નહિ, ફૂલફળ તમારાથી ખવાય કે નહિ? તમે એક છો કે બે? અક્ષય છો કે અવ્યય છો? વગેરે પ્રશ્નો પૂછ્યા. પ્રભુએ તેના બરાબર જવાબો આપ્યા, આથી સોમિલે પ્રભુ પાસે જૈન માર્ગના બાર વ્રતો અંગીકાર કર્યા, તથા જીવ, અજીવાદિ નવ તત્ત્વનું જાણપણું કર્યું. ત્યારબાદ સોમિલને લાંબા કાળ સુધી સાધુનો સમાગમ થયો નહિ, તેથી તેમનામાં મિથ્યાત્વના પર્યાય વધ્યા, તે પછી તેમણે શહેર બહાર બગીચા બનાવ્યા, તેમાં અનેક પ્રકારના વૃક્ષો તથા છોડવાઓ ઉછેર્યાં. તે પછી કેટલેક સમયે સ્વજન, મિત્ર અને કુટું-બીઓને ભોજન જમાડી, તાપસના સાધનો બનાવરાવી, મોટા પુત્રને ગૃહકાર્યભાર સોંપી તેમણે તાપસની દીક્ષા અંગીકાર કરી, અને તામલી તાપસની પેઠે તેઓ સઘળી ક્રિયાઓ કરવા લાગ્યા. એકવાર એક દેવે આવીને તેમને કહ્યું કે–સોમિલ, ત્હારી પ્રવર્જ્યા ખોટી અને અજ્ઞાન-કષ્ટ સહન કરવા જેવી છે. આમ દેવે લાગલાગટ ચાર રાત્રિ સુધી ત્રણ ત્રણ વખત કહ્યું. છેવટે પાંચમી રાત્રિએ કહ્યું કે પહેલાં તેં પ્રભુ પાર્શ્વનાથ પાસે વ્રત અંગીકાર કરેલાં, તે મૂકી દઈને મિથ્યા કષ્ટમાં કેમ પડયો? આથી સોમિલ સમજ્યો. દેવ નમસ્કાર કરી ચાલ્યો ગયો. પછી પુનઃ સોમિલે શ્રાવકના વ્રત ગ્રહણ કરી ઘણો તપ કર્યો. અંત સમયે અનશન કરી, પૂર્વ વ્રતભંગની આલોચના લીધા વગર, તે કાળ કરીને શુક્ર નામે ગ્રહ થયો. ત્યાંથી ચ્યવી તે મહાવિદેહમાં જન્મી મોક્ષ જશે.

૨૩૮. સોરિયદત્ત મચ્છીમાર.

નંદીપુર નામનું ગ્રામ હતું. ત્યાં મિત્ર નામે રાજા હતો. તે રાજાને એક સીરીયા નામનો રસોયો હતો. તે ઘણો જ પાપી હતો.

[illegible]ના કામમાં તેઓ પોતાના હાથ નીચે મા[illegible]ને પ[illegible],
ઢગલે મારનારા વગેરે હિંસાનું કામ કરનારા માણસો રાખતા
હતા. જેઓ અનેક પશુ પક્ષીઓ [illegible] લાવતા [illegible]
[illegible], વગેરે પક્ષીઓને પાંજરામાં પૂરી રાખતા. તથા [illegible]
[illegible] [illegible] તેઓ [illegible] નહિ [illegible]
[illegible] વગેરે [illegible] [illegible]
[illegible] વગેરે [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ઉત્પન્ન થયો. ત્યાંથી નીકળી અનંત સંસાર પરિભ્રમણ કરતાં કરતાં છેવટે મનુષ્ય જન્મ પામી તે મોક્ષમાં જશે.

૨૩૯ સંયતિરાજા.

પંચાલ દેશના કપિલપુર નગરમાં સંયતિ નામનો રાજા હતો. એકવાર તે પોતાની ચતુરંગી સેના સાથે પોતાના કેશરી નામના ઉદ્યાનમાં શિકારાર્થે ગયો. ત્યાં તેણે ઘણા મૃગલાઓનો સંહાર કર્યો. તે ઉદ્યાનમાં ગર્દભાળી નામના એક મુનિ ધ્યાનદશામાં લીન હતા. મૃત્યુના ભયથી શિકારના પંજામાંથી નાસી છૂટેલું એક મૃગ ધ્યાનસ્થ મુનિ તરફ દોડવા લાગ્યુ, તેવામાં રાજાએ તેને એક બાણ વડે ઘાયલ કર્યું. મૃગ ત્યાં જ લગભગ મુનિ સમિપ પહોંચી મૃત્યુને શરણ થયું. તેને લેવા માટે રાજા તે જગ્યાએ આવ્યો, તેવામાં તેણે એક ધ્યાનસ્થ જૈન મહાત્માને તે જગ્યાએ જોયા. આથી રાજા મનમાં ભય પામ્યો અને ખેદપૂર્વક વિચારવા લાગ્યો કે અહો ! મેં પાપીએ માંસમાં ગૃદ્ધ બનીને મુનિના મૃગને માર્યું ! આ મૃગ મુનિનું જ હોવું જોઈએ, નહિ તો તે મુનિ પાસે આવે નહિ. અરે, હવે શું થાય ? જો આ મુનિ કોપાયમાન થશે તો તેઓ પોતાના તપોબળથી મને અને મારાં સૈન્યને બાળી મૂકશે. એમ બ્હીને તે મુનિ પાસે આવ્યો અને તેમના પગમાં વંદન કરી નમ્રતાપૂર્વક બોલ્યો:—હે મુનિ ! હે તપસ્વી ! મ્હારો અપરાધ ક્ષમા કરો, મેં આપના મૃગને ઓળખ્યુ નહિ. મુનિ ધ્યાનસ્થ હોવાથી રાજાના કથનથી કાંઈ પણ બોલ્યા નહિ, આથી રાજા વધારે ભયભીત બન્યો; ને વધારે નમ્રતાથી કહેવા લાગ્યો:—હે મહારાજ ! કરુણા-સાગર ! મ્હારા સામે જુઓ, હું આ નગરનો સંયતિ રાજા છું. મ્હને બોલાવી મારો ઉદ્વેગ ટાળો. થોડીવારે ગર્દભાળી મુનિએ કાયોત્સર્ગ પાળ્યો અને કહ્યું:—રાજન્ ! તને અભય છે, અને તુ

સર્વ જીવોને અભયદાનનો દાતાર થા. આ અનિત્ય મનુષ્યોની [illegible] કેમ પ્રવૃત્ત થયો છે? કર્મના [illegible] [illegible]

મનુષ્યભવ પામ્યો છું. આ પ્રમાણે વાર્તાલાપ થતાં ક્ષત્રિયરાજ ઋષિને ઘણો આનંદ થયો અને તેઓ છૂટા પડ્યા. અનુક્રમે સંયમ માર્ગમાં વિચરતાં સંયતિ રાજર્ષિને કૈવલ્યજ્ઞાન થયુ અને તેઓ મોક્ષમાં ગયા.

૨૪૦ સંભવનાથ.

વર્તમાન ચોવીસીના ત્રીજા તીર્થંકર શ્રી સંભવનાથ, શ્રાવસ્તી નગરીના જિતારી રાજાની સેનાદેવી રાણીની કુક્ષિમાં, નવમા દેવલોકમાંથી ચ્યવીને ઉત્પન્ન થયા. માતાએ ચૌદ સ્વપ્ન દીઠાં. માગશર શુદિ ૧૪ ના રોજ પ્રભુનો જન્મ થયો. ૫૬ દિગ્કુમારી દેવીઓએ સૂતિકાકર્મ કર્યું. ઇંદ્રોએ પ્રભુને મેરુ પર્વત પર લઈ જઇને જન્મોત્સવ ઉજવ્યો. પિતાએ સંભવનાથ એવુ નામ આપ્યુ. યૌવનાવસ્થા થતાં તેઓ અનેક રાજકન્યાઓ પરણ્યા. પંદર લાખ વર્ષો સુધી કૌમાર્યાવસ્થામાં રહ્યા પછી પિતાએ તેમને રાજ્યગાદી પર બેસાડી દીક્ષા લીધી. ૪૪ લાખ પૂર્વ અને ૪ પૂર્વાંગ સુધી રાજ્ય ભોગવ્યું, તે પછી લોકાંતિક દેવોની પ્રેરણાથી વરસીદાન આપી, પ્રભુએ માગશર શુદિ પૂર્ણિમાએ એક હજાર રાજાઓ સાથે દીક્ષા લીધી. ચૌદ વર્ષ છદ્મસ્થપણામાં રહ્યા પછી કાર્તિક વદિ પાંચમે તેમને કૈવલ્યજ્ઞાન થયું. તેમને ચારુ વગેરે ૧૦૨ ગણધરો હતા.

સંભવ જિનના સંઘ પરિવારમાં ૨ લાખ સાધુ, ૩૩૬ હજાર સાધ્વીઓ, ૨૯૩ હજાર શ્રાવકો અને ૬૩૬ હજાર શ્રાવિકાઓ હતા. અંતિમ સમયે પ્રભુએ સમેતશિખર પર એક હજાર મુનિઓ સાથે માસિક અનશન કર્યું અને ચૈત્ર શુદિ પાંચમે તેઓ મોક્ષ પધાર્યા. સંભવનાથ પ્રભુનું એકંદર આયુષ્ય ૬૦ લાખ પૂર્વનુ હતું.

વાળના અસંખ્યાતા ખંડ કરી, ઠાસી ઠાસીને તે કુવામા ભરે, પછી તેમાંથી એક ખંડ સો સો વરસે કાઢે અને જ્યારે તે કુવો ખાલી થાય ત્યારે તેને એક પલ્યોપમ કહેવાય એવા દશ કોડા કોડી (દશકોડને દશકોડે ગુણીએ) કુવા ખાલી થાય ત્યારે એક સાગરોપમ કહેવાય, એમ ગ્રન્થકાર વર્ણવે છે.

૨૪૧ હરિસેન (ચક્રવર્તી).

હસ્તિનાપુર નગરમાં મહા હરિ નામે રાજા હતો. તેની મેરા નામની રાણી હતી. તેમને મહાન્ શક્તિશાળી પુત્ર થયો. તેનું નામ હરિસેન. વૈરાગ્ય પામતા હરિસેન રાજ્યાસને આવ્યા અને અને ચક્રવર્તી બન્યા. તેમ પોતાના આયુષ્યકાળમાં ચારગણ ઉત્તમ થયાં [illegible]

[illegible] હસ્તિપાળ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

કુળમાં ઉત્પન્ન થયો, અને રૂપના મદથી તે બેડોળ, કાળો અને કદરૂપો થયો. તેનું બેડોળપણું જોઈને તેના માબાપ અને સ્વપર જનો સૌ કોઈ તેની સામે તિરસ્કારની નજરે જોતું. એકવાર ગામમાં કંઈક ઉત્સવ હતો. એટલે બધા ચંડાળો એક સ્થળે એકઠા થઈ મોજ શોખ કરી રહ્યા હતા. નાના છોકરાઓ નિર્દોષ રમ્મત રમતા હતા. તેવામાં હરિકેશ તેમની પાસે આવ્યો. હરિકેશનો સ્વભાવ તોફાની હતો, તેથી તે છોકરાઓને મારીને રંજાડવા લાગ્યો. છોકરાઓ રડતાં રડતાં પોતાના માબાપ પાસે ગયા અને હરિકેશે માર્યાનું કહ્યું. તેમના માબાપોએ બળકોટને ફરિયાદ કરી. એટલે બળકોટ ક્રોધાયમાન થઈને હરિકેશને મારવા દોડયો. પણ હરિકેશ ત્યાંથી દૂર નાસી જઈને ધૂળના એક ઉંચા ઢગલા પર બેઠો, અને એકઠા થયેલાં સ્વજ્ઞાતિજનો તરફ દૂર નજરથી તે જોવા લાગ્યો. સઘળા ચંડાળો ટોળે મળીને આનંદ કરી રહ્યા હતા, તેવામાં ભયંકર ફુંફાડા મારતો એક વિષધર સર્પ તે ટોળામાં આવ્યો. માણસો ભયભીત બનીને આમ તેમ નાસવા લાગ્યા. એક જોરાવર ચંડાળે આવી તે વિષધર સર્પ ઉપર લાકડીનો ફટકો લગાવ્યો અને સાપના ટુકડે ટુકડા કરી નાખ્યા.

થોડીવારે ફરીથી ત્યાં એક બીજો સર્પ આવ્યો. એક બે માણસો બોલી ઉઠયાઃ–મારો, મારો. ત્યારે બીજાઓએ કહ્યુંઃ–ભાઈઓ, આ સર્પને કોઈ મારશો નહિ, કારણ કે તે ઝેરી નથી. એટલે તે કોઈને ઈજા કરશે નહિ. સર્પ ધીરે ધીરે ત્યાંથી ચાલ્યો ગયો. માણસો પુનઃ પ્રમોદ કરવા લાગ્યા.

આ સઘળું દશ્ય ધૂળના ઢગલા પર દૂર બેઠેલો હરિકેશ જોઈ રહ્યો હતો. તેણે વિચાર્યું કે, અહો ! જેનામાં ઝેર હોય છે, તેની બુરી દશા થાય છે, અને જેનામાં ઝેર હોતું નથી, જે સર્વદા શાંત છે, તેને કોઈ સતાવતું નથી. ખરેખર, હું ઝેરી છું. મ્હારો સ્વભાવ

તેડાવી છે. તેથી જ લોકો મને સતાવે છે માટે મારે આ સ્થાનમાં રહેવું ઉચિત નથી. એમ ધારી દક્ષિણ તરફી [illegible] માર્ગે દૂર તે દૂર જતા લાગ્યો. ત્યાં રસ્તામાં તેણે એક માતમુનિ [illegible] એનું [illegible] નાના [illegible] પ્રસન્ન થયો. [illegible]

[illegible]

મંદિર હતું, તેમાં હરિકેશ મુનિ કાયોત્સર્ગ ધ્યાનમાં લીન રહ્યા. તિંદુક નામનો યક્ષ હરિકેશ મુનિની તપશ્ચર્યા અને ચારિત્રથી પ્રસન્ન થઈ તેમનો ભક્ત બન્યો અને મુનિની સેવા ચાકરી કરવા લાગ્યો.

હવે તે નગરના રાજાની પુત્રી ભદ્રા કેટલીક સખીઓ સાથે તિંદુક યક્ષની પૂજા કરવા આ ઉદ્યાનમાં આવી. ત્યાં તેણે મેલાં ઘેલાં વસ્ત્રવાળા અને કદરૂપા શરીરવાળા હરિકેશને જોયા, તેમને જોતાંજ તે ઘૃણા પામી અને મુનિની નિંદા કરવા લાગી. પેલા યક્ષથી મુનિની થતી નિંદા સહન થઈ નહિ. તેથી તે રાજપુત્રી પર ગુસ્સે થયો, અને ક્ષણભરમાં તેને જમીન પર પછાડી દીધી. બાળા મૂર્છા પામી, અને બેહોશ બની ગઈ. તેના શરીરમાંથી રૂધિર નીકળવા માંડ્યું. આ જોઈ તેની સખીઓ ગભરાઈ ગઈ અને રાજા પાસે જઈ સઘળી વાત નિવેદન કરી. રાજા તિંદુક ઉદ્યાનમાં આવ્યો. તેણે જાણ્યું કે પુત્રીએ આ તપસ્વી સાધુની નિંદા કરી હશે, તેથી સાધુએ કોપાયમાન થઈ આ પ્રમાણે કર્યું લાગે છે. એમ ધારી રાજા બે હાથ જોડી મુનિ પ્રત્યે કહેવા લાગ્યો. હે મહારાજ, મ્હારી પુત્રીનો અપરાધ ક્ષમા કરો. તરત પેલો યક્ષ રાજપુત્રીના શરીરમાં પેસી ગયો અને બોલ્યો:–હે રાજન્! જો, તુ ત્હારી પુત્રીને આ મુનિ સાથે પરણાવે તોજ તે બચે. આ સાંભળી રાજા પોતાની પુત્રીને મુનિ સાથે પરણાવવા કબુલ થયો, એટલે યક્ષ તે બાળાના શરીરમાંથી નીકળી મુનિના શરીરમાં પેઠો. પુરોહિતને બોલાવી રાજાએ મુનિ સાથે તે બાળાનું લગ્ન કર્યું. તરતજ તિંદુક યક્ષ મુનિના શરીરમાંથી નીકળી સ્વસ્થાનકે ગયો. બાળાએ મુનિને કહ્યું: મહારાજ! મેં તમારી નિંદા કરી હતી, તો મારો અપરાધ ક્ષમા કરો અને મારો પ્રેમ સ્વીકારો. આ સાંભળી હરિકેશ મુનિ બોલ્યા:—હે બાળા, હું પંચ મહાવ્રતધારી સાધુ છું અને બ્રહ્મચારી છું. અમારાથી મન વચન કાયાએ સ્ત્રી સમાગમ થઈ શકે નહિ. બાળા! મેં તારી સાથે

તમે કર્યું નહિ. પણ આ વખત આગ ગારીમાં પ્રવેશવાથી આમ
બન્યું કે મારે કૃપા કરી તમે ફરી આવું વચન મારી પાસે બોલવા
નહિ. [illegible] મુનિના વચનથી નિરાશ થઈ અને ઘેર આવી [illegible]
[illegible]

[illegible]

'હે ભૂદેવો, હું બ્રહ્મચારી છું, નિરંતર તપશ્ચર્યા કરું છું, અસત્ય બોલતો નથી, અને વધેલાં અન્નમાંથી નિર્દોષ ભોજન લઉં છું. તમે તો યજ્ઞમાં હિંસા કરો છો, જુઠું બોલો છો, બ્રહ્મચર્ય પાળતા નથી, માટે હું પવિત્ર છું તો મને તમારા માટે નીપજાવેલાં ભોજનમાંથી થોડુંક આપો.'

આ સાંભળતાં બ્રાહ્મણો વધુ ગુસ્સે થયા અને મુનિને ત્યાંથી કાઢી કાઢવા તત્પર થયા. યુવાન બ્રાહ્મણો એકદમ યજ્ઞ મંડપમાંથી બહાર નીકળી આવ્યા, અને સૌ કોઈ મુનિને મારવા લાગ્યા. આ આ દૃશ્ય તિંદુક યક્ષના જોવામાં આવ્યું. તેથી તે મુનિની વ્હારે આવ્યો અને મુનિના શરીરમાં પેસી ગયો. પેસતાં જ તેણે પોતાના પ્રચંડ બળથી અનેક બ્રાહ્મણોને ભોંય ભેગા કરી દીધા. કેટલાકના નાક, કાન, મ્હોં છુંદી નાખ્યાં, કેટલાકના શરીરમાંથી લોહિની ધારાઓ વહેતી કરી દીધી. એટલામાં રૂદ્રદત્ત બ્રાહ્મણ અને રાજકન્યા ભદ્રા ત્યાં આવી પહોંચ્યા. ભદ્રા હરિકેશ મુનિને ત્યાં ઉભેલા જોઈ આશ્ચર્ય પામી અને તેમને ઓળખી તેમના ચરણમાં તેણીએ વંદન કર્યું.

ભદ્રાએ બીજા ભૂદેવોને કહ્યું: ત્હમે આ મહામુનિની નિંદા શા માટે કરો છો? આ તો મહાપ્રતાપી તપસ્વી મહાત્મા છે, અને બાળ બ્રહ્મચારી છે. યક્ષના પ્રભાવે તે મ્હને પરણ્યા હતા, પરંતુ પોતે બ્રહ્મચારી હોવાથી તેમણે મારો ત્યાગ કરેલો. માટે આ પવિત્ર મુનિને જે જોઈએ તે ખુશીથી આપો. એમ કહી તે ભદ્રા મુનિની ક્ષમા માગવા લાગી. યક્ષ આ વખતે મુનિના શરીરમાંથી પલાયન કરી ગયો. એટલે મુનિએ બાળાને કહ્યું:–હે બાળા, હું ત્યાગી અને તપસ્વી છું, મ્હારાથી ક્રોધ થઇ શકે નહિ; પણ યક્ષના પ્રવેશવાથી આમ બન્યું છે. મારે માસક્ષમણનું આજે પારણું છે. માટે તમે યજ્ઞ માટે નિપજાવેલાં અન્નમાંથી મને થોડુંક આપો. તરત રાજકન્યાએ હરિકેશ મુનિને ભિક્ષાદાન આપ્યું. સુપાત્ર દાનના પ્રભાવે 'અહો-દાન, મહાદાન' એવો ત્યાં આકાશ ધ્વનિ થયો. યજ્ઞ પાડામાં

દિવ્ય સુવર્ણની વૃષ્ટિ થઈ. એ જોઈ સ્વજન વનીને મુનિની પ્રશંસા લાગ્યા. કપિલ મુનિએ તેમને ધર્મબોધ આપ્યો [illegible] આદિકોને મુનિનો ઉપદેશ ગમ્યો, તેથી તેમણે દીક્ષા લીધી એમ ઘણાને પ્રતિબોધ પમાડી, અદ્ભુત તપશ્ચર્યા કરી, [illegible] મુનિ મહારાજ [illegible] ઉત્તરોત્તર [illegible] આત્માની ઉજ્વલતા [illegible] કરતા, કેવળજ્ઞાન પામ્યા. અને નિર્વાણને [illegible] એ કપિલ મુનિ જેવા મહાન ત્યાગી ક્ષમાશ્રમણ [illegible] [illegible]

સમાપ્ત.

કલ્યાણ સાધના

તારાં સગાંસબંધી, વિષયભોગો કે દ્રવ્યસંપત્તિ તારૂં રક્ષણ કરી શકતાં નથી, કે તને બચાવી શકતાં નથી; તેમજ, તું પણ તેમનું રક્ષણ કરી શકતો નથી, કે તેમને બચાવી શકતો નથી. દરેકને પોતાનાં સુખ દુઃખ જાતેજ ભોગવવાં પડે છે. માટે, જ્યાં સુધી પોતાની ઉંમર હજુ મૃત્યુથી ઘેરાઈ નથી, તથા શ્રોત્રાદિ ઇન્દ્રિયોનું બળ તેમજ પ્રજ્ઞા સ્મૃતિ–જ્ઞાન શક્તિ વગેરે કાયમ છે, ત્યાં સુધી, અવસર ઓળખી, શાણા પુરુષે પોતાનું કલ્યાણ સાધી લેવું જોઈએ.

—શ્રી આચારાંગ સૂત્ર.

* * *

જેને તું હણવાનો વિચાર કરે છે, તે તું પોતેજ છે; જેને તું આજ્ઞા આપવા માગે છે, (જેના પર તું અધિકાર ભોગવવા માગે છે) તે તું પોતે જ છે; જેને તું સંતાપ આપવા ચાહે છે, તે તું પોતેજ છે; જેને તું દબાવવા ઇચ્છે છે, તે તું પોતેજ છે અને જેને તું ઉપદ્રવ કરવા માગે છે તે પણ તું પોતેજ છે.

સજ્જન માણસ આ પ્રમાણે સમજીને પોતાનું જીવન વીતાવતો છતો, કોઈ પણ જીવને મારતો નથી, બીજાની પાસે મરાવતો નથી અને (બીજા જીવ પ્રતિ આચરેલું દુઃખાદિ) પોતાને–આત્માને પાછળથી ભોગવવું પડે છે એમ સમજીને તેને ચાહતો પણ નથી.

—શ્રી આચારાંગ સૂત્ર.

* * *

અંતઃકરણપૂર્વક સત્યની અન્વેષણા કર! અને સર્વ જીવો પર મૈત્રીભાવ ધારણ કર! **—શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર.**

* * *

પીળું જીર્ણ પાંદડું જેમ રાત્રિના સમૂહો પસાર થયે (કાળ પૂરો થઈ ગયા પછી) પડી જાય છે. તેમ મનુષ્યોનું જીવિત પણ આયુષ્ય પૂર્ણ થયેથી પડી જાય છે. માટે હે ગૌતમ, સમય માત્રનો પ્રમાદ ન કર.

—શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર.

પુરવણી અને શુદ્ધિ

વાર્તા-નં. ૧—અકંપિત ૩૦૦ શિષ્યોના અધ્યાપક હતા. ૪૯ મા વર્ષે દીક્ષા લઈ, ૫૮ મા વર્ષે કૈવલ્યજ્ઞાન પામ્યા. ૨૧ વર્ષ કૈવલ્ય પ્રવજ્યા પાળી, ૭૮ વર્ષની ઉંમરે મોક્ષમાં ગયા.

વાર્તા-નં. ૨—ગોબરગામ મગધદેશનું હતું. અગ્નિભૂતિ ૫૦૦ શિષ્યોના અધ્યાપક હતા. ૪૭ મે વર્ષે દીક્ષા લઈ ૫૯ મા વર્ષે કૈવલ્યજ્ઞાન પામ્યા. ૧૬ વર્ષ કૈવલ્ય પ્રવજ્યા પાળી, ૭૪ વર્ષે વૈભારગિરિ પર એક માસના અનશનને અંતે મોક્ષમાં ગયા.

વાર્તા નં. ૩—કૌશંબી નહિ, પણ કોશલા (અયોધ્યા) નગરી જોઈએ. અચળભ્રાતાને ૩૦૦ શિષ્યો હતા. ૪૭ મા વર્ષે દીક્ષા, ૫૯ મા વર્ષે કૈવલ્યજ્ઞાન, ૧૪ વર્ષની કૈવલ્ય પ્રવજ્યા અને ૭૨ મા વર્ષે મુક્તિપદ પ્રાપ્ત કર્યું.

વાર્તા નં. ૬—અજીતનાથ છેલ્લા તીર્થંકર નહિ, પણ બીજા તીર્થંકર છે.

વાર્તા નં. ૧૮—અભગ્ગસેન અથવા અભગ્નસેન.

વાર્તા નં ૨૦—અભિચ, અભિચિ અથવા અભિજી પણ કહે છે.

વાર્તા નં. ૩૦—અર્જુનમાળીના છ મિત્રો હતા એમ નહિ, પણ બીજા કોઈ છ મિત્રો હતા

વાર્તા નં. ૫૩—અંબડ સાથે નહિ, પણ અંબડ વિના શિષ્યો તૃષાતુર હતા.

વાર્તા નં. ૫૬—બ્રાહ્મણ ચંડાલ નહિ, પણ કરકંડુને ચંડાલ ધારી દધિવાહન ઉશ્કેરાયો હતો.

વાર્તા નં. ૯૨—ગૌતમસ્વામી કેશીસ્વામી પાસે આવ્યા, પણ વંદન કરવા જવું જોઈએ અને ભાવપૂર્વક વંદન કર્યું એ હકીકત આગમપાઠે નથી. વ્યવહાર હોવો સંભવિત છે.

વાર્તા નં. ૮૨ તથા વાર્તા નં. ૨૩૬—અઈમત્તામુનિ અને [illegible] બીજી વાત [illegible] ગ્રંથમાં લખ્યા અનુસાર પરંપરાથી

અગાઉથી થયેલા ગ્રાહકોની નામાવળી

૧૫૨ ચોટીલા
૧૫૧ શેઠ નેમચંદભાઇ ઠાકરશી
૩૪ બોટાદ
૧ વ્રજલાલ ભુદરભાઈ શેઠ
૧ વકીલ હિંમતલાલ વેલશી
૧ દોશી સોમચંદ માણેકચંદ
૪ સ્થા. જૈન પાઠશાળા
૧ શા. લખમીચંદ દેવશી
૧ વૈદ ગીરધરલાલ છગનલાલ
૧ વોરા વખતચંદ લક્ષ્મીચંદ
૧ શા જયંતિલાલ ધનજીભાઈ
૧ શા ગાંડાલાલ નાનચંદ
૧ શા ગાંડાલાલ જશા
૧ ખંધાર મોહનલાલ જીવાભાઈ
૧ ખંધાર ચતુર કલાણ
૧ ગોપાણી ભુદર ઠાકરશી
૧ ગોપાણી લખમીચંદ ચતુર
૧ ગોપાણી ઓધડ મુળચંદ
૧ દોશી નરોતમ નરશી
૧ માસ્તર સુખલાલ શીવલાલ
૧ શા ગુલાબચંદ કાળીદાસ
૧ ગોપાણી નાગર વિઠલ
૧ શા અમૃતલાલ દીપચંદ
૧ પા. રતનશી નથુ ભાવસાર
૧ ભાવસાર વીઠલ નરશી
૧ „ ખીમચંદ નીમજી

૧ ગાંધી અનોપચંદ ચત્રભુજ
૧ મણીયાર નાનચંદ બાવાભાઈ
૧ પારેખ જગજીવન નાનચંદ
૧ વસાણી કસ્તુર હરીચંદ
૧ નાગલપુર સ્થા. જૈન સંઘ
હ. સલોટ મોહનલાલ પાનાચંદ
૧ શા. મુળચંદ હીરાચંદ
બોડી પીપરડી
૧ શા. પ્રેમચંદ તારાચંદ
૧ ભા. ત્રીભોવન વેલશી

૩૭ અમદાવાદ
૫ શેઠ આત્મારામ માણેકલાલ
૫ હિંમતલાલ ગીરધરલાલ પારેખ
૨ ભા. છગનલાલ શામળદાસ
સરસપુર
૨ સંઘવી ધરમશી માણેકચંદ
૨ મોતીચંદ ધારશીભાઈ દોશી
૧ મોરારજી ધનજીભાઈ પટીયા
૧ સ્થા. જૈન મિત્ર મંડળ
૧ લખમીચંદ ઝવેરચંદ
મંધરી
૧ શા પ્રેમચંદ મોકમચંદ
૧ શા માણેકલાલ પ્રેમચંદ
૧ મોદી નાથાલાલ મહાદેવ

ત્રીકમજી અમીચંદ
મયાશંકર લીલાધર
પારેખ ઉત્તમચંદ ત્રીભોવન
સંઘવી ગોકળદાસ નેણશી
લાલજી સુંદરજી નાયકા
શેઠ છગનલાલ લાલચંદ

૮ વાંકાનેર

સંઘવી ઝુંઝાભાઇ સોમચંદ
વખારીયા જટાશંકર જગજીવન
સંઘવી વીકમચંદ જેચંદ
સંઘવી મોહનલાલ શામજી
સંઘવી અમ્રતલાલ શામજી
મેતા કાંતિલાલ કપુરચંદ
મેતા વાઘજી ગુલાબચંદ
શા. મગનલાલ કાલીદાસ

૬ કનાસગઢ

દેવચંદ અમુલખ મહેતા
ફુલચંદ કીરચંદ દોશી
પાનાચંદ ખોડીદાસ મહેતા
રતીલાલ કેસવજી મહેતા
હરસુખલાલ હરખચંદ દોશી
શંકરલાલ ઉમિયાશંકર મહેતા

૪ ઝરીઆ

દયાશંકર કાલીદાસ ખોખાણી
જગજીવન માણેકચંદ મહેતા
નાગરદાસ એચ શાહ
લવજી વહ્લમજી માટલીયા

૭ રાયપુર

ભાઈ મુલતાનચંદ લખમીચંદ
ભાઈ જસકરણજી ડાગા

૧ ભાઇ ખુશાલચંદ માણેકચંદ
૧ ભાઇ છગનભાઈ મુળચંદ
૧ ભાઈ નાગજી પાનાચંદ
૧ ભાઈ પરસોતમ જીવન
૧ ભાઇ શામજી કાલીદાસ

૭ સરસાઇ

૧ શ્રી સરસાઈ જૈન લાયબ્રેરી
૧ ગાંધી જેચંદ ટીડાભાઇ
૧ શાહ મોતીચંદ સોમજી
૧ શાહ મોનજી પરસોતમ
૧ શાહ રતીલાલ શામજી
૧ બદાણી રામજી હીરાચંદ
૧ ગાંધી રાઘવજી કાલાભાઇ
—મોણીયા

૭ ગઢડા

૧ નારણદાસ ભીખાભાઈ પોસ્ટ
માસ્તર
૧ કામદાર માણેકચંદ ટોકરશી
૧ ગોસલીયા નરસીદાસ ગોકળ
૧ શા મોહનલાલ પ્રેમચંદ
૧ બેન સાંકળી વર્ધમાન
૧ કેરોસીન જૈનશાળા હ.
પોપટલાલ
૧ રાઘવજી વાલજી

૭ પુના

૭ કાવેડીયા ગુલરાજ સંતોકચંદજી
ભ્રદ્રીવાળા

૧૧ ઉપલેટા

૨ દોશી દેવચંદ હરખચંદ
૧ દોશી મુળજી મકન
૧ ... નેમચંદ

૧ શા. વીરજીભાઇ ખીમચંદ–
નાવડા
૧ કામદાર મોહનલાલ હીરાચંદ
બાબરા
૧ શા. ત્રંબકલાલ કુંવરજી–રસોલ
૧ દેસાઇ જગજીવન જેચંદભાઈ–
બગસરા
૧ શા કુંવરજી જાદવજી–પાલેજ
૧ કોઠારી વછરાજ કાલીદાસ–
વડાલ
૧ ગુલાબચંદ તુલસીદાસ ગાંધી
ઘોઘલા (દીવ)
૧ શા દામોદર મુળચંદ ,,
૧ શા ધીરજલાલ લખમીચંદ–
વીંછીયા
૧ સ્થા. જૈન સંઘ—સુદામડા
૧ શા. મગનલાલ લખમીચંદ
બોટેલી
૧ ગો. રવજી નારણજી, સેક્રેટરી
સ્થા. જૈન સંઘ-માંગરોળ
૧ છોટાલાલ ગુલાબચંદ શાહ–
નાર
૧ દોશી જીવરાજ લાલચંદ–
સાણંદ
૧ શા વાડીલાલ આશારામ ,,
૧ રૂપાણી પ્રાગજી રેવજી પુસ્તકા-
લય–બેસાણુ
૧ વોરા મુળચંદ હરખચંદ–
જસદણ
૧ ભા. ચંપકલાલ મગનલાલ–વસો
૧ શા. હરગોવન ધરમશી–પીપરડી

૧ શા. પ્રેમચંદ વસનજી–
વેરાવળ બંદર
૧ સ્થા. જૈન ઉપાશ્રય હ. શા.
વાલજી મનજી–કાટકોરા
૧ લલુભાઈ નાગરદાસ–ચંદરવા
૨ શ્રી શ્વે. સ્થા. જૈન પાર્શ્વનાથ
મિત્ર મંડળ–બદનાવર
૧ અંબાલાલ રણછોડભાઈ
શીવરાજપુર
૧ સ્થા. જૈન સંઘ. હ. પુંજીલાલ
હિંમતલાલ–પ્રાંતીજ
૧ શેઠ આત્મારામ મોહનલાલ કલોલ
૧ શ્રી લવજી સ્વામી જૈન ફ્રી
લાયબ્રેરી–ચોટીલા
૧ શ્રી લવજી સ્વામી સ્મારક
લાયબ્રેરી–જુનાગઢ
૧ શ્રી લવજી સ્વામી સ્મારક જૈન
લાયબ્રેરી–આણંદપુર
૧ ,, ,, ભાડલા
૧ ,, ,, ખીરસરા
૧ ,, ,, ખાટડી
૧ ,, ,, રામપુરા
૧ ,, ,, મેંગણીપુર
૧ ,, ,, બોટાદ
૧ ,, ,, વસંતડી
૧ ,, ,, દેદરડા
૧ ,, ,, અમરાપરીયા
૧ ,, ,, રાજપુરા
૧ ,, ,, જામકંડોરણા

૧ ,, ,, ચુડા
૧ ,, ,, કચ્છ-અંજાર
૧ શ્રી પાનાચંદજી સ્વામી સ્મારક જૈન લાયબ્રેરી—ચણાકા

૧૫ વડોદરા

૧ [illegible] આર્ય મહેતા
૧ [illegible] આદિચંદ
૧ [illegible]
૧ [illegible]
૧ [illegible]
૧ [illegible]

૧ શાહ અમતલાલ [illegible]
૧ ગાંધી [illegible]
૧ ગાંધી [illegible]
૧ શાહ [illegible]
૧ જૈન [illegible] જૈન
૧ [illegible]

૧૬ કચ્છ

૧ શા. રાજ [illegible]
૧ મેતા [illegible]
૨ દોશી [illegible]
૧ [illegible]
૧ [illegible]
૧ [illegible]

[illegible]